

**ספר
בסף נבחר**

תהיב ומשן ומסחר • הביא לצורך הלל בן סחר • מלפלא
חריף החסד הסלם סהר יאשיחו בן הגבור כבן ומעולה
מרע בעשרים בכתבו ועטו כל יוסף פינטו זל ונהיה באמת
אזיהב כסף לא יסבע כסף באשר הוא מגדל בניו לתפית
תשחי זהב במסכות כסף דבר דבר על אשני • ויסת אל
המדבר פניו • ואלו בסמכות דרוס' לכל חפזיהם בזמניהם
ובחפזיהם • ועליהם מסף מלות לגלות נסתות בסיות
ככותות את הכל עשה יפה בעתו • תהי סלימה מסורתו :

ודעם והונה בשיון מתוך כשי כח
האפמר :

בויניציאה

מנת שפא לפק :

במנות הערום המשל סוככרים
פייטרו ולורינצו בראגארני :
בבית
יואני קאיון :

IN VENETIA. 1621.
Appresso gli Illustrif. Sig. Pietro e Lorenzo
Brag.

דרוש ראשון לפרשת דברים

ואהרץ סהוא לומר שתכלית מנין חלף מפני בני ישראל עכשו הוא לפרסם כפיאל יתברך שבעשו ביר משה ואהרן מנין יכאז מירכרים ועד עתה עם היותם בחולו עונם ומשפחתם נגד תמיד ולא עזבם ה' הרי מראוי לזכור תמיד את לפעבר ומתוך כך מזכרה ונסובה אל ה' :

דרוש ראשון לפרשת דברים

מדרש איכה רבתי אמר רבי עוקבא בליל ט' באב נבנס אברהם נכינו לכיור קדשי חקרשים נחשו חקרוש ברוך הוא בירו והיור נטייל בר ארונות וקצרות אל הקרוש ברוך הוא טה לירידי בבית אל רבוני בני היכן הם אל חסאו וחגליתים בין האמות אל לא היו בחם צדיקים אל עשות המזמנה אל תיח לך להסתכל בטובים שבהם אל סוגיהן בישין רבתי עשות המזמנה הרבים אל היה לך לרסתכל בבירה טילח שבבשרם אל הייך כפרו בה רבתי ובשר קדש יעברו מעליך ולא עוד אלא שהיו שמים במפלתן אלו על אלו דכתיב כי רעיתי או תעלו ובראיב שמת לא יד לא ינקר :

ירוע הוא כי מאהבת ה' להינין אותם אמתם עם מרעיתו וכאז ירו על כן פקד עלינו את הטחיתים וכאשר יסוד אים את בני ה' חלפינו מייסרנו כמו סאל רך אחכם ירעתי מכל מפשמות הארמה על כן אפקוד עליכם על כל עונותיכם והוא מ' דר המלך עה יסור יסרמי יה ולמות לא כנתי יד' כה הגריל ה' לעשות עמי חסר סיפור יסרמי בכמה פעמים ונרע ממני כאזהב טהוא נפרע מהאבו מעט מעט ועל למות לא נתנני סאלו נפרע הכל בכת אחת היה עלי למסאל אובל סאתו כי את אשר יאהב ה' מיכה וכאב את בן ירצה סתמיד מוכיחו על פני להעביר ראשון ראשון וכך היא המדה ועל הפליג המקוץ לקוץ נסקר עול פעמי בידו הסתרגו עליו על צארי הכסיל כחי וכ' ירצה פעם הקדום בתוך הוא טלח כמדתו טהוא סוקר טעות האדם ראשון ראשון כדי טלח יעלו למסבן גרול ומכל למכול עול היסודק ועכשו נסקר עול פעמי ונתקבכו כולם יחד עד סהסתרגו ועלו על צארי והכסיל כחי מלסכול כל העונסים הראויים לכל המטאות והפעעים סחטאתי ופעויתי ואלו היה נפרע ממני מעט מעט ולא היה סוקרם לסמרס בידו כולם כאחד לא היו מסתרגים ומכסילים כחי אבל מתוך קבוץ העונות עד שנתמלאת הסאה כסל בשמי כחי ונכנמי ה' בירי ל' אל אובל קום ורעה עוד מזאת כי טילה כל אבירי ה' בקרבו עם היות סאל בפל הרחמים בוגע בפשנות תחלה עכשו סהסתרגו כל עונתי בבת אחת ועלו על צארי נגעה חרב עד הנפש וסיל' כל החשים והאבירים בקרבו בעוד הארץ פלחה וסוקטת קודם הארבע ועם היות סמיתת הצריק חכפרת ומעכבת הפורענות עכשו לא העיל כלום כי אים סכר על סכר סברו בחייתת האבירים יחד עלי אפני וקרא מועד לסבור בחורי ובכל זאת לא סב אפני ועוד ידו נטויה כי גת דרך ה' לכתולת בת יהודה טהוא החורבן על אלה אמי בזכיה יד' פעל כללות הרברים האלה אמי בזכיה אבל עמי עמי יורדה מים סהעין עכמו סתך ויורד כמו מים על הפרט האחד טהוא סילוק האבירים והצדיקים סקטת סילוקן סל צדיקים יחד מחרבן בית המקדש וז' עמי עמי ונרדה

חירע לכוך וכ' : ונראה פים ב' כוונות בענין מנין המסעות הא' להוריע כמה ומרואו ישראל להקרוש ברוך הוא במרבר והכעיסוהו בכל מסע ומסע ולכך נכתבו פרט המסע' אים על מקומו רכתיב ויסעו ויחכו כמו סדרשו רזל ויסעו במחלוקת ויחמו במחלוקת וגם כשהגיעו לאי חזר וכלל כל אותם המסעות לרמוז להם כל הנסים שעטה הקרוש ברוך הוא עמם באותם המסעות תהא הכרעה במסל סהמלך היה לו בן חולה ולא היו מבקשים לו רופא כי דבר לא יכחר מן המלך יהיה טולמ אחר מסלוחיו להביא הרופא אלנו אמנם רפואת הבן היתה תלוייה בשינוי מקום ושינוי האויר כי כן כוו לו הרופאים ולכך הזכרך המלך לכאת ממחיתו לבקש מסח לבנו במקום אפר ייטיב לו להציל לו מרעתו והיה נוסע ממקום אל מקום כי לסיבת סערק לא העיל לו חויר המקום האויר הזכרך ללכת אל מקום אחר אולי ייטוב לו משם וזהו תכלית מספר המסעו בעת לכתו לומר סערק הבן היה עומ' כבערו הראשון ולא מכה ממנו סעודמ ברעתו וכעמח מקום הגוף ופלתה משם ארוכ' מחלת בם בשינוי אותו אויר הטוב אז כשהיה חזר לבית מלכותו ועב' על אותם המסעות הראשונות היה מוכה אתם כבחינה אחרת לספר הנסים טעעשו לו ונאמר כאן חשפת את ראשך כלומר זה המקום אח אוירי יפה סכאן חשפת ראשך והכביר החולי ולא העיל לך גם במקום הזה יסכנו ולא טוה למ וכאן הוקרנו וארחה לא עלתה למחלתך וכל זה להגריל בפסלאת האל יתב' אשר הגריל לעשות עמו להביא אל אותו מקום והושיע ה' בערו ונמח סתכלית ספור המלך התסעות בחזרתו אחר סכבר כתרפא בנו הם לתכלית ספור הנסים טעעשו לו לאח כל אותם המקומות טלח נכרא מחולו ונאמר כך זכה להגיע לאותו מקום ותרפא במקום האויר כך אחר הקרוש ברוך הוא למ' סימניה המסעות עכשו סנתרפאו ישראל מכל מלאת עונם ונקראו ערה קרושה הראויים ליכנס לארץ כוהו הקרוש ברוך הוא למשה צימיה כל המסעות טעעשו ישראל כרי להוריע הנסים טעעשו ל'הם בכל מסע ומסע עם היותם ערין בחולו עונם אשר טחאו ונאמר העונו וגלבל הקרוש ברוך הויל עמם לזכות אותם להביא' אל הארץ הטובה והאו על סבגון מה טהי' מוכה המלך המסעות לאחר רפואת בם והמסל רומה בעמם למסל ואף על פי סאין כאן בנמשל חזרה לומר כיון טהיו מוזרי' מ' הרמיון הוא סלח' סנרפח מהמולי הוא מזכיר המסעות לזכור הנסים טעעשו לו וכך אחר הקרוש ברוך הוא למשה חזר ומכה המסעות וטס במסל החזרה הוא בפועל סמורו באותו דרך וכאן החזרה היא חזר למנות הזמנות וז' ואלה מסעי פי' איו הכונה במנין מסעות אלו במנין הראשון סממו המסעות על מקומו אחת לאחת לפי סהכוש במנין ההוא פיה לומר טעם סהכוש הבה במדבר מ' טנה לפי סערק לא כרפאו ממנו כי נוסעים היו במחלוקת ומוחים במחלוקת ועדת היו מנלים ולא היו ראויים ליכנס לארץ וכריסם למנות מקום אחר אולי ייטב להם סס וז' אחר כך ויכתוב משה מוכאיהם כרי לתת טעם למסעיה אשר הסיעם ה' ואלה הליכס מיר לארץ ישראל לכך כתב ופרט לך מוכאיהם טהוא המקום טהו מוכים בו וידעת את אשר הכעיסו סם את ה' חלפיס ולא יקטה לך על מסעיהם מסע אחר מסע ולא הליכס דרך יסרה אבל המסך הזה סממו כאן ואלה מסעי בני ישראל הוא לספר כפי האל יתברך טעעה עמם במוכאיהם עם היותם ערין רעים וטחאים והכבירו במלויים בכל המקומות ההם לא האמיד ה' אותם וביאס אל גבול קדשו וז' ואלה מסעיהם למוכאיהם כלומר אלה מסעי נמם כאן בסבל לספר גם כל מוכאיהם וזה סממו בעוסק ואלה מסעי סאתר ביד משה

דרוש ראשון לפרשת דברים

קסח

וירדה מים על פרח ממיני מנחם שהוא הדריך שמיניב נפסם על ישראל ומנחם אותם באמור להם כי לא לעולם יריב הקדש בתוך הוא ולא לפנה יקבוק וכיון שרחק ממני מנחם היו בני עוממים כאשר גבר האויב כי בראותם שהאויב היה גוב'עליה' היו ש' ממדים וברחמים ואילו היה ביניהם מנחם מטיב נפש ומרצ' על לבם דברים טובים רבירים של ניחומים כולא יטוש לעולם ה'ואל יתייאשו מן הרחמים אפטר שייטיבו אומץ ובהלחים יעשו חיל ולא היו שומעים אפילו כשגבר האויב גם כיון פירש' ביריה על אשר עשה ה'בכה לשלוח יד תחלה באבירים ובטובי טבהם ולא ספק חמתו על העבים ועל האבנים של המקדש וירגלוים ועל זה אף מנחם לה כי דאחה החרון אף של הקדו' ביריה הוא ב'ישראל טכונה ה' לעיקב פיהו כל סביב' בריו מורדים אותם וממיתים אותם וירגלוים היתה עומרת בניניהם והלוחי פתחה חביבה בעיניהם כמו שהיתה בעשי ישראל אלא היתה מחוסה כדה בנייהם ויפון סכין יותר טוב היה להסליך החימה בהנן ירגלוים ולא יהיה בעל הרחמים נוגע בפשטות הדריקים אמר הנביא דריך הוא ה'וכל משפטיו כדק'ואמת כי פיהו מריתי וכו' פירוש שפועל לא חזרה מדה טובה לישראל אלא על אותם שהיה ברם למחות ולא מיחו כמו שנאמר ומתקדשי תחלו ורדשו ר'ל בגמרא אל תקדי מתקדשי אלא מתקדשי שהם בני אדם מקיימי התורה כולה מאלף ועד תיוגהטעם הוא מבוחר סכין שהנחה להיות מוציא בפני את אישים פועלי און ולא החקק להם הוא בלכר בפח עונם כי בשלום הרעה הזאת ולא שבו ממנה ה'א' שהזירה תורנתו הקדושה הוכח תוכיח את עמיתך וכזה לא תקף עלת חטא החטא אשר חטא לעש' את עשנו בשבילנו ז'א כלן כי משפטיו ה'ברקניחמת להעמם תחלה את האבירים והרועים לפי שפי האשר גם להוביח לבני חרם מתו את רגורו ועל כן נשאל הם את עון בני חרם ושמעו נא כל העמים ודאו מכאובי מהיבן ב' להיות בעל הרחמים נוגע בפשטות תחלה ולהלוך בתולותיו ובמורי בשבי רכולהו איתנהו ביה שהטעם הוא לפי שלא היה ארם מוחה בבני דות ואררבה קראתי למאהבי לאותם שהיו ראוים להיות מאהבי אותי לאבי שבטמי' וזהו רמזי כיון שלא הוכיחו אותי על פני וכהני וזקמי הראויים להכיח בשער בעיר גושו בהיות העיר על מסכה גושו קודם המרבץ בשביל שלא היה מגמתם להדריך לבני דור ולהוכיחם אלא היו מבקשים את דרכי גופם בלבד כי בקשו אוכל למו ושיבו את נפשם ולא בקשו להיות מודיכים את ישראל בעבורת הבורא יתברך אלא כל אחר היה אומר ש'ום עלי נפשו ולא היה מושם מהזולת ועל כן בעיר גושו והם נשאו את עון רודם עוד ירצה ושיבו את נפשם שהכונה לומר ההי וזקמי בעיר גושו לפי שבקשו אוכל למו וכתעסקו בדרכי גופם ויותר טוב היה להם שישיבו את נפשם על אותם בני ארם החטאים בפשטות' ושיבו את נפשם להחזירם בתשובה ולהוכיח אותם לשונ מורכס הרעי והתפלל ואמר ראה ה'כי בר לי הבגה לומר שיתר קשה עלת מה שהכעיס ומר כנגד הבור' יתברך יותר מכל האסורין הסולטים בגושו ואש ראה ה' כי בר לי ומתוקף הכרה משי חמרמתו אבל מצד כי מרה מריתי בדבר ה'כהסך לבו בקרבו מכל וכל כי זו היא הרעה הגדולה הנוגעת ללב ולנפש כי כרות הגוף שמח'ן שכלה מרב הרי זה כמות בבית כמו שמת על מטתו בביתו שהמות הוא כום ססותים כל בני אדם אבל תכלי' הכרה שמהסך לבו בקרבו הוא על כי מרה מריתי בה' או ואמר דאה ה'כי בר ומר לי עזבי את האלהי שמעי חמרמרו וכהסך לבו בקרבו על אשר מריתי את פי ה' אבל הכרות של הגוף והיינו מחון סכלה חרב ובכיות מחודרים אימה זהו נחשב כמ' אמר

סוף לארם להיות רואב כ' על המות בון שהוא רבר הכרתי לבא עליו אמנם כרת הנפש אשר מריתיה' זהו בר לי ורבר קשה מאד זו אף זו החילול עם שמים שממך בסובי כי גבר אויב לומר כחי ועוצם ידי עשה לי החיל הזה ושמעו כי נאנחה אמי ולא די גלא הוא למחמי אלא אררבה שמעו רעמי סמו דלית רין זלית דין ח'ו ולזה התפלל הנביא ואמר כבר כויתם בנפול אויבך אל משמח פן יראה ה'השיב מעליו אפונות' כבר עשית והבאת יום קראת עלי ולא השב' ממני אפך אך העקיפה ממעון קדשך לפקוד עליהם מטאתם כוח פשמתו בפול אויב סלהם ולפחות יהיו כזמי בדדה וגם עליהם יעבור כום תלזות כיון שאי אפשר להשיב מעלי האף ולבא עליה' בלכר יהיו כזמי פוים כדמות ותבא כל רעמם לטנך ותעשה להם כאשר עשית לי כי תכלית האסורין שהקדוש ברוך הוא מביא על ישראל הם לב' בחיכות או למרק מטאתם או לעורר לב האר' שיחוו בתשוב' ועל האחת אמר כי רבות אכחוני ויש בהם למרק כמה עומת וחטאות ואש' על הבחינה השנית לעורר לב הארם בתשוב' לבו ריו וק'זהר שלי הוא ריה על חטאיו כעמ' שאמר דור ולבי חלל בקרבו עוד אישפטר לפרש סילה כל אבירי ה' בקרבי עם מה סררשנו ר'ל על ויבכו העם בלילה האש ששורם פורה ראש כל הגליות אשר גליו מארבינו ומרבץ בית קרשנו ותפארחנו הכל כמסך מבכית המרגלים שבכו בכיה של חסם את הקדוש ברוך הוא אף אמי קנבע להם בכיה לחמתו וכזה יתבאר מה'ה בכיה תכבה בלילה שהכונה לומר שתי בכיות שבכו ישראל בחרבן פעמים היה בשביל אותה לילה שבכו בכיה של חסם ובכו העם בלילה ההוא ולכך נקבעה בכיה לזרורו וכו' יחוקק שלא אמר הכתוב בכיה בכיה בלילה או תכבה תכבה בלילה אמנם בא לרמז על חרבן ראשון שהיה בימים ההם וזאת בכיה שהיא לשון מקור כמו זכר פמור ואמר תכבה רמו על עם העתיד בחרבן פמי שהבכיה שבכו עכשו ומה שתכבה לעתיד הכל היה בלילה בשביל לילה של מרגלים דכתיב ויבכו העם בלילה האר'יש אש למקרא פאלו קורים בכיה תכבה ויש אש למסורת שכתוב בס' תכבה לרמוז גם כן שעל שבכו במרגלים תכבה בכיה לחמתו ועם זה ביאר מורי כ'וי כונת מ'ם סילה כל אבירי וכו' שנתרעמה בסת ישראל על שהעמיטה עכשיו בעון המרגלים עונם חמור מהמרגלי' לפי שמצינו שלא נב' במרגלי' כי אש על אותם שהיו מבין כופר ס'אנה אבל מי שהיה זית מבין סמים שנה לא היה בכלל הגד' וכאן בחרבן המקדש סילה ה' בקרבו האבירים הרועים והזקנים גם במרגלים לא מתנו הבחורים הפחיתים מבין עשרים שנה וכאן בחרבן קרא עלי מועד לשבור בחורו גם במרגלים לא נגזרה גזירה על הנשים כדכתיב וכאלה לא היה אים ורשמו ר'ל אבל הנשי' כולן נכנסו ל'ארץ וכאן בחרבן ג'ת דרך ה' לכתולת בת יארה שהיו סמי הררגות האתם נשים וכתולות ובחורות שאפילו על האנשים הבתורים לא נגזרה הגזירה ולכך על אלה אמי בוכיה שאינה זו כמו הבכיה של מרגלים כיון שענש' חמור יותר ולזה ראוי להיות עמי עיני וירדה מים וזה הענין כרימו גם כן בפסוקה ושם כאמר ותקרבתי אלי כלכם ותאמרו געלתה אנשים וכו' וישמע ה' את קול דבריכם ויקבוק וישבע לאמרו אש יראה אש באנשים גלה וכו' זולתי כלב וס'איש לדרק מ'א קול דבריכם שמספיק לומר וישמע ה' דבריכם ועור מ'אי וישבע לאמר סוף ברוך כאל לאמר לאחריים ועור לדרק מ'ם אש יראה אש את הארץ אשר נשבעתי כי מה בורך להזכיר העובעה סוף וע'ק למה הפסוק בן כלב והואשע סאמר זולתי כלב בן ישנה הוא ירא' והפסי' בן הרבקי' בפסוק גם כי התאכף ה'סוף לו שום קטר ושייכות ואמר כך אמר

כי הכל גלוי ופשוט לפני יתברך ועין כשפאל לו אברהם בני
 היפן הם היה לו להשיבו הגליתים לבין האומות ומה מורך
 להשיב לאשר לא שאל כי אילו חזר אברהם על מה עשה
 ה'ככה להם היה מורק להשיב חטאו והגליתים ועין כיון
 שהשיבו הקדוש ברוך הוא עשותה המזימתה שלא היו בהם
 צדיקים מה חזר לגמר היה לך להשתכל בטובים עבדה ועין
 מ'ע ולא עוד אלא שהיו שמחים שגדלה שעכשו הזכיר עין חמור
 מהקדוש וזה אפי' כי עין הייתה שהזכיר קורם הוא עין פלילי
 ועוד למה הביא פני כתובים אלו כי רעתיכי אף תעלוני
 וכתוב עמך לאיר לא ינקה ועוד לרקדק מ'ע שהיו שמחין
 במפלתן אלו על אלו וכך היה ראוי לומר שמחים במפלת אלו
 על אלו:

ואפשר לעד שאברהם בא להתפלל לפני יתברך לבקש
 מלפניו על ירושלים ועל עיר הקדש ואחיו הקדוש
 ברוך הוא בירו והוא מתבאר במאמר שפירשתי פ' וירא ריוע
 שמי סרפנו ר'ל בכסוף חסר חפכתי ולא זבח חביב עלי החסד
 יותר מכל הזבח שזבח סלמה וכו' פ'עם אחת היה מהלך
 רבי יוחנן בן זכאי בירושלים ודבי יהושע אחיו ראה בית
 המקדש שהוא חרב אמר אוי לנו על הבית שחרב מקום
 שמתקשרים בו עומתים אמר לו בני אל ירע לך שיש לנו כפרה
 אחרת ממותה שהיא ג' רכתיב חסר חפכתי וכו' ורקדקתי
 רלפי דבריו דרבי יוחנן אף להתאבל על החרבן וכתוב שישו
 אחת משום כל המתאבלים עליה ושם ביראתי הכונה שלפי
 שראה אותו בוכה על חרבן המקדש מפני החטאות שהיו
 מתקשרין בקרבנות לכך השיבו אל ירע לך לאיש כמותך אל
 ירע החרבן מפני בחייה זו כי לאנשי מעשה יע' להם ג'א
 שמשכר יותר מכל הקרבנות מהו שאחיו הקדוש ברוך הוא
 לאברהם בוד לרמוז לו שגומל חסדים טובים בירו כדכתיב
 תתן אמת ליעקב חסר לאברהם והיה מטיל בו ארוכות לרמוז
 שהאבות הם המרכבה ואם כן אף ראוי להיות רואה מפני
 הארצן כי אנו מעלה ומוריד לצדיקים שיש להם ג'א והקדוש
 הוא לאברהם מה ליריד בביתו כלומר מהו נזקק ירדי בענין
 ביתי אם הוא חרב או קיים דתימה להמון העם שהם נזקקים
 לכך בטובל התועלת הנמשך להם בקיום המקדש כדי לכפר
 על חטאתם אבל הצדיקים יורדי ה' אין להם שום מורך בבה
 טינן שיש בייס כפרה אחרת שהיא ג'א וצדקה הנתונה ביר כל
 אדם והם הם המרכבה לטויל בס הקדוש ברוך הוא ולסכן
 פניו בייסח אז השיב אברהם ואמר רב'ע בני היכן הם כלומר
 תימה על אותם המחזיקים במרת החסר אבל כללות שאר בני
 היכן הם אם אף מקדש לכפר עליהם כי מה יהא בסופן כי כל
 ישראל הם זרע אברהם ובהם היכן הם אל אם על כללות ההמון
 אחת מנטער הם גרמו כל זה שחטאו חטא גדול ובחטאתם
 נחרב המקדש והגליתים לבין האומות אז ירצה אם אחת
 מנטער על כלל בניך אם יחטאו אף יכופר להם הנבי מוריעך
 כי בחטאתם כי כבדה מאד נחרב בית המקדש ובכל צרתם
 הייתי להם למנוע סנתכונתי להגלותם לפי שהגלות מכפרת
 עון אל אברהם לא היו בהם צדיקים שאינם צריכים גלות
 לכפרה ותימה הגלות לרשעים שצריכים להתכפר מחטאתם
 אל עשותה המזימתה שעון הרשעים הוא זמה וזמת וכל מקום
 שאתה מנבא זמת אחרת למסוף באה לעולם והורגת טובים
 ורעים ולכך גלו גם הצדיקים בעון הרשעים אל היה לך

להסתכל בטובים סבהם עניו מדש אף על פי שאינם
 צדיקים הנה ג'עך הרשעים דם צדקאים טובים וינטרפו
 הטובים עבדה עם הצדיקים גמורים ויהיה גרן העולם
 אחר הרוב כי אף עון הזמה הורגת טובים ורעים אלא
 בזמן שרובם חטאו אל בוגיהן ביסין דכתיב עשותה
 המזימתה הרבים וכיון שרובם חטאו בזנות הם נכפים גם
 הצדיקים וטובים בחטאתם עוד אפשר שאמר היה לך
 להסתכל בטובים עד יחזול שאמרת הקדוש ברוך הוא רואה
 צדיק אחר ביניהם ומסלקו כי כן מדמותו של הקדוש ברוך
 הוא כשהוא כועם על הדור לטול צדיק אחד לכפר על הדור
 כי מפני הרעה נאסף הצדיק וכו' ואם אברהם היה לך
 להסתכל ולראות בטובים עבדה כדי לטול ולסלק צדיק
 אחד לשפרה עליהם אל פוגיהן ביסין שפאר הרבים כי
 כרובם חטאו לי ובעשה הקדוש ברוך הוא מסלק צדיק אחד
 לכפר על הדור הוא בזמן שרוב האחר צדיקים אבל כשרובם
 רשעים הקדוש ברוך הוא מכלה את הרשעים כמו שמוכיח
 בדור המבול שח אים צדיק היה בדורותיו ולא סלקו הקדוש
 ברוך הוא לכפר על רוחו אלא הביא הקדוש ברוך הוא המבול
 מים לשחת כל אשר נשמתו טבאירטו בסלח פסוק ויאמר אלהים
 לבן קץ כל בשר וא' מסכים לענין זה אל היה לך להביט
 המילה שבבשרם שידוע כי כשצדיקים הרשעים לגיהנם
 אברהם מושב על פתח גיהנם אים מפת אדם מהל לעיר
 עם והוא מעביר מהם המילה כדכתיב טלח ידיו בעלמוני חלל
 בריתו וכו' ולא שאיך גלו בגוף ופ'עם והמילה שבבשרם קיימת
 היה לך להביט לברית ולרחם עליהם שלא יטלנו הערלים
 על אות ברית קדש שבבשרם אל כפרו בה ובשר קדש
 יעברו מעלך וכיון שלא קדושה ואדרבה טמאה בעריות
 וזמה היא מקטרגת עליהם עוד אפשר שאמר בש"ד בה
 דהיינו שביטלו את המילה וזהו בסר קדש יעברו מעלך
 וכן האנשים המולידים היו מושכים בערלתם דהיינו בער
 בה ולא עוד אלא שיש בידם עטרה אחת קשה מכל
 הראשונות שהוא המחלוקת אשר חלק לבס ועתה יאמרו
 כיון שאף להם אחרות ואהבה רין הם טובאים זה את
 זה ועמחין במפלתך פירשו ממחין במפלת עכמס ושיבא
 עליהם צרה וצוקה כדי לראות גם כן במפלת חבוריהם
 על ררך תמות נפשו עם פ'עמס וכך הוא תאותם
 ותסוקתם שרובים לראות במפלת חבוריהם שאינם חושסין
 לכפרם ושמתים במפלת עכמס כדי לראות אלו על אלו
 ז'עם כי רעתיכי אז תעלוני עקשה בכתוב דהילל כי רעתס
 אז תעלוני אלא לומר כי ברעתיים של עמך אז תעלוני
 ותשמחי בהעריך עגם על חברתך תעבור כסם ובא לבאר
 אף עבירה זו קשה מהראשונה שהזכירה בכתיב לאחרונה
 לאחר שהזכיר ובשר קדש יעברו לזה הביא פסוק ושמת
 לאיר לא ינקה שהוא עין חמור שראוי שפוגע יוסת עליו
 ותאוננו יבוא עליו והנקה לא ינקה ובזה נתבאר המאמר
 גרסנו כי משפטי ה' אמת צדקו יחרו ואמאים חריבו
 מינו ושמתו מקדשיו ולא כעומתיו גמל עלינו כי הוא
 כרחמי חסך למטה מעיניו כי אשמתינו גדלה ער
 לעמים וע' ירוו הדוים כמו שאמר המקונן על זה היה
 דנה לבנו ועל אלה חסכו עיניס ירצה שראוי לבכות
 לקון אוי ונאבוי על חטאתינו כמ'ע נפלה עטרת ראשינו
 אוי כל לבנו כלומר על כל דר ודר טובב האף והאבוי

דרוש ראשון לפרשת ואתחנן

תפלתו לך הזכור עמי ומרודי וכמה הרפתקי דערו עלך ואף על פי שיעתקי גם את הקדוש ברוך הוא מאריך אפיה וגם דלית וסוף כל סוף זכור תזכור אבל נפקא מינה למה שבין כך ובין כך כי בימי בימי תשוח עליו נפשו מהכבוד ועל כן התחננתו אלך התחנה הזו זכור עמי ומרודי כי יזית אפיב אל לבי בדבר זה של תפלה אפיב אל לבי בהומה מן הכרות אפיבט בסובה וקחת כי גדול כחה של תפלה ועל כן אומיל לו וכו' כי התפלה מועלת הרבה אפילו בעת צרה כמו שאמר חז"ל אפילו חרב חרה מונחת על צהריו של אדם אל יתייאס מן הרחמים וכן מבינו בחזקיהו דכתיב בימים ההם חלה חזקיהו למות ובה אלתי ישיעיהו ויאמר כה אמר ה' לו לביתך כי מת אתה ולא תחיה ועכ"ל לא נמנע מלהתפלל ולבטוח בה כדכתיב ויבט חזקיהו פניו אל הקיר ותפלל אל ה' וזכור מאמר חז"ל בילקוט וזל והרי דברים ק"ו ומה חזקיהו מלך יהודה שנאמר לו לביתך לא נמנע עבמו מלבקש רחמים לכני המקום שהיה דורס אפילו חרב חרה מונחת על כוהנו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים שאר בני אדם שאינן מה מסה שנאמר לו אל תוסף דבר אילי לא נמנע מלבקש רחמים לפני המקום שאר בני אדם שאינן מה להקשות רחמי ק"ו פריכא הוא דמה למשה וחזקיהו לפי שהיו גדולים במעשים ובטוהים בתפלתן שאינה חוזרת ריקם אפילו לאחר גזר דין ואף הוא למר ב"קו כי הלואי כלומר לשאר בני האדם דמה מקמי משה וחזקיהו שהתפללו לאחר גזר דין וכו' אבל ללמוד ב"קו אין לנו ועק' דבשלמא מחזקיהו יס ללמוד לפי שהיה האעילה תפלתו והאסיפו לו ימים וסמים על סבותיו אבל משה אין ללמוד שהתפלה מועילה לאחר הגזירה שהרי לא נכנס לארץ ולא הועילה תפלתו ואדרבה מעט כלומר דאין סוס תועלת להתפלל לאחר גזר דין ותייאס מהרחמים ממה שמביאם סל האעילה תפלתו של משה ומי לנו גדול ממה ועוד כריך להתכונן הקו שאין לו סחר סהרי הקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל עה ברחמים וכל ישראל מקולס הם בענין התפלה ואם חזקיהו התפלל בעת צרתו גם כל שאר בני האדם שיש לו ברבר זה להתפלל בעת צרתו וישיעיהו אל ועם ואף אחר שאר כל אדם שאינן מה להקשות רחמי ק"ו שאם אחר גזר דין מועילה התפלה קודם גזירה שאינן מה להקשות רחמי ק"ו לא היה לו להזכיר חזקיהו בלסוף הקו והלל את לאחר גזירה כך קודם גזירה עיבא אמנע במס שאר בני אדם שאינן מה שמע דאיירי גם לאחר גזירה והקו הוא מחזקיהו לשאר בני אדם ואם כן קסוד רמאי אולמיה משאר בני אדם כשיתפללו שלמד ממנו ק"ו וגם קוסיא אויבנה ב"קו של משה ועוד דקרקן אריכות לסון חז"ל שאמר סהיה דרס חזקיהו אפילו חרב חרה וכו' ומה לנו ברדת זו סהיה דרס רחמי מלתא לא סייכא ל"קו והלל חזקיהו שנאמר לו לו לביתך לא נמנע לבקש רחמים שאר בני אדם עיבא ועוד דקרקן סהיה ומה חזקיהו שנאמר לו לו לביתך ולא הזכיר העקר שהיה סוף הפסוק כי מת אתה ולא תחיה והיינו גזר דין של חזקיהו ועק' נבא ב"קו של משה שנאמר לו אל תוסף דבר אילי ולא נמנע לבקש רחמים רחמי דהיבן מבינו שהתפלל משה אחר שאמר לו הקדוש ברוך הוא אל תוסף דבר וכו' סהיה כל תפלות ותפלות סעשה משה כמין ואתחנן היו קודם לבן ונראו לעד כי ידוע היות גדולה תפלה בכל עת ועונה ואפי' לאחר גזר דין אבל ממיותר טוב לאד' התנן בברש ובתוך

לנו אף על פי שלא נחרב המקדש בימים כיון שחטאנו וחטאתינו נגדנו תמיד וכל דור סלח נכנה בנת המקדש בימינו הוא כאלו נחרב בימינו וכו' סבאורנו למעלה על זה היה דמה לבניו כלומר עו סהוא החטא והעון היה חוק לבניו כי חטאנו לה' אבל על אלה שהם הכרות סעברו עלינו ממרבץ המקדש ומיתת כמה חסידים שהם עיפי הערה המורים את הדרך היסרה הגה על הרברים האלה חסבי עימנו ולא היה דמה לבניו כי אם על החטא סעל הר ציון ססמים סועלים הלכו בו דהיינו חורבן בית קדשיו תהי זאת נחמתינו כי ידענו סאתה ה' לעולם תסב ולפטר סרינו מנ חז"ל סאין ססט סלס ולא סכסא סלס עד סיכרית ורעו על עמלקי חס אתה ה' לעולם תסב דהיינו ססט מלח גם סכסא כסאך לרור ורור ונרמו כאל מה סכסוב סס סיכרית ורעו על עמלק דכתיב ביה מרור חר ורע כאל כסאך והיה סלס עד סיכרית ורעו על עמלק דכתיב ביה מרור חר ובזה קבלנו תחומים על חרבן העיר כי אתה תקום תרסם ציון אבל על בינית עכמינו סועתינו קעלה לסמי רחמים כי למה לנכח תסכחינו סאם באלו תעכמו יהיה לאורך ימים סתאריך לנו הגאולה אבל לא ססכחינו לנכח ואם עומים ענו בנו ססיבם ה' ספתה לנו סערי ססובה וססובה ואף זה דבר סל חיחס לררס טובך סתתחיל לטהר אתנו כי חרס ימינו סקדס ססיכאנו ממכרס דרך ססובה לס הארת אף על פי סלא היינו רחמים סהיו גוי מקרב גוי והקדוש ברוך הוא ברוב חסדו קרבס לעבודתו גם עתה הביטס וראה סאם מאס מאסתנו היא קביסה עד מאד ואתה כתבת כי אי קבפתי מעט לכך ססיבנו ה' אליך וססובה וחרס ימינו סקדס בכנין בית קדשיו ותפלתנו חז"ל:

דרוש ראשון לפרשת ואתחנן

מסכת ברכות פרק אין עומדין אר אלעזר גדולה תפלתי יוריר מעשים טובים שהרי מסר ע"ה אף על פי שהיו בידו מעשים טובים שאין לך גדול דייטנו ואף על פי כן לא נענה אלא בתפלת שניאל תוסף דבר אלי עוד וסמך לית עלית ראש חפסנה עכ"ל:

יכור מוסר ה' האים הישראלים שינת יקרת הבטוח בסם ה' וסעפן באלהיו כי הוא אלהינו הוא מוסיענו וישיענו ויביאנו ממכונותינו ועלינו חרה אור ה' להאיר מחסך גלותינו ולהצילנו מרעותינו ועל כן גם אנחנו בעבודתנו ותוקף כרותינו אסר סטמו גם סבבונו כתרנו ומסחה דריוסנו בסס ה' אלהינו נזכיר לא נתייאס מן התפלה והרחמים כמשה ואמר אבר נכחי בראיתי כי רבות אכחתי וצרתיו אבל סבתי ונתן אל לבי כי עוד לאלוהי יסועה ורחמים ותחלתי מה והסכונה בהיות סכל וזן סיסראל הם בגלות הסכונה כביבול היא בגלות חסה מי יתן מתינו יסועת ישראל דהיינו יסועת דסכונה וסועת ישראל ואם כן בהוסיע ה' ימים יסועת את ישראל כדכתיב ואם אסכך יתעלים וכו' וז"ל תחלתי היא מה סיוסיע ה' ימים וגם אכחם נוסע או ידעה תחלתי מה' להית סלח בתחלתי ומהרחמים והתפלה ואפי'

דרוש ראשון לפרשת ואתחנן

סודות אחר לכל קוראיו בלשון הווה ואח"כ לכל אשר יקראוהו בלשון עתיד אבל הכונה שהקדוש ברוך הוא קרוב לכל קוראיו אפילו שהקריאה אינה הגונה שאינה מלב ונפש דק מפני הכרה אשר הרבקהתהו עכ"ל קרוב ה'לשמוע בקול אש ולכלו חרשתו ומתן ברוך תבוא אחר שאף על פי שפכשין אף קריאתו מאהבה דה מפני הכרה אחר כך ימסך לבבו ויקראוהו ל'ה' באמת כלומר על האמת ולא מחמת כרה סבהתו גם בריוו והגלחה הוא עתיד לקראו אז קרוב ה' לו אפילו עכ"ל מערין לא הגיע למרה זו וזאת קורא באמת כי אש מחמת הכע' והכרה אבל אש לעולם ועד לבבו למרע שלא יקרא אל ה' באמת כי אש בהיותו בברה ובקאתו למרחב ויראה כי התה הרוחה וקביר לבו אז הקדוש ברוך הוא לא ישמע ויחוס לתפלתו והנה תגלת ותראה מעלת גדולת התפלה ממה שאחזל בילקו תילים רכון יריאיו ועשה גון רבי חנינא בן רוסא סתיה עומר ומתפלל ובא חברבר והכיסו לא הפסיק בתפלתו הלכו ומקאו אחוהו מת מוטל על פי חורו אחת לור' לא הרגסת אחר להם יבא עלי אש הרגשתי מתוך שהיה לבי מכוון בתפלה א"י יבחה ברבי אלעזר ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין מתחת כפות רגליו עכ' וראוי לתת לב ולהבין מה סייך מעשה זה עם הפסוק ששתח בו רכון יריאיו ועשה ועוד כבאר מש' רבי אלעזר שברא הקדוש ברוך הוא מעין מבין רגליו מה בא ללמדנו כי יודע ומפורסם כי גדולים מעשה ה' ומאוי כפיקא אש תקיה הכלתו עי' המעין אז על ידי כם אחר מאחר שלא כיוון יהיה באופן שהיה ועוד שהיה ראוי להביא זה כטוביא המעשה שהכיסו החברבר וברא לו הקדוש ברוך הוא חשן מבין רגליו ומכאיה מת דאין למור דפלוג רבי אלעזר על מכיאות המעשה איך היה : אמנם נראה לעי' שחכמים יגידו הגם שפעשה לרבי חנינא שחבל מנשיכת הכנס וכי תימא מאחר שרבי חנינא היה מתפלל ואמ' שלא הרגיש בסוכת כנס מנא לן פנסם וכמות התפלה לא נווק שמת הנחש דילמא כך היה האמת שלא נסכו שהרי הוא לא הרגיש כלל והנחש מקודם לכן היה מת מוטל על פי האור ולא הרגיש בו עד לאחר התפלה שראוהו מת לזה הביא רבי יקיה ואמר ברא לו הקדו' ברוך הוא מעין מתחת כפות רגליו ומכאן יש ללמוד שגם כנס כוריא ופעשה לנס להבראות לו המעין תחת רגליו לפי שמו פנסם ערוד אש הוא קדש למים ניטל וכו' ולהיותו מתפלל לא הרגיש שאש לא נסכו למה ברא הקדוש ברוך הוא אותו מעין מבין רגליו ולמדנו גדול זריות תפלתו שלא הרגיש בסוכת כנס מתוך כמות תפלתו ועוד הנס שפעשה לו שברא לו המעין תחת כפות רגליו כדי שיפגע הוא במים תחלה קודם האש וימות הנחש וזה שיעור הכתוב רכון יריאיו ועשה כגון רבי חנינא שהיה ורא את ה' ומה היה ברבנו של רבי חנינא בפעשה שהכיסו הכנס אילו הרגיש בגשיותו בורא כי כל חפשו ורצונו היה חפץ לרוץ יהרהר אל המים והקדוש ברוך הוא פשה רכנו אפילו שלא הרגיש ולא עא בפיו לתת לו מה שהיה צריך ועוב לו וברא לו המעין תחת רגליו ושמת תאמר ומה יתרון יש לרבי חנינא שנסכו הכנס וכזול בזכות תפלתו לפי שהיה ורא את ה' והרי גם למי שאינו ורא את ה' יש להגבל מהחברבר כי בראותו כנס מרחיע כנגד יברח מפניו ולא ימתין עד שיסכמו כרי שיכטרך אחר כך לנס המעין כי אש ירוץ כגבור מפני חמת כנס ואש נסכו הנחש לרבי חנינא היה מפני שהיה עטוף ומכון כל בתפלתו שלא ראה יורע אש היה עם חברבר והוכרך גם כן לנס המעין ואש כן שפסם שום הירא את דברי ה' וככל אחר שיסוך אותו הכנס

בכס המעין ואשר אינו ירא לא יכטרך לנס ויכל כי מעיקרא לא יסכמו כי בראותו הנחש יהיה קל ככני לברוח מפניו ומה מעלת ירא אלהים בענין זה לא שיתרון הירא את ה' הוא שהקדוש ברוך הוא עשה רכנו להגילו וברא לו המעין ומכיל ומלבר זה הרויח כי תפלתו עומד לעד ואת שופע' וישמע וישמע לעתיד חכמה כרות אחרות בזכות התפלה מה שאין כן במי שאינו ירא אף על פי שכל מהכנס מתוך שלא יביא עכ"ל לרבי כך מ"ל לא יסאר לו יתרון התפלה להגויעו מזרות אחרות עוד יד קרוב למה שביארתי ואת שופעם טאל תאמר שזכר תפלתו הגונה בער רבי חנינא ואכל זכותו בכס המעין לא כי חסד ה' גבר על יראו שאף על פי שפעשה הקדוש ברוך הוא רכנו לברר לו מעין מ"ל תפלתו עושה פירות מכאן ולהבא ואת שופעם ישמע וישמעם עד משה ויהי טרם יקראו ואי אענה ואף על פי שזכר ענינים קודם התפלה עכ"ל עוד הם מדברים בסויתפללג אי אשמע לעתיד למלאת כל חפכם וז"ל תאמת לבו נתת לו קודם שיברק עליה ועכ"ל לא תשוב ריקם תפלתו וארש' שפתינו בל מענת פלה כי גדולה תפלה וכה"ל כי לא בזה ולא סקך עמת עני ולא הסתיר פניו ממנו ובפשוטו אליו שמע פירוש הרב מהר"ם אלסקי ז"ל הכונה שאף על פי שהקדוש ברוך הוא כופה ומביט ברת הארס ועיניו כי לא בזה ולא סקך ענות העני וגם לא הסתיר פניו מלראות בברתו כי הכל גלוי וכפוי לפניו עכ"ל לא יענה ה' כי אש מיוקר תפלה כי אז כופעו אלת מיד שמע ובה נבא אל ביאור הפרשה שלחורונו חזל ואתחנן אל הבעת היאילאמר לרונת שלא יתייחסנו מן הרחמים ויתפלל אל ה' על ברותיהם כדכתיב ואתחנן אל ה' אף על פי שנגזר עליה שלא לבא אל הארץ לא כתייחס מן הרחמים ותפלה לפי שגדלו' כחה של תפלה וראוי לערר כי הקדוש ברוך הוא שומע תפלת כל פה ברחמי' ולמה לא קבל תפלתו של משה שהתפלל תפלו' כזכר ואתחנן ולא נענה ועק' מאי בעת הקיאו ומאי לאמר דלא סייך לאמר הקדוש ברוך הוא לאחריים וחזל פירשו סוזה אחר מד מקומות שהתפלל משה להקדוש ברוך הוא וז"ל הסיכמי אש תעשה בקטניו אז לאו ז"ל בעת הקיאו לאמר שיאמרו התשובה באותה עשה עוד פירוש לאמר לרונת שלא יסאלו מכת מעשיהם כי אש מתנת חנם עין משה אחרים סאל בלשון ואתחנן מתנת חנם ועק' מאמר שהיה ברעתו להתפלל למה כזה את יהושע קודם התפלה כדכתיב בפרשת חלה הרברים ואת יהושע כתיב בעת ההיא עייך הניאות את כל אשר פעשה הו"כ כן ועשה לכל הממלכות אשר אתה עובר עמה וקודם היה רחוי' לו להתפלל אעברה מא וכפיראה שלא נתקבלה תפלתו אז יכונה את יהושע ועק' מהו שבח זה ספרר תחלה באומר ה' אלהים אתה החלונת להראות את עבדך כי יוחד שבח וגדולה היה ראוי לתת לו שהוא נקשא עין ופעש' ורב חסד אעברה מא וראדה שהוא שבח מתייחס אל עין השאלה ועוד להבין מש' אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעטוף שנראה שיש אלוה עושה גדולות אבל אינם גדולות כמעשה ה' ויוחד ראוי לומר אשר אין אל בשמים ובארץ אלא אתה והחפשים פירשו שלמות שהקדוש ברוך הוא נסכע ואמר לכן לא תביאו את הקהל הזה שהכונה לומר לא תהיו מנהיגים כזו אבל לא גזר שלא יכנסו לארץ שהרי לא אמר לא תבואו אל הארץ ולכן כזה קודם התפלה ליהושע שהיא יביא והוא יכנסם ואחר שפעשה ליהושע מנהיג אז התחנן שיעבור הוא עם ישראל ולא שיעבירם ז"ל בעת ההיא אחר שצויתי את יהושע כדכתיב ואת יהושע כתיב בעת ההיא אז התחנתי והתחנה היתה סלחה

דרוש ראשון לפרשת ואתחנן

יועז

שאזכה לאמר טבחנו טל הקדוש ברוך הוא כעמך שנה' ה' שפתי
 תפתח ותתן לי מפנה לם וקל טבח להקדוש ברוך הוא ופי יביד
 תהלתך ויחמר ה' אלהים ידעתי שכל נסים טעמית והרחמתי
 מופתים ופעלונות הם קבת פלאיך ותחלתם כי אחי החלות
 להראות את עבדך ועדך לא דאיתי כי אם תחלת מעשיך
 בערך גדולתך כי מי ימלא גבורות ה' ישמיע כל תהלתו
 אשר כלל מגדלותיך הוא הרבר שתעשה גבורות בממים
 ובארץ שהם ב' מקומות כאחד פוקד על כבא המחס במרום
 ועל מלכי הארמה בארמה וכיון שאין קץ לגרלך אעברה נא
 לפי עשה וראיה את הארץ הטובה כאחד העם לא מחמת
 פכרה וגדולה רק דרך העברה בעלמא עכ' תורף דבריהם
 ועושים לרקרק מש ויחמר האלי אל תוסף דבר אלי עוד מאי
 אלי הילל אל תוסף דבר עוד בדבר הזה :

אמנם יתבאר עם מחול במדרש דבה זול ואתחנן הלכה
 ארס מישראל שיהיה עומד ומתפלל מה שיהא מותר
 לו להתפלל בקול גדול כך שמו חכמים היה עומד ומתפלל יכול
 ישמיע קולו בתפלתו כבר פי' חכה ומה היא מרבית על
 לבה יכול יהא מתפלל בכל עשה כבר פי' ברניאל ומהן
 תלתא בימיהו היה ברוך על ברכיה ומלי ומורי קדש אלהא
 יוכל יהא אמר שלטון כאחת כבר פי' חזר ערב ובקר
 ובהרס אשיחה וזאמה יוכל יהא תבע כרכיו והולך לו כבר
 פי' שלמה לשמוע אל הרינה ואל התפלה דנה זו קלנוהו של
 הקדוש ברוך הוא ותפלה אלו כרכיו של ארס אבא מאל
 אומר זה סימן לתפלה אם כיון ארס לבו לתפלה יהא מובטח
 שתפלתו נשמעת שנאמר תכן לבם תקשיב אזיך עד כן
 גרתי להבין סמך כל הדרשות הללו עם פסוק ואתחנן ומפי
 מורי שמעתי שבא לתרץ מע אל ה' והילל ואתחנן אלי דהא
 קאמר לעיל מיניה לא תיראום כי ה' הכלחם לכם וסמך
 אליה ואתחנן אלי ועוד מאי בעת יהיא לאמר ומאי לאמר
 ליה אמר הלכה ארס שיהיה עומד להתפלל כלומר שבא
 לרמוז לו כאן כל אותם ריחם ולרמוז סבתה אן
 להגביה קולו לזא ואתחנן והתחנה לא השמעתיה כי אם אל
 ה' ולא בקולרם שלא שמע בה זולתי ה' לבדו גם לרעה
 האמת דלא יתפלל בכל עשה כי אם כיון קנוב וזיחן
 תלתא בימיהו אמר בעת כלומר התפלה היתה בעת חזן
 הקבוע לתפלה שהם שלש פעמים בכל יום ולא יותר ושם
 תאמר עמא אותם הג' פעמים פים להם רעות להתפלל
 בכל יום יש לאמרם בבת אחת לזא יהיא כלומר בעת
 יהיא הקבוע לתפלה דהיינו ערב ובקר ובהרים ולא
 בזמן אחר שהיום ולפי שברך קודם לסדר טבח ואחר כך
 יתפלל כרכיב לשמוע אל הרנה ואחר כך התפלה לזא
 לאמר פלמו ואתחנן לאמר התפלה והתחנה הקדמתי
 קודם טבח וגדולה לאמר ה' אלהים אחי החלות וכו' עכ'
 תורף דבריו ולי נראה לפרש סברת אבא שאול שבא לתרץ
 פיעור הכתוב באופן אחר כי סימן זה יהיה בידך אם כיון
 ארס לבו בתפלה וכו' פיעור הכתוב וכך הוא ואתחנן תפלה
 בסונה אל ה' שהוא יודע תעלמות וכשראיתי מסוכתי לבי
 בתפלה אמרתי אי אל לבי כי עת לעשות ולהתפלל ולומר
 תפלתו כי בורא תהיה נשמעת זאם בעת יהיא הסכמתי לאמר
 תעל' אעבר' נא ורא' לפי שהייתי מובטח פיסמע ה' בקולי עוד
 אפשר לומר והוא הנכח כשרקרק מאי אם כיון לבי בתפלה
 דאם כן כל ארס המכוין בתפלתו ראוי שתהיה נשמעת והרי
 כמה וכמה מתפללן בכונה והעומת מכרלים שלא תקובל
 תפלתם אבל הכונה אם כיון ארס לבו בתפלה פיעור אם

כשהוא בתפלה על ארס אחד הא מכוין לבו כאלו מתפלל
 על עמך הקדוש ברוך הוא מקבל תפלתו כשהוא מתפלל
 עליו ולזה התן לה סימן להורות לארס שים לו לב טוב ומבקש
 טובותו על חבירו שהקדוש ברוך הוא מורד לו במדתו והוא
 מבקש טובתו ע' שאמר חזל כל המתפלל על חבירו הוא
 בענה תחלה ולכך רייך שאמר אם כיון לבו בתפלה ולא אמר
 אם כיון בתפלתו הוא נשמעת ולמה האריך אם כיון לבו
 בתפלה יהא מובטח שתהא תפלתו נשמעת אלא הכונה פאם
 כיון לבו בתפלה של ארס אחד שאינה תפלתו של עצמו יהא
 מובטח שתפלתו שיתפלל על עצמו יהא נשמעת וזאת למעלה
 זאת יהושע כותי עיניך הראות את כל אשר עשה וכו' כן יעשה
 ה' לכל הממלכות שהיא הבטחה שהבטחיו ליהושע ואמר לא
 תיראום כי ה' הכלחם לכם יעזב התחננתי גם כן אל ה' כי כן
 יעשה להם וילחם להם זאם בסמך ואתחנן אלה' על אותה
 הבטחה שהבטחתי וכן יעשה ה' לכל הממלכות וילחם לכם
 התחננתי על אותן דבר בכונה אל ה' סגמתי ה' בער ישראל
 ובשראה משה שכיון לבו בתפלה על ישראל אמר כי טוב
 להתפלל בעת יהיא ולאמר תפלתו על עצמו פי' בודאי תקובל
 ברכון ולא שמע האלי כי בתעבר בי למעכס זאם אחר כך
 ויתעבר ה' בי ולא שמע אלי ויחמר רב לך פים לרקרק יהא
 ולא שמע אלי הוא מיותר והילל ויתעבר ה' בי ויחמר רב לך אל
 תוסף דבר וכו' אלא לרמוז שאף על פי שדרכיו של הקדוש
 ברוך הוא לשמוע בקול ארס כשהוא מכוין לבו בתפלה על אחרי'
 עכסו ענתעבר בי למעכס לא שמע אלי כמנהגו הטוב *

עוד אפשר לבאר ע' הפסג ואתחנן אל ה' בעת יהיא כעו
 שאחזל שמעה היה פותח להם פתח לישראל אולי יתפללו בעדו
 כמו שאמר שמע ישראל אתם עוברים את הארץ כלומר אתם
 ולא ארו כן כן כתיב למעלה ואזו אתכם בעת יהיא לאמר
 זאת יהושע כותי בעת יהיא לאמר וכאן ואתחנן וכו' בעת
 יהיא לאמר שכל שלשה לאמר הללו הם מיתריים ואינם
 בודקים אמנם משה עה רחם ב' אפסם אולי יתעוררו
 לבקש עלי תפלה ולא נרמו וקודם דבר אל בני ים ואזו אתכם
 עשיתי שזאה כמו סגפטר מהעלם ומלקתי לכם הארץ
 ברכת ב ולראו בני ולגדי נתתי וכו' ופיתתי אותם חלוצי תעבת
 לפני ואיכם וכל כונתי לאמר בדי שתאמר תפלה ותחנה על
 כמסתי לאז' כי היה לכם להבין מה שאמרתי חלוצים תעבת
 לפני ואיכם ולא אמרתי חלוצים תעבתו לכינוי והיה לכם
 להרגיש שאני אימי עובר ותבקשו עלי רחמים כי הן אל כבוד
 לא ימאם ואין הקדוש ברוך הוא מואם בתפלתן של רבים ולא
 נתת לב לדברי אח' כך הפכתי אימי לדבר עם יהושע ורמותיו
 בדברים אולי יתן לב לעורר עלי תפלה ואמרתי לו עיניך
 הראות אשר יעם' ה' לכל הממלכו' אשר אתה עובר עם משמע
 אתה עובר ולא אינך תכלית אותם דברים היו לאמר אולי יחמר
 ויבקש תפלה ולא נתן לב אז אמרתי מאור פלא נרמו
 בדברים אחיל להתפלל אני על עבמי בפיהם כי אזו בראותם
 רכוני שאני מתפלל על כמסת אזי יתה לב וישיעוני גם הם
 בתפלתם זאם ואתחנן אל ה' בעת יהיא שמעתי כל אותם
 רמזים להם ולא נרמו קפכתי אזי להתפלל לפנים לאמר כדו
 שיאמר גם הם דברי תפלות ותחננים בראותם רכוני וכונתי
 ואמר אף על פי שאני יודע מכבר נגדו רמי שלא ליכנס לארץ
 עכ' מצא עבדך להתפלל לך כי ידעתך כסם ה' אלהים
 שאתה רחום כרחן ואתה החלות להראות את עבדך גדולך
 וידך החזקה לטוב ממיו אפך אשר מי אל בממים וכו' וכראה
 לי לרקרק פלא אמר אשר מי אל אשר יעשה בממים

דרוש ראשון לפרשת ואתחנן

עשה לי בשבילי סילמרו הכל ממשה ומה אם משה על סאמר דבר קל כנגד ישראל לא נכנס לארץ מי שיאמר דבר קשה עאלו דא למענכם אל מס רע אתה מתן כבוד המדבר כסר אח היה ביניהם ונכנס לארץ והם אינן באים ואתה נכנס לארץ לעתיד לבא אתה נכנס לארץ והם באים עמך שנאמר ויתח רחמי עם וכו' לך נאמר למענכם ויחמרה אלי אל תוסף דבר אלי וכו' גדלה לי שהכוונה עם מה שאמרתי חזל נאמר הקדוש ברוך הוא למשה רב לך כבר מניתי רב אחר והוא יהושע ער עכשו היה חלקך לשרת לפני ועכשו הגיע חלקו של יהושע תלמידך אמר לפניו רבשע אם מפני יהושע אני מת אלך ואתה תלמידו חז' אם אתה רוכה לעשות כך עשה עמר משה והלך לפתחו של יהושע וכו' ולפי דעתם אל יתבאר הכתוב כך הנה יהושע עשיתיו דבר לך ואם כן אם תרכה לשאול בדבר הזה אל תוסף דבר לי עדי כי אם תרכה לדבר תדבר אליו סבב הגיעה פרוצתו ומלכותו ויחן מלכות נוגעת וכו' עור ידעה עם ביאור המחמר שהתחלתי וראוי לעורר בו ולהביא כונת רבי לעזר סאמר גדול תפלה אם כונתו לומר גדולה תפלה ומעשים ממעשי לבר הא פשוטא רטובים המים מהאחר ואם גדול תפלה לבר ממעשים לבר לא יליף מרי ממשה דלעולם אומא לך דגדולים מעשים טובים ואתה מהתפלה ושאיני התם לפי שהיתה שאלה קשה ולהתקו נענה בשאלתו לא הועילו המעשים בלבר והוכרז גם כן לתפלה ולא מפני שהתפלה גדולה רכש אם התפלל קודם המעשים לא היה נענה ער שיעשה גם כן מעשים לפי שהיה בריך השמי עניינים תפלה ומעשים פיכטרטו באותה עתה כדא לעמת וארברא סימא דגדולים מעשים או לפחות סקולים הם מטיהם ועקב קשה ביאר ראה שלא נענה אלא בתפלה הניח הראוי העקרית רכתיב ואתחנן אל ה וכתוב עלה ראש הפסגה והבי' פסוק אל תוסף דבר אלי שמורה הפך מה שרובה כי עם נאמר אל תוסף דבר אלי משמע שלא שמע בקול תפלתו והכא נאמר סענה בתפלה ועקב מש' ומיך ליה דהילל וכתוב עלה ראש הפסגה מאי וס' צד ליה רכבט : ונראה לעד לבאר לקושיא : ראשונה עם מה שכתבו התוספות זל גדולה תפלה ממעשים טובים בלא תפלה שהרי משה אף על פי שהיו בידו מעשים טובים הוכרז לתפלה עכ' וים לרקדך ברבוי התוספות מה' חדש על לסוף הגמרא דגדולה תפלה ממעשים הוא ממעשים בלא תפלה וכי סלקא דעתך לומר ממעשים בתפלה והלא טובים הם ועוד דדוק אחר דכמו שביארנו פי' ממעשים שהוא בלא תפלה היה להם לבאר גם כן פי' גדולה תפלה שהוא תפל' בלא מעשים ואמאי פי' זה ולא זה ועקב סוף דבריהם שהביאו לסוף הגמרא בסמי לסוף שבגמרא כתוב לא נענה אלא בתפלה והם זכינו לסוכם לומר שאף על פי שהיה בידו מעשים אחרים לתפלה ומאי האי' אמנם גדלה לפי עדי' דהתוספות היקטו מה שהקשיתי דהיינו יליף ממשה דאנא אמיתא דהיינו טעמ' מסו' שזכרך לפני דברים יחזר התפלה והמעשים ולא מפני גדולתה של תפלה על מעשים לז' וכיארנו דהיינו קאמר רבי אע' גדולה תפלה יותר ממעשים בלא תפלה כלומר אם יע לבאר דרבי אלעזר מיידי ברבר אחד לבר הוא בסוף דבריו שאמר ממעשי' טובים והתם הוא דליידי במפשי' לחור בלא תפלה אבל בתלמוד דבריו שאמר גדולה תפלה איך הכונה תפלה בלא מעשים דהא פשוטא לן דמעשים לחודיהו גדולים מהתפלה בלי כסרו המעשים שהם שפתיים רולקים ולב רע ובוראי דגדולה תפלה הוא בכירוף כסרו המעשים אבל מתי דקאמר יותר ממעשים ל' יותר ממעשים בלא תפלה ובאו לשלול שלא כפרט גדולה תפלה לחודה יותר ממעשי' לחודיהו ולכך ביארנו

ובארץ כמעשיך וכבודותיך לשי סודע הוא שאין מי שיעשה לא כמעשיו ולא לתטה ממעשיו ועוד יתבאר לעד מ' ב' פעמים אשר דהילל אשר מי' א' בסמי' ובארץ יעשה כמעשיך וכבודותי' ויתבאר עם מש' בגמרא מ' מועד קטן פג' אמר אלהי ישראל לי דבר כור ישראל מושל בארם כדוק מושל יראת אלהים אר' אבהו הכי קאמר אמר דור אלהי ישראל רבר כור ישראל מושל בארם ומי מושל בי כדוק שאני גמר גזירה והוא מבטלה ועוד אמר חזל שיעקב נקרא אל כדכתיב ויקרא לו אל וכן אמרו חזל על פסוק אני אמרתי אלהים אתם עשה ארם תורה ומצות ורבן אביו שבסמים הרי הוא נקרא אלהים ככריות של מעלה רכתיב אני אמרתי אלהים אתם וכו' הרי פעוטה מעשה התורה והמכונות נקרא אל וים לו כח וכולת וגבורה לבטל גזרותי ויתברך כי כדוק מושל יראת אלהים חש אתה החלו להראות את עברך את גורלך ואת ודרך החזק' מי יאמר לך מה תעשה והראית אשר מי אל פי' מי הוא יכול ופליט לגזור גזרות בסמים ובארץ סיהיה לו כח לבטל גזרותיך כגון על גממים או רברים שהם בסמים או רברים של הארץ מי הוא זה שנקרא אל ויכול לבטל גזרותיך ואתה חפץ בו הוא הארם אשר יעשה כמעשיך וכבודותיך כדכתיב והלכת בדרכיו מהו רחום אף אתה רחום מהו ממון וכו' והשש' רבונך והולך בדרכיך כביכול כדוק מושל בסמים ובארץ כדכתיב ביהושע שמש בגבעון חם וכו' וכמה כדוקים שהיו מורדים הנסמים בשעת עזירה ושהוא ראמר כמה עזים פני רועי וכאלה רבות עם בגמרא ואם כן מאחר שהחלו להראות לי גדולך אם כן ראוי שגם לי תקבל ברבון ותבטל הגזירה שאין הגזירה עומדת בפני מי שעושה רבונך ואם כן אעברה נא ואראה וכו' ואם באנו לבאר הכחוש כפשוטו לכך אמר אשר ב' פעמים לרמוח תמלה אשר מי אל בסמים ובארץ עז' היא גזירה מוחלטת שאין עור מלבר ואחר כך ספר במעשי הארם מי יעשה אפילו דומה למעשיך ולגבורותיך כי גדולים מעשה האעברה נא ואראה וכו' יתבאר עם משחל בילקוט מלהר' לאחד סביב' ליסא אשה שלא שלומי' לראותה אם נאה היא או לאו הלכו וראו אותה באו ואמרו' לו ראינו אותה ואין עזובה וכעורה הימנה שמע שושבינה ואמר לו מרי איך נאה הימנה בעולם בא לנסא אותה אמר אבי הנערה לשלומי המלך נשבע אני שאין אח' מסס נכנס כיון סביב' אות' לפי המלך בא הסומבין ליכנס אמ' לו אף אתה לא תכנס אמר ליה השושבין אני לא ראייתיה ואמרתי למלך שאין נאה הימנה ועכשו אראה אם כדבריו או כדבריהם כך אמר משה לפני הבה רבשע המרגלים דברו לסוף הרע ארץ אוכלת יושביה אבל אני לא ראייתיה וסבחתני אתה לפני בניך ואמרתי כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ועכשו אראה אם כדבריו אם כדבריהם שנאמר אעברה נא ואראה את הארץ הטובה וכו' ונרא' לי דחזל דרשו פסטי מזדעם בכתוב אעברה נא פי' לטעבר סבחתני את הארץ ואמרתי ש' המביאך אל ארץ טובה ועכשו אעבר ואראה את הארץ הטובה היא או רעה כמו שאמרנו המרגלים וכפי דעתם זל הא' של הטובה היא כמו ומה הארץ הטובה היא אם רעה שהיא הא' הפלאה ארץ הארץ האם היא טוב' כמו שאמרתי אני ואני חפץ לראותה עכשו לפי קערוך לא ראייתיה כי היא בעבר הירדן ההר הטוב הזה והוא הר הטוב ארץ עכשו אם כדבריהם או כדבריו ולראיה' לא סגי בראותה מעב' הזה רק אעברה בגבלי ואראה כל הערטים טובות הארץ וההר הטוב הזה ירושלים והלבנות זה בית המקדש ויתעבר ה' בו למענכם חזל פי' בו ב' פירותים ויתעבר ה' כי לא סחטאתי לפני אלא למענכם בגבילי קהעסקתם אותי ודברתי כגדרתם כך

דרוש שני לפרשת ואתחנן

ובסנת המאמר לל סדרקרון חזל בפסוק מאי יואמר אלהים אמר
אלהים מבני ליה כמו סדרקרון בפסוק לכו נא ונסכח ויאמר
ה' וכו' ולכך דרשו סמיכות פסוק שלמעלה סאמ' אם שלום ויאמר
יהיה בימי אל' הקדוש ברוך הוא כדכך בקשת ים לפרטו בב'
פנים שהוכיחו במי ש' על שבזמן חליו התפלל וכל בקם דרכו לומר'
זכר נא וכו' ויבב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל וכל כדכך של ים'
פגבר עליהם פילכו בשבי לא התפלל גב' • עוד אעפר שדרפו
ויאמר ויאמר כי ויאמר' שלום ויאמר הוא הפלה שהתפלל חזקיהו
ויאמר לפני הקדוש ברוך הוא אבא ה' דכרי נא' אם שלום ויאמר
יהיה בימי אמ' לו הקדוש ברוך הוא כדכך בקשת שאיך מוספם
על כרתן של ישראל מחמו מחמו עמי ואיך כדכך לתפלתך שאבב
מחם אותם מן הגלות וכפי זה אמר הכתוב ויאמר אלהים וכל
אמר אלהים לשי שמדבר על זמן חזקיהו ויאמר אלהים הוא
על העתיד בזמן הגלות עוד ידעה כפי פשוטו שבפנת הנחמה
כדכך שהמחם יהיה גם הוא מרגיש בכרה היא כד שתקובל
חמתו והוא מאמר הכתוב כאיך אמר אמן תנחמו כן אכבי
אנחמכם שפי' בו הראשון יסלמי שמת אביו אם ינחמה מי שאביו
מרגיש במיתתו לא יקבל תנחומין הבן והוא אבל' אם אמן
תנחמו שגם היא הרגישו הצער במיתת בעלה או מקבל בגה
תנחומין כן אכבי אנחמכם שאני מרגיש בכרתן של ישראל סאמ'
עמו אכבי בכרה ועוד זאת אעפא שהאם המנחמת אינה יכולה
למס בהחזרת האביר' עכמה אבל הגה' מנחם אתכם בהחזרת
האביר' עכמה שהיא ירוסלים ובירוסלים תנחמו בבניניה חנה
כוונת הכתו' מחמו מחמו עמי וראוי לכם לקבל הנחמה בעין כי
יאמר אלהים הנחמה וכיון שהמנחם הוא הקדוש ברוך הוא
שמרגיש בצערם סאמר עמו אכבי בכרה מחמו וקבלו
תנחומין • עוד ידעה פם משה וקראתי ללא עמי עמי אתם
והוא יואמר אלהי שהקדוש ברוך הוא פותח פתח לישראל וקרא'
קורא אותם עמי ואחר כך הם מקבלים אתו לאלוה עליה' הנח
יאמר אלהי ובהרחיק מהקדוש ברוך הוא קודם הם פדים
מאחרת כי אתם לא עמי ואחר כך אכבי לא אהיה לכם • וגם
בזה דרשו חזל וזכבי לא אתנהג עמ' כמו שעשית' אתם לעזוב
אתכם אלא בחימה פסוק' אמ' לך עליכם ונסה מחמו מחמו שאני
מקדש לומר לכם עמי וגם לא ימתין לכם שאתם תאמרו אלהי
אלא הוא גם כן ויאמר אלהים שחפץ בכס להיות אלוה עליכם
דבד על לב ירוסלים ידעה שנחמת עמי יואמר אלהים ולא פי'
עלית אבל הנביאים דברו על לב ירוסלים וקראו אלהי כי נעלם
זמן גלותה כי נדעה עומה כדכתיב ותירץ את שבתותיה כאשר
עבתה וכו' כי הטוב העמה אפילו בשעת הקלקל' כי לא הלקה
אותה ע' האמות רק על יד עצמו כב יכול כי לקחה מיד ה' כמו
סאמר ממרוס פלח אם בעצמותי ואם היה כפלים חרב כפול
זה פעמים זה היה בשביל כל חטאתיה אבל בעצם ישראל עמי
איך קורא ע' פליח רק קול קורא מהעמים וואמר פמו דקך ה'
עמו דרך לגאולת ה' שסביבתו בגלות ועמו מסלה לאלהינו כי
יסועת אלהינו היא יסועתינו • עוד ידעה מחמו מחמו עם מנח
חזל במאמר שהבחי' תחלה ויס לרהק בוכיון שפסוק זה דלכך
בגלל' כיון סרה תחרש מחמתו ומפום בבבוא' מיכ' ובבבואת
אוריה ולא נמצא כי אם מריוקא דגם איש היה מתכבא כמו
פפי' התוספות סם למה העיר את אוריהו ולא נמצא כי אם
מריוקא ולא העיר למיכה שבבואתו משורשת וכל לרבוי התוס'
דילפי מרדכתיב וגם אוריהו היה מהבנה' דמכל' דקאוי לבבואת
מיכה סאמר לכך בגלל' כיון סדהובו הילמא מ' גם איש היה
מתכבא הוא על דבריו ירמיהו סכך אמר אחר כך ויבא ככל
דבריו ירמיהו ועק' מ' רבי פקובא עד פלא תקיימה כבואת

רנה ביוסועתך ובסם אלהינו נרגול ידעה שנרנה וכעב
ביוסועתו סל הקדוש ברוך הוא סוכיא סכיתו מתוך הגולה
ואנחנו נרגול וקראתם בסם אלהינו סיהיה שלם בזמן הגולה
זמנה הבני יסועה מי בכס ירא ה' טמע בקול עברו אמ' שהאים
הירא את ה' הוא מי שטמע בקול עברו סל ה' דהיינו כביאיו
שקראו עבדים סאמר גלה סודו את עבריו הנביאים וכולם
דברו דברים נחומים על פם ה' ההולכים בחסך כי אור' לנה
עליהם ביוסועת ה' והוא ספר הלך חסכים ואיך נגוה לו כי הכבי'
עול הגלות הרבה ואיך סוס מנה לו בחסכת הגלות אל יתיאס
מרחמי האל יתברך ויבטחו בסם וכו' כי בזמן הגלות איך הסם
שלם ומי יסועתו על כבוד סמו סיהיה שלם יסגיה על פמו ישראל
ויסען באלהיו וכפי דרך זה יואמר ע' טמע בקול עברו שהאר'
יס לו ב' כיסיה ה' מלך סהוא יכה' מלך זקן וכו' והואר: כהט'
כיון עבר לו והאר' עטוה אחר יכהט סהוא עגרו אף על פי
טהלך חסכים בגלות יבטח בסם ה' הקדוש לפי הראשון מכתיו
אחר כך לרב מה' אל סוף זלחה' • וכונתי לרעהו וזהו יל' ס'
רוד הבטוחי' בה' כדכר כיון לא ימוט לעולם יסב כי כיון סבטחי'
בסם ה' שעתיד להיות עם שלם מכאן יס למו אחרית ותקיה אף
על פי שאנחנו בעול הגלות כי מובטחי' סכמו סהר כיון קדשתו
במקומו אף על פי שמרב לא וזה סכמה מעם ולעולם יסב הכה'
סם וקראתו אף על פי שסמם כן אנחנו יסויב ה' אחריתנו אל
יעזבו ואל יעספו ויס עוד פמי לסבב כיון ישראל ליהר כיון כי
ירוסלים וכיון הדיס סבוב לה גם לאחר מרבנה שתהיה נסמר'
נה' סביב לעמו למחמה באופן כי שמו במכר עז ומסגב
מחמו וזהו הטעם של מהג' סל ישראל לומר ז' דנחמתא לא'
תלחא רפורענתיא לרמו כי לא נתיאסנו מרחמינו ית' ומיחלן
תמר תנחומינו וזה מאמר הנביא יסועה מחמו מחמו עמי יואמר
אל' אסם במי' ליקוט מה כתיב למעלה מן העין שלום ויאמר
יהיה בימי אל' הקדוש ברוך הוא כדכך בקשת מחמו מחמו עמי
ואיך אתם כדכתיב לתפלתו של חזקיהו כי אני מנחם אתכם מן
הגלות ויס לרהק מה סכנתם זל לדרוש בסמיכות זה ועק' מה
סאמר כדכך בקשת כי הלא מ' אם שלום ויאמר יהיה בימי לא
בקם בזה פום סאלה רק סהיה מתנחם בעצמו על כבוא יסועה
הנה ימים בוא' ונסא כל אשר בביתך וכו' וקבל' לו תנחומין מכר
סבימיו לא יהיה הרע ההוא רק שלום ויאמר הן אמת שראוי
להתרעם עלו בבחינה אחרת לאיש כמוהו כדכר יסר סלא היה
מחסיב כרתן סל ישראל לכלום בהיות לו שלום ויאמר בימיו •
וקודם סאמר המאמר אבאר פ' הכתוב סאמר ויאמר חזקיהו
טוב דבר האסר דברת ויאמר אם שלום ויאמר מה טוב דבר
האסר דבר כיון סלא דבר עלת טוב כי אם רע' והרי אבדבבל
זל פי' טוב דבר האסר דברת לי בפעם הא' כסאמר לו יסועה
כה אמר ה' המי רשא לך וגמותי על העיר הזאת להוסיעה וכו'
וכפי דרכי אבאר מהו ז' ויאמר ויאמר סכריך להדרש • וכלע' ד'
סאמר טוב דבר האסר דברת מזום רקול איך הקדוש ברוך
הוא מחד סמו על הרעה סאמר ויקרא ליהם לאור ים ולחפך
קרא לילה איך כתיב כאן ובבבואה ז' סאמר יסועהו כתי' סמע
דבר ה' הנה ימים בוא' ונסא כל אשר בביתך וכו' ואיך כאן סוס
כבואה של טובה לומר סמע דבר ה' סיתייחד סם ה' על הטובה
לכך אמר חזקיהו טוב דבר האסר דבר' לבי הומה לי כי רנאה
ל' סים בבבואה ז' דבר טוב כיון סדברת כפיך דבר ה' וכפי
הרברים הם דבריו רע ויאמר אמירה סמת לתוך הדבר בודאי
כי דבר ה' אסר דברת לייחד סם ה' הוא על בחינת סעלן ויאמר
יהיה בימי ועל כר זה יברך להזכיר סם ה' בבבואה ז' כי טובה
היא לגבי דרמה סלא יראו עיניו ברע אשר תמצא אותם •

דרוש ראשון לפרשת עקב

דרשו צעת ה' היא של יחיון ועוב יתבאר שתמא במלחמ' עוב כהוב כמה פעמים בעת ההיא וכלאר את כל ערוי בעת ההיא כו' ונקח בעת ההיא את הארץ כו' ואת הארץ הזאת ירשנו בעת ההיא וכו' אעברה נא ויארחה מה שלא אמר נא אעברה אם הוא לשון בקשה ואמר אעברה וגם נבאר שאמר ויתעבר ה' כי למענכם והלא לא התעבר אלא על שלא קרסו בני מריבה כמו שמשורם במקראות כל עם מה שכתבו הראשונים טעם לתפלת משה לפי שהיתה בעת ההיא שמינה ליהושע על ישראל ואמר הגזירה היתה לא תבואו שמו המלך שמבי' העם תחת סדרתו ועכשיו שפניו אינו מלך אלא כו' אעם ואתחנן חל ה' כעת ההיא לאמר ועם זה אני אבאר אעברה נא ויארחה הכה העונם הראוי לי על חטאתי הנה שלא אביא את העם להיות מלך וממשל עליהם אבל פעשתי שחטאתי אעברה נא כאמר העם וארא' את הארץ הטובה ויתעבר ה' כי למענכם מה שלא הרשתי לעבור כהריוט לא היה בסבילי רק למענכם זה הטעם היה לי על עגבתי בכבורכם לומר שמשו נא המורים ועל כן לא סמע אלי ומי הועילה התפלה לומר לי עלה ראש הפגמה וש' נא עיניך וכו' כמו שביארת רברי חזל בדרום הקודם והיה אפשר לרמוז במש' כי לא העבור את היורד הזה שבסבילי שאמר מן הסלע הזה לכך לא תעבור את היורד ורשם להקדמתו שאפי' חרב חרה מונחת אל יתייאש אדם מהרחמים :

דרוש ראשון לפרשת עקב

מסכת עו' ח' מי יתן ותיח לבבם וז' להם אמר משה לישראל בפניי טובה בני בפניי טובה בשעה שאמר להם הקדוש ברוך הוא מי יתן ותיח לבבם זה להם היתה לכם לום' תן אותה בפניי טובה רבתי ונפשינו קצת בלחם הקלקל בני בפניי טובה דכתיב האשה אשר גנת עמדי אף משח לא רמזה לישראל אלא אח' ארבעים שנת דכתיב ולא נתן ח' לכם לב' לרעת אמר רבא שם לא קאי איניש ארעתא דרביה ערפ' שנה :

כמה מעלות טובות למקום עלינו אשר גמלנו ונמלינו תמיר ורב חכר מטה כלפי חקר במרה טובה מרובה פעלויס בהב' לזכרון לפני ה' ולא כחטאינו גמל עלינו לתת לאדם כדרכיו וכפרי מעלליה כי הוא חשך למטה מעויו ומעביר ראשון ראשון ונושא עון לא חכרו ולא יעלו על לב עוד וכן דרשו רז"ל על פסוק התסכח אשה עולה שאמרה כנסת יפ' לפני הקב"ה עזבתני וסכחתני והקדוש ברוך הוא מטיבה כלום אסכח עולות ופריש ופטרו רחמים שהקרבת לפני אמרה לפניו רבטע הואיל ואין סכחה לפני כסא כבודך שמה לא תסכח לי מעשה העגל אמר לה גם אלה תסכחה אמרה לפניו רבטע כיון שיש סכחה לפני כסא כבודך שמה תסכח לי מעשה הר סיני אמר לה ואכתי לא אסכחך וכונת רז"ל מבוארת סדרתו התסכח אשה עולה מלשון אשה רוח יחיון וקרוב עולה ומרחם בן בטנה הוא רחן פטרו רחמים כלומר היתכן שאסכח קרבן אשה ויכמה עולות שהקרבת אבל מעשה העגל שאמר ישראל ה' אלהיך גם אלה תסכחה וענין קבלת התורה שהיא אכתי ה' אלהיך לא אסכחך ויש לדרוך בדברי רז"ל הארץ נמשך מזכיר' הקרבנות שהיה גם כן מזכיר עון העגל שאמרה הואיל ואין סכחה שמה לא תסכח מעשה העגל וכן קמה חזק' הנה

סכחה שמה תסכח מעשה הר סיני שהיך נמשכה נסכחת הר סיני מתוך סכחת העגל שהנודך להבטיחו גם אלה תסכחה ואכתי לא אסכחך וכך צריך לומר כפי דרשנו וז' גם אלה תסכחה שנראה סכח סכח דבר אחר וגם אלה תסכח וזה דרשו לא אסכח העולות וגם אכתי שהיא קבלת התורה לא אסכח ואם כן אינו צורך לומר גם אלה תסכח והאמ' השלם כמהר"ס לאכתי חזק' שירשו בס' בלי חמר' כי כיון מהוא זכר קרבן אשה עולה ובתוכם יש קרבן עגל ופרה שמה מתוך כך יזכו מעשה העגל ועוד פי' שהקרבנות לא נמשכו אלא מתוך מעשה העגל שמקורם היו ישראל' חיות מכל מיס' קטרונו וזוהי מתוך הקרבנות יזכור את מעשה העגל לכך הבטיחה גם אלה תסכחה ועוד יש לחוש שפיסח גם את מעשה הר סיני שקבלו ישראל אכתי ה' לבי שמעשה העגל הוא רבר הפכי לקבלת אכתי הש' שבה הכל' על יחוד שמונה האמר לעגל אלה אלהיך ולסכח מה שאמר על אלה אלהיך צריך לטכח ענין אכתי ה' הנהו הירוש סודם על' ע' כי מש' יבא לזכור מה שעבר על אחיו כו' בפרט לכך הבטיחה ואכתי לא אסכחך וכך פ' בזה מורי כו' ונראה לער' ע' מחזל על פסוק שור או כסב או ע' הדר תועבה ויזמר כסב סבחותו דבר שתעבו ישראל והכעיסו את הקדוש ברוך הוא שהא העגל וימירו את כבודם בתבנית שור בו עכמו קריב אותם וכחר בס' סבתחלת הקרבנו' הזכיר קרבן השו' פרכתי שור או כסב וכו' והוא שאמרה כנסת ישראל כיון שאתה זוכר לי הקרבנות מהם פריש ואליס בנראי שמתוך כך זכור תזכור התועבה שעשיתי בשור פר ואמרתי לה אלהיך לפי שאם אתה סוכח מעשה העגל צריך לטכח ענין קרבן שור או כסב וכן לזה אמר גם אלה תסכחה שהסוכה לומר בסגם אלה' אלהיך תסכחה היתכן שאסכח ענין העולות שהיו באות נדבה כו' מתוך סכחת העגל לא יזכרו הקרבנות שבא' על חטא ואשמי' כיון שנמשכו ממעשה העגל שמקורם היו חיות מיב' הרע אבל ענין קרבן אשה עולות שהם נדבה לא אסכח אף על פי שגם אלה אלהיך שהיא מעשה העגל תסכחה אמרה כנסת ישראל שמה תסכח הר סיני יתבאר עם מה שאמר הכתוב ויפתוהו בפיהם ולבם לא נכח עמו ודרשו חז"ל כי בפעם שקבלו ישראל אכתי ה' אלהיך רוח' אחרת היתה בקרב לבם ומאותה עשה חטבו רעות בלב לעשות העגל ואם כן מעשה העגל עם אכתי ה' הוא בהא תלוי שמה הוא זכר אכתי ה' שקבלו בסיני הידע תעלומות הוא ראה וידע את לבבם למרע ואת לבם הזונה וזכר יזכר מעשה העגל ואם הוא סוכח מעשה העגל ולא זכרו עור צריך שלא יזכור קבלת אכתי ה' שלא היא טובה וזכרו והקב"ה ברוב חכמו מרבה להטיב ולטוב מעשה העגל ולזכור מעשה הר סיני שקבלו ישראל אכתי ה' אלהיך הרי שמתתיו של הקדוש ברוך הוא עם ישראל לזכור להם המעשה הטוב אשר יעשו להטיב להם באחריתם ואף על פי שיש להם מזכר אחר כמה עונות וחטאות גם אלה תסכחה והיה קצת האז' אשר יעשה האדם למשמרת ולזכרון לפני יתב' ולפיכך אכזחו חייבים להכיר תמיר בחסדיו יתברך ולזכור נפלאו אשר הגדיל ה' לעשות עמו ולא להיות כפניו טובה ח' והוא שהזכיר תורתו הקדושה בפרשה זו וזכרת את כל הדרך אשר הליכך ה' אלהיך כי ראוי לזכור ולהעלות על לב חסדי ה' אשר הפליל לעשות כי בונה סבעול' העבר מהלך לפני רבו והקדוש ברוך הוא עשה גדולות לאין חקר וה' הולך לפניו והוא הולך ויעש' וירשיבך ויאכילך את המז' גם בענין הלבוס שמלתך לא בלתה אשר כל זה ראוי להיות לזכרון בין בנינו למען רעת בקרן' היום לבאר

דרוש ראשון לפרשת עקב

קער

בתורתו שהכונה טענה הקדמם בתוך האל סדרתו של עולם א
 מוציא לחם מן הארץ ועכשיו בא להמטיר לחם מן השמים וככל
 יום יירטנוה ולקטו דבר ויום בתמו למען נסות אם ילם בתורתו
 ומזכותו סכין עשייהם תלויות לשמים יהיו קבועים באמונתו
 יתברך וידעו באמת כי על מוצא פי ה' ככל היבוא משיו תורה
 ומצוות ועשה האדם וחי כי הלחם מן השמים ממנו לקי' התורה
 מן השמים ואמר שמתוך לא בלתי מעליך להוריע כמה גדולו'
 ונפלאות עשה עמם הקדוש ברוך הוא שאותה סמלה שיבאה
 עמם ממזרים כדכתיב וישאלו ממזרים כלי כסף וכלי זהב
 ושמלות לא בלתי ונשחקה מהיותה תמיר עליהם ורכיב על
 סמלה ליבלות וזה ארבעים שנה שהיה שמתוך עלך ולא בלתי
 מרוב תשמים ומחמת היציה ורז' דרשו על פסוק לא בלו
 סלמותיכם מעליכם אך יוסי בר' הציא מה שהיה עליה לא בלתי
 אבל מה שהיה להם בתוך התיבות נתבלו וכל הנפלאות האלה
 עשה לקבוע אמונתו בקרבך ולא תהיה מהספה ולחוף אלא
 מדעת עם לבבך תהיה הידוע' ככל לבבך ובכל נפשך ותשכיל
 ותדע כי כל הייסורים והעניינים אשר הקדוש ברוך הוא מייסר
 אותך ויענך וירעיבך הם להאריך ולטובתך ומאהב' הם כאלו
 ייסר אים את בנו החביב לו ממנמתו הוא לקרב לו תועלת
 מאהבתו אותו כן ה' אלהיך מייסרך וכשהוא במדת הרין עלך
 ונקרא לך אז הוא מתנהג בסם ה' שהוא מדת רחמים והחכם
 הסלם כשה'ם לא יאחז'ו נר' דקדק שלא אמר כי כאשר מייסר
 אים את בנו וכו' לפי שכפי האמת האב אינו מייסר בנו ברת מה
 לעשות ולכך אמר באשר ייסר אים את בנו כלומר כפי השיעור
 שראוי שהאב ייסר את בנו כי אהבו פתחו מוסר כן ה' אלהיך
 מייסרך וסמך ליה ושמרת את מצוות ה' ללכת בדרך כי מתוך
 היסורים והעניינים אשר עינך וירעיבך תשמור מצוותי ללכת
 בדרך מלב ומנפש וליראה אותו ולא מצות אצנים מלמדה
 מהספה ולחוף וסוף הסבר לבא ה' אלהיך מביאך אל ארץ
 טובה כבמה תעבדים ארץ חסה וגופן ותאדם ארץ אשר לא
 במסכמת תאכל בה לחם פי' הרב במהר'ם אלסך זלזה דרך
 הלכה מהגיד מעלת לחם הארץ כי האכלנו האדם בלא שום
 לפתן מתב חסיבות הלחם האלו ואינו מסכת זמכנות ועמי
 שלא תטיג ידו לקנות לפתן ללפ' בו אה הפת ואוכל לחם בלבד
 כי זאת הארץ לא בסיבת מסכנות תאכל בה לחם בלא לפתן
 דהא לא תחסר כל בה אלא מטוב חסיבות הלחם יהיה נהנה
 האדם בלחם לבדו ולי אפסר שבא להגיד טוב שבח הארץ
 בריבוי שופע טבע רצון כי הכרסה תהיה עזרה בשופע שלא
 יכטרך האר' לאכול לחם בר גלחם עמי ומה דרכו של עמי בשמים'
 אלא תאכלו לחם לשובע ולא במסכנות ועניות כדרך העמי
 שאוכל לחם לחץ כרי שלא יחסר לחמו מהרי גם שלא במסכנות
 תאכל הלחם אלא אכול ושובע והותר עם כל זה לא יחסר לחמו
 ולא תחסר כל מהברכ' שהיה בה בארץ ארץ אשר אביה ברזל
 שהוא מקום זכמא ונית הבעל' שהיה יפה לצדעים ואכלת
 נטבעת וכוי'ם דקדק דקטו קראי איהדי כתיב הכא ואכלת
 נטבעת וכתיב בתריה פן תאכל נטבע' וכך הילל השמר לך פן
 תשכח פן ירחם ללבך אמנם הכוונ' לעד' שיתפס האר' בהכרתי
 ובאכילת הלחם הותר לו לאכול למכנה כמו שנאמר בתקום
 אחר בתת ה' ל'ם בערב בסר לאכול ולחם בבקר לשבועהו
 שלא יחסר לאכול לשבעה אלא באכילת הלחם בלבד ולכך
 כתיב כאן ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם וסמך ליה
 ואכלת וטבעת כי מתוך שביעה זו אינה יבאה תקלה ולא נוכה
 לכב אלא וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך
 ארץ ממנה יבא לחם ריק השמר לך פן תשכח את המסכ' שלא

הצעת הפסוקים בערשה כשי פמוטן כל המטה אשר חכמי
 תוצר וכו' בא להזהיר את ישראל על שמירת כללות כל המצות
 בלא יתקטל בה האדם וזרדו כאלו היו כלם מצוה אחת שאין
 האדם מקרטל במצוה אחת לעשות מקצתה לשי שאין המצוה
 נקראת אלא על סם גומרה וכן דרשו רז' כל המצו' אם התחלת
 במצוה היו משתדל לבמור כל המצוה וכן רמז על כללות המצו'
 כולם לשמור ולעשות לפי סיס מקצת מצות שהם תלויו' בארץ
 ואין סהגות אלא בארץ לז' כל המצוה אשר איכרי ממך שהם
 כלל רמז מצות עשה היום תשמרו לעשות אף על פי שעכשיו
 אינן סהגו ע'ר כסם הארץ ממ היום הזה תשמרו כד' לעשותם
 בזמן חיבתם וכן דרשו חז"ל ומרתם זו מצוה ועשית' זה מעשה
 המצות וכאן אמרו תשמרו שהיא מצוה ולא אמר ועשיתם לפי
 שעכשיו אינם בעשיה ע'ר סיבטנו לארץ אלא תשמרו זו מצוה
 כד' לעשותם אחר כך והקדוש ברוך הוא מעלה עליכם כאלו
 עשיתם אותם עכשיו שמתכנה טובה הקדוש ברוך הוא מצרע'
 למעשה ולמן היום אשר נתתם לב לעשותם הם רבנות לפני
 יתברך למען תחיון כי עמך המצות מכוונות כנגד גוף האדם
 ובהקדוש רמז מצות עשה מתקיימים רמז אבריו כמטה כי היא
 חייך וכן כתיב מקל משמר נכור לבך כי ממנו תוצאת חיים
 פחיי האדם תלוים בשמירת המצות רמז מצות עשה כנגד
 רמז אבריו ושמה מצות לא תעשה כנגד טפה גידים ואם כן
 תשמרו לעשות למען תחיון וגם תזכו מתוך כך לירש את
 הארץ כיון שכוונתם רביה ליכנס לארץ כד' לקיים המצות
 התלויות בה ה' ימור בערכם ובאחם וירשתם את הארץ אשר
 נטבע ה' לאבותיכם וזכר את כל הדרך אשר הוליכך ה' שהתכלית
 היה למען ענותך כד' לנסותך אם תניע לגדר זה לעבוד את
 המלב ומנפם כי במשמר הר סיני לא קבלתם את תורת ה'
 מצותיו אלא מהספה ולחוף ועכ עשה עמכם כמה נבי' ונפלאות
 באותם ארבע' שנה כד' לחוף לבבכם ותהיה יראתו על פניכם
 ככל לבבך וענך ורעיבך ויאכילך את המן כי הכל כפוי לפני
 יתברך כי עתידין ישראל לבעוק ללחם ולמה לא הזכיר להם
 המן קודם שיתרעמו ישראל אלא ויעשם וירעיבם ער שנתרעמו
 ולגם על משה לאמר למה האבחתם אותם אל המדבר להמית
 כל הקהל הזה ברעב ואחר כך אמר הקדוש ברוך הוא הנבי
 ממטיר לכם לחם ולמה עשה כך אלא רצה הקדוש ברוך הוא
 לארבע' שנה האדם תלוים בידו יתברך ולא על הלחם לבדו
 יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' יחיה וזו האריר להם מן מתחל'
 לא היו מסירים גדולתו ויתברך ער שבעק לבס אל ה' ויפן ליהם
 ורחמם וזו הסירו את גדלו וזו החזקה כי הוא זן ומפרכם
 וזו יחם אינם תלוים בלחם שהרי עכשו אוריר להם המן כי לא
 ירבו מה הוא ויתפרכם ממנו ומאחר ראי' כי על כל מוצ' פי ה' יחי'
 האדם וכל זה עשה לקבוע אמונתו בלבם עור ירצה מהטעם
 שלא נתן להם הקדוש ברוך הוא המן מיד קודם שיתרעמו על
 חסרו' לחם אלא ויענך וירעיבך תחלה ואחר כך ויאכילך את
 המן וזאת ועור שהאכילך את המן אשר לא ירע' אתה ואבנתיך
 ולא הציא לחם מן הארץ כמנהגו של עולם כל זה עשה למען
 הארבע' בקרב לבבך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם אלא
 עשיבת קבלת התורה שובאה מפי ה' ועל כל מוצא פי ה' ככל
 היבוא משיו תורה ומצוות ללמד לעמיו ישראל בני יחיה האר' זה
 ממשך מתוך אכילת המן שהיה רבר שלא ירעו הם ואבותם
 ועשיה תלויות למרום בכל יום אחר שכונו בחמץ ברעב וחום'
 לחם כי אז יהיה נכון לבם בעבודת ה' ולשמור תורתו ומצוותיו
 בכל לב ולב וכרצון טוב וכן כתוב סם הנבי ממטיר לכם לחם
 מן השמים ויבא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנהו הילך

סמרת

דרוש ראשון לפרשת עקב

היא קוסית בעלי התוספות והם פליגמסה היה יודע ולא הקפיד
ער ארבעים שנה לפי שהיה טבור שלפניו ארבעים שנה ועמד
על דעת רבם ופסדראה לחתור ארבעים שנה שערין לא סאלו אז
הקפיד כנגדם וזין להקשות בדברי התוספות דאמרי נירי
משי רפי זל והיה להם לפרש רמזה לא ידע ער ארבעים שנה
וכסנמח על דעת רבו לאחר ארבעים שנה והם לא גלו הקפיד
כנגד מסוס דהם חיתח רמזה לא ידע ער ארבעי חין לנו מקון
להקפיד כנגד ישראל כיהם כריכיס ארבעים שנה אחרי לעמ'
על דעת מסה רבם כמו שלא עמד מסה על דעת הקדוש ברוך
הוא רבו ער ארבעים שנה ועוד זל דהם לא ידע מסה ער לאלה
ארבעים שנה לא היה מקוש להקפיד ולומר בשעט שאמר לבס
הקדוש ברוך הוא מי יתן והיה היה לבס לומר תן אתה סהיה גם
האיש מסה גדול מאר ידע ער לאחר ארבעים שנה ומי הוא זמ
סיכול לידע ולהשיב באותה שעה לכך תידכו התוספות שמסיה
ידע מתחלה וחסב שמה לבקף ארבעי שנה ועמדו על דעת רבם
ויסאלו וכסלא אמרו דבר אז הוכיח על פניהם סהיו כפניו טובה
כיון שלעת כזאת צוראו עמדו על דעת רבם ולא סאלו מלח
כריכיס לפרש כפי טעם רפי זל למה כתרעם עליהם מסה כין
גם הוא לא ידע ער ארבעים שנה ושמה היום או למחר יתני
לב ישראל לומר תן אתה כי פסונו הוא סהדרג' מסה עה היתה
למעלה ממדרגתם ואם יוס אז יומים יעמודין אין כאן קפיד כלל
וע'ק בתלונת מסה רבינו עה שאמר ולא נתן ה'לכם לב לרעה
סכיון סכך הוא סהקדוש ברוך הוא נתן להם לב לרעה ולהקפיד
אין עליהם תרעומת כי ה'תן חכמה מפיו רעת ותכוב ולא נתן
להם לב לרעת ולכך לא נתנו לב לומר תן אתה לב ליראה את
סמך: ונראה עם ביאור כונת הכתוב שאין מי יתן והיה
לבבם זה להם שהיה נדרם לפני פנים הא' עם מחול שבטעם
סקבלו ישראל התורה רוח אחרת היתה עמם כדכתיב ועתה
בעיני וכו' ולבם לא נכון עמונו וכו' סכתבנו בתחלת התורה
בסדר ולפי שהבה חוקר כליות ולב ויודע רוח בני אדם וידע אין
לבבם למדע על כן חמ' מי יתן והיה זה שאומרי בפייה כל אשר
ידבר ה' ומעטנו ועשינו יהיה גם כן בלבבם באופן שפיה ולבם
יהיו פנים ליראה את ה' ולא מהספה ולחוץ ויס גם כן הבב אחר'
בפסוק כי האדם יראה לעינים שאמרו ישראל כל אשר ידבר ה'
ושמענו ועשינו ומסה הבין הרברים כפסוטנו ולא ידע את לבם
הזונה ולכך כשאמר הקב"ה מי יתן והיה לבבם זה להם הבין
סהכונה היתה לומר מי יתן ויתמיד לעם הזה לבבם זה טיע
להם עכסנו יהיה להם כל הימים ותהיה ממסכת להם היראה
שבלבבם כל הימים ליראה אותי ולכך לא אמר באות' שעה תן
אתה לפי סברתו שמי יתן כאמ'ל'ב'ב' כי אז היו בתכלי הסלמות
ורבה הבה סאותו סלמות יהיה להם כל הימים ואם כן אין בודק
לומר תן אתה כיון שהם סלמים והגיעו לגדר זה בודאי סאורח
ברקים כאור נוגה הלך ואור וכיון שעברו ארבעים שנה וקאי
מסה ארעתיה דרביה הבין סכונת הקב"ה היתה לומר מן יתן
סיהיו טובים אותי בכל לב ובכל נפש כי רוח אחרת הית' עמם
באותה שעה אז הקפיד כנגדם ואמר הנה אנכי לא ידעתי מה
סיהיה בלבבכם מאותה שעה ער עכסנו ולכך לא אמרתי כלום
אלא אתם סהייתם יודעים האמת כי כל איש יודע נבשי לבב'
אשר היה פונה מאחרי ה' ולא טעיתם ברברי הקב"ה וידעתם כי
סנתו היתה לומר מי יתן והיה עבודה זו סכפיה סתיה בקרב
לבס אם כן למה לא אמרתם תן אתה לנו ויס להרחיב הענין
עוד ויתבארנו כל הספקות שישראל אמרו למסה דבר אתה עמנו
וכסמעה ואל ידבר עמנו אלהים אמר הבה מי יתן כל'גן הייתי
מתן אי התורה לישראל על ידי פיה חל פה אדבר בס ולא עי'
סליח

סמרת מזכותו ונתה' כונה אח' החומר למלאה תאוותך פן תאכל
וסכפת ובקרך ובאך יר ביון בא לזרז על סכפיה מבסר כאן
'בקר אשר ירבינו לך כי מתוך חכילת המותרות לאכול בסר
לסבועי זכתיס טובים תכנה ויסכת דרך קבע כעה' ולא ררך
גרות כדת מה לעשות כי גר האדם בארץ גם כסף מהב ירבה
לך לברך ולא לעשות בו כדקה וכסרתן וכל אשר לך ירב' סחיוך
מרבה אלא ברברים הזריכיס לך אבל לרברים על כריכיס סמי'
לאו ומתוך כך ורם לכבך וסכחת את ה' אלהיך המוציאך מארץ
מכרם מבית עבדים סאלו זכרת סהיית עבד למכרי והוציאך
המסס לא היית פדוק עול סמים סמוטב להסמע' בעול הבה
ותורתו מהיית תחת יר מכרם אלא כיון ססכח' את ה' המוציאך
ממכרם מבית עבדים לכך פדקת עול סמים מעליך המוליכך
במדבר המוציא לך מים המאכילך מן והכל היה בהסגח' למען
ענותך ולמען נסותך כי בהיית חייך תלייס מנגר בכל יום ער
סירר המן והבאר יוציא לך מים אז תבין יר' ה' לסמוע בקולו
ולדבקה בו ומזה ימשך טוב לך להטויכך באחרייתך באופן סכל
ספסו הוא לקרבך לעבודתו וגם זה לטוב לך כי אם כדקה מה
תתן לו וכל הרברים האלה סעשה עמך לטובה ססכח מתוך
רום לכבך אשר רם ואמר' בלבבך כחי ועוסס ידמה סקמיתי
מהטובה זה היה בכחי ואך אתן לאחרים חילי ומתוך כך כסף
מהב ירבה לך לברך ולא תעסה ממנו כדקה וחסד וכן פירשו
הראשונים זל כחי ועוסס ידו מלסון פוסס עיני סהו עטן סתימי'
כלומר עוסס וסתימית ידו סלא לפזר לאבויכס זה עשה לי את
החיל הזה וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל
והכל מאתו יתברך ואין ראוי לאדם לסכוח ססריו כי מי סהוא
כופר בטובתו של הקב"ה וסכוח רוב רובי ססריו בודאי הגמור
סויסכח את תורתו ומזכותו ולזה סמך והיה אם סכוח ססכח את
ה' אלהיך סהוא ענין סכול והסכונה לרמות והיה אם סכח ענין'
הטובות אשר גמלך האל יתברך בודאי סתסכח גם כן את ה'
אלהיך ועל דרך זה פי' דל' והיה אם סמוע ססמע אם סמוע
סיען ססמע בחרם וכן אם סכוח בניסיו וסלאותיו ססכח' גם
כך את ה' אלהיך והלכת אחרי אלהים אחרים וכו' ומכאן נתבאר'
סמי סהוא סכיר בססרי ה' סימטך ממנו ליראה את ה' זלעברו
זלסמור מזכותו וכו' כבא לביאור המאמר ויס לרדך בו אמרו
כפניו טובה סלא אמרו תן אתה ופי' רפי זל: ובתוספות זל סלא
דכו לומר כרי סלא להחזיק לו טובה וקשה טובא ראלו מי
סאינו רובה לקבל מתנה יתכן לקראו כפניו טוב' והרי כפניו טוב'
הוא מי סקבל טובת הבאה מחבירו ואינו מכיר בטובתו להחזי'
לו טובה אבל ישראל סלא רכו לקבל מתנה ולתן אמרו תן אתה
איסו נקראים בשביל כך כפניו טובה ולהחזירה יס לפרם סכיון
סלא רכו לומר תן אתה כרי סלא להחזיק טובה לפניו ית' כראה
סמעולס לא קבלו טובה הימנו ואם כן סכחו כל סלאותיו אשר
עשה עמם בהוציאו אותם ממכרם כי אם זכר ססריו ה' למה
כמענו עכסו מלומר לו תן אתה כרי סלא להחזיק לו טובה והרי
כמה ססרים יס להבה עליהם ומכאן יס מודע סהם כפניו טוב'
על הנסים סעשה עמם לסעבר ומען עדין אמ' כריכיס למודעי
גלבאר סענין וסיה יסע' ועק' רהא קיל' סהכל כירי סמים חוץ
מידת סמים ואם כן אין אף הוכיחם על סלא אמרו להקדוש ברוך
הוא תן אתה למ לב ליראה דהא כדקה ורסע לא קאמר סזה
תלוי ביד האדם ועוד לרדקתך מאי בשעה שאמר הקדוש ברוך
הוא סראוי לומר כסאמר לבס הבה מי יתן והיה וכו' וע'ק לחה
כתרעם מסה על ישראל כיון סגם הוא לא נתן לב על הדב' הזה
ער ארבעים שנה ומי לס גדול ממסה סהיה עומד עם ולא אמר
להקדוש ברוך יא' תן אתה ואם כן לא על ישראל תלונתו וכו'

דרוש ראשון לפרשת עקב

העה

מליח יהיה כמסך להם מעלה ויתרון גדול כי יהיה לבבם זה טהור פונה היום מאחרי ה' כרכתי ויפתוהו בפייה היה כהפך להם לב חרם ורחם נכונה ליראה אותי כל הימים לפי שכשי חטיבות הכותן יחול השפע על המקבלים ולא קבלו משי הקדוש ברוך הוא היה להם לב חרם ולא היה כח בזה להחטיא האדם כמו שיש לנו כח עכשיו שקבלו התורה ע"י בשר ודם ואם כן כששמעו ישראל דברי הבה ורחם להם התועל' הגמטך להם בשמינית התורה והמטות משני היה להם לומר תן אתה פי' תן אתה לנו משך התורה והמטות והשתחא לא קאי תן אתה על מציאות היראה דהרי היראה אינה בירי שמים אלא הכונה על התורה תן אתה ולא ע"י בשר ודם כי ממנו נמשך לב חרם ליראה את ה' כל הימים ולהיות לבם ופיהם שנים ביראה ולא מהספה ולחן וזם ולא נתן ה' לבם לב לדעת כלומר בפסולתם סכפיתם בטובתו של הקדוש ברוך הוא ואמרתם א' ירבו עמנו אלהים כי בדבר שהיה עשה עמכם טובה דהיינו כתיבת התור' משני שבתם אותה לדעה לומר אל ידבר עמנו אלהי' פן נמות לכן בגל' לבם לא נתן ה' לבם לב לדעת שאתם גרמתם שלא יספיק את לבבכם לדעת וליראה את ה' כיון שלא חל' עליכם השפע משני יתברך ולכך קראם כפוי טובה על שלא הסירו בטובה שהיה הקדוש ברוך הוא עושה עמם לתת להם תורה טפה ובאתה עשה היה להם לחזור בס' ממה שזכרו אל ידבר עמנו אלהים ולומר תן אתה כיון שהם היו יודעים מה שבלבם שלא היו נכונים בעבורתו יתברך ה' להם להבין דברי' של הבה שתינת התורה משני ולא מפי בשר ודם עושה רוסם והיה להם לומר תן אתה אב'! משה לא ירע פירושו של דברים ער עכשיו והוא מושב שמה שהיה בפייה של ישראל היה גב' בלבם זהבין כונה אמרת בדבור מיי'תן כמו שכתבנו לכך' אל הקפיד בגדרם ער לאמר מ' טובה וכו' בתבאר המאמר ויתבאר על פי דרך זה הצעת הכתובי' הבאים פס' ואתחנן קרב אתה ושמע את כל אשר יאמר ה' אליהינו וכו' ושמענו ועשינו וישמע ה' בקול דברים וכו' מיי'תן והיה לבבם זה זם ויש לרדק למה זה סינו ל' עמם לאמר ושמענו ועשינו ואבדת מרגלית טובה שהי' בידם להקדים עשיה לשמיעה כרכתיב כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע ועוד יתור ל' שון שאמר וישמע האת קול דברים בדרכים ל' שם סמפיק לומר וישמע האת קול דברים ויאמר ה' אלי' שמעתי והנזקף ע' מ' שמעתי את דברי' העה הזה מלא אשר דבר אלך וכן להבין בטוב טעם מה הטובה אשר הטוב ודברו ושמעתי מהאדם הטלם כמה' א' אחיה' אל שפי' שמעתי קול דברי' העה הזה אשר דברו אלך לפי טבעיני משה רע' של סאבת' מרגלית טובה שהי' בידם שאמרו נעשה ונשמע וכו' ואח' שמענו ועשינו אמ' לו הקדוש ברוך הוא שמעתי את קול דברי' העה הזה אשר דברו והקדומו שמיעה לעשי' וזכחתי' שהם רבו לך שאתה בשר ודם ובער'ך וזכחתיך הטוב אשר דברו לומר ושמענו ואחר כך ועשינו כי בהיותם שומעים מפי הגבורה אמרו כל אשר דבר ה' נעשה תחלה ואחר כך נשמע ועתה שאתה תדבר אליהם וישמעו ממך ראוי שישמעו קודם ואחר כך יעשו עכ' וכפי רדכו חכי מבאר פסוק ויאמר העם אל משה דבר אתה עמנו ונשמע שיש לרדק מלא ונשמעה דה' ל' דבר אתה עמנו ואל ידבר עמנו אלהים אמנם להיות שאמר מקודם נעשה ונשמע אמרו עכשיו למשה דבר אתה עמנו ובתנאי חדש סקורם נשמעה ואחר כך נעשה כי פיך המדבר אליו יראוי לשמוע תחלה כי מה שאמרו נעשה ואחר כך נשמע היינו בזמן שפי' ה' ידבר אלינו ועכשיו איך במו כח לשמוע מפי הגבורה פן נמות ל' שם שאלנו ויאמרם ונשמעה

תחלה ואחר כך נעשה ער ויתבאר על הדרך שכתבנו למעלה שלא קבלו ישראל התורה אלא מהספה ולחן כמו שנאמר ויפתוהו בפייה וכו' ויאמר ה' שמעתי דברי' העה הזה אשר דברו אלך והאדם יראה לעינים וסבור אתה כי מה שבפייה הוא בלבם אבל אזכי ודעתי את המחשבות וראיתי כי קול דברים בפייה ורחוק מפליוניהם ועכ' האינו אשר דברו בפייה כי לפחות דברו בפייה לשמור ולעשות את דבר ה' והטוב בדבר זה כי מתוך שלא לשמה יבואו לשמה ומי יתן וגיה זה שבפייה עכשיו גם בלבם והיה פיהם ולבם שנים בעבודה כי אף יהיה נכון לבם ליראה את ה' כל הימים והיה גמטך להם תועלת למצ' יוטב להם ולבניהם ער עולם וכו' כחא לביאור הפרשה ועתה ישראל מה ה' שואל וכו' יש לרדק מלא ועתה ישראל דממעט עכשיו נקמדתה שאלה זו ועוד לתק' מה שהקטנו בגמרא אטו יראת שמים מלתא זוטרתא היא שהנח אומר מה ה' שואל כי אם ליראה והרי אין להקדש ברוך הוא בעולמו אלא אושר של יראת שמים וכו' דרשו אל תקרי מה אלא מלא והוא רמו' על מלאה ברכות מציב אדם לברך בכליו ומה באתבם הוא ין שפולה ק' עור דרשו שיש בפסוק זה ט' אותיות ועם האלף שהוסיפו באל תקרי מה אלא מלא עולים מלאה אותיות וכל אות רמז לברכה אחת ועוד לרדק שאמר ליראה ללכת ויראה לומר ליראה וללכת בואו העטף כמו שאמר ללכת לאהבה וכן מה זה שאמר שואל מעמך ולא אמר שואל ממך וע' כיון שאמר ליראה ללכת ולאהבה מה' מדרך ער לומר בכל לבך ובכל נפשך שדבר פשוט הוא שהיראה והעבודה מאהבה היא בכל לב ובכל נפש ועוד כפל ענין שאמר לשמור את מצות ה' והוא בכלל ללכת בכל דרכיו וע' מ' לטוב לך כי שמירת המצות ע' ל' בכל פרם אינה שמירה מעולה כמאמר התנא אל תהי' כעבדים וכו' אלא כעבדים המעממים שלא על מנת להקבל פרם ולכאורה אפשר לומר שאם הקדוש ברוך הוא כי באלה חפצתי שתשמור מצותי ומוקדתי בסביל לקיים ג' דתי וואף על פי שיש טעם בשמירת המצות על פי הטל מ' תהיה הסכ' בשמירתם ל' לשמור כמו שמירת החוקים שאין בהם טעם זולת לעשות רצון הבורא ויתברך וגם שלא יקפח סכרך ואלתם במיטבא כי אשר אזכי מבך הוא לטוב לך מ' לא תעבור אלא בבחינת חק שהוא כח לקיים ג' דתי ולשמור מצות ה' ומוקדתי בבחינה והשוואה אחת ועוד יש לתת קשר לענין מ' ה' ה' אלהיך השמי' איך מתייחס עם הכתובים הקודמים וכן לבאר מה שאמר ומלתם אם ערלת לבבכם שהיא סוד מרע לאמר שהזהיר על החמור בקום ועשה טוב לשמור מצות ה' ללכת ולאהבה :

והנה מתוך דברי' ה' מ' ז' ל' נראה שכונת הפסוק שאמר מה שואל הוא כמסך ל' סוף הפסוק שאמר לטוב לך וכך הוא הענין מה ה' שואל לברכו מעמך הראי' ששאל ממך ליראה ללכת ולשמור מצותי כל זה היה לטוב לך ולהפאתך וטובתך כי אם בדת מה תתן לו ה' לה' אלהיך המים והארץ וכולם שאמר נתתי כבוד לגדלותי וית' ואין לו בזה טעם ענין דין ממתת האהב' אשר חסד ה' באבותיך ויבא כס' במר גם בזרעו אחרינו וקדוש לזה פי' בעל ברזל המוד' מה ה' שואל כי אם ליראה שאעפ' שיש טעור ג' חל ליראה אותו כיון שכל זה הוא לטוב לך הוא דבר קל כי מה שטורח האדם להבאיתו וטובותו עשה אותו בלב טלם ועוד סביר קרמך בטובה כי לה' אלהיך המים ויבחר בך וכו' וחס' כן אף על פי ששאל ממך דבר של טעור הוא בערך ל' דבר קל מה ה' שואל וכו' עוד פי' שבערך אחי' ז' א' 30 ז' ז'

דרוש ראשון לפרשת עקב

ומן סמפיקה וזהמת ישראל בקבלת התורה ועם קרום הוא לה' ענין היראה שפואל הוא דבר קל וחס ועתה יסרחל כלומר כפי השעיה והזמן מה ה' שואל וכו' :

ואפשר עוד לפרט עם מאמרו זל במדרש ברבות אר' חנינא הכל בידו שמים חוץ מיראת שמים שבאמר ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה אטו יראת שמים מלתא זוטרתא היא והאמר רבי חנינא משום רשב"י איך להקדום ברוך הוא בשלמו אלף אומר של יראת שמים שבאמר יראת ה' היא אוכרו חן לגבי משה מלתא זוטרתא היא משל לאדם שמבקש ממנו כלי גדול ויס לו רומה עליו ככלי קטן קטן ואין לו רומה עליו ככלי גדול ויס להקשות איך נמשכה קושיא זו רלטו יראת שמים וכו' מתוך דברי רבי חנינא שאמר הכל בידו שמים חוץ מיראת שמים והריוס להקשות הב' פכוקים אהדרי כתוב אחר אומר מה ה' שואל כי אם ליראה וכתוב אחר אומר יראת ה' היא אוכרו ועק' הקושיא הירושלמי במאמר איך יתכן לומר מה ה' שואל כי אם ליראה מפני שהיראה מלתא זוטרתא היא לגבי משה שהרי לגבי ישראל מלתא רבא ויקורא היא ורבי האריב"ו למפטיקס בבואור מאמר זה וגם אני אענה חלקי כפי עינות דעתי ולבא אל הענין אשר קושיא אחרת במאמר שמכניס במ' סבת טרופה דרשה זו שאין להקדום ברוך הוא בשלמו אלף אומר של יראת שמים מרכיב ועתה ישראל מה האלהיך שו' מעמך כי אם ליראה ואם כן איך הקשו כאן האלהיך קרא ויראת ה' היא אוכרו כיון שמשניה דרש רב זה שאין להקדום ברוך הוא בשלמו אלף יראת שמים איך יתכן להקשות אותה דרשה עט פסוק זה כיון דמהאי קרא רשמינן לה ולכאורה י' לומר שרבי חנינא לא דריש לה אלף מקרא ייראת ה' היא אוכרו והקשה לרבי חנינא מיריה ארידיה :

אמנם יראה שאין כאן קושיא בשני הכתובים אלף מתוך דברי רבי חנינא לפי שאפשר שהאמת הוא שיראת ה' הוא אוכרו החביב ואפילו הכי אומר מה ה' שואל כי אם ליראה להיות שהגדיל' לעשות עם ברוחיו וכולם אליו יסברו לשאל ממנו זרכיהם ולא התקק הקדום ברוך הוא לשאל מבני האדם כי אם ליראה את שמו כמו שאמר מי יתן והיה לבכם זה להם ליראה לזה אומר מה ה' שואל מעמך כי תחת כמה דברים שמקדמים לו ברוחיו ושאלים ממנו תמיד כביכול שאל מאת היראה להיות לו אוכר פגולה והנה בבחינה זו אף על פי שהיראה היא מלתא רבא ויקורא וזכר לומר מה ה' שואל כי אם ליראה ותאם נקדקים לשאל ממנו כמה וכמה שאלות וכפי זה לא קשו קראי אהרדי אבל מתוך דברי רבי חנינא שאמר הכל בידו שמים חוץ מהיראה שהיח ביד בני האדם רממעט שלא מסר הקדום ברוך הוא ביד בני האדם כי אם דבר קל וקטן מדקאמר הכל בידו שמים חוץ מי ראה כלומר כללות ועיקר הדברים הם בידו שמים חוץ מירא' שמים שהיא מלתא זוטרתא שמסרה לגבי אדם שאל' כך היה ראוי לומר היראה אינה בוד' שמים אלף ביד בער ורס ואם כן ממעט מרברי רבי חנינא שהיראה היא מלתא זוטרתא וקרא הכי קאמר מה ה' שואל מעמך מהדבר שמסור בידך כי אם ליראה שהוא דבר קל ולכך הציחו ביד האדם כי שאר הנהגת האדם שהם עיקר הם בידו של הקדום ברוך הוא ולכך הקשה מרברי רבי חנינא שאמר שאין להקדום ברוך הוא בשלמו אלף אומר של יראה שכל מה שבא הקדום ברוך הוא לכרכן של בריות ואין לו להקדום ברוך הוא כפי יכול לעצמו אלף אומר היראה ואם כן בבחינה זו וזכר לומר הכל בידו שמים חוץ מיראה וזהו ה' להיות לו לאומר שגולתו וזוה כתבאר פשה אנו דרשים משפוק ועתה

ישראל מה ה' שואל כי אם ליראה שאין להקדום ברוך הוא אלף אומר של יראה ומש מה ה' שואל הכונה שלא חקק לשאל מברוחיו כי אם ליראה והם נקדקים לכל זרכי שאלתם ולא קשיא אלף לרבי חנינא שאמר הכל בידו שמים חוץ מהיראה שנהיה שהיראה מלתא זוטרתא היא ותירבו חן לגבי יוסה מלתא זוטרתא היא ולעולם שהיראה היא מלתא רבא ויקורא וכערך משה שפיו המרבר חליהם מה ה' שואל מעמך כי אם ליראה והיראה היתה מקורה בבחירתו להשיג אותה לכך אומר לומר שכל אחד ואחד יס בירו בחירה ורובן כמוהו לקנות היראה ומה ה' שואל כי אם ליראה ולעולם שאם היו רבתי של הקדום ברוך הוא לא היה אומר מה חני שואל כי אם ליראה כיון שאין לו בשלמו דבר חביב אלף היראה שהיא אוכר ול' רבי חנינא הכל בידו שמים חוץ מהיראה שהיא אוכר ול' רבי חנינא הכל בידו שמים חוץ מהיראה פלהות היראה מסורה בבחירת האדם וכדון היא להשיגה אם כן היא דבר קל כרמיון מי שוט ברשותו כלי גדול רומה בעינו ככלי קטן כן לגבי בני האדם שיש יכולת בבחירתם לקנות היראה היא דבר קטן אבל לגבי הקדום ברוך הוא שמסר היראה ביד כל אדם ואינה בידו שמים דומה כאלו הם עומים דבר גדול הרבה מאד ולקחה לו לאומר פגולה כמ' יראת ה' היא אוכרו וזוה כתבאר המאמר והוא ביאור הפסוק שאמר מה ה' שואל כי אם דבר שהיא מעמך וכדורך ובבחינתך לעשותו שהיא היראה המכורה ביד כל אדם ולא הטריחך לשאל דבר שחייב כרשותך כי אם שאלתו עמך כי אם ליראה וכו' כלומר כי אם ראיית ששאל המה דרכי אחרים דהיינו ליראה ללכת ולאזהבה ולעבוד כל דברים אלו ששאל הם לטוב לך להמחך ולטובתך אבל מה ששאל ממך שלא עמ לקבל פרס הוא ענין היראה בלבד כי הוא דבר סבידך ומעמך לעשותה והקדום ברוך הוא רוצה שתהיה היראה ממנו רוממותו יתברך ולא בבחי' הסכר והטוב וסוף הסכר לבא עור יתבאר הפסוקים על פי הדרך שכתבתיו למעלה בבואור פסוק מי יתן והיה לבכם מהקדום ברוך הוא אומר בכונה אחת כי הוא יודע תעלומות לב ודאה יודע פלבים לא נכון עמו אלף מהשפ' ולמך ולכך אומר מי יתן והיה גם לבכם שיה' ליראה אותי וכו' ומשה לא עמד על דבריו של דברים ער מ' שנה כמו שכתבאר במאמר ולי אפשר לפרט פגם לאחר המ' שנה לא הבין בירור הדבר בלא רמז וענין כי מהיכן נתן לב לומר מה שאמר הבה זה ארבעי' שנה אף אמנה רמז הקדום ברוך הוא ונרמז שאמר לו לאחר המ' שנה לך למעט לפני העם וירשו את הארץ אשר קבעתי לאבותם כלומר חן לך לא לישע עמם אבל לא לחמת עמם מפני הגזירה שנזרה על משה שלא יכנס לארץ אבל בגטעם קום לך למעט לפניהם והם לבר יבואו וירשו את הארץ אשר קבעתי לאבותם או אומר משה נחזי חן מאי הואי שהג' ישראל הם עכשו ערה קדושה שאין בירם סוס עת ואיך לא הפסיק להם זכות עמם שקבלו התורה כדי ליכנס לארץ לגלא משמחו את העכושה אשר קבעו לאבותם מיד נתן לג' ועמד על דעת רבו שאמר מי יתן והיה לבכם שסנת הבה הית' לומר מי יתן והיה קבלת התורה שקבלו בלבכם וכפיה' ולא מהטפה ולחון פי בשפתיים כבדוהו ולבם רחוק ממנו וכיון שלא קבלו התורה מלב ונפש לכך לא הפסיק זכות זה לבא לרשת הארץ לא בעבור העכושה אשר קבעו לאבות' וכיון שכן בא להוכיח על בניה ואמר ועתה יס' כלומר עשה בשמעי דברי הבה פאמר ובואו וירשו את הארץ אשר קבעתי לאבות' להבתי ועמדתי על רעתי יתב' כמה ששאל מי יתן וכו' שאין הכונה מי יתן שתהיה נמשכת עבודתם כל הימים לא מה האלהיך שואל הוא מעמך על אותה עבדך

דרוש ראשון לפרשת ראה

קע

ההוא ואינו הייא שצולח ממירוח משונה גורח
 ואינו יורע למי גורחה נטלה ואינו יורע ממי
 גוטלה.

אמונה

אומן כי אחד מהצמורים מהעולם עומד
 ומתקיים הוא גח והכרקה כמו שנאמר
 אמרתי עלם חסר יבנה ותכן על ג' דברים העולם עומד על
 התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים ומכיון שצמח הכרקה
 וחסר גרול מעמוד העבודה כמו שאמר סעיה עשה צדק ומשפט
 כבחר לה' מזבח ונקול כעמוד התורה שהקרבן אינו מכפר
 אלא על החטאות של שוגג והתורה והחסד מכפרים גם מודים
 כמו שרסנו ר"ל בגמרא כל העוסק בתורה ובגמ' מוחלים לו
 על כל עונותיו שנאמר בחסד ואמת יוכפר עון חסדו וז' גמ' ואמת
 זו תורה שנאמר אמת קנה ואל תמכור פדאוי להבין למה
 הכרכו שתייהן כיון שהתורה לברה מכפרת בקרבנות ספק
 דרשו בגמרא מן מנחות זאת התורה לעולה וכו' אמר רבא כל
 העוסק בתורה אינו צריך לא עולה ולא מנחה וכו' ואם כן למה
 נכרכה גמ' עם התורה אפס מבואר עם מה שכתבו שהזבח
 אינו מכפר על הזדון כי אם על הטגנות והעוסק בתורה גם
 כן אינו צריך עולה ומנחה לכפר על שגגותיו אשר חטא אבל
 על הזדונות מתכפר לו כפיאא עוסק בתורה ובגמ' כי אף
 יבואו סביהם לכפר ונסלח לו וזהו פלמח בגמרא העוסק בתורה
 וגמ' מוחלק לו כל עונותיו קדש רונקא עונות סיהם ארומת
 ודיק לטכא דיקרא דקאמר בחסד ואמת יוכפר עון שהוא מזיד
 ובזה יתבאר מ"ש בגמרא אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה
 ובזבוח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה וגמ' .
 ויש לדיקק כיון שהיה מקום להתכפר עון בית עלי בתורה
 וגמ' וזו רח' שלהם ליקרע אם כן למה הקפיד הקדוש ברוך
 הוא שלא יתכפר בזבח ומנחה ומשכע לכא אם יתכפר בזבח
 ומנחה וע"כ מנח לה לר"ל למירק האי דיקא סבוכח ומנחה
 אינו מתכפר אבל מתכפר בתורה וגמ' . וזו תקנא דדייק
 קרא דלא קאמר אם יתכפר עון בית עלי ותנולא מירד דהוא
 משמע שאף להם שום כפרה ומירקאמר עור בזבח ומנחה
 משמע לרדיוקא קאחי בזבח אינו מתכפר אבל מתכפר
 בתורה מ"ל אחתי קשה דאימא אנא דהה שמתכפר בכל מנחה
 ממנחות התורה אשר יעשו אותה דהא קרא לא קאמר אלא
 סבוכח ומנחה אינו מתכפר הא ברבר אחר זולת זבח ומנחה
 מתכפר גמח להו למדרש דיקא דקרא הא בתורה וגמ' דיוקא
 מתכפר :

גראח לעד שלהיות עון בני עלי כדון כיון שהתורה בט
 אביהם כרכתיב אל בני כי לא טובה השמועה ולא
 פניעו לו בניו לכך איך מקום לקרבנות לכפר עליהם שאין זבח
 ומנחה מכפרים אלא על השוגג ול"א אם יתכפר עון בית עלי
 בזבח כיון שעון בית עלי אקרי סבוכח והתראה עשולא אקרי
 חטאת אם יתכפר בזבח ומנחה ומה שדיקדקו ר"ל לומר
 אבל מתכפר בתורה ובגמ' הוא לפי שהקטן בפסוק שאמ' אם
 יתכפר בזבח ובמנחה רתיתי למת לי וזהו' מספיק אם יתכפר
 בזבח או יאמר אם יתכפר במנח' למה דרשו אבל מתכפר בתורה
 וגמ' שמכיון שהתורה גרולה מהמנחה כמו שנאמר זאת
 התורה לעולה למנחה ורשיתין לא עולה לא מנחה וכו' וכן מביא
 שהחסר גמ' מהזבח כרכתיב עשה צדקה ומשפט כבחר לה'
 מזבח ולהכי נקט הכא אם יתכפר בזבח לדיקא סב"ג שהוא
 גבחר מהזבח מתכפר ונקט ממי אם יתכפר במנחה לדיקא
 דתורה דכתיב בה זאת התורה למנחה לומר שאף על פי
 2 30 3

עבודה עמה שתהיה מעט לבבך לפי מלא הימה הגונה כי
 אם מהשפה ולחון כי אם ליראה כלומר כי אשר ראתם שהיכו'
 בשאלה מיתן והיה לבבם ליראה כל הימים הנה לא הייתה
 נהגו יתברך שאותה יראה תמקך כל הימים ולעקיד אבל
 הכונה וההכלית הייתה ללכת בכל דרכיו ולא הבה ולעבוד בכל
 לבבך ובכל נפשך כי למעבר לא עברתם כי אם בפיכם אבל
 לא בלבבכם ושאל הקדוש ברוך הוא מיתן ותהיה העבודה גם
 בלבב' גם עתה הבנתי מ"ש הקדוש ברוך הוא עם מיתן והיה
 לבבם וכו' ולשמוך מכותי כל הימים וחשבתי שהיה חפץ הקדוש
 ברוך הוא שאותה עבודה של אותה היום ושמירת מכותי תהיה
 במשכת לבס' כל הימים וראית לזה מה שאמר עם לטוב להם
 ולבניהם עד עולם כלומר שבהיות במשכת אותה עבודה להם
 כל הימים גם הטוב יהיה מתמיד לבניהם עד עולם מרה כגבר
 מדת וצדקה הבין מלא הימה אותה עבודה רבויה לפניו יתברך
 והכונה הייתה לומר מיתן והיה לשמו' מכותי אשר איכתי מכוך
 היום כי על אותה היום בקש הקדוש ברוך הוא שיסמרו מכותיו
 בכל לב ובכל נפש ומ"ש עם למען יטוב להם ולבניהם עד עולם
 איך הכונה שכבר היה מהכס להטיב להם ואם יהיה לבבם זה
 להם כל הימים יטוב גם לבניהם עד עולם אבל הכונה הייתה
 שבהיות לבבם נכון כשהיה יטוב להם ח"ש כאן לטוב לך פירשו
 בזאת הקדוש ברוך הוא הייתה שבהיות להם לב נכון והיה טוב
 לך ומש' ולבניהם עד עולם הכונה שבהיות האבות זכאים הטוב
 אשר יטיב ה' עמם יהיה גם לבניה' עד עולם אבל עיקר השגה
 הייתה לטוב לך לפי שערך לא הייתם ראויים לטוב טובה מפני
 די עבדתם הייתה בלתי ראיה והגונה וכל זה הבנתי עכטו
 ואחר הארבעים שנה וכי תאמרו אם כן משוא פנים ים לפני
 יתברך כיון כליות לב שייטב בעיניו פה מלא מרמות ותך
 קרבם עמל ואזן שכל רבריהם היו מהשפה ולחון ל"א הן לה'
 חלהיך השמים כי אם צדקת מה תקן לו כי לו כל הארץ רק
 באבותיך ספק ה' ועל זה בחר בזרע אחריהם כלומר מהבאים
 אחריהם בחר בכס הדוד הזה בערך שאר העמים שאפילו
 במפתיהם לא כבדוהו ולכך בחר ברע במיעוטו וכרצה להם
 שבפניהם כבדתם את ה' ויחכור אהבת הקדמונים ואשר נשבע
 להם ולזה חתם ברברו ואמר ומלתם את ערלת לבבכם שכל
 עיקר השאלה הייתה למול ערלת הלב ותהיה עבודתכם מלב
 ומנפש וערככם לא תקטן עוד לעבוד את המהשפה ולחון לפי
 מה' חלהיכם הוא האל הנאמן אשר לא ישא פנים את אשר להם
 לב היותל ודח' תענה ופתוהו בפייה דרהמנח לבא בעי ולמעבר
 זבחר בכס משמרו את השבועה אשר נשבע לאבותיכם והיה
 פתבאר' הגדיל ה' לעשות עמם לקרב אותם לעבודתו ולא
 כסטאמי גמל עלינו רק באבותינו חסד ה' חסד ה' מעולם גבר
 עלינו : בלחול

דרוש ראשון לפרשת ראה

מדבר בצדקה

בתרא

פ"ק א"ר חייא בר אבא רבי יוחנן
 דמי כתיב לא יועיל חון ביום עבדת
 וצדקה רוציל מסורה וכתיב לא יועילו אוצרות רשע
 וצדקה תציל ממורת שתי צדקות הללו למד אהרן
 שצולח ממירוח משונה ואחר שצולח מדינת
 של גחנים ואינו הייא שצולח מדינה של גחנים
 והוא דכתיב ביה עברת דבתיב יום עברת חיוס

דרוש ראשון לפרשת ראה

מהזרע דרקה וחסר זרעו זרעו לכם לזרעכם לתכלית מעשמו
דרקה מאשר תזרעו וכן קצרו בהיות לכם תכלית וזכה ככונה
לעשות בקצרה ההיא חסר וזכה ואתר לכם לזרעו ולקצור ואי
תאמר בלבבך כי טוב להראות לפני בני אדם הכרקה שאתה
עושה למען יסירו וירצו שאתה כאמץ בתורת ה' וקיים במכותיו
לזרע שאין הכרקה גלויה ומטובה לפניו ויתברך אלהי ייח לזרע
כיר כלומר שתהי' כרקה מכוסה כזי שחורם מר תחת הקרקע
ואל תחוש כי עת לעשות לה יבא ותרה דרך שהכרקה שעשית
בסת' ויהי אותה לעתיד ויגלגל לעיני כל העמי' וזכה מדוקדק
סדר הכתיב שאמר קורס זרע קצרו ואחר כך ירדו לכם מיר
והרי מהג' וס' עולם לחרוש הניר תחלה ואחר כך לזרע ולקצו'
ואם כן ראוי לומר מירו לכם מיר זרעו וקצרו חמם הטובה לומר
ארס דעת שהכרקה תהיה בסת' כעץ הגר שהוא החריסם
תחת הקרקע ולעתיד תגלה ותראה הכרקה לעיני כל
העמים וזכה ככא לביאור מהול בגמרא מסכת סוכה פ"ד א'
אלעזר גדולה ג' מן הכרקה שנאמר זרעו לכם לזרעו קצרו
לפי חסר ארס זרע ספק אוכל ספק אינו אוכל קוצר וראוי
אוכל אף אלעזר אין הכרקה משתלמת אלא לפי ג' טבה שנא'
זרעו לכם לזרקה ויס' לרקה דכליגי המי תרתי דרבי אלעזר
שמתלה אמר גדולה ג' מהכרקה דמסמם שהכרקה יס' לה
סכר אבל גדול כח החסר ואחר כך אמר אין הכרקה משתלמת
אלא לפי ג' טבה מסמם שאם אין בה כד חסר אינה משתלמת
כלל ואין לה שום טבת ועוד לרקה לפי' רש"י ז"ל שפי' הבית
היא הכרקה והטורח הוא החסר כגון מוליכה לביתו או נתן לו
פת אשיה או בגר ללבוש או מעות בפעה שהתבואה מכינה
שלא ילכו המעות לאיבוד זהו חסר שנתן לבו וירעו לטובתו
ס' עני עכ' וקשה כיון שבכלל ג' איכא מי כרקה פשיט' שגדול
ג' דאית ביה תרתי חסר וזרקה מכרקה לחודא כי טובים
הטבים ועק' מט' ארס זרע ספק אוכל אין יתכן לומר כן בענין
הכרקה שהוא ספק אוכל והרי אין הקדוש ברוך הוא מקפח
סכר כל בריה וכן יקשה במט' אין הכרקה משתלמת אלא לפי
ג' טבה אין אפשר שהכרקה שארס נתן שאין לה תשלומין
אם אין בה צד ג' :

וגראה לעד שלהיות הכרקה המעולה כשנתנה ואינו יודע
למי נתנה כמו שאמר רבי יוחנן במאמר שהכסני
היכר דמי נתן מעות לארניקי סל דרקה לזה בא רבי אלעזר
ואמר שאף על פי שבסת' דרקות שאמר רבי יוחנן הנה האחת
מהן היא העולה במעלות כשהיא בסת' מן החסר אשר יעשה
האדם רדאינו מתן לבו לטובתו סל עמי כגון מוליכה לביתו וכו'
אף על פי שזרע למי נתנה הוא יותר גדול מהכרקה המעולה
שנתנה ואינו יודע למי נתנה דהיינו נתנה לארניקי סל
דרקה והביא ראיה מהפסוק שאמר זרעו לכם לזרעו וכובר'
ביארתי למעלה שהכרקה שבסת' נתנה ואינו יודע למי נתנה
היא מתיוחסת אל הזרע שטמון תחת הקרקע ואמר שעם היות
שהוא זרע כשמתן מתן בסת' עכ' יס' ספק אם אוכל אם לאו
שירעו כשם שהזרע הוא ערץ בספק אם לא יכמתו זרעו או
יהיו לוקים בצדפון או בדר ג' הכרקה שהוא במעות יס' לחוש
שמה המעות ילכו לאיבוד ולא יהיה אותו עמי ממנה וספק אוכל
העמי ממנה ספק אינו אוכל סל יס' ספק ליהנות הימנה עד
שהולכות המעות לאיבוד אבל ג' דהיינו שמתן לבו בת אשיה
או מעות בפעה שהתבואה מכינה הוא כדמיון הקוצר סיכאה
החבואה כבר מירי חסם כן הכרקה היא אף על פי שהייתם
בגלו' סכרה גדול יתר מאר בבחינה שעשתה תועל' ומקרבא
הנחתה בראוי וכמא שפ' רבי אלעזר גדול ג' מן הכרקה היא
על

שהמחנה אינה מכפרת אבל בתורה שהיא גדולה מהמחנה
יתכפר וכיון שמתל זבח הזכרה גבי ג' עשה דרקה ככח
מזבח ומלת מנחה הזכרה גבי תורה זאת התורה למנחה
לחיי נקט הכא תמי תרתי למירק מכל חרא מאי דכתיב גביה
דהיינו אם יתכפר בזבח אבל בג' רכתיב ביה ככח מזבח
יתכפר וכ' אם יתכפר במנחה אבל בתורה רכתיב בה זאת
התורה לא מנחה שהיא גדולה ממנה יתכפר ולכך לא
דרשו אבל במנחה ממכות התורה יתכפר כיון שלא נתפרט
בה שהיא מזבח ומנחה זולת התורה וג' כמו שכתבנו
ונראה זה לי ככח בכנת ר'ל באופן שמעלת הכרקה נחסר
גדולה מאר וסקולה במעלת התורה ו' כן כריך הארס
להתחזק בה תמיר כמו שהתורה כריכה חזק כמו שנאמר
חזק ואמץ חזק בתורה וכו' כן מרתת הארס כריך להתחזק
בה להאיות רוח פסלים ולהחיות לב נרכאים וכמו שדרשו ר'ל
נתון תקן ואפילו מאה פעמים והיא שקולה גם כן לתורה
שהארס אוכל שריותיה בעה' והקרקע קיימת לו לעהב כמו
שאמר עשה פזר נתן לאבנים דרקות עומרת לעד קרבו תרסם
ככבור ובס' בהר סיני כתבנו ביאורו וזוהי זרעו לכם לזרקה
וקצרו לפי חסר מירו לכם מיר ער יבא ויורה דרך לכם וראיתי
כתוב שהטובה לומר שאל יחשוב עושה הכרקה שהוא זרע
וקוצר לאחריים וחסר ממונו כי יותר מה שהוא עושה עם העמי
העמי עושה עמו כי הנה סכרו אותו ופעולתו לפניו ולפי זרעו
לכם ספי האמת אינו זרעו כי אם לעצמו ולכם היא הזריעה
בעצם ולעניים במקרה יען כי קצרו תקצרו לפי חסר הזמרת
טוב וכול מה שאתה כהנה בזה' הוא מהפירות וחסר ה' אבל
הקרקע קיים הוא לעהב לכן ירדו לכם מיר ער יבא ויורה לכם
הכרקה שעשיתם אף ערץ היא קיימת ולא אכלתם בעה' אלא
מהפירות וזכה מתבאר מטה כי כארץ תוכיא כמחה וכו' אשכח
הארץ אינו חסר ער לאחר זמן שיתעפס הגרעין סל הזרע
בארץ ואחר יואם יבמח הצמח כן ה' אלהים יבמח הכרקה
שיטראל עושים לאחר זמן רב וכבר נתייאשו ממנה והדבר
הזה יהיה תהלה גדולה נגר כל הגוים לשיניהם כי יוכיחו וירעו
מעלת ישראל שזקתם עומדת לעד וכל מה שאכלו בעה'
הוא מהפירות בלבד והרב בעל העיקרים ז' פירשו כי כארץ
תוכיא כמחה שהארץ אינה בומחת כי אם לאחר עשוע
הגרעין כן האלהים יבמח דרקה ולאחר העיפוש וההכנעה
וזהו שפלה תכמיח ואפטר עוד לפי ער שלהיות מעלת הכרקה
מעולה כשהוא נותנה בסקר כרכתיב מתן בסת' יכפה אף
ואחר זמל שגדול העושה דרקה בסת' יותר ממנה רבינו
עלה לז' כי כארץ תוכיא כמחה שהזרע זרע על פני הארמה
לא יכמת אם אין גרעין הזרע טמון ומכוסה תחת הארץ אבל
בהיותו גלוי לא יכמת ולא יבלית כן ה' אלהים יבמח דרקה
פנותן הארס בסת' ולא הרגישו בה בני הארס לפי שהיתה
טמונה ומכוסה וכסם שהזרע טמון בארץ אחר במיחתו יעלה
וראה גדלו וטובו לפני כל העמים כן הכרקה שיעשה הארס
בסת' תגלה ותראה מעלתה וגדולתה נגר כל הגוים ז' וז'
ותהלה נגר כל הגוים אבל כשהכרקה גלויה ומפורסמת אתה
דרקה ארסה ממחמת פיתת שערך הכרקה היא סנותנה ואינו
ידע למי נתנה וכו' כמו שהבא במאמר וכשיהי' חסר אבאר גם
כן פסוק זרעו לכם לזרקה שהכונה לזרע הארס בכל מעשמו
שהיו למס סמים ולתכלית עבודתו יתברך וקיום מכותיו ער'
שאמר הכתוב בכל רכביך רעו וכו' ולז' זרעו לכם לזרקה
שהי' לזרעו לכם דרקה קצרו חסר אלא בא להזהירם ולזרעם
שעשת הזריעה תהיה תכלית כונתם כדילעשות מהזכא

דרוש ראשון לפרשת ראה

קעז

משלנו על חלקו חש ביום רעה אף על פי שלח הקדים הכדוק יום
 אנומיים נרס בא הנזירה פננורה עליו לא ביום רעה המזומן
 לו שישכנו הנחם בו ביום עשה הכרקה והסכיל להטוי עם אותו
 הרל עכז ומלטהו הוכפי זה אפי אבא מטה יאמרנו ויחיהו עם
 מה סדרם שמואל וזרקה תביל ממות ולא מיתה מסונה אלא
 מיתה עצמה שהבונה בזה ללמדנו גדול מעלת הכדוק שהיה
 אפשר שיכזל איש זה בזכות זרקותו מיתה מסונה שהיא
 נגיבת הנחם שהיא שריפה אבל ממ ימות מיתה עצמו והגינה
 הכרקה שלא מת כלל וצמח חיים הוסיפו לו והוה מיתה עצמה
 שמלכר פניבול מנגיבת הנחם מכל גם ממציאות המיתה
 שפירש לחיים וחס רור לא רי סימלטהו ה' מהרעה שהיא מיתה
 מסונה באריפה מנסיכ' הנחם אבל מתוקטע לו ימים היסמירנו
 מנגיבת הנחם ויחיהו ואשר בארץ פניבול מיתה עצמה
 לחיים כיון שהסכיל להטיב עם אותו עני שלא יתביים יבמלנו
 ה' הכדוק וזכה נכח לביאר הכתובים בפרשה בענין הכרקה
 יש לדרקק מט' כי יהיה כך אביו דהילל כי יהיה אביו מאחד
 אחיו וכ' ובספר כלי חמרה פי' גראי להעריך העוני סבאחד
 אחיו כאלו הוא בעצמך ובך ממט ועף יתור מאחיו האביו
 בסכבר אחר מאחד אחיו ור'ל רטו שהא עונם אס תאמץ
 לבכך יהיה אחיו האביו כלומר תהיה גם אחת עם כמות
 ותיו אחים רמים זה לזה ועף שהילל ולא תקפוז ירך לאחיו
 מאי מאחיו ועו' ככל פתוח תפתח ומאי כי פתוח תפתח רמשת'
 שהיא נתיבת טעם לכיו לא תאמץ לבכך ואינו טעם כי אס כוונ
 וכך הילל פתוח תפתח ירך ה' אחת שים לפרטו כלטון אלא
 ומ' הוא מיותר ועור כריך להבין יגור מלת לו דקאמר פתוח
 תפתח ירך לו ועף רהא קרא דהסמ' לך פן יהיה רבר עם לבכ'
 בליעל איך כאן מקומו אלא בפרשה של מעלה המרברת בענין
 השמיטה מקץ שבע שנים תעשה שמיטה עם כורך למה הסמר
 לך כן יהיה וכ' קרבה שנת השבע וכ' ועף מט' פן יהיה רבר
 עם לבכך בליעל דהסדר הבכון הוא פן יהיה רבר בליעל עם
 לבכך לאמר ועור מאי ויהיה כך חטא דקים ליה בררבה מיטה
 שקראו בליעל ובעל ספר כלי חמרה פי' לפי שהעני הוא חסוא
 וקורא תבר על מ' תתן יתברך שפסאועמי ואתה גרמת לו כיון
 שלא נתת לו לכך הקרוב בריך הוא נפרע ממך ויהיה כך אחר
 מנא שחטא העני ועור ככל מט' בתתך לו כיון שאמר נתן תתן
 לו דמספיק לומר ואל ירע לבכך כי בגלל וכ' ומ' כי בגלל
 הרבר הזה דהילל כי יברכך ה' בכל מעשה ירך ור'ל דרסו כי
 בגלל שהוא עני בגלל שחמר בעולם והראשונים ז' פי' כי בגלל
 הדבר הזה שלא ירע לבכך ונתת הכרקה בשמח' הוא סיברכך
 ג' על מציאות הכרקה כי משולח גבוה קא זכו ועור מאי על
 כן אכסי מכוך לאמר שפסוט הוא פסאם לא יהיה אביו לא היה
 מכה לתת זרקה לעשירים ולדרקק מאי לאמר דקאמר ועור
 דהילל לא יחרל אביו בקרב הארץ מאי מקרב הארץ :

על הכרקה שבסתר ולפי שום לטעות ברביו כיון שהכרקה
 גלויה שום בה חסר הוא גדולס מתתן בסתר שמו הכרקה
 גלויה שאין בה חסר כגון מתן מכות לעני בעשה שאין
 התבואה מ' ו' היא שקולה כמתן בסתר כיון שבשתייהם
 הוא כרמיו הנורע כספק אוכל וכו' לזה בא רבי אלעזר ואמר
 אף הכרקה משתלמ' לא לפי ג' שבה ועכסו הוא מר' הכרקה
 הגלויה שכל שכרה הוא כפי שיעור החסר שום בה וכפי ערך
 החסר הוא משתלמת אס מ' ו' ואס הרבה והכרקה גלויה שאין
 בה שום חסר איך לה שכרו ומעלה לאכול עירות בעהו ולפלא
 קרן בעהב כי מה שאכל אכל ואינה משתלמת לעתור משלם
 ועיקר השכר אינו משתלם לא לפי מה שהיא משתל' בכרקה
 שתהיה בה זר חסר כיכר כשהוא מתנה בסתר לארנקי על
 זרקה יש ברעתו שלא לביישו וכשמתל' בירו יהיה כך ברעתו
 כדי שתהיה לו תועלת והמאה בפעה שהתבואה מצויה ובין כך
 וכך הקידוש ברוך הוא יסלם לו שכר לעתור לבא כני שיעור
 החסר טעפה ודייק לה מקרא קראו זרעו לטס לכרקה וקברו
 לפי חסר ולערבבו זרעו וקברו לכרקה וחסר אלא בשתי
 זרקות רבר הכתוב כנגד הכרקה המכסה מתן בבקר אמר
 זרעו לטס לכרקה כמו הזרע העמון ומכסה וכנגד הכרקה
 הגלויה אמר קברו כמו שהקניגיה היא בגלוי וכל אחר מהן
 שכרו הוא לפי חסר כפי שיעור החסר כן יגדל שכרו כי לפעמים
 נותן האדם לעני וירע למי נותנה יש בה זר חסר וקרא' מכה
 כתקנה כהמא עברא שאמר: בא שבת דמחול וחבלט הו
 יתבי ועבר לפניהם ארס אחר אחר אב'לט הוא גברא איל לא
 אחי וצמחאל אמר אז יהיחא הוא איל ואחי וכ' ער שמכאו
 הנחם מת וספר להם טעפה זרקה עם חבירו שלא היה לו מה
 להביח בסעודה וטעם הוא גבאי וכשהגיע אל אותו ארס
 עסה צמחאלו לקח סעורתו ממנו א' מכה קעברת נפק
 ודרש זכרקה תביל ממות ולא מיתה מסונה אלא מיתה
 עצמה ופי' ר' ז'ל עשיתי עמי כגובה הימנו ונתתי משלי חלקו
 יש לדרקק תה שאמר שמואל לה הוא גברא מטה קעברת כי
 מי לא ירע בכל אלה טעפה מצויה כיון שהפירם ממנו זרקה
 ונתן חלקו של אותו ארס משלו חמם הכונה שבאותו ענין
 איכא תדא לריעתא דהיינו שהוא היה נתנה וירע למי נותנה
 מצויה שהכרקה שמתלת מיתה מסונה הוא נתנה ואינו ירע
 למי נותנה וכו' לכך אמר לו מכה כתק' קעברת כיון שלא היה
 אפשר עם בענין אחר וכל מה שהיה אפשר לעשות באות' טעה
 עשה עמו סקראת מכה כתקנה שהכרקה אנה משתלמת לא
 כפי בחינת ג' שום בה בענין שלא יתביש העני ויהיה מכה
 ממנה ועור יאמר שרמז מכה קעבר' לומ' שאף על פי שלכאור'
 זרקה זו היתה מתנה וזרע למי נותנה מת' היא מכה כתקנה
 דהיינו מתנה ואינו ירע למי נותנה להי' שאותו ככר לחס שנתן
 בעד אותו ארס לא נתתי לאותו עמי לאכול ממנו כי יחדיו ואכלו
 כולם ומי ירע אס יגיע אותו ככר לאותו עמי או ככר אחר ואס
 כן עשה זרקה ולא ירע למי הגיע אותו ככר באותם המסובין
 טס וגם העני כשאכל פרוסת לחם לא ירע ממי כעלה אס היתה
 מככר של אותו ארס או מככר של אחרים באופן שזרק מעלה
 עשה שלא לביישו ומכה כתקנה קעברת רהייט אינו ירע למי
 נותנה אקרו ועל זה אמר תר העה אסרי מסכיל אל ר' ופי' ר'ל
 שלא אמר אסרי מתן אל ר' אלא אסרי מסכיל דהיינו מסכיל
 בהסכלה לזכות עמו ולא יתביש והרב כמהר"ם אלפיק ז"ל
 פי' מט' בום רעה ומלטהו ה' שהוא מרבר על מעשה רחבלט
 באותו ארס שערך לבבות חלק כל אחר כדי שלא לבייש אותו
 שלא היה לו וכשהגיע אל' עשה כאלו גובה הימנו ונתן

דרוש ראשון לפרשת ראה

כי המפיטו מתברך וא ברכות ולא תקפוץ ירך מלתת לו כי לפי האמת אחת מקבל ממנו יותר ממה שתתן לו כי יותר ממה שבעל הבית עושה עם העבד עושה עם בעל הבית ונמכר כמאחיה פותח ירך לתת לעבד אחת פותח ירך לקבל ממנו אם תקפוץ ירך מלתת לו הנה באמת תקפוץ ירך מלקבל מאחיו האביון ולזה לא תאמץ לבבך שלא לתת כי בזה לא תקפוץ ירך מלקבל מאחיו אבל אם תאמץ לבבך מלתת גם תקפוץ ירך מלקבל מאחיו והטעם כי אם פתוח תפתח פי' כי אם תרצה שיתקמו לך פתוח עשרי הרחמה והגלמה מהטעם צריך שגם אחת תפתח ירך לנזכר ירך פתוח אחת עושה שני דברים לתת וגם לקבל ואפשר שאחר תפתח ירך לו לרמוז מה שכתבו למעלה ענין הדקדוק היא שתהיה מתן בסתר ואם פתוח תפתח ירך לו כיך לבית שלא ירגישו בו כי אם יתביי' ואם לא יתפוז לקבל דרך מתנה העבד תעביטם דרך הלוואה אבל איך מכוונה להלוות לו כך משנת כדי שיוכל להרויח וליתא וליתן בהם כי אם די מחסורו אשר יחסר לו תתן לו ואו דרך מתנה או דרך הלוואה ויחייב מחוייב ביותר מהטעם שהיית מתן לו במתנה ואותו טעור בלבד העבד תעביטם ואח' כך ראינו בספר כלי חמרה שכתב קרוב לזה הטמר לך וא' תאמ' בלבבך אם כן שאני מכוונה להלוות לאביון שאני יודע בו שאין לאל ירו לפרוע נמצא שבהקדמת תשמיטת המטות את המוט ואבא נקי מנכסיו ואם כן קרובה פנת הסבב סנת הסמטה שגם בתמלת השמיטה היה ליה כאלו הניעה סנת השמיטה ורע עינך באחיו האביון עורר ירכין פנתחייבתי להלוות לעס זה שאי אפשר לפרוע לעולם אם כן קרובה סנת הסבב להיות שמיטה בכל יום וזמנא עמה עמה ה' להיות כל בעל משה ירו אחר לסבב שנים קשיות קרובה שסבל יום אבי צריך להלוות לאביון ולשמו החוב ומתוך כך רעה עינך באחיו האביון ולא תתן לו וקרא עליך א' הויה כך חטא ורמז לומר והיה כך חטא לפי שמדת העני הוא גלגל ממחר בעולם אם לא הוא בח' בנו או בן במ' אבל אם יקרא עליך אל הויה כך בעצמך חטא סתהפך הגלגל עלך להיות עני ולא יספיק לך חזרת הגלגל סתהיה בך או בן בגד אלא יתלוט בך השן והחטא שלא נתת לו לכך נתן תתן לו ורמז למ' נתן תתן כמו סכת הגלגל אל בפיו והכל לפי רוב העמטה שאינו רחמי נותן מנה בעפעם אחר למתן במאה פעמי ועו' אחר נתן תתן אפי' מאה פעמים כי הכל לפי רוב המעט וגם בתוך לו יהיה בסמח' לבב ולא ירע לבבך אבל אם ירע לבבך בתוך לו שאיך כאותו טעור רעה באכיון ולא יתן לו אלא רעה עינך באכיון ומתן לו אז לא יהיה כך בעצמך חטא כי בכבוד תמות אבל עתידים בניך להקח עניים ומחור עליהם הגלגל כון סרע לבבך בתוך לו לכך בזה בתיבת הדקדוק רלא מבטי' שלא ירע לבבו ולא יתן אלא אפילו עם הכתיבה לא ירע לבבך בתוך א' תתן בשמחה וטוב לבב לפי סגלגל הוא הדבר הזה של העו' וכדי שלא יחזור סביב הגלגל לא ממך ולא מזרעך צריך שתתן בשמחה וטוב לבב וכראה סדרסו רזל בגלגל סכן עולה בגומטריא בגלגל עם התיבה גלגל ער פי' חזל כי בגלגל הדיבור סדבר האדם וזהו על הדקדוק יברכהו ה' סגורל המעטה לאחרים יותר מהעמטה שה' ססמך פי' לא יחזל אביון מקרב הארץ על כן אכנס מןך לאמר פתוח וכו' ולא אמ' בקרב הארץ שהסנה לומר שסבת היות אביון בעולם כי לא יחזל אביון הוא מקרב הארץ מעט יוספי הארץ שאינם עושים רכונ המקור וסוף סמקרב הארץ היתה הרחמה להיות עני ואביון לפי שלא עשו רכונ יתברך על כן אכסי מןך לאמ' פתוח תפתח סתהי' מכה אעס' ומהירס פי' תקמו מה סגרינו בחטאתם ותאמר לכל אחר

פתוח תפתח ירך לענייך ולא בתיך כי זה העני ואביון נקר' עני סלך ואביון סלך ביחוד כיון שבענין נכסו אביון סלך בארץ ואחיה צריך לתקן את חסר הכוונה ככסו פתוח תפתח ירך וכו' ורמז גם כן באמור לחייוך לענייך לרמז: הנה הבור סכתבם למעלה סקודם מחוייב הרדס לחייו כי מני' סלך ליה תקעל' ואח' לענייך רהימ עני עירך ואחר כך לחייוך בארץ רהימ באפרכיו סלך סהוא יוסב בכללות סרךך ולכח' מטה סממר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל פי' מורי רלו עם מחזל כל המעלים עימו מן הדקדוק קאו עובר עו' כתי' הכא בליעל וכתיב התם יכאו אכסיס בני בליעל וכו' זה אמר הכתיב הטמר לך להעלים עין מן הדקדוק כהוא סקול לעו' דכתיב ביה בליעל ולפי סמכיון שמוורה עו' והממטה סלה הקבה מרפה למעטה כדכתיב למען תפיש את ישראל בלבב' וסמח' תאמר סהמעלים עימו מן הדקדוק הוא סקרא בליעל גם על הממטה כי סקול' הם סמיהם המעלים ועו' לזה הטמר לך פן יהיה דבר עם לבבך הלומר שלא תעטה מעטה בקפיוך יר עני ואביון עם ממשבת לבבך רהימו העלמת עין מן הדקדוק' בפועל ולא תתן לו מאומה כי אז הוא נקר' בליעל וסקול הוא לעו' אבל אם העלו' עין בלבבו ובממשבתו ולא יכא הדבר לפועל כי סוף דבר נתן לו דרך אינו נקרא בליעל על הממטה רעה כון קלא היה הדבר והמעטה בפועל טוה עם הלבב והמחשבה והיה מעטה הדקדוק' סלנו והנה כתבאר מעלת הדקדוק סהוא עמוד הפועל וסקול' כעמו התורה וכפרט כשהיא מתן בהתר כדכתיב פתוח תפתח ירך לו כון תתן לו דיוקא לו כינו לביו ואין זולתו וכו' כבא לביווה המאמר סהכטב בסוף וראינו לעורר מט' רבו חייא רמי דמעט דקסו קראי אהרדי ואמר כך רריס יתורא דקראי אהרדי סתי דקנות הללו למה ועין כיון ספסוק לא יועילו אוכרות רשע הוא במסלי קודם פסול לא יועיל הון וכו' למה הפך סדר המקראו ולא הביא ססדר כתיב לא מעילו אוכרות רשע וכתיב לא יועיל הון וכו' ועור לדקדוק מט' ב' דקנות הללו למה רהלל ב' פסוקים הללו למה או יאמר ב' פעמים למה ומאי הוא דק' אמר ב' דקנות הללו למה ועין סכפי סאלה ססאל למה כתב ב' פעמים וזכר תביל' ממות לא תירץ כלום במס' אחת סמכלת מדינה סל גהינס וכו' רהינחן דאיכא ב' אופני צדק אבל אחתי קסא למה כפל סלמה ללמדך ב' פעמים סהדקדוק מכלת ממות יאמר הגדולה סבהם סמכלת מנהינס וכו' סמכלת ממות' מסונה או לרעת התוספות דסברי סמכלת ממותה מסונה היא גדול' יותר לפי סכרך וכות יתור להגין בעה' כי רוב ממות אינס סמח' בעה' יאמר המביב ותרוי' למה לי הן אחת סאפטר לתרץ בזה דאי כתיב קרא סמכלת ממותה מסונה ואכן ילפינן מקו' סמכלת גם מנהינס הוק' אמרס סאינה מכלת מנהינס אלא אותו אופן דק' סמכלת ממותה מסונה רהימו נותנה ואימו יודע למי נותנ' לכך בא הכת' האחר לומר סכלל אופן דקדוק מכלת מנהינס ואי כתיב קרא דסכלת מנהינס הנה ילפינן דקו' דמכלת ממות' מסונה כל אופן דקדוק כסם סמכלת מהעופט הממו' סל גהינס והא' ליתא דאזו היא סמכלת ממותה מסונה נותנה ואימו יודע למי פתח' דוקא לכך הוצרכו סניהם וזהו סאמרס סס ואזו היא סמכלת ממותה מסונה מתקו' ואימו יודע וכו' סהוא עינך בריכות הב' מקראות כהיות אופן הדקדוק סמכלת ממותה מסונה מחורסת בתנאי זה דסתכל ואימו יודע וכו' ומאי קסיה מנח' להו' לרלל לחדש תנאי זה דמותה ואימו יודע למי נותנה סאם הוא מכת' יתור סמקראות אימח' אכא אפכא דאזו סמכלת מנהינס סתנה ואימו יודע למי נותנה וכו' ועין דילמא אכטריכו תרויהו מסוס רלא מסוימי קראי ואי כתיב קרא דיום עברה הנה מוקמינן ליה בגהי' וחי סתים קרא

קרא

דרוש שני לפרשת ראה

קצת

הוא יורה שחזר בתשובה וכל לתקן את חטא עונותיו ואזי הממוץ
 סגול אחת יתן ולכך לא נתן הכרך ביד העני כדו שלא להחזיר
 עולמו כבעל מיוון כי הוא הכיר בפסעו שאחזק ממון אינו סגול
 ונצוב הוא איתו ולכן בפתח לא יודע למי נתן וגם מי שנטלה לא
 ידע ממי בטלה כי רצה להורות שלא לקח מידו מאומה כיון שאין
 התמוץ שלו וכיון שכן הוא כתב באותה ברכה להציל ממית מפונה
 אבל מהניס לא ואפשר דרמיהא בברא כותבה ואינן יודע וכו'
 דקאמר אוכרות רשע ולא קאמר לא יועיל הן רשע שהוכח לרמוז
 בכיפיה דקרא וכדקה סהיא כרמיון האז' שהיא דבר סמוי מן
 העין כך הכדקה היא כותבה באוצר מכוסה ואינה מידו ליד
 העיני שהיא כותבה ואינן יודע למי כותבה וכו' היא תביל ממיתה
 מפונה וכפי דרך זה יתא לי מה שהקטן התוספת ז' ראודיבא
 זו שהיא מפה רבה תביל מנהינס דמ' למ' עמאח' שהיא מאוכרו'
 רשע אף על גב דאית בה חרא לטיבותא שהיא כותבת ואינן
 יודע למי כותבה איך זה כח להציל מנהינס וכו' יפה כח הכדקה
 שכותבה יודע למי כותבה כן שהיא מא' ברות יוסר וכדק' זה כד'
 לי כפי הפסט דיותר זכות כדק' להציל מנהינס מלהציל ממיתה
 מפונה וכפי פטת התוספות רסברי פתור זכות כדק' ולהגן
 בעהז ממיתה מפונה אחר ואזו סמבלת ממיתה מפונה כיון
 שהמקרא סמבר כדדקה של הן יוסר מקמתליה בגהיכאס
 כן אף יתכן סלהציל ממיתה מפונה סברדן זכות יותר תביל
 הכדקה שהיא מא' צרות רשע לזה אחר ואזו סמבלת ממיתה
 מפונה כותבה ואינן יודע למי כותבה וכיון ביה כתיב זה יסלם
 כח להציל וכו' כתבאר המחמר באר הטב והאכחמ מעלת
 הכדקה שהיא בסתר סמבלת ממיתה מפונה אף על פי שהיא
 ממיון רשע ועלה נכס כסתהיא ממיון של יוסר וכוסר והוא
 מש' הכביא כדדק' תכונת רחמי מעוסק בי לא תיראי וכו' הכוסר
 סברדקה יתן אדם אבל זאת העצה היעוצה סתריח מעוסלזא
 תגזול כדי לעשות ברכה לפי סוף תיראי מסתתה שהיא גהינס
 ומיתה מפונה לפי שאינן מניכה איתה כדקה לא בכמה תיראי
 שהיה מתנה ואינן יודע למי כותב' אבל כסתריח מעוס' יעצמי
 ברכה ממיון ברכ' ומיפריס אז לא תיראי מסוס דבר ומתקנה
 שהיא גהינס לא תקרב אליך כי גדול כח הכדקה שהיא קינס
 העהז ועיה כמ' סמאר תרף כדקה וחסר ימא חייס ברכה
 וכבור : בלאז :

קרא אחריו לחוד הוא מוקמינן ליה בבהיכ' והוא חייב דלסגן
 חמיתה מפונה שהוא בעהז אינה מפונה סברדן זכות יותר כמו
 סכתבו ההיפנות : וכך הזכירו סמיהם וגם לרעת רמי' ז' קטה
 אף יתכן סלהכ ל מעוסג גהינס החומר מכלת כל אופן ברכה
 ולהציל ממיתה מפונה כדק' תכאי זה דמתנה ואינן יודע למי
 כותבה ורילמא בסתם ברכה דבר הכתובים ועף מט' ואינן
 סמבלת מנהינס ופי' רמי' ז' חזן מהמקראות דמאי בפקא לך אי
 האי הוא קרא או קרא אחריו : ונראח לפי דרבי יוחנן
 הקסה בטי' כתיב' חלו כיון שאמר טעה' שלא יועיל הן כיוס
 עברה דממע' אשילו הן יקר ואוכרות ברכ' ומסרים לא יועיל
 גכיוס עברה אף אחר הוא בעכמו לא יועילו אוכרו רשע סברא'
 שאוכרות רשע ועולה לא יועילו הא אוכרות יוסר יועילו ואס כן
 פליג סלמה דדייה ארידיה חס' רבי יוחנן רמי כתיב לא יועיל
 האז' ונפס זה הסוק המאמר לקודם לפי סמכח פס' זה דאמר
 לא יועיל הן רמי' כל מצאונת ממון כן ביוסר כן ככוס' קמי'
 דוקא דההוא קרא וקאמר לא יועילו אוכרות רשע דממע' אבל
 אוכרות ברכ' יוסר יועילו והנה לתירוץ קוסי זה אפשר לומר
 דלעולם האי קרא דוקא בלא יועיל סוס הן וממון ביום עברה
 מאי דקט' הים לא יועילו אוכרות רשע מסוס סיפי דק' קט' ט'
 דקאמר וכדק' תביל ממות ללמדנו שהכדקה אפי' סתהי מסורס
 אוכרות רשע יפה כח הכדקה סמבלת מהמות גר' ויהי לרבר
 מכוכר ככר הרשע סכת' לו עצה רטאל לפרוט נפשו מן וואמר
 לו מלא' יוסר ע'ך וחסוף כדדקה סתריח וכן עשה ויגזול זכות
 הכדק' לקצת יר' וסר ער סמאר מכדקתו הרי סהכדקה
 אשילו שהיא מאוכרות רשע היא מכלת ממות ואס כן קרא להי
 הוא רחמי' להודיע כח הכדק' ולא קסו קראי כלל לז' ב' כדק' וכן
 הללו למ' כלומר מ' ערוץ קטה למ' אחר ב' פעמי' וכדק' תביל
 ממות סכך הללו לא יועיל הן ואוכרות רשע ביום עברה וכדקה
 תביל ממות וכמכיו' למי' בזה כח הכדקה סמבלת אפי' סתהי'
 שאוכרות רשע ולמה כפל לומר ב' פעמים וכדקה תביל ממון' וז'
 סתי' כדק' הללו למ' כלומר אחת שהיא מהן יקר בלי פסע
 ואחת שהיא מאוכרות רשע למה הזכירו יאמר הממורס' שהיא
 ברכה מאוכרות רשע וסג' ביה לזה תירף אחר סמבלת מנהינס'
 אחר סמבלת ממיתה מפונה ויס חילוק ביניהם סלהציל מנהינס
 כדכסה הכדקה סתהיה מאוכרות' כדק' והן יקר וכו' ולמד כי אינן
 היא הכדקה סמבלת מנהינס היא דכתיב ביה עברה והיא לא
 כתיב אוכרות רשע לא הן לומר שהכדקה שהיא מהן וממון
 פליג יוסר תביל ממות של גהינס ומס' סברדקה מאוכרות רשע תביל
 ממות הוא ממיתה מפונה ויס סער לזה סדרפ' חל' מסה' יד ליר
 ל' איסקה רשע אס גזל ביד אחת ונתן ברכה ביד אחר ל' איסקה
 מנהינס הרי סהכדקה שהיא מסורס גזל ורשע אינה מכלת
 מדיק' של גהינס וכפי זה הזכירו הב' כתיב' היא' ללמד שלא
 יועיל הן סלי יוסר ביום עברה כי אס הכדקה סכעסה ממנו
 והכתו' האחר להודיע כח כדקה של אוכרות רשע סמבלת ממיתה
 מפונה והסתח' כפקא מניה לודע אינן סמבלת מנהינס שהיא
 ההוא דכתיב ביה עברה דאי הוי האי הכתיב ביה אוכרו' רשע
 הדרא קמי' לרכתח' כיון סברדקה מאוכרות רשע מכל' מנהינס'
 החומר כס' סמבלת ממיתה מפונה ג' כדק' הללו למ' כמו
 סכתבו אחר עור ואינן סמבלת ממיתה מפונה לפי שהוקסה לו
 אף יתכן לומר סברדקה מאוכרו' רשע וחמס' תביל ממית' מפונה
 זהרי הקדוש כדק' הוא סוכא גזל בטולה והיה ליה כטובל וסרף
 בידו כיון שהיא מלוכלך בגזל סכירו לזה פי' דבריו ואמר ואינן
 סמבלת ממיתה כלומר באיזה אופן ואמרתי סמבלת אפי' סתהי'
 שאוכרות רשע דוקא כשהיא כותבה ואינן יודע למי כותבה עברה

דרוש שני לפרשת ראה

לצדקה

בתרא פ' אמר רבי יצחק באי דבתי דורף צדקה
 וחסר ימצא חיים צדקה וכו' וכו' וכו' וכו'
 דרורף צדקה ימצא צדקה אלא לום' לך כל חרורף צדקה
 חקדוש כרוך הוא פסציא לו סעות ועושה כחם צדקה רב
 גחון בר יצחק אמר חקדוש כרוך הוא פסציא לו בני
 ארסם הפחוגנים לעשות לחם צדקה כדי לקבל עליהם
 שגרו לאפוקי סדרדש רבא מאי דכתיב ויהיו סוכשלים
 לפניך חכשילים כבני ארסם שאינם סרוגנים רבי
 יהושע בן לוי אמר כל חרגיל לעשות צדקה חובה ור' יוחנן
 ליה ב נים בעלי חכמה בעלי עושר בעלי אגרה בעלי
 חכמה דכתיב ימצא חיים בעלי עושר וסרויב צדקה
 בעלי אגרה דכתיב וכו' כתיב חטא וכו' וכו' וכו' וכו'
 כבוד חכ מים יגחלו :

דרוש שני לפרשת ראה

הנדיבות

והצדקה ענף מענפי אמונת ה' והסגנונה
 כי הוא יור' על היותו בנטח בה ולא בעשור
 ולכן הוא דרוף צדקה וחסד ומסכיל להטיב והאמין בה' מהוא
 בעל הממונ ולו הכסף לו הזחב והוא פקיד לזכות עם בני
 הארס להמיות רוח ספלים ולב נרכאים על כן כרבה רוחו איתו
 ועל מדיבות יקום להיות ביתו פתוח לרוחה ויהיו עניי בני ביתו
 כמו טעפה אברהם אבינו כה' סרדף צדקה וחסד ויטע אהל
 אכילה סתיה ליה וגמל חסד עם כל העולם ולא שאל מאתם
 זולת כל מאומה בעמלו כי אס לקרא כולם בטסה' ויברכו עם
 כבודו כי הוא ארוץ על כל הברואים ומטביע לרעבים לו האה
 לבדך ולרומם ולא בקם גרולה לעשמו לפי שהחז' עצמו לפקיד
 שהפקיד הב' בידו הממונ להטיב עם ברוחיו וממנו הכל נמית
 הוא נותן לו והוא עד מה ספי' הראשונים אל כי ממך הכל ומיך
 נתנו לך שהכונה לומר שאין לנו להחזיק טובה לעצמינו על כל
 צדקתינו לפי שממך הכל ואנו סלוחי הסגנונה והראיה לזה כי
 לפעמים אים כי ידור נדר אונרבה לחת לצדקה ובאותה עשה
 ארוץ בידו פרוטה ואחר כך הקדשם ברוך הוא ממונ לו מעות
 לקיים את נדרו אשר כרוזם ומיך מרהר סערך היה בידך
 בטעה שהמנדבנו אותו נתנם לך ומלאך מורעה סהכל ממך
 אבל רעה הקדום ברוך הוא לזכות את ישראל ועשה מהם עניי'
 כדי עתיה וזהו חלו עם חלו ויתקיים עולם בחסד שהם עמים
 זה עם זה ובאמונתם שמאמינים בחסד עליהם עליהם יחיו וכל
 טאינו מחזיק במדת החסד ובמדות הצדקה הנה הוא מרה סיס
 בו סורם פורה ראש באמונת ה' והסגנונה ועל כן הוא אומר עלי
 עלי כי נמי ועודם ידי עשה לי החיל הזה ואשזי סחם ויכחו סיד
 עמי ויביתו לא החזיקו ונהפכו כמו רגע כמו שאמר הנבי' ירמיה
 יג' ג' עז בת עמי מחטאת פרים ההפוכה כמו רגע ויש לתמו'
 למה אירע לך כה' ופי' הטעם לפי שלא חלו בה ידים שלא פטנו
 יריהם בגמילות חסד ויד עמי ואכיון לא החזיקו וע' אחר עשה
 מונע בר יקבוהו לאס וכרבה לראם מסביר טהעסיר סמונע
 ויד מלענות צדקה גורם קללה לעצמו ואף על פי סנבזר עליו
 בגעת הצידיה סיהיה עסיר יקבוהו לאס סיחזור עליו הגלגל
 וגם הוא יכטרך לבריות ונהה רז' בגמרא דרסו המקרא הזה
 בעמך התורה כל המונע הלכה מפי תלמו' ואף יקבוהו אלא
 קללה סנח' מה אקב לא קבה אל' וכו' ומ' אף המקרא יוצא
 מיד פטנו סמרבר בעמך הצדקה ויש לרמוז ואף יקבוהו אלא
 קללה סנמה אקוב לא קבה א הכונה סיקללהו באופן קללה
 שלא קללו ה' כגון קללת עמי אף על פי סנבזר עליו להי' כסיר
 ותחול עליו הקללה אשר לא קבה ה' כיון סמנע ירו מן הצדקה
 וכוה מרחקך שלא הביא ראייה סיקבוהו הוא לסון קלל' מר' כתי'
 קבה לי העם הזה וכתיב נמי ויקוב את העם וכן דנקט כלסון
 סלילה ואף יקבוהו אלא קללה וכן קללה ויקבוהו הוא לסון קללה
 סנמה אקוב וכו' אמנם הכונה לומר שהמונע הלכה מפי תלמיד
 גורם קללה לעצמו אפילו ברבר שלא נבזר עליו מן הסמים ולא
 קבה ה' כגון סנבזר עליו חסם או עסיר ומתוך הקללה יהסך
 עליו הברכה לקללה ותסתכח ממנו חכמו או יאבר את עסרת
 באופן סתבא עליו קללה אסר לא קללה וכן במטעת הצדקה
 יקבוהו אסר לא קבה ה' לא נבזר עליו וברכה לראם מסבי' ומתן
 צדקה ולכך לא אמר כאן ויברכו לראם מטביר כי אינה ברכה
 מחזרת רק הברכה סנבזר עליו להיות עסיר תתקיים בידו
 עוד יתבאר פי' הכתוב עם הכתובים סלמעלה המרכי' כענין
 הצדקה גומל נספג אים חסד ועובד שארו אכזרי ירעה סאים
 חסד הוא גומל חסד עם נספגו סיתקיים ממונו כי מלח ממונ
 חסד מוי סהוא אכזרי ואינו מרחם על העניים הוא עובד שארו

ובארו ססופו לאכר ולחסר ממונו וגם הוא יקרא ולא יענה עור
 ירבה סעוכר זרעו וסארנו והם נספגים בסכילו סגלגל הוא סחור
 אס לא בא הוא בא כנו או כן בנו וכסם סהוא אינו מרחם על
 העניים כך לא ירחמו על שארו וזרעו וכסם סהוא עכר אף
 שארו וכסלג הרעה הזאת עליהם רפע עושה פעולת סקר פי'
 סהרפע סעוטה צדקה אינו מכיון לסם סמים להמיות לב
 כרכאים אבל אותה צדקה פעולתה היא פעולת סקר סמכיון
 לסום ויהרא להרא' ח' טלפים וחינו מכיון על בכות החמת כמה
 סהוא חמת אבל הזרע צדקה כרוך סיהיה סכר חמת על הדץ
 והאמת לסמה להמיות רוח ספלים עוד ירעה עם מה סאמרו
 חזל סהצדקה מכלת ממיתה מסונה וממיתה עמה כרכתיב
 וצדקה תכיל ממות ולכך הרפע הולך ועובד עבירה ופעול' סקר
 ומרמה וכדי להבכל מעוטה המיתה על אסר חטא הולך וזרע
 צדקה כי סכר חמת סהיה סכר הצדקה תכילנו אמ' סג' סיה
 הארס יס בו סג' דברים ספכיים כי הוא עושה צדקה לקנות כג'
 חיים ולא ימות ומכר אחר הוא מרדף רעה ועובד עביר' סאות'
 עבירה גורמת מיתתו באופן סכלבו הוא רע לסמים וכדיח
 הוא סעל פעולת צדקה ותופכת ה' עקמי לב אותם סיס להס
 עקמימות ועקמות בלב ורסונו תמימי דרך סיהיו ור' ה' הרך
 הטובה בסלימות וכסם סעוטים צדקה בידיהם כן לכבם יהיה
 ככון בידאת הולא יעשו פעולת סקר ועבירות כי יר לא
 יקנה רע כמו סאחזל אס גזל בית אחת ונתן צדק' כיר האחרון
 לא יקנה הצדקה סעוטה בר זו על אסר חטא ביד האחרת ואס
 אמרו סהצדקה מכלת ממות הוא כס הארס הולך בתום ואס
 זרע צדיקים ויסרים וכמקרה' חטא על הנספ או הוא נמלג
 מהמות בזכות הצדקה סעמה אבל איתם הרעעים סעכרים
 עבירה וכותים צדקה לכסר על נפסם הם רומים לסם זהב
 באף חזיר סהוא מלכלכו ומטנוגם רומים לאסיה יפה וסרת
 טעם סאין בה רעת כי אינה כחשבת לכלום כך הצדק סעוטה
 הרפע אינה כלום וזה ססמך ואמר תאות צדיקים אף טוב
 תקות רעעים עברה ופי' חזל תקות רעעים עבירה סהכונה
 כסררעעים עמים צדקה הם מכוכים כדי שלא ימותו כעונם
 וכמכא כי מתוך הצדקה סעוטים כדי סימיו הם מקיים לעשות
 עוד עבירות אחרות כי כל זמן סהרעעים בעולם הם מכעפים
 את מרס ואינה צדקה לסמה אבל תאות צדיקי' אף טוב כלג'
 בוואי הגמור היא צדקה לסביה טובה ואף בה סוג וספולוף
 כלל' עוד ירעה תקות צדיקים אף טוב כי אכין ורקק מענוין
 והכונה סמהמפט סלפסי הצדיק תאות נפסו היא לעשות ממונ
 צדקה אפילו ברבר מועט תאות צדיקים לעשות ממונ טוב
 ציען הם חאים תקות הרעעים ויחזיריתן סהיא עברה וסעס
 ולכך הם מסתדלים לעשות טוב וכזה מרחקך סלא אמ' ותקנ'
 רעעים בוואו ועוד דה' לל ויחיות רעעים עברה אלא לומ' סתחור'
 הצדיקים לעשות טוב יען ראו סתקות הרעעים וכופ' היא עכר'
 וסעס או עברה היא גרינכס כרכיב יום עברה כו' עוד יד' תקות
 רעעים עברה סהרעעים סגזלים וחומסים לתת ממונ לצדקה
 תקותן וסופן לירד לגהינם סהוא עברה כרכיב יום עברה
 היום ה' וכו' יום מסזר וכו' ירעה כי חזל אמרו המכוכז אל' יכוכז
 יתור מחומם ומעט הם הארעים סהם מכוכזים יתור מהסיעור
 סרקצבו חכמים והלואי יחנו כסיעור לכך לא אמר המסור נוכף
 עוד כי לא ימצאו רק אחר משיד יס מסור ונוסף עוד וחוסך
 מיוסר לא אמר יס מסך מיוסר כי רבים מצאו סמונע' וסוהתים
 מהסיעור ואמר חוסך מיוסר אף כלומר החוסך מעט מהמסר
 והסיעור הוא כיה סיבה לכא לירי מחסור עוד בא לר' כמרות
 סים בצדקה כי יס מסזר ממונו לצדקה ונתן סלא במדה הבה
 יסלכ

דרוש שני לפרשת ראה

קצת

לראו בפסוק זה אם הוא כפשוטו מהכונה לומר רוב אוכל כמסך
מסיבת הציר סחורפים הרפסים כדי לזרוע בו ויום נספה בלא
מספט על שלא זרע וחרס כמספט אף לו רוב אוכל והוא נספה
אם כן יקפה פראוי לומר וים נספיה בלא מספט דקאי לרפס
עבתמלת הכתוב רוב אוכל גרמו מר שחרפו הרפס ולפעמים
נספיה הרפס על שלא היה להם מספט החריפה ועך דהילל
רוב אוכל מניר רפס לזה ררפו כך שהעפיר אוכל העמי בעיה
ורייק קרא דקאמר רב אוכל חסד ואו לא חמר רוב אוכל בדואו
מהכונה לדרפו מלפון גדולה כלומר הגדול והעפיר אוכל מי
מטורח הרפס והעמי וזהו רב וגדול הוא אוכל מר הרפס כגון
מלפעמים טורח הפני וחורג בסדה בית סאה או באחי ומבול
חטים או פעורים אף אףו כדי לזרוע והלך אכל העפיר מילווה
חטים עד עת האסף והפיו ריקס ולא נתן למכא פלריק יגע
הרפס את יגיעו וכל איתו מקום הציר שחרס יבא חמר או איתו
עפיר עבמו ויחבל את עמלו וחרע בדימו ובמחרפתו וכל בדימי
אדם אף לרחן את העמי מגרם בחקו של עמי יתן חמר לא עשה
עמו חסד אבל בדימי עמי עתיר הבה לבגל עליו ביום הרין
לעת תמוט רגלו ויחמר הבה הניע העת סאגל עליו את הכל
ורייק קרא דקאמר עתה אקום ויחמר דוקסה בפסו דמספיק
לומר מעור עניים מאכרת אבתיים אקום מיא עתה ומאי יחמר
ה' אל סכך עתי לומר ה' לעתי עתה אקום הניע העת סאתבע
פור העמי ויום הניע העת סאתבע דייק ליה מרקאמר קרא
עתה אקום סככיכול רוכה הבה להיות כתובע סכריך לקום
ולעת משומ כריך כדכתיב ועמית סמי האנסים וכפי זה יבא סוף
הפסוק וים נספה רלא קאי על אוקם הרפס לא על אוקם עפיר
וגדול דהיינו רב דכתיב ברמיש דקרא סאותו רב וגדול יהיה
נספה לעתיר לבא בלא מספט על שלא עשה מספט ונדקה עדי
אותו עמי ובא רבי יומי לחלוק ולומר שאים מאריך עמו הקבה
ער יום הרין לפרע ממנו כי אפילו מה סגול האדם וחוקם אים
יבא מהעולם עד שאחרים בוזים לו וסוב עמלו בראסו ועל
הקרת סממו ידר בעיה מדה כבוד מדה סוף הבה ספך לחייב
בריה ליום הרין וסא אל האדם סלא חטא לבגל בפועל רק היה
גרמא באיבו טורחו של עמי סלא החזיק ביח לגשות עמו חסד
כי בורא הבה גפרע ממנו בעיה ולח ליום הרין וסעור הכתוב
כך הוא רב אוכל סכאוכל הגדול אוכל הציר שחרפו הרפס
גדלים וסופו ליענם סאותו הרב וגדול עתיר להיות ממנו אוכל
סיוכלוהו הרפס והרלים בעיה וכפי זה נדרס אוכל למי פנים
כפי המקרא סהא כקור סגול והא אוכל סס רבר הכונה היא
לומר סממון הרב והעפיר ההא יהיה אוכל באכל לרפס וגם
דרסיק רב אוכל מהכונה בסביל סאותו עפיר ורב היה אוכל
את כיר ועמל הרפס לכך יהיה ממנו אוכל אל הרפס מהיבן
אתה למר סכך הוא פי הכתוב מרכתיב וים נספה בלא מספט
מהכונה מעמי לו בלא מספט והיינו על כרחיק בעיה כי לעיב
כל מספטו הם בברק ובמפלים ואף לפרפו כמו ספיר סמען
מהכונה לומר וים פעמים סנספה העפיר בעיה על הלא עשה
מעטט וברקה עס הרפי דלשי רבריו יקפה מיא וים בספ פראוי
לומר רב אוכל מר רפס ונספה בלא מספט ועור מיא בלא
מספט בלא ברקה מבטי ליה אוכל עכסו סהא בררס בעול הזה
מתויב סבתמלת הכתוב יחמר מהעפיר האוכל מר הרפי הוא
עתיר להיות אוכל באכל לרפס בעיה וים פעמים סהא עכסו
ליות נספה ויגלו ממנו בלא מספט וכנס סהא עוסה בלא
מספט כך יעסו לו בלא מספט והא בקבא סאם לא יחמי האדם
בברקה סופו לירד מכסו ויחזור עליו הגלגל כי מלח הממון
כדי סיתקיים הוא חסד ונדקה כמו סדרסו רל בפסו ים מסור

יס'ס לו באותה מרה ונספך עוד לו ממה סנתן על חר מזה וכן
ים חוסך שאים סנתן כפי איכותו וכדאה ליה למעב לא עבר גם
אזכה מתנו לו מלמעלה לפי ערך המכא' ספיה מספוי הברקה
הראיה לו וכן ים נפס ברכה סנתן כפי איכותו ונמלו יס'ס לו
הקתס בריך הוא סכספו תרען ותתי' לא יחסר לו ומרו' גם הוא
מרה כפי הסעור סהרה והסכבי לעמים גם הוא מרה אבל מי
סגולא סאטא ומחטיא דהיינו מונע בר סלא יתס אחרים זה ראוי
לקללה סיקפיה עמים וכן מי סהא עוסה ומעסה תבא ברכה
לראש מסביר למי סהיה ראש ותחלה למסבירים כי הוא החזיק
ביהם כיון סהתחיל ככונה יהיה לראש וממנו למרו ועסו הוא
מתכרך כגבר סלס עור יר' מונע בר יקבוהו לאוס וכ' סיס
לדקדק בגרבישא נקט מונע בר ואחר כך את' הקלל יקבוהו
לאס ואספיה דקרא לא חמר ולמסביר תבא ברכה וכן למעלה
חמר יקבוהו ולא חמר קללה למנע בר וכאן לא חמר למסביר
יברטו וכן מה זה סאמר לראש מסביר אהם בא ללמ' מעלת
הברקה וסמיה טובה מרובה מחרת פורענות ולכך בממיעת
הברקה לא חמר יקבוהו לאס למנע בר לפי סאינה חלה עליו
קללה ער סימנע בר תחלה ואחר סמנע הבר יקבוהו לאס
סממנה רעה אף הבה מרפה למעסה אבל במרה טובה
כסנתן ברקה אפילו קורס הכתיבה תבא עליו ברכ' מסע' מעלה
מחשבתו בראשו להיות מסביר בר לעמים נכטר' למעס' וכהא
סברכה תחלה קורס סהיה מסביר ולזה לא חמר כאן יברכוהו
לפי סעור סלא טירכוהו ועדין לא נתן הברקה באה עליו ברכה
מלמעלה בסביל המחשבה טובה מעלתה בראשו של המסביר
ואל כך למה לפי סוף העולם מתקיים אלח בחסד כדכתי' עולם
חסר יבנה מה אכלי טעם סאחול בענין הברקה כי בגלל הרבר
הזה לבגל הוא סמחר בעולם סלהיות הברקה קיומו של עולם
ואקבה ברא עמים ועסירים סיוסו אלו עם אלו כמו סאמר רור
המלך עה יסב עולם לפי אלהים ויהיו כולם סוים והסיוב הבה
הס כן חסד ואמת מן יכררוהו וכסרואה הקרום בריך הוא סיה
העפיר אינו מחזיק בברקותו ומונע יד מן הברקה ואף העולם
מתקיים חסד הגלגל ועוסה את העמי או זרעו סיהיו עסירים
ולעסר ולזרעו סיהיו עסיים כי סמא הם יחזיקו באמונה וכדקתו
וכס' האדם מחזיק בברקותו והוא סקיר באמן עוסה ברקה בסל
עת מתקיים העסר בידו אבל אם אינו תולח הממון כי לתום
לכס'ס הוא חסד הגלגל לתת העוסר לאמר באופן סעיל' חסד
יבנה וכזה אבאר מחול בילקוט מפלי רב אוכל מר ראפס אל'
סיתכן בן יוחאי העפיר אוכל העמי בעיה ולעתיר לבא הקרוס
ברוך הוא תובעו ממנו סנאמר מעור עמים מאכרת אבתיים
חזר הבה הניע זמן סאתבע מהס מיד עמים סגולתס ומה
סכרתס אותס רבי יסוי הגלגלי אומר לא כי אלא אעפ' סאדם
גיומס וגדל בעיה אינו יבא מעולמו עד סאחרים בוזים אותו
מהיבן אבו למרין מסופו של פסוק וים נספה בלא מספט כך
עוסים לו בלא מספט וים לרקדק במאמר זה היבן כרימז בפסו'
מה סאמר רבי סמען ולמה הוכיח המקרא מיד פשוטו ועור
קסה אף אוכל העפיר את העמי בעיה כי מתיק לו לעבי כדי
סיוכל ממנו העפיר והלוא יהיה לו די מסחורז אסר יחסר לו ולא
עור אלא סלא יסחכו לאכול ממנו דהא איכא דייכא וריכא בארע'
ועור להבין כפל הלסן סבתמלת' אומר הבה הניע הזמן סאתבע
וכ' וכסר אומר קורס לעתי' לבא הבה תובעו ועיק' מ' רבי יסוי
הגלגלי אומר דמסעו דפליג ארבי סמען וכפי הכראה אף
כאן מתלקת דמר אומר חסד חסד חסד ולא פליגי וגם אנו
ברייק לפרס מ' מהיבן אלו למרין מסופו של פסוק וים נספה
וכו' הכי סמען מהתס היא דרסה : וגראו לער סהוקסה

דרוש שני לפרשת ראה

ונספך עור זרף אבהו אם ראית אדם משור מעותיו לברקה היו יורע שהיו מוסרם שאלמר יש משור ונספך עור זרף שמואל בר בחמי אם ראית אדם שמוע ידו מן הברקה היו יורע שהיו מתחסר שאלמר ומוטך ממשך אך למחזור ויש לדיקדק דלכאור לא חרשו ר' אבהו ורבי שמואל כלום בפטום הכתו רזיל קרי בי רב הוין שהמפו לברקה הוא מוכיף והמוכע ידו מתחסר ועור לרקדק מש אם ראית אדם שהילל המכו לברק' הוא מוסר וכו' ועור רדוקדק לשון שאלמר משור מעותיו לברקה והילל מתן כדק' אז משור לברקה וכן רבי שמואל שאלר אם ראית אדם שמוע ידו מתהברקה הילל אדם שאינו מתן כדקה:

וגראיז לער לבאר מאמר זה עם מאמר אחר בפסוק מתן לרם איך מחסור זרף עקיבא כל מי שמתן כדקה לעני איך מחסור אכל אם מעלים עיניו רב מארות וגם ראוי להבין אם מה חרש רבי עקיבא מהמבור בפטום הכתוב אמנם אפטר שרזלה הקטן בשני כתובים אלן עבראים מהנימו זה את זה כתו' הכא יש משור ומוטך עור שגר שהנתן כדק' מוכיפין לו מלמעלה וכתוב ההם מתן לרם איך מחסור שגראה שלא יהיה לו מחסור ולא תוספת וקיים ליה בדבר מ'טיה מתן לרם יוסיפו לו וכן קשה בסוף הכתוב רכתוב הכא ומוטך ממשך אך למחסור דמשמע שמחסרין לו ולא כתיב הכא רב מארות כי איך עשיטי איתו לא באשר כספיו והתיב התם ומעלים עיניו רב מארות דהיינו כל ריבוי מ'טיה קללות ונמכרו ב'כתובי' מהנימו זה את זה בתחלתו ובסופו לזה באין החכמים האלו כל אחר מקצה לפרשם כי היכי דלא ליקטו אהררי ונא רבי עקיבא ורשם כותן לרם איך מחסור כל מי שמתן כדקה וכו' שירוש השיעור שקצבו חכמים בתיבת הברקה שהיא חומש מכספיו ואיך שוחתין לעני מכפר בפסוקין ואם לן מותנים לפרנסות לניה וכן לכניס בגורן איך שוחתין מחזיק קצ חטים וקב שעורים כמו שהוזכר במסכת ת' פאה וזה שמתן כדקה מפת ידו שכתובי' בו ולא הוסוף ולא פחת איך מחסור לכספיו אבל מי שהעלים עיניו מהעני ולא יכא ירי חובתו לתת לו כלום אז הוא רב מארות וכיון שמקרא זה מדבר במתן כדקה כפי החיוב שכתובי' ובמעלים עיניו ולא כתן כלום אם כן הכתוב של יש משור הוא במתן ויחד מהשטו שכתובי' שפסם שאיך כך מוכיפין לו ומשך חוטף מ'טיה שמחסרין לו ואינו בעונם ריבוי מארות הוא כפנתן פרקה אבל חטף מהיעשו שקצבו לו חכמי' שאז אינו ראוי לרבו מארות כיון שכתן ומ'טיה כיון ששחת יתהיאר והשיעור קצוב גם שוחתין לו והנה ר' אבהו ג' הוא בא ליישב הב' כתובים בענין אחר וביאר פסוק יש משור אם ראית אדם שמוע ידו מן הברקה בכתוב שאלמר יש משור ונספך ולא אמר המשור מוסף עור ומוטך ממשך וכו' אלא שכל דבר הכתוב בענין שאינו מכוני הרבה כגון אדם שיהיה קמץ בכל ענייניו ומכלכל דבריו במשפט ובמפוס אבל בענין הברק' הוא משור בכרבות ועין יפה עד מ'טיה הכתו טונו איש חונן ומלוה וכו' שהמנו חזן לעניים בהיות מכלכל דבריו במשפט וכמ'טיה הוא זרה שרמט נדיב' תסמכהו בעבורתו ית' והנה מרה זו אינו מ'טיה כרוב בני האדם ולזה אמר' ש משור אם לפעמי' ראית שיש אדם משור מעותיו לברקה חוקא וזהו שרקדק ר' אבהו לומר משור מעותיו כלומר שזה האדם חס על ממנו הרב ומעותיו הם ביחוד צרורו באכרחתו מעטסה עקד מהם ואינו חסורם בשום ענין מכרבי ביתו ועלמ' בענין הברקה הוא משורם שלא במר' ובמ'טיה ובענין יפה הוא מתנסם הנה שכוני איתו שהקרנש ברוך הוא מזרז לו במרה עכמה ויהיה מספך עוד תוספת מרובה על העיקר וכיון שמקרא זה מדבר בענין זה שאינו מכוני לרוב העולם כי אם לאחד מעיר סיהי מדקדק' ומקמץ בכל ענייניו ועוזר וטריב בענין הברקה

אם כן מ'טיה מתן לרם איך מחסור מדבר בני שמתן כדקה כפי פריכותו שיש לו בכל ענייניו שזו הויה דרך לרוב העול שמי שהו' פנתן וקריב הוא בכל העניינים בשנה וכיון שכן הנה סכרו איתן שאין לו מחסור בכספיו ורבי שמואל בא לבאר ס' הפסוק שאלר' וחוטף ממשך שמדבר בני שהל' קריב בכל ענייניו ובענין הברק' מוכע ידו מלהמת פתוח כפי טבע נדיבותו ומ'טיה הוא מתן כדקה אבל קראה ליה למעב לא עבר כי איך כתיבת הברקה שמתן כפי ערך הפזור והנדיבות שיש לו בעניינים אחרים ולכך יהיה קצנש שמחסרין לו כפי ערך התנסו' שפחת בכתיבת הברק' וחס אך למחסור כי איך ורקין מעוטין ומעטו לן מן השמים לערד הפחת והמחסור שחיסר בענין הברקה ובש' זה מ'טיה בכתוב האחר ומעלים עיניו רב מארות הוא בני שמעלים עיניו מכל וכל ואינו כותן כלום ואפטר שכתן דרמוה הב' חלקות הנה' בפסוק האחר שאלר יש משור שיהי חלוק מ'טיה שהו' כרנש בענין הברקה ורקא וגם דבר בני שאין מתן כדקה וחוטף ממשך והנדיבות שיש לו במשור העניינים בא אחר כך לומר כפס' ברכה תרושין ומרוה שהוא מדבר באדם שהל' קריב בכל ענייניו ובכרבי מאכלו ומסקהו וזהו בפס' ברכה תרושין לענין את עצמו וגם בענין הברקה הוא מרוה לעניים כפי שיכור הנדיבות שיש לו אז הנה יורה ולא יחסר לו ארוחתו ארוחת המיד והוא מ'טיה עם איך מחסור אבל מוכע בר שהוא מעלים עיניו מכל וכל ואינו מתן כדקה כלל יקבוהו לאם והוא מה שאלמר עם ומעלים עיניו רב מארות וסמך באן לומר זכרנה לראש משביר להודיע מעלת הברקה שאף על פי שרבים יקללוהו הם נהפכו הקללן לברכות פיון שהוא משביר בר להזיות רוח שפלים ולהחיות לב כדכאם ועור רמו באמתו יקבוהו לאם ולא אמר קללה למוכע בר לפי שאין הקדוש ברוך הוא מיחד שמו על הרעה לזה אמר יקבוהו לאם שהיא יקבוהו אבל המשביר בר ומזון ישא ברכה מאת ה' והנה נתבאר כזה גדולה מעלת הברקה וכזה נבא לביאר המא' שהענין יש לרקדק ג' מה הוקשה לרבי יצחק שאלמר' רורף כדקה וחטר ואם מה שהוקשה לו הוא מ'טיה אחר כך ובי מסוס דרורף כדקה ימא כדקה וכו' אס כן היה ראוי לומר כתיב רורף כדקה וכו' משום דרורף כדקה ימא כדקה וכו' ומה זה שאלמר מאי רכתוב בהאי קרא וט' דהני הלחא אמוראי אלא שיידי כל חר מרשף רחבריה ועיקר מנא ליה לרב מחסן שהקדוש ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להם כדקה ויהיבא רמוזי' אנשים מהוגנים בהאי קרא רבשלמא לררפת רבי יצחק ביחא דדריש הכי ומא' ברק' שהקדוש ברוך הוא ממציא לו וכו' רהיימ המעות שנתן לברקה לעשות בהם כדקה פעם אחרת אבל לר' טה זו איך סוס רמו ועיקר מ'טיה לאפיקי' מדד' ר' רבא מאי דכתיב ויהיו מוכסלים לפניך וכו' דילמא רבאורב יחמך לא פליגי ורב מחסן במידרש התם הכי וכלי' עלמא מורו בהאי דרסה שקלל אותם ירמיה ואמר הבטלים בבני אדם שאינם מהוגנים וכך הילל לאפוקי' מקללת ירמיה שקלל להבטיל' בבני אדם שאינם מהוגנים כי לא יעשה ה' אלהים כן לרורף כדקה וחטר ועוד לרקדק מ'טיה רבי יאשע בן לוי כל הרגיל לעשו' כדקה ולא אמר כל הרורף כדקה כמ'טיה רבי יצחק ועוד למה חזר לומר כל הרגיל ומספיק לומר כמ'טיה רב נחמך הבה ממציא וכו' ולא חזר לומר כל הרורף כדקה הבה ממ'טיה כך הילל רבי יאשע בן לוי אמר הויך ליה בגים וכו' ועוד אנו נדיכין לבאר היבא רמזא בקרא רהייך ליה בגים:

וגראיז לער דרבי יצחק הוקשה לו מאי חרף כדקה דקא דהילל עשה כדקה וחם כדכתיב עשה כקף' ומעטא

דרוש שלישי לפרשת ראה

קפ

הוא חשוב כמת כרכתי הבה לי במס ואם איך מתה אנכי וכתבי הכא ימכא חיים הרי שיהיו לו במס כדי שיהיו פקני ימים לו חיים ואותם במס יהיו בעלי עושר שיוכלו לעשות כדקה וגם בעלי חכמה כדכתוב כבוד ואין כבוד אלא תורה שנאמר כבוד חכמי ויחלו הרי שגדולה מעלת הכדקה כמו שאמר דור המלך עלי דקרתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד : בילא :

דרוש שלישי לפרשת

ראה

מדרש רבה הלבנה ארם מישראל סהו שיחא

מותרלו לקרות התוכחות בקריאו הרבה כך שנו חכמים אין מפסיקין בקללות אלא אחר קורא את כולם ליסורנו רבותינו למה אין מפסיקין בקללות אמר רבי חייא בר גמרא לפי שכתוב טוסר הבני אל הכאס וא תקין בהובח' אל תעשה את התוכחות קוצין קוצין אלא אחר קורא את כולן . דא למה אין מפסיקין בקללות אד יהושע רסכנין בשם רבי לוי אמר הקדוש ברוך הוא אנכי כתבתי על כבודי עמו אנכי בצרת אין שורת הדין גיהיו בני שתקללין ואני מתברך כיצא אם יקראו את התוכחות קריאות הרבה אין קרוי וקרוי שאין סבך שתי פעמים לפניה ולאחריה אלא אחר קורא את כולן . רבנין אמרין אמר הקדוש ברוך הוא לא לרעתם נתתי להם ברכות וקללות אלא להודיען אחר דרך טובה שיבחרו אותה כרי שיטלו שכר מגין ממה שקרינו בענין דארה אנכי נותן לפניהם היום ברכת וקללה וכו' :

ידוע הוא כי עין האל יראתו להפגוח עליהם בעין יפה

וגם בבוא עליהם ברה ופקיה לא יעזבם ה' ולא וטעם כי תכלית אותה ברה היא להיות להם רוחה כרכתי למען ענותך להטיבך באחריתך וכן מצאנו ברישאל יחזירנו טבאו בגולה וילקחו בית נבוכד נאצר לעבדים וגם פס לא עזבם הקדוש ברוך הוא ויש להם חסר ועלו מן הארץ אל תום המעלות ובוה נבא לביאור הפסוקים ובטבת מתיים למלכות נבוכד נצר רהיינו אחר החרבן סנתבסמה מלכותו של נבוכד נצר כי מלך על כל העולם ועל ירושלים וישראל כשנתגאה בעצמו לומר אני ואפסי עור הראו לו בחלו' חזון לילה כי עתיד ליפול והוא חלוס הכלל פים בו כמה מימי חלומות אה שבכלם אחר היו בו כמה מימי מתכות וסוף כל דבר התגזרת אכן שהוא מלך המשיח תזרע בני ישראל כרכתי משם רועה אבן ים והדק' המתוהבא בספא נחשא וחכפא הורה בזה הסגחה גפלאה סברך טבע קרוב ליסבר החר' מן הזהב וכאן נספרו כולם כא' החר' והזהב וסאר המתכות ובראותו כך גתתפעס רוחו ויס לזדקק כפי דרשת חזל שאמרו נצר נבוכד נצר משכח החלוס והפתרון אמר תתפעס פעימות כפולות ובפרעה פסכח העותרן לברון אמר ותפעס וקאה סהרי גס בנבוכד נצר כתיב חלוס חלמתי ותפעס ולא אמר ותתפעס וכן לרדך חזל מדרשו פס בפרע סה' סמוך ולבקר כתיב ותפעס וכאן סהיה מבערב כתיב ותתפעס ואם כן יקשה איך אמר אחר כך ותפעס כיון סהיה מבערב . ועור כדקדק בפסוקים מלי וסכתו גסיתיה עליו מלי כפקא מינה זס מי ספיר כיהורה סהיה חלוס להיות סכנתקצ . בסויה ולא היה מתכמלכי איך באותו חלוס ממש רק להיתו מתוך סויה קבועה גכטע עליו כי ידע פים בו מתם ועוד להבין מה זה היה לחכמי

וכו' וכתוב כמו ושמו דרך הלעמות כדקה ומעט ולתרוץ זה בא ברדוק אחר פים בכתוב דאטו מעוס דרוף כדקה ימכא כדקה ובביאורו יתרוץ גם הרדוק הרשון שכונת הכתו' לומ' כל הרוף ומחור לבקם מעות חף על פי שאינם מזומני לו כרי לזכות פס העני בכדקה ואינו ממתיץ לעשות הכדקה לכשירדמו לו מעות בריוח לא רוף וטורח סיהיו מזומנים בית המענו' כרי לתת כדקה בכל פת לעני השאל הקדוש ברוך הוא יגמלהו בכדוקו וממציא לו המעות בכקל בלי טוס טורח ועשה כרכמו לתת מהם כדקה כי בא לטורח מסייעי' אותנו ולזא רוף סכסכר מה סדרף לבקם המעות ימכא כדקה רהיינו מעות לעשו' כדקה בלא טורח ויגיעה סהקדש ברוך הוא ממציאם לו מה שאין כן במי שאינו חרף לבקם המעות כרי לעשות כדקה אלא הוא ממתיץ לכסמדהו' לו מעות סהקדש ברוך הוא אינו ממציא לו מעות לעשות כדקה אלא מה סכנז עליו מראש הפנה ורב נחמן בייך מהאי דרטה רבבי ונחק מסוס רה'לל רוף כדקה נחסר ימכא כדקה ומייס סון סקקר הסקר הוא סהקדש ברוך הוא ממציא לו והוא נרמז במלת כדקה היה ראוי לומר ימכא כדקה יאמר כך חיים וכבוד לכך דרש סהקדש ממציא לו במ ארס והוגנס זה נרמז במס' ימכא חיים סרל ימכא חכמים כדוקים סנקראים חיים כרכתיב בנייה כן איס חי ודרשו בגמרא אטו כולו עלמא במייתי נינהו אלא כן הכדוק שאפיי במיתתו נקרא חי ויש באן רוף כדקה בלומר הרוף ומחור בענין הכדקה לבקם חכמים הוגנס לזכות עמו ואינו ממתיץ ער שיבואו הם אכלו אלא הוא מחפש לבקם מקום העניים ההוגנס כדי לתת להם כדקה גס ה יתן לו כמדת טובו שהוא ממציאם לו בלא טורח וימכא חיים חכמים כדוקים ומהוגנס ועשה עמו כדקה כי לעלת הכדקה היא לתת אותה לבני ארס מהוגנס וכפי זה פיהמפרשים אמי בכדק אחזה פניך סהכונה לומר אני באופן העני סאתה ממתיץ לבני לזכות עמו בו אני אחזה פניך אם הם פנים של זעם או של רצון שאם איניכסל בארס סהיו הגון הוא סימן שאיך רבו עמי ואם זרמני לי ארס הגון הוא סימן שאני מרובה לפני רב נחמן דררס הכי סהרוף כדק' הנה סכרו אתו סהקדש ברוך הוא ממציא לו בני ארס מהוגנס אם כן איך לומ' שירמיה היה מקלל את המבקשים את נפשו סוכטילס הקדש בבני ארס שאינם מהוגנס לפי סהרי אפטר סיהיה בה סרורטו כדק והכה הבטוחס סהוא ממציא להם בני ארס מהוגנס ואי אפטר סתתל קללתו של ירמיה להכטילס בבני ארס שאינם מהוגנס שאין הקדש ברוך הוא עושה תורתו פלסתר ח' אלא ודאי פליגא דרב נחמן ארדבא דרבא ריע קרא כרבי ינחק ססכר הרוף כדקה הוא להמציא לו מעות ולסך התפלל ירמיי' על המבקשים את נפשו שאפי' הם רופי כדק וחמין להם הבה מעות לעשות כדקה מי יכטילס בבני ארס שאינם מהוגני' ור' יהושע בן לוי דרש הכי כל הרגיל לעשות כדקה וכו' שאן פי' רוף כדקה על המחור ורוף ברגלי לבקם מעות לכדקה או רוף ומחפש לבקם עניים לתת להם כדקה אלא הכי קאמר הרגיל בתיבת הכדקה תמיד ואינם נותנה באקראי אלא הוא רוף אחריה תמיד ואינו מחייב רעתו בנתינת הכדקה פעם אחת או סתים אלא חרף אחר עשיית הכדקה ולא יעזבנו לעולם באופן סהוא רגיל בה הנה סכרו אתו מרה כנגד מרה סגס בבני יהיו בעלי עושר ויתמידו במעשה הכדקה לעול כסס סהוא הרגיל עצמו והתמיד פעם אחר פעם זס זוכה והויץ ליה במס כלומר הוא זוכה לעושר וגם הויץ ליה במס בעלי עושר ואפטר דרמיו הבגס במאי דכתיב ימכא חיי' סיהע סמי שאן לו במס

דרוש שלישי לפרשת ראה

תהודעו עמי כי זה הוא כחילוי לא בודע אלי החלום כלל לא הייתי יכול לזכור עוד רק אחיזק לקול דבריכם אבל כיון שמי אורח אחת יכול להזכירני והן לא תהודעו עמי שדעתי בעניי מחכרומכם מה שחלמתי הדמיון תתעבדון להן חלמתי ופסריה של החלום החנוכי עני תכונות ואמרו מה שפי הקדמונים זלזה שחירשו עכסיו מהחלום יוציאנו מפיו לעבריה היוסבים לפסן כי אין הכיסוף וכח הטומאה שולט לבנות הדברים שלא כאמרו לשום אדם ואחר סיגלהונויכיהו מפיו אז יהיה לנו כח לומר ופסרא מחוהו עדיין קפה לי לדרך זה שהולל וחלמתי ספיה ומאן רכר עזיה רפסרא יאמנם נלעד עמה שחירשו ועם חסיה הוא שיעשו אות וזוכחה להוריע כי יצדקו בפתרונם כי נעשה בכה היסוף שיראו לך פתרון של חלום אשר חלמת בלילי וזהו נהגו קעשה סיגית לך בחלום פתרון חלום אחר ויראה איך חכר בורקים בפתרון החלומות ובעביל כך לא תמנע מלהודיע החלום וכל זה כי הם היו חוסבים שלא היה מונע עצמו מלבנות החלום אלא בשביל לידע אם בורקים בפתרון פן מלבם יוציא מלך ככל העולה על רוחם ולכן כתנו לו את זה כי פסרא של חלום אחר יהיו חלום ליה עי חלום י עוד כראה בדרך חלומות מלכ חלמתי יאמר למה הזכיר מלת מלכא אמנם אמרת לו אהה בא עתיד אתה לחזור ולראות החלום פעם סנית כיון שאת מלכא ולמלך אין מודיעין בחלום כי אם רבר של ממש לתיקון העולם וכיון שראה הקדום ברוך הוא שפסחת החלום עתיד הוא להעמידך עליו וכיון שכן הוא מתון ער שתטוב תראה החלום וחלמתי יאמר לעבתי ופסרא כהוה כמדובר אז אמר כבוד כר מן יכיר אלא ידע שדקיה זו פאתה רוחים עכסו ואומרים לין המתן מעט הוא לקנות זמן וחיי עשה לכם ובני ובני תתייעבו כולכם לומר רבר כוז כיון דמלמתי ממי אורח כמו שכתבו שהדבר בא אלי ואחר כך הלך וכר מדכרו לז ארכר אם אתם בורים מלככם אז אומרים אמת וגם משבתם כה בהסתנות הפעה בת ריכא בטל ריכא הלא תרעון כי חרא הוא דתכון ואין לשנות ממנה ולא להקל הימנה אז ענו ואמרו לא איתי אינם על יבישקא די מלת מלכא ויכל להחנודי כשהחליטנו לו ואמרת כי דבר המלך הוא למעלה מדברת כמי האדם יען כי לב מלך ביד הוהסרים והמכשפים שולטים במה שהוא למטה ממדרגתם אבל לא בענין המלך שהוא למעלה מדרגתם כי לב מלך ביד הוכל ענייניו מוסבחים מאתו יתברך וראיה לרבר כי דבר כזה לא שאל מעולם מלך ממלכתי האומה לחרטו ואשף וכסודיו כיון שהם במדרגה שפלה ואינם שולטים במה שאלמעלה מהם זהו כולל בכל מלת מלכא ממלכתי האומה ומינה למלת דמלכא שאל מיכן יקירא הוא לית ריחויא • וחל דרמו דבר זה כדרך רוח הקדש אין יקירא אלא רוח הקדש וכנראה שפאדי ודבר ה' היה יקר ואהרן שהיה לבוע אורים ותומים לא איתי אל תיקרי אחרא אלא אהרן ואין בית המקדש קיים וגם אלהיך מדרהנן עם פסרא לא איתיה כלומר בזמן הזה כמו שהי בזמן סבית המקדש קיים כל קבל רכא שראה פמה תקלה וחפסרן יכא מתרבן בה כתמלא חיתה על היעפים שיעשה להחריבו ואמר להבדיל לחסימי בבל וכוה ככא לביאור הפרש' וס לרברן הדודיקים הראויים בענין וכראה לעד סרבה משה בן מיתנו להזיז לישאל על שמירת התורה והמפנות ואמר ראוי לכל אחד ואחד שיראה בעיניו כחילוי בו תלוי כל קיום התורה ולכך אמר ראש לשון יחיד שכל יחיד יאמר בעצמו תלוי שלימות כל ישראל אם אקיים התורה וה' להפך הקללה נמשכת לפיכס לפי כל ישראל אם לא אקיים אותם וה' ראה ארם ישראל כי

יועזי כבוד נכר להיות שמים באלתם כמה פעמים לומר חלמתי יאמר ופסרא כחיה כי טוב להם לומר תחלה מלת מלכא יקירא וכיון עור כדרך מה חרטו בפעם השנית רענו תכונות אין שום חידוש על דבריהם הראשונים וכמה סימנים אין מספר שקורם אמרת חלמתי אמר ובסניה אמרו חלמתי יאמר ויקור חלמתי לעברך וכאן לעבתי וקורם אמרו פסרא כחיה וכאן כהוה והם אמרו פסרא וכבוד כר אמר פסריה ועק ככבוד כר למה לא אמר חלמתי אתכסו מיני וקטע האי ליפנא מי אורח ואמר הן לא תהודעו עמי ולא אמר ליפנא דהחנודי תחונכי כמו שאמרו הם כחיה ולמה פתח בעונם תחלה הן לא תהודעו עמי הרמין וכי ואחכא י' והן חלמתי תהודעו עמי מתכן וכבזבו וכי והילן לפתוח בטובה תחלה ועק כשענו סנית חלמתי יאמר לעבריה אמר כבוד כר מן יכיר ידע אלא וכי די חלמתי לא תהודעו עמי וכראה שאין סדר למקרא זה וראוי לסרבו לומר תחלה די עכרא אכתון ובגון כל קבל די חזתון די אורח מיני מלמתי ומלא כדכא ושחיתתי הודמתון וכן להן חלמתי וכפריה אמרו לי די הן חלמתי לא תהודעו עמי חרא הוא רתכון וזהו הקדר הכסוף בכתובים וסוד בתפוסכת הכפדים לית אינם על יבשקא די מלת מלכא יכול וכי וחזרו לומר ועלה די מלכא שאל יקירא וכאן הדברים בפולים והאחר מספיק ונראה לפי שהמלך חלם החלום בעוד לילה ונעור וזכר החלום אשר חלם וחזר וישן שני וסכתו כהיית עליו על החלו ונסתקע בסיני וסכתו את החלו ועל זה פסיעור בלילה בעת החלום ותתפעס רוחו בפעימות על החלום שהיה צריך פתרון וגם כי לעתים רחוקות הוא בא כי החלום שהוא מעצרב אינו בא מהרה ותחלת ממשפה מחלה וכספאל את החרטומים אמר ותפעס רוחי לרעת החלום כי אינו חושש על הפעימה אחרת שקיים החלום הוא לאחר זמן רב אך בהוה וקפסע חתי לרעת החלום וכפי דרך חול שאמרו ותתפעס על החלום והפתרון כך הגעת הכתובים ותתפעס רוחי על החלום ועל הפתרון הוא לפי טענתו כהייתה עליו על החלום לאחר שראה החלום ומתוך הטובה פכחו ולכך ותתפעס ב' פעימות וכפוקרא לחכמתו אמר להם איני חושש על הפתרון עכסיו כי אם ותפעס רוחי פעימה אחת לרעת את החלום פי על זה היה דוח לבי ויתר מעל הפתרון והנה המה ראו שאלה זו ורמו ברעתם סבוראי אין כונתו על החלום כי מי שאל כרבר הזה אינם כונתו לרעת הפתרון ומם לרעת החלום הוא על חיותות החלום בפתרונם ולכא ותפעס פעימה אחת על הפתרון ואתל סרבה סתלה לו החלום הוא לפי טענתם פן לא כגיר לו תוכן הפתרון האמיתי ואמר לו פכל העולה על לבבו לזה שאל ממנו החלום לכונתו איס כדרך בו צוראי סכר גם כן בפתרון לזה באו הכפדים שהם עבדי כבוד כר ואמרו לו חלמתי אמר לעברך ועל משנתך פן ככוז בפתרון פסרא כחיה כפאר החלומות פאתה חולס נס בא את עברך אם לא כהיה בורקים בפתרון וכאמר נפתור כן יהיה וכן יקום ול'א פסרא ולא פסריה כי איס מדבר על פתרון חלום זה רק פסרא של חלומות אחרים כחיה להיות לנו לפר ולאות כי בורקים אכתם בפתרוננו אז הסיבם כבוד כר מלתא מיני אורח אי רך כדבריוס שאתם חוסבים לרמותנו ועל זה רמית לידע שאמת אם שכחתי החלום ואחר כך תאמרו לי העולה על רוחם ותאמרו כי זהו החלו שחלמתי ומי יכוב אתהם על פייסם כיון שאני מורה ששכחתי אך לא כן הדבר כי איס שכחה שחלמתי החלום ולא כודע מה חלמתי רק מלתא מיני אורח לאחר שהיתה עמי ונעורתי משנתני עמי היתה וזכרתי החלום ואחר כך לאחר שהיה עמי מיני אורח הלך החלו מאתי בתוקף הסיבה שהייתה על החלום ולכן הן חלמתי לא

דרוש שלישי לפרשת ראה

קפא

שאלתם אם תשמעו בקול ה' ברוך אתה צעיר ונברך אתה בשר'
 וכן בקולו אח' על הר עיבל ואלהם לא תשמעו וכו' ועתה בא משה
 לתת טעם לכלל הברכה והקללו שאמ' משה מעצמו את תשמע
 ברוך אתה בעי' וכו' ואלהם לא תשמעו וכו' וברכו וקללו'
 אז אמ' משה מעצמו ולכך אמרם כלשון יחיד תרע למה אמרם
 לפי שאנכי מזהו אתכם היום כאב המט' לנגו' והצנתי לכם את
 הברכה למען אשר תשמעו וכן הקללה למען תרחקו ממני אבל
 ענין הברכה וקללו שהם ארוך אשר ישמע פסל והם ז' ארוכים
 וכבר י' ברכי' הם מאמר י' יבואך ה' הארץ ואלה ונתת לה
 הברכה על הר גריז והרי' לו רחוקי' הם מכאן ומשה אומ' בא לית'
 כי הלא המה בעבר הארץ וכו' ואלו כנגדתי אתי עם המתנתו
 להציג הברכה וקללו' ער אות' שעה אבל אתם עברו' את הארץ
 ואלו אתי עובר וגם אתי צריך להחזיק אתכם בתורה ולזה הורס
 ולקרב אתכם בתורה ומכוונתו ותורתו מתוך ברט' בעין הוא
 רבו מנע והכרחי לכס' כי אתם עוברים את הארץ ואלו נעשה
 כס' לכם בירדן אם לא על הנאי' שתשמרו חוקותי יהלואי תשמעו
 ותראו שבר האכזר' שהי' לכ' ברכ' כרי' שתשמע בקול ה' ושמרת'
 חוקותיו אשר אנכי מתן לפניכם היום וגם כריסין אתם להתחזק
 בירא' ה' לעמו יורקי' בכניסת לארץ שאב' תאבתו המקומה אשר
 עברו ס' הגי' וכו' לא תעשן כן לה' אלהים לעשו' מקומו הרבה
 לבית ה' כי אם בית המקד' אח' וגם לא תעשן כן לעשותו במקד'
 גבוה על ההר' רק א המקד' אשר יבחר ה' שיה' מקד' אח' ועל גבו'
 רום המקד' לסבב תדרסו תררו ותחזקו מה שכתוב בתורה ובין
 כתפיו שכן ימחול סביד' למבני' בעין עיט' שה' גבוה ואח' כס'
 אותו למט' ממנו פני' כחפיו שכן שכתפיו האד' הם למט' מגבו'
 הראש וגם לשכנו' תרשו שכתו' ובין כתפיו שכן ולא במקד' גבוה
 הראש ובאלת' שמה' כי גבוה מעל גבוהי' ה' וסוכן את רכא' וספ'
 רוח וכו' ונ' לבואו המא' בעה' וים לרקד' בו קשר הלכה זו עם
 פסו' ראה אנכי ועו' מה זו שאלה פסדי' שנינו מטנה' עלימה' ארץ
 מפסיקין בקללו' ועו' שהי' לו להבי' המפסד' דרך קצר ולמה האריך
 לו למדמו רבותי' וכו' ועי' למה לא הבי' כל' לשון המש' יחד ארץ
 מפסיקין בקללו' לא אח' קור' את כולם לא הבי' קור' תחל' המפס'
 ארץ מפסיקין בקללו' ואח' ברכו' ר' חיי' שאמ' אל תעס' תחזקו'
 קו' קו' קו' וכו' סוף המפס' אל' אח' קורא את כולם ועו' נבאר
 הענין למאי' אחו' אם באו גם הם טעם לאין מפסיקין בקללו' או
 למאי' אחו' ועו' צריך להבי' מה לא לרעתם נתתי הברכות כי
 היכי' ס' שיהיו לרע' הברכו' וכי' מוכי' ממה פקרינו בענין ראה
 אנכי כו' ולבא' הדקדוקים הנפלי' במא' נלמד' שבו' חזק' לרקד'
 בכתוב מ' ראה כלשון יחיד ואמר לפניכם כלשון רבים ומאי'
 אנכי נותן' ולא אמר ראה נתתי לפניכם ולמה הביאו הלכה ארס'
 מים מהו שיה' מותר וכו' כי לא נעלם ממנו הא דתקן ארץ מפסיקין'
 בקללות אבל אימא' דה' בסמי' אנפי' סקורין ארץ מפסיקין מחצה
 לכל' אהר' אל' אחר קורא את כולם אבל ארס' את סקור' במקום
 ז' הקורים כגון סאתי' מי' טודע לקרותו זולתו דקיל קורא ומברך
 וחוזר וקורא וכיון שכן מהו שיהא מותר לו לקרות התובחאת
 בקריות הרבה כח דאין כחן הוראת בעיטה בתוכחות כי
 שופו' להיות קורא אתם בעצמו ואין כחן בית מיתום ולזה
 תרצו כך שנו חכמים ארץ מפסיקין וכו' כלומר דוק לישא'
 דתנא דמתניתין דקאמר אל' אחר קורא את כולם ואל' איתא
 דאחר יכול להפסיק בין שחוזר וקורא כך הילל אל' אחר
 קורא ותו' לא מרק' אמר תו' את כולם משמע דברך תרתי
 שיהיה אחר וגם יקרא כולם בבית אחת חזר וסאל למה כן
 כלומר למה דקרקת כך ולא מדקת ריעא' דאי' איתא דאפי' אחר
 אינו מפסיק לחזור לקרות הילל חז' אחר מפסיק בקללות אל' אחר
 קורא כולם ומדקתני ארץ מפסיקין לסוף רבים נראה

כך תלוי החזקו נותן לפניכם יחד או ברכה או קללה כפי מעשך
 תכדיע כל העולם לכף חובה או לכף זכות • עוד ירצה ראה כל
 אחר ואל' כי אעפי' שאתה מחזיק בירא' ה' ונתרתו צריך שתראה
 מה שנתתי לפני כולם היום בענין הברכה או הקללה אם תשמעו
 או לא תשמעו לפי שכל' י' ערבי' זה לזה ואם חבירך יגרו' קללה
 תפסה גם אתה בחטאו וכן תהיה כהנה בברכה אם ישמע בקול
 ה' והוא יאמר את הברכה בריבוי את שהוא מאף ער תו' כמחול
 בע' בחוקותי והקללה בואו' הא הפוכות ואף בהם ריבוי כי מרה
 טובה מרוב וכו' ועוד אחרת כי הברכה תלויה בשמיעה אעפי'
 שאין עמה מעשה כי מחשבה טובה למן היום אשר נתת לךך
 לשמוע בקול ה' מצטרפת למעש' וכו' אבאר מהו זה שאמ' אשר
 אנכי מזהו אתכם היום ס' כ' משה להוצי' רביון שאמ' שבשמיע'
 בלבד ישיגו ארתו חיי' וברכ' וכו' ראי' מעצמו שמעה' לא כנס
 לארץ ולא קיים המצוות התלויות' בארץ היתכן לו שלא הי' משה
 אחת מכו' לא וראי' כיון שקבלם בשמיע' נצטרפו למעש' חס' את
 הברכה אשר תשמעו אעפי' עדין לא קיימת אחתם וראיה לרבו'
 אשר אנכי מזהו אתכם היום אם יתכן לומר שלא קיימתי מצוו' ה'
 וכו' וראי' שאנכי החזק' אתכם קיימתי והגמתי הברכה בשמיע' לכל'
 אח' מיה' אבל הקללה אינה באה ער שלא תשמעו גם תעשו מעש'
 נסרת בפועל' מן הדרך אשר אנכי מזהו אתכם כי מחשבה רעה
 אינה מצטרפת למעש' ולכך צריך מעשה וסרת מן הדרך זול' בעון
 פ' שכתו' בה למען תשום בית יס' כלכם שאז אעפ' שלא עברת'
 בפועל רק שכתבת לפני' להאחרי' תחל' הקללה בענין העו'
 עוד ירצה את הברכה אשר תשמעו ששכר מצוה מזהו ושיקר
 הברכה אינו השכר רק שתהיו זוכי' לשמוע בקול ה' עוד ירצה אשר
 אנכי מזהו אתכם היום שאמ' משה הנה אתם חביבי' עליו כבני'
 וצריך האדם קרוב למיתתו לכוונת את בניו אחיו לא על ענייני
 תחמץ לא ברכתי' באברה' יבנה את בניו אחיו וסמרו דרך ה'
 לעשות דקה' שהצמח' היתה ללכת בדרך ה' כן בחד' וכו' את
 שלמה בנו וזוהר' והיית' לראש ועמרת את משמר' ה' והנה משה
 ארזיני עה' אחר סוף למיתתו ואנכי נותן לפניכם היום ברכה
 וקללה נתתי לפניכם עני' דרכי' וגולתי' לכם שהברכה תשיגו על
 אשר תשמעו את מצוות ה' כי תאמרו מה לך ולרבי' לו להודיע
 לנו לא אשר אנכי מזהו אתכם אשר אני רוצה לכו' לכם ולעס'
 כוונת לבמירי' וארזיני היום שהוא קרוב למיתת המיתה ואל' אח' וכו'
 וס' תס' מן הדרך אשר אנכי מזהו אתכם שברא' מפור' המקרא'
 דהילל' אם לא תשמעו א מצוות ה' וסרתם מן הדרך
 לומר שהקללה תחול' אם לא תשמעו א מצוות ה' וסרתם מן הדרך
 אשר אנכי מצווה בכוונתה לכם ללכת בדרך ה' וכו' רבה אח' וכו'
 אף אעז' משאמ' הבה בסמי' הדבר הזה מאות' שעה משי' עלין
 לא תבא הרעות והטוב לא מלאה' באה הרעה על עושה' הרעה
 וכאובה על עושה' הטובה אף חגי' לא עוד שנתתי לכם עני'
 רבדים' לא שכתפתי' לכם לפניכם מסורת הדין ואמרתיו לכם
 ונבחרת בחיים • וכל פגמתי' זה כחן באומרו ראה אנכי מתן
 כלו' ראה והבין אנכי שנתתי בסמי' שהא' אנכי ה' אהיך ומאנינה'
 שעה ואותו היום ההוא יחזיקו הברכה והקללה ומהי'ם הוא
 מתחזקה הברכה לבא מלאה' אם תשמעו והקללה אם לא תשמעו
 אף חנו' ולא עוד לא שכתפתי' לפניכם מסורת הדין ואמרתיו וכו'
 בחיים והיך ראה אנכי נותן לפניכם מעת ששמעתם אנכי ה'
 מאיתו היום נתתי ברכה וקללו' ואני מזהו אתכם היום שהברכה היא
 אשר תשמעו ונבחר' בחיי' את הברכה אשר תשמעו הוא הכוונת
 אשר אנכי מזהו אתכם היום ומה היא הכוונת אשר תשמעו את
 מצוות ה' הרי' שנה להם ונבחרת בחיי' שאמר את הברכה אשר
 תשמעו היא אשר אנכי מזהו אתכם היום שתדבקו בו עוד ירצה
 כי בפ' כי תבא החכמו' כענייני ברכו' אח' שנית על הר גריז ואל'

דרוש רביעי לפרשת ראה

ידוע

היא מעלת החסד שהוא עומד אחד שהעולם עומד בו שנאמר אזרחי עולם חסד יבנה ויחזק על ג' רברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל ג' נזקות החסד הוא עומד לבני בניו עד עולם שנאמר וחסד ה' מעולם ועד עולם ולא עוד אלא שמוחלים לו כל עונותיו כמחול כל העוסק בתורה ובגמול מוחלים לו כל עונותיו שנאמר בחסד ורחמים יכופ עין וביחוד העין לפי שמצוייפה כח הקרבנות שהיו מכפרים על כל חטאת האדם אשר לא תעסיק אבל ממ' לא מצויינהו הקרבן מכפ' כי אם על חטא של סוגג אבל על עון ראשי מו' לא מכיבו כי אם ד' רברים שהקרבן בא על הזדון שלה בסוגג ולא הם הבא על השפח וכו' נפגמת ועל עבד הער' ועל סכנות הפקדון וכו' לאו אף הקרבן מכפ' על המו' לא על הסוגג וזוהי יסוד חסד החסד שמכפ' גם על הפז' שהוא מו' סכ' בחסד ונחת יבשר אפי' עון של מזיר ועל בחי' זו אפי' עשה עשה כרחה ומשפט נבחר לה' מצב' כיון שהנב' אינו מכפ' כי אם על סוגג והוא מכפ' אף על המו' הכנה' לה' הוא וכן מצויינהו סגור' עמו החסד שהוא מנין אפי' על גוי עובר ע' ורחה לדבר מנב' וכדכבר הרמב"ם מחר' עיר קרסנו ותפארתינו רקל משמחו נכל' לפרסו מחר' חיים ונמשל כבהמו' ירמה וכו' החס' שעשה עם העניים בעב' דק' שיעבו ואל' לו הטאך כדק' פרו' ועיינת' במיחן עמין תלה ל' יב' חס' ע' טף ירח' תרי עמר כמבואר ע' ולב' אל הענין יש לנו לרקד' מה זה היה לנד' עב' ליע' לנב' וכדכבר עב' ההוג' לו כדי שתנסא מלכותו וטוב לו להיטו ברסנו ויר' למח' ע' אשר הרבה לפסוע עם ערת ה' והתרי' נב' ה' נב' מקדש' וכן קשה מ' דח' מרי חלמ' לטאך ופסיר' לערך כי לא נכל' ממנו טאויבו איש חס' זה נב' הדכ' הרשע היו כל בית ישראל ואיש מן הראוי לאיש קרס' כדכ' לקלל' חו' וחו' רסנו סכ' פכה למעל המו' ואל' להבה מרי טכ' חלמ' זה יהיה לטאך שהיו נב' וכדכבר וכו' וכן הליכו חז' בעד דמ' שיע' ענה טובה לנב' וכדכבר מפני טראה את עני ישראל שהיו בעירו ומוסר' להם ולכך יע' אותה ענה לחינות ברעב ועו' לרקד' כיון שהלום זה סמל' נב' וכו' גוד' אילמ' וכו' וע' כ' בתור' ויטעמנו' כל אותה גזירה נב' עליו על סמל' אעלה על בנותי עב' ארמה לעליון ואף רכ' ליברל מבני ארס' ולאיש' כעליון לכך נב' עליו לטור' מן אגס' וכבהמות ירמה אף עכ' זה היה ראוי לו במח' מרח' ולא בעת ובעונה הזאת שהתחיל להי' בכבודו' ת' בענין הכלת חגיגה מו' אל ועזר' מן הכבס' טהור' ויקלם להבה ואל' בריך' להאזן רסור' מיט' כו' וכל' מן רימ' עליו על אלהן הדמ' יתעב' ועכ' טב' ל' ל' עלול' רלת' בפניו ומן אגס' טור' בריך' להכין מה ענינו ועד נב' כמה דקדוקים בכתיבו' אל' לחסד למבוא' כפי דרכי בע' וטראת' לע' מנב' וכדכבר הרמב"ם ברוב גאון וגאון בסעת קילוכו היה עורס מחזיק במרצ' טאמר בריך' אלהן די סדרך מיט' כלומר סל' היה עליו ל' אה' רק אלהן די סדרך מיט' וכן הרבה לפסוע באמרו' סל' מלאכה ושייב לעבדוהי דמסמ' סאין לו כח להכל' כי אם לעבדוהי והבה רכה להראותו גדולתו טהור' אלהי האלהים אף עוד מלכו וכל אלהי העמים אליים והנב' אים כולם לו יחלק כי בקחו הם עומרים וברוח פיו יוכל כל בני עליה ותחתי' וזה נב' עליו לטור' מן בני אגס' ע' די ידע רש' עיל' במלכות אגס' ולא במחשבת הפוסקים וטאוי' יחדיו טהם ספרים בהסגנת הכורא יתברך על העולם השפל הזה ואל' מרים כי האר' נתן לבני ארס' ימל' לומר כדכ' הזה רק יסרו וידעו בני אגס' המה סלה מושגחים בהסגנת הכורא יתברך כי רס' ה' ועל יראה תהי ענין האג' טכת' נב' ל' סחור' כו' דעה ומר' עיה

רבותים מיירי ראי' מפסיקים אבל אחד הקורא לעצמו יכול להפסיק ולחזור לקרית לנה אחר לחדו רבותים מוסר' בני אל תמה' וכו' זיל בתר טעמ' ראי' מפסיקים מסוס סגרה' כמאס' במוסר זה לא שייך כ' המפסי' וחסד הוא עכ' לקרית דרואי אינו מואס' במוס' כיון שחזר וקרא בו אבל בסני שהפסיק אחר וקרא חבירו מוכח שהראשון מחס' במוסר ואל' תקוץ בתוכחתו שאם מענין מליכה טהם כן הוא כפל ענין בפסוק במלות סוג' אלא בא להודיר גם על האחר טקור' נב' להפסי' יחזור לקרו' טאף על פי סאין כאף מליכ' מ' א הע' קובץ קובץ פסקי' פסקי' לקרית המוסר בהעסקו' הרב' כנראה טא' לסבול גם את הכל בכח אחת והו' שחזר בעל המאמר לומר לא אחר קורא את כולם טרבה לתר' לסון המשנה טאמר אחר קורא לאפיקי' ב' סגרה' שמואס' במוסר ואל' קורא את כול' לאפיקי' א תעשה קובץ קובץ ופסקי' פסקי' לקרו' מחתיק' אף קורא את כולם בקריאה אחת עור אפס' סרדק' תחלה מרקאמר אף מפסיקים סתמ' מסמ' רל' טא' בין אחר לט' ואחר כך הק' מה ארדיקת ריט' טידוק' סיפ' דקאמר אלא אחר קורא כולם ואם האחד אינו מפסיק בקריאה עכ' למה חזר לומר לא אחד כיון דבריש' מיירי נמי באחר וכך הילל' אלא קוראס' כאח' לזה הביא ענין הפסוק סדיבר אל תמאס' כג' השמים וא תקוץ סג' האחר ולכך אמר התנא' אלא אחר טאינו חזר למ' חין מפסיקין אלא לטעם טאין מפסיקים בין בטיס' בין בח' מסוס דא' קרא אל תמאס' ואל' תקוץ כמוב' הלא לתק' שתיקס' סל' יהיה מליכה ולא קובץ קובץ כריך' טיהי' אחר קורא' כי בזה נתקן טאין עור מליכה וגם לתק' קובץ קובץ טיהי' קורא את כולם כא' וכפי דרך זה נרמ' בפסוק ראה אכ' בזה האונ' ראה ארס' אחר הקורא בתוכחות סתיה' נזהר בתוכחו' סל' להפסי' גם כמ' שהזרתי לפס' הרבים טאינו נתן לפס' לט' בני ארס' הקורא טיהי' הברכה והקללה אבל לו יתכן סאית' ילפס' סני בני ארס' ברכה וקללה סאית' יהי' הברכו' ואחר וקרא כל הקללות ומכחן סנס' אף הקור' יהי' בזה סכל' הקלל' הי' קראס' בבת אח' ולא יפסיק בהם' ר' א' אחר הקב' עמו אכ' בכה אים ראוי טהיון הם מתברכים וכו' חסה ראה אכ' כל' ראה מה עכתבתי אכ' עמו בכה' ואכ' מסותף עמכ' כאמר נתתי לפניכם ברכה וקללה להיו' לי ממת רוח כברכתכ' ובעד כערכס' כיון טאכ' כערכס' בפנה סאתס' קוראים הקלל' אף בתברכוני' ב' ברכו' וזוהי אפי' מתברך ואל' מתקלל' ואפי' כתבתי סאכ' יהיה עמכ' בין כברכת' בין בקלל' חו' עמו אכ' בכה' יד' לא נתתי לכם לרעתכ' כלומר חין הברכה כדי שתוכלו בה סכרכ' בעה' והקלל' גכ' סתהיו טרודי' בה מלהטיג' סלמותכ' אף לארע' אתכ' את הדרך אשר תלכו בה חסה ראה אכ' מתן לפניכם היום ברכה וקללה סנונה היו' לטוכתכס' הברכה כדי שתשמעו למצ' א' להי' כו' ויטעמ' חכס' ויוסף לקת

דרוש רביעי לפרשת ראה במעלת הצדקה

כמדורש תנחומא עשר תעשר עשר בשביל שתתעשר עשר כדי שלא תחסר רמז למפרשי ימים להוציא את מעשרה לעמילי תורת תבואת ורעך תוצא תשרה אסוביחם טוף שאתם יוצאים לזרע חשרת ואם לאו טוף שתוצא בשדח סתגרה בכס' ואיזה זה עשו חרשע רכתיב בית איש וירע ציד איש שרת:

דרוש רביעי לפרשת ראה

קפב

והא רענא די יתקי' בסנאך אן יערא די ורבו ויתקפו ונבוכדנצר
 היה קושב סויה בלב ריחל לומר כך על כל פרטי החלום
 מתחלתו ועד קומו וריחל לא כן ידמה כי אם על פרט החלום
 הזה די הוא אילנא דרבא ותרקיף סויה צריך לשתרן לרשת
 מהו אילן זה אבל סאר החלום די הוא מלכא עיר וקדיש זה
 אינו צריך לשתרני לש שבחלום הנזכר פתרון ממנו כי לבב
 האדם יבין מהתחיל בהילין ואמר גוה אילנא וכו' וסא מדבר
 באדם לומר באסור די פרול ונחם ברתאה דברא חלקיה
 בעשב ארעא לבביה מן אכשא ישנן וכו' מי נתן ארס בחלוב
 זה כיון שבאילין הוא מדבר גוה אילנא והרכר הזה גלוי לכל
 סמיה סאמר עיר וקדיש ברתא דברא ועם חיותא חלקיה וכו' הוא
 פתרון של גוה אילנא שבחלום עכמו סאמר גוה אילנא עם
 פירסולו מהו גוה אילנא סויה לגרס לנבוכדנצר מעש בני
 ארס ועם חיותא חלקיה בעשב ארעא ואם כן אין פשר רב
 זה ממני ריחל כי עיר וקדיש הוא אמר פשר דבר אס ודי הוא
 מלכא עיר וקדיש אמר גוה אילנא וברתאה דברא ועל סמיה
 ועם חיות ברך רבא פטרא מלכא בלומר הדברים הללו הם
 פשר החלום של גוה אילנא ואמר פתרון בתוך החלום
 ואינו צריך שאשהור אותו מדעתו ואם כן לא נכנס זה בכלל
 פשרא לערך אלא ענין האילן די רבא ותרקיף שלא הזכיר
 פתרון בתוך החלום ואם אמר פשוהי אבל די הוא עיר
 וקדיש רבא פשרא מלכא הן אלה קצות רבוי החלום והם הם
 הפתרון עכמו שפתר תוך החלום ולכן תמצא שלמעלה אמר
 ופסריה לערך ובאף אמר פשרא לפי שלמעלה חודש הפתרון
 דיחלובאף לא הנריך לפתרון הוא פשרא של תוך החלום
 ואפשר לתת טעם על שנזכר עליו ז' עדים וילפון ערך לפי
 שנזכר על חכיה מן סאל ושזריה למזא אמתא חד סביעה על די
 חזי לכך נזכר עליו ז' עדים על חז' סביעה ודי אמרו למסבת
 עיקר טרפויה וכו' ים לרקיק בענין שפתרן זה היה ראוי
 לאומרו קודם פתרון ולך טרדן מן אכשא סכך ראה בחלומי
 עיר וקדיש אמר גוה אילנא וקדישו עכשוה ברס עיקר טרפויה
 בארעא סביהו ואמר כך אמר באסור די פרול ברתאה דברא
 לבביה מן אכשא ישנן ובפתרון החלום סויה הסדר ופתח
 תחלה במם ברתאה דברא וכו' סויה לך טרדן אכשא כן
 ואחר כך פתרו מה סאמר קודם למסבת עיקר טרפויה וכו'
 ומחלפת הסייה אמנם אפטר סמתחלה עלה בלב חכמי
 חרטומי נבוכדנצר שפתרון חלום זה הוא טימות נבוכדנצר
 ועיקר טרפויה בארעא סבוק הוא מלכות במ אחריו רלא תעדי
 מלכותא מזרעיה וריחל פתרו החלום נבוכדנצר עכמו עתיד
 לחזור למלכותו ועקר טרפויה בארע' סבוק לכך הקדי' לפתור
 גוה אילנא סויה ענין מיתה סאם כן טוב אז אפשר לסתור עיקר
 טרפויה על נבוכדנצר עכמו כי לא יהיה אחריו מותו אלא זה
 פתרון גוה אילנא מענין השפלה טרוריס אותו מבני ארס
 ולכך חתא יהיב ליה וכיון שפתח לומר ענין השפלות פירס ואמר
 שעתיד להיות כבהמה וכו' וכיון שפתר פתרון סאם ענין מיתה
 אז מצא מקום לומר די אמרו למסבת עיקר טרפויה ואמר
 ברקרוק מלכותא לך קיימא להזויא מלב האמרים דעיקר
 טרפויה הוא על מלכות בטו אחריו ללא כי לא כן הוא אלא
 מלכותא לך ממם קיימא סאתה עתיד לחזור למלכותך וכו'
 אזי מצא מן אחר כך כלא מוטא על נבוכדנצר מלכא
 פרצה לומר כי יביר פתרון דיחלוב האמיתי שפתר עיקר
 טרפויה על נבוכדנצר עכמו ומלכותא ליה קיימא סעתיד
 לחזור למלכותו סהרי כלא מוטא על נבוכדנצר אם כדיתת
 לא ג 31 2 האילן

הנדרעה עליה יתנו כתב לכל עממיה אומיה וליסמיה דרירין
 ככל ארעא שלמסין סויה סהכונה לומר אם עממיה אומיה והיו
 דמרוך בארעא וזל יעלו במעלות הסמיה כמו שאמרתי אזי
 הסמיה אעלה אז שלמסין יסנה ואם לאו גם עליכם יעבור קוץ
 כמוי אסר השפילי ער ארץ ונחם כתי פבהמ' ועתה מורה סמי
 במלכותו ואומר חתיה ותמהיה די עבר עמי אלהא עלאה ולא
 כימים הראשונים שאמרתי שלח מלאכי וסמיב לעברויהי דוקא
 אבל עכמו הכרתי בחפדו די עבר עמי ואף על פי סויה מכלל
 עברו העוברים אח כבודו הגדול לפסות עמדי סמר חתיה
 ותמהיה ואף על פי סבדרך טבע מי סאירע לו מאורע רע
 וכחירו תחת לשון וגם אי סיררתי פלאים נמשל כבהמה
 בבקעה חדר היה לו להיות כוסה קלון והם כן לא להזכיר מה
 סאירע לו יק יסתקע הדבר ולא יאמר אבל מן ספר קרמי
 להחיה ולסמר גדולי מעשי האף על פי סמתופ' תגלה חרפתי
 סהגעי לגבר בהמה כתבתי סור אוכל עסב ועוד הכרתי
 עכמו במלכותיה מלכות עלם ולא פמלכי ב' פיס להם קץ והוא
 גלוי על כל שלטויה כח בבבא המרס ובין במלכי החרמה
 מאן כחיהו ויתברך וכפי הדור הוא שלטויה סנות שלטנות
 לבבא של מעלה כפי די ודר שלטויה הוא שלטויה בבבאות
 של מעלה סהרי טרו של נבוכדנצר קל סמיה ומקודם היה לו
 שלטנות ואחר כך קל משמיה ככל כיון סנבזר על נבוכדנצר
 סופול של גם סויו ונעו והתחיל לשפר מה סאירע לו כי גאותו
 ונאמו גרמה מפלתי כי סלוי היות בכתי ומתוך השלמה גבה
 לבי ועל זה חלם חיות וירחלני ובענין החלום נלעד ברקרוק
 הכתובים סאמר קודם חזי היות ואלו אילן וכו' וחזי לומר חזי
 היות דחזו ראשי ואלו עיר וכו' והלל פסם אחר חזי היות אלו
 אילן רבא ותרקיף וכו' ועיר וקדיש כחיות וכו' וכך קשה בפתרון
 של דיחלוב עיר ואמר אילנא די חיות וכו' אנת הוא מלכא וחזר
 ואמר ודי הוא מלכא עיר וקדיש וכו' ולמה חזר לומר ודי הוא כך
 הלל אילנא די חיות די רבא ותרקיף ועיר וקדיש כחיות וכו' אנת
 הוא מלכא די רבת ותרקיף וגזרה עלאה די מטת על מרי מלכא
 ולך טרדן מן אכשא וכו' ולמה חלקם לפתח ואמר מקצת
 החלום ופתר פתרון וסור ואמר חזי החלום ופתר פתרון
 ולעירבהו ויאמר של החלום ופתרו כל פתרון כאמר עכ אזי
 אמרו נבוכדנצר חלם חלום זה כגפוי פעמים סכך אמר
 תחלה חזי ראשי על מטכתי חזי היות ואלו אילן כגו ארעא
 וחלום ער פעם סנית כדכתיב חזי היות בחזוי ויאמו על
 מטכתי ואלו עיר וקדיש כחיות ואמר גוה אילנא ועל כן אמר
 דיחלוב נבוכדנצר מרי חלמא לענאך כלומר בענין החלום די
 חיות בתחלה די רבא אילנא ותרקיף יהא רעוה דחלמא רה יהא
 למנאך סהם יסריל וספריה די אלא פטר בהא מלכא אנת
 מלכא רבת ותרקיף יהא פשרא דא לערך אלו יסריל אבל די
 חזר וילכא עיר וקדיש כחיות ואמר גוה אילנא וכו' רבא פשרא מלכא
 מלכא אזי אמר על זה חלמא למנאך כי רבא פשרא מלכא
 שפתרון זה יהא אל המלך לברו ואין ליסריל אותו וכוה פתבאר
 עש סהפסיק החלום לפסם ופתר הפתרון בפסם לומר
 שבחלום די הוא די רבא אילנא ותרקיף חלמא דא יהא למנאך
 וספריה גם כן לערך אלו יסריל אבל די הוא עיר וקדיש כחיות
 דכא פשרא מלכא זה הפתרון יהא לך מלכא ולך טרדן
 ואף ליסריל עסק בזה נהא ענין כסון לפי דעתו וכפי זה אחרק
 ער מט' רבא פשרא מלכא לפי שראה דיחלוב סהחלום הראשון
 די הוא רבא אילנא הוא צריך לפתרון כי הוא ראה אילן די רבא
 ופתרון הוא על האדם כי האדם עץ העשרה וכך חלמא וספריה

דרוש רביעי לפרשת ראה

כיון שכבר אמר ומנרעי עלי יתוב איך חוזר ואמר אחר כך ביה זמנא מנדעי עלי יתוב ונראה שקודם אמר אלף נבוכדנצר להחזיק בגדר הפסלות שלא הייתי מחזיק עמך למלך אלף נבוכדנצר כהריוט נפקחו עיני העינימה בתפלה להקדו ברוך הוא שמהדי עלי יתוב כי בחותה טעה לא היה בו כי אם מעט התבוננת שנשחתי עיני לשמים ולחי עלמא שבחית והדרת והכרתיו ודעתו כי כל דיריו ארעא חף על פי שהטינו כל חכמת ומעלה דמה כיון שהם דייני ארעא פוכני בתו חומר כלל חטיבת שהיא חגרא דיומא ורמז בזה לומר שבדמיון נפורת בינו השמש הנקרא לא שהוא הנברא דיומא הנכנס דרך חור או חלון והוא מוכב ארצה וראשו מביע השמימה ואם יהיה דבר מכטיב בין החלון ולמטה לארץ וכך אם יתחם החלון טוב אם נראה אותו חגרא דיומא לשי מווינו עומד על הארץ אלף בזמן שאין דבר מפטיב בין הטינוץ ולמטה לארץ כן גם בני האדם כלל חטיבת שהיא חגרא דיומא וכמכטיביה עבד בחיל שמיא וארעא שבזמן שנינוץ ההכלאה היא בחיל שמיא אז יורד השפיג גם על חיל ארעא ואם יפסק הנינוץ מלמעלה גם הוא כנסק למטה בארץ ביה זמנא מנדעי עלי יתוב שנתקבלה תפלתו ויף על פי שבעוד החזון אכל תעטב הארץ נשחית בורתנו ואם בטוב לחיותנו ומלכותו יהיה מסתחף מאים מרחו ותוארו בודאי שהיו מזלזלים בו במ ארס עכף עשה הקדום ברוך הוא עמו חסד והחזיר לו זיו והדרו ומלך ביופיו תחיהו ואם וליקר מלכותו כדי שיהיה לו כבוד ויקר במלכותו הדרי חזיו יתוב עלי ולו הדברו ורברבי יבעוץ טאהים מלך עליהם ברצון טוב כי ככחו מקורם כחי עתה ועמד טעמי ב' ודיחי לא נמר ועל מלכותי תקנת ורבו יתיר' ברעת וממל' הוספת לי כעץ אלא משבח ומורא למלך שמיא כי הוא לבד מלך בשמים ובארץ והנה למדמ מכאן מעלת הכדקה שהגיסה על עובד עבודה זרה איס חמס דע נבוכדנצר הרעע ומכאן אהיה דן ק' ליראיה' ומטעמי עמו ספכר הכדקה גרול יתיר מאד אוכל פירות בעיה והקדן קיים לטעם ובזה נבא לביאור המאמר ויש לדרק מנא להו לחזל לרדע עטר בטביל שתתעטר ואם הוא מפמי הכפל כבר דרשוה חזל מ' ר'ה בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחר מעשר בהמה ואחר מעשר דגן ועור ים לרדע ב' מעשרות זעט ראוטן ומעשר שמי' ועור קפה היכן נרמז בפסוק עטר כדי שתתעטר ועטר כדי שיה' תתחפר רבאלמא כדי שתתעטר ים לרדעו מכפל תעטר אכל כדי שלא תתחפר היכא דמתא ועור אף כריכת לבקם רמו לרדעו סדרסו רמו למפרעי ימים להוציא אחר מעשר לעמלי תורה היכא רמזא מפרעי ימים ופרגמטוטא והיכא רמזי עמלי תורה וכן קפה מה שדרסו ואם זכיתם סוף טאתם ארעיס הגדה ואם לאו קניא מהיכא הגדה זה עמו מתגרה ומיחן דרסו חזל הם לא זכונאם זכו :

וגראות לער שחזל הקטו מלכד הכפל של עטר תעטר מלא אמר עטר עטר או יאמר תעטר תעטר מאי עטר תעטר ועור ק' דהילל עטר תעטר תבואת זועך ועף מאי ואנא הגדה דפסיטא טהרגן זכא בגדה ועור הילל הוכא מן הגדה ולא הוכא הגדה ועף מאי טנה סנה דקאמר וחזל דרסו במקום אחר מכאן שאין מעשרין מטנה לחבירתה וכפי דרסה זו יתבאר באופן אחר לזה דרסו עטר בטביל שתתעטר ולכך אמר תעטר זלא אמר עטר לומר שבזכו המעטר תתעטר וגם ים לרדעו כפטייה דקרא שאמר תעטר

האילן ואם עיקר טרסויה רטבך בארעא טהרי חזר למלכותו כבהחלה מה שאינו כן לפי ההראות שפתרון עיקר טרסויה היה מרבר על עמו של נבוכדנצר ואם כן לא היה מביע כל החלום על נבוכדנצר נכר רק ענן השפלות וכריתת האילן אבל עיקר טרסויה בארעא טבוקו היה מתקיים בבנינו וכפי פתרון דמאל כלל מטא על נבוכדנצר כו' ומם מלמחא לך קיימא מן די תנדע כו' ירעה טאמר לו דמאל מין סבל ענטך הוא על אסר גאית ונבהת בגרלך ואמרת ב' בכך השמים אעלה לכך דן אותך בטורודין מן אכשא עד די תנדע די שליטון שמיא ואיך מבני עליה אל השמים כי אתה מבני המתיהינסב הארץ ושלטון שמיא לתת לך הנחלה כרצון סוכ שמים ולמאן די יכבא יתמנה וכמרומה לי טראחתי מרדט כתיבת יד טפירם ולמאן די יכבא יתמנה לבן ארס די יכבא ויחפון לקבל עליה עול מלכות שמים יתן לו ממסלה ושלטנות וכפי זה הגיעו הקדום ברוך הוא למדרגה זו שיהיה פסל אנשים כדי להקיימו מגדר הפסלות אל גדר דום אנשים למען דעת כל עמי הארץ כי לה המלוכה ומשל בשמים ובארץ' להן מלכא מלכיי שפיר עלך לתת טעם לדמאל כפי טעם חזל כלל דמאל הבן בחזון החלום שאין פתגם הרעה מפנה מהרה ממה שאמר עיר וקדי' גורו אילנא ולא כרת את האילן מיד אותו עיר וקדים רק בזה סיכרתו אותו מכאן הבן בעוד חזון למוער ולכך יעשו טיעטה כדקה כדי שיחיו עמי ישראל באותו זמן כיון סוף סוף ערן לא הגיעה טענתו ליפול עור אפסר דרך ים וכער שרמאל הבן בחזון החלום שאמר אילנא רבא ומזון לכולא ביה ואחר כך אמר גורו אילנא ואם אינו מתקיים תחלת החלום גם אינו מתקיים סופו ואם נבוכדנצר אינו עושה כדקה להחיות כל עמי ארץ נתקיים ב' רבא אילנא יתקייף שנתגדלה מלכותו אבל לא נתקיים ומזון לכולא ביה בענפיה דירן שפודי שמיא שמדבר על ישראל שהיו כחזון ממה ולא מינו נבוכדנצר עז ופרנס לישראל וכיון שלא נתקיים זה גם אינו מתקיים ענין גורו אילנא לכך יעשו סיזון ויפרנס את העמים ויתקיים מזון לכולא ביה ואם יתקיים גם כן כריתת האילן גורו אילנא וכ' וגם לזה רמז אומר כלל מטא על נבוכדנצר שנתקיימו בו כל פרטי החלום בפסוק כיון כנתקיים בו כל תחלת החלום ולקצת ירחיף תדי עטר עמי מלכא ואמר הלא היא בב' רבתא וכו' הכונה להיות שיעקר גור דינו בחלומה היה על גאותו ונאמא כמו שכתבנו למעלה ולרפואת מכתו יעשו דמאל להחיות רוח טפלים בכדקה כי בזה היה מורה הכנעה ופסלות להזת דעתו וכל מפינו סכלו את רכא ופסל רוח וכיון שחזר ונתבאה ואמר הלא היא בב' רבתא די אלא בניחא ליקר הדרי עוד מלחא בפומיה קל משמיא נעל שהוא הסר פלנו טעמו קל נעל ופקדו' על כבא המרוס במרוס ואחר כך על מלכי הארמה לך אמרו נבוכדנצר מלכותא ערת מיך ירעה כי נבוכדנצר היה בטוח על ג' פטיעות ספסע לכבודו וכו' כשפלא מרודך בלחון לחזקיהו הכתב ואמר מלמה רבא לחזקיהו טלמא רבא לאלהא רבא ומימה נבוכדנצר לכבוד ה' והלך ג' פטיעות והחזיר השליח ופסקו לו ג' חלה ומלכות ג' מלהים בגדר ג' פטיעות ועל רבר זה היה בטוח כי דבר האלהים יקום לעולם לזה אמר לך אמרו נבוכדנצר מלכותי ערת מיך הבטחתי במקומה עומדת טיעמות ממך ג' מלכים אבל מלכותא ערת מיך דייקא והמלוכה תעמוד לכך באופן שרבר ה' אמת וקיים לעד בה טעתא מן אכשא טריד ולקצת יחזיא אלא נבוכדנצר עמי למיחא נטלית ומנדעי עלי יתוב ויש לדרק

תעזר את כל תבואת זרעך היבוא הסדה סאס במסל הנוסיה
 הסדה מאה כורים ותעמר עטרה מהס סופך שתעמר בסנה
 האחרת את כל טיעור התבואה אשר יבאה אשתקך מן הסנה
 שהיו מאה כורים יעלם ה את הברכה בסרך ותוכיח אלף כורי
 לתוכיח תעמר מאה כורים וזסה עטר וכזכות המעמר תעמר
 בסנה האחרת את כל תבואת זרעך היבוא הסדה בסנה אחר
 שהיו מאה כורים גם את כל איתו טיעור תעמרנו לפי שטרחה
 הברכה ויבוא אלף כורים ויהיה המעמר מאה כורי ומס בסביל
 סלא תתקמר יתבאר עם מחול בתחומא אף לוי אפחית סנה
 מן סנה עליו ערסא לשיכך מסה מזהיר את ישראל עטר תעמר
 וצריך לבאר דברי רבי לוי מהס כדברי הספר החתו' ויחז להס
 טוס הסנה ולעל סרקרק רבי לוי בפסוק ספל סנה טנה ולכך
 דרס כן אז פחות כלומר אס פחות מטיעור המעמר הונע לו
 לתת גם הקדום ברך הוא יפחות לו המסל סהכיוצו מאותו
 קהניח לו אביו סרה פטטה אלף כורים וכו' וכטי זה יהיה עו'
 מסה טנה סנה מלסון סיכוי כלומר אס סיכה זה האים מלתת
 טיעור המעמר גם הקדום ברך הוא סיכה מלתת לו בתבואות
 טיעור סהיה נתן לו סהיה הקדום ברך הוא מכסה כטיעור על
 בעל הבית ויתן לו בסדהו כטיעור מה סראוי לתת לכה ויהיה
 פירום הפסוק באופן אחר אס סיכה יסנה הקדום ברך הוא
 כטיעור מה סאתה רגיל לעטר איתו טיעור יהיה כל תבואת
 זרעך היבוא הסדה כגון סהיתה רגילה להביא מאה כורים
 והמעמר היה עטרה ופחה כטיעור המעמר אסר תעמר יהיה
 כל תבואת זרעך היבוא הסדה סלא תוכיח כי אס עטרה כורים
 ויהיה הקבה בעל הבית סלקח הכואקה בהן טיהיו לך העטר'
 אס רבי לוי טנה מן סנה עליו ערסא סרפה לסרס פי' סנה סהוא
 מן לסון סכא עליו ערסא סהוא לסון סיכוי חס כאן עטר בסביל
 סלא תתקמר סאס תסנה מן טיעור המעמר תתקמר באופן
 כטיעור המעמר סהית רגיל להביא זהומה סיהיה כל תבואת
 זרעך היבוא הסדה מכאן והלא וכו' כרמזו הרקרקו לטירקרקו
 למעלה כפסוקי' ער דרסו רמז לפרגמטוטין' ומפרסו יומס
 כטיעור אחר מעטרה לעמילי תורה כל סדרסו סנה סנה באופן
 אחר עטר תעמר את כל לרבות כל הפרגמטוטין מלין להס
 תבואה טיעורנו ככסיהס כל טנה ויתנוהו לסונה הלכות מהס
 עמילי תורה וחס כן מן סנה פסס עניה הוא מרבר על הסונים
 הלכות בכל האס פסס עמילי תורה וכן הררפה האחר סדרסו
 אס כן וכיתס סוף סאתס ויכאס לזרוע הסדה הוא פטטו' רקרא
 פטר ויחז תעמר כל תבואת זרעך סיהיה זרעך סלך ויחז לזרים
 אחר וחס סיכה מלעטר כראי חז סיכה הקדום ברך הוא סררו
 עמר סיהיה תבואת זרעך לאחר סתעמול כה ויהיה למ' הסדה
 סהוא עשו סהוא תתברה כך וכטלה זכרמזו כל הדרסות
 יכה כפסוק ולמוס מעלת הכרקה כמטה אסרי מסכיל א' רל
 כוס רעה ומלטהו ה' : בלאו :

אמונה

אינן שמחייב האדם לקבל עליו על מלכות
 שמים כהאבה כדכתיב וזהבית את האלהיך
 בכל לבבך וכו' ולקבל עליו מנחתו חוקתו ותורתו לאהבה
 אותו וליראהו ממנו והרי זה קו' ממה סכנו הקדום ברך הוא
 בתורתו לקבל עלינו על מלכות כו' ארס להכל רמה לסמוס
 בקולנו וליראה איתו כדכתיב פוס תפוס עלך מלך סתה' איתתו
 עלך וכן הזהירנו סעה זאת' אפי שי מלך פתור ועל דבר סכוב'
 אלהים ושי' חלל כל מה שאמר המלך ויגזר עלך פי מלך סמור
 לקבל גזירתו עלך ויחז רבר עמור כגזר אכל אס ירצה
 להעבירך על דברת טבועת האלהים רהיינו רת סקבל' אותס
 בברית האלה והטבועה זה למעלה מהמלך ועל דבר' סכובת
 האלהים כלומר למעלה מהמלך היא עמך רברת טבוע' האהים
 שהס דברי תורה וכו' אחר במקום אחר ירא את ה' כמי ומלך
 ודרסו חלל ומלך ומן המלך יכול אס יאמר לך לעבד ע' סתסמ'
 לו תל' וירא את ה' והיכנה לחלל לרקד' בפסוק רהיל' ירא את ה'
 ומלך כמי ולמה הפסקו בתיבת כמי באמצע אלא הכונה למזו
 ירא את ה' כמי כמורא הכן מהאב' וכו' תהיה בקרא כמי כי אי
 לך דבר עומד בפני יראת ה' להיות סה לו ואמר כך אומר ומלך
 לומר אס הוא גזר ברברים סאינס מוגסס לירדת שמים קבל'
 גזרנו עלך ועס סויס אל תתערב עם איתס סמססס לעסות
 עקר מרברי המלך כגבר דברי מלס סל עולם אל תתערב כמי
 עיקר החל להיות ירא את ה' עזר ירמז ירא את ה' כמי סתהיה
 יראת הרוממות מאהבה ככך ולא יראת הסנע כעבדים אל'
 ארזיהס וכך הוכיחו חזל מטבוכד גבר סאמר למכניה מסאל'
 וסריה סן איתוכן עתידך די בעירל די תסמנע קל קרנא וכג'
 תסגרוך לכלס רהבא רעברית עס וואמרת למלכא ככוכר ככר
 לא חסחק אכחאל על רמא פתגס : להתכווץ וכמררס אמרו
 חזל אס מלכא למי ככוכר ככר וסא בגוכד ככר למי מלכא לא
 אמרו לו אס למסס ולגולגלמת וירמיות את גזר עלינו את
 מלך וחס לעל את וכלכא סוף ויחז את מלך מיד כתמלא חמיה
 סכאמר בארץ ככוכד ככר איתמלי חמיה וס לרקד' ברברי חזל'
 מה זו סאלה מסאלו אס מלכא למי ככוכר ככר סהרי כמה
 פעמים כתיב ברניאל בגוכד ככר מלכא ולא סאלו אס ככוכד
 ככר למי מלכא ועוד לרקדק למן סאלה סאמר אס מלכא
 וכי ויהיה להס לומר למי כתיב ככוכר ככר ומלכא ועוד קסס
 אומרו מיד כתמלא חמיה סכאמר בארץ ככוכד ככר איתמלי
 חמיה למי הכרכה ראה זו כי מקראו מפרס הוא ולמה אמרו
 חזל מיד כתמלא חמיה סון סאלו כזה סוס חסס איתס כראה לי
 דחזל רקרקו כפסיה כאן סוד כל הכתובים ולא אמר ככוכד
 ככר מלכא כדכתיב ככוכד ככר מלכא לכל עממי' וכן וכן כתי'
 ארץ ככוכד ככר מלכא תהוגו' וחס כן הילל כאן עם סודך
 מוסך וכו' וואמרת לנכוכד ככר מלכא ולמה אמר עס וואמרת
 לא ג 31 3 למלכא

דרוש ראשון לפרשת שופטים

דברים
 רבת בני תבא אל הארץ וכו' ואמר אשימה
 עלי כלך הלכת מלך מישראל שחית לו
 עסק כהו שיה' מותר לו לידון בפני כ' כך שנו חכמי מלך
 לא רן ולא דנים אותו לא מעיד ולא מעידון אותו ליסודנו
 רכותינו למי אין דנין אותו א' ירמיה שכתו ברוד המלך
 סלפניך משפטי יצתי וחי אין ברית דן את המלך אלה

דרוש ראשון לפרשת שופטים

למלכא נבוכד נכר כי מחאר סקרראויה מלך אחי רחמי לקראתו
בגס נבוכד נכר דמעלוק ולא מורידת חס אמ מלכא סכב לקראתו
בגס מלך אוך יקראויה בגס נבוכד נכר ואם כוונתם לקראתו
בגס נבוכד נכר למה קראויה מתחלה בגס מלך ואם כן חזי
כונת חזי: לשאל על סקריו נבוכד נכר ומלכא אה על סהקראתו
לקראתו מלכא ואחר כך נבוכד נכר והסדר לומר קודם נבוכד
נכר מלכא שמעלוק אותו למה מלכא למה דרסו סהסיבוקו חסיה
מישאל ועזריה עפל כל אסר תגזיר עליה בעדן מסי וארנוניות
את מלכא ועסוב בעיניו כמלך לשומר ככל היוז'מפוך ולקבל
גזירותך אמנס כדון זה מגזרת עליה להסתחות לכלס אתה
בגימנו כהימוט נבוכד נכר מבלי מלוכה ולא חסחח אהקא על
דנא פתגט להתכותך כי אפילו תסגובה אין אנו חושמי להסיבך
בעינייס כאלו דיקא ומה סהאריכו למענית סהיה להס להסיב
בקהרה נבוכד נכר ידע להיו לך די לכלס רהבא לא נסגור זאת
ועוד סהס אמרו לא חסחח להתכותך וזח' כך ראינו סהסיבוקו
לאהקך לא איתקא פלחין ולכל' רהבא לא נסגור ומהו זה סלמחו
לא חסחח אהקא להתכותך וכן נבאר מה סלמח' הן איתן אהא
יכול לסזכותא מן איתן נורא מן ירך מלכא סהיה כפל ענין
ומהו סהזכירו כאן מלכא ומעשיק לומר ומן ירך יסויב אמנס
הכונה סהס ראו פי סכיל נבוכד נכר סלמח להס בה סעתא
תתרימון לגו אחון מרדא מן אלה דיסזכיתן מן ירי: וכמו ספי'
הראשונים זל סלמח להס אחי גזר עליכ'סריפה בגו איתן מרדא
ואם תנכלו מזה כי הקד' כרוך הוא יכיל אמנס כמו סהכיל את
אברהם מכנסן האם מתי אטלח בכס את ירי להרג אתנס
ומזא הוא אלה דייסזכיתן מן ירי כי בעל בחירה אמי והקבה
לא יחפון לבטל את הבחירה מיד ברויחו וער זה פי בסה' משה
למען היל איתו מידס להסיב אל אביו סהיה טעם לסבח
ראובן סלמח אל תסנוכו דס הסליכו אותו אל הכור אח' בו
מיס אכל מחסיס ועקרביס וס בו ואף על פי גגס הוא מקס
מסוכן מחר היתה סתנו סל ראובן להקיל אותו מידס דייקא
סהס בעלני בחירה ולא יושלן הזכות לבטל הבחירה אבל אם
יסליקוהו למקום נחסס ועקרביס הזכות סיס לויגן בעדן כי
ארס ביקר מן ראעל האחת ואינס מוסליס בו בסיע ביד זכות
ולכך לא היה פחר אלא מידס סל בעלי בחירה אם יהרגוהו וס
כאן מוזא הוא אלה וכו' כי בהיותו אלה לא יכיל אחנס מיד
ומבחרתי באופן סנגע בכבוד ה לומר מן הוא אה וגם התרה
בס להקליכן לגו אחון מרדא עגו סדרך וכו' ואמרין הנה כונת
תסובתינו חיה על מה סרברת להסתחות לכלס ואם לאו
ת'לויקט לכנסן כי בבחינה זו לא היינו חססיס להסיבך כי את
זכבא סיון ואין ראי להסיב לרבריס סל סטות אבל באנו
להסיבך על מה סנגעת בכבוד יסרכו ואמרת מוזא הוא אלה
דיסזכיתן ראי להסיב מפני כבוד סמו דייקא אלהקא דיכיל
לסזכותא מאתון מרדא ודיקתא ועל מה סלמרת ומזא הוא אה
דיסזכיתן מן ירי בהיותך בעל בחירה ורבוך דע לך כי מן ירך
מלכא יסויב ראייתו כונג בזה פלמח לו כיון סאתה מלך ולב
מלך ביר ה' לכל' אסר יחשון ואם כן מן ירך מלכא יסויב ולא
תנא תקלה מחתת בחירתך כי אסר ובחר ה' תבחר ותקרב
אתה ועוד נראה לוי סרבו לומר כיון סבאיתך היא להסליכו לגו
אתון נורא ואלהקא יכיל לסזכותא אם כן אין למ לחום עוד
מירך מלכא כי בהצל' סיפילמ' המכנסן האם גס מן ירך מלכא
יסויב כי בראיתך את מעס' ה' כי מרדא הוא לא תסוב עוד לכסל'
להרע לנו סלא ברסזכיתך ורדך ואם כן בהכלה אח' יכילמ' מהסמו
די ברס מגו אחון מרדא וגם מן ירך וכן מזכיר סלאחר סויב
מהכנסן לא הרע להס עוד לרבר סרה אלה הודה ובירך בריך

אלה הן די סדרך מסך וכו' זמנס והן לא ידע להיו לך וכו' פי חזל
מכיל או לא מכיל ידע להיו לך מלכא וכו' חסוהו או לא כיון כך
ובכן כך ידע להיו לך דלא להקך לא איתקא פלחין וכל פי דרמי
אסער סילמח אכסנו מובטחי' סבהכיל ה' יתב' איתנו מהכנסן
הוא מכילנו גס כן מירך סתחזור כך בראיות מעסה ה' כי נורא
הוא והן לא ואם באלו תעמוד במררך ואעפי' סיכילנו מהכנסן
תדבה לסלוס ירך במ ותעסה ותוכל' כיון סאתה בעל בדירה
מת לאלהקך לא איתקא פלחין וכו' מיד נתמלא חמת סלמח
בארץ נבוכד נכר וכו' הכונה לחזל לומר סהקפיד נבוכד נכר
על סקרראויה כסס נבוכד נכר וזס בארץ נבוכד נכר אחמלי
חימה ולא כתיב נבוכד נכר מלכא אחמלי חימה לומר סמחמת
סקראויה נבוכד נכר כהדוט ולא מלכא לכך נמלא חימה וזה
סלמח בארץ נבוכד נכר כלומר דיק ליסנא דקרא רלא קלמח
מלכא לומר גמזה נתמלא חימה וכו' והס לא כיומו לבזות המלך
אלא סבענין ידחת סמיס על דברת סבועת האסיס הוא עליון
על המלך אבל בעניינס אחרים אנו מזהרים לכברו וליראס
אותו ועל דבר זה הקפיד סלול המלך ה' כי כאל' רבסיס אמסחוק'
לפט המלך ותלמחן הנה סלול באלפיו ורוד ברבבותיו ויחד
לסלול ידע בעיניו הרבר הזה וילמח לדור נתנו רבבו ולי נתנו
האלפסיס ועוד לו אף המלוכה וס לרדק כפל ויחד לסלול מאד
יורע בעיניו ולא עוד אלא סהיה גורע ממה סלמח קידס ויחד
מחר לסלול ואחר כך אמר וירע בעיניו דמסמ' דעות בעלמא
ועוד להבין מ' ועוד לו אף המלוכה והראשונים זל פירסו
סכתרעס סלול על ספי ענייניס הא' קסה מהאחרת ואמר לחד
נתנו הרבבות ולי נתנו האלפסיס זה הרבר דע בעימי להעלו' את
דור ויחד ממני ומתי אחי מעביר על מדותי ולא יחרה אפי כרבי'
הזה כי מי יתן והיה סיוסופו עוד לו לרוד מעלה וכבוד אף על
פי סהו מעוט דרך ארץ ממ' החרסתי ועוד לו הלואי יתן לו עוד
מעלה וכבוד אבל מה סחרה אפי מחר הוא על סמעטו ממני
המלוכה ואף המלוכה אכין ודיקן מיעטין סלא קראומי בגס
מלך לומר הכס המלך סלול אלא אמרו הנה סלול באלפיו ולא
הזכירו סס מלוכה ולעד נראה סמכיון סרדא סלול את רמי
סחרג את הקלסתי והכנסם בו עין רעה סרדע סהיה הוא סעתיד
ליקח המלכות ממנו וכן אמרו חזל סכסהלבים סלול לחד
מדת ויחל ללכת לפי סכיון סרדא סלול סהו מריו ראויס לחד
מה סלא היו ראויס לסוס אחר כי מסכמו ומעלה היה גבו' מכל
זפראל וראה לחד סלבס אותס במדה ובמסורה אז הכניס בו
עין הרע כי בודאי כמסח ומנון סמן המסחה אם היה קבר
בעסה ארוך וכו' וכס הרגיס דור בכך ויחל ללכת ויחל לא אכסל
ללכת באלה כי לא כסיתי ולכך כסיהאנ' הנסי' אמסחוק' לקראתו
ותלמחן הנה סלול באלפיו ורוד ברבבותיו ויחד לסלול מאד
על סהו מסבחים לרוד בפכיון וזה הרבר היה בקרב לבו ולי
הזכיר מהספה ולחון אף רבר אחר סהיה נראה רע לעיני כל
יורע בעיניו הרבר הזה וילמח כלומר זה הרבר דבר בפיו לפי
סכל ססמען וילמח סברתן הוא מרבר וילמח לחד נתנו רבבות
ולי נתנו האלפסיס זהו מיעוט דרך ארץ וסי תלמח סו היא גרול'
לסלול לומר סרור הקטן סליח כתיביה כרך רבבו' אבל סלול
סכתיביה חייב כריך עמו רבבות כי הנה סלול באלפיו בלבר
ידי' ש' הנה סלול באלפית כמו עס אלפיו ורילמח סכונ' סלול הנסי'
מסחקות הוא לומר כך ומכן סכונתס לומר הנה סלול באלפי
פלסתיס ורוד הנה ברבבות פלסתיס ומה גס סלפיר' זה היה
לחן לומר הנה סלול באלפסיס ורוד ברבבות ומאי ברבבותיו
ובאלפיו לזא ועוד לו אף המלוכה כלומר זה סתמ' לרוד רבבו'
אנו עוריות ותוספת לי אלא כל התוספת מעלה והעוריות הוא

דרוש ראשון לפרשת שופטים

קפר

תמרר. כי ותאמרנו אשימה עלי מלך שום תשים עליך מלך אבל לעולם שחין רכוננו יתכרך וכך אלא אם באולי יסאלונו בשיהם אז כזה ה'תם לעשות כן ולהמליך עליהם מלך מקרב אחיה הנה מלך קשה רהילל כי תבא אל הארץ וכו' ותאמר אשימה עלי מלך וכו' וזרקתם ואמרת אשימה עלי מלך כדאם שהא שני אשר כזה אותם לומר כך אשימה עלי מלך וחזרה הקושיא למקומה לזה באו הזול לתרץ ואמרו הלכה מלך מוט' שהיה לו עסק מהו שיהא מותר לו לרץ בפני בר כלומ' הגהה נא ירענו סמלך ממלכי בית דוד רץ ורנים אותו בריני ממונות מרכיב בית דוד ריני לבקר משפט וכן כתיב ויהי דוד עושה משפט ודק' אבל בדיני נפשות אינו רץ משום רכיב לא תענה על ריב ואם יהיה רץ גם הדרין הינו נפשות לא היה אחד חולק עליו לכך לא רץ דיני נפשות אבל בדיני ממונות רץ ורנים אותו וכן פי' בתוספות פ' ב' רסנהרדין ולכך באה השאלה במלך ישראל שהיה לו עסק ריינו מדיני ממונות מהו שיהא מותר לו לרץ בפני ישראל אם יהיה שיה למלכי בית דוד סרמך אותם בדיני ממונות מבוין שהוא רץ לאחרים רכתיב ריני לבקר משפט ואם איך רני אותו כיכר הוא רץ לאחרים רחא כתיב התקומם וקומו וכו' אורלמא מלכי בית דוד ורוקח רץ ורנין אותו בריני ממונות אבל מלכי ים אפילו דיני ממונות לא כך סנו חכמים לא רץ לא רנים אותו למתנו רבוקינו למה איך רנים אותו חזר וסאל רלשא ההוא ראיך רנין אותו הוא בריני נפשות ורוקח ומההוא טעמא דבגמרא משום דעובדא דינאי מלכא קטיל נפשא ואתא ינאי לדינא ואמר לו שמעון בן שטח עמור על רגלך וישירו בך וכו' והתם בריני נפשות הוא ויהיינו ראמרינן באותה עשה אמת המלך לא רץ ולא רנין אותו אבל בריני ממונות ריינו מה שאלו כאן מלך מישראל שהיה לו עסק למה איך רנין אותו זאת ועוד דזיל בתר טעמיה יכאן וזאה התקלה טס בעובדא דינאי מלכא היינו ממונות שאמרו לו עמור על רגלך וישירו בך ויהקטנו בתוספות והרי אם יושבים הב' בעלי דינים שפיר דמי ולמה אמר לו עמור על רגלך אתרבו דהבא בריני נפשות סבדינן הם להיות עומדים ואם יושב לומר לא גזרו באותה עשה מהמלך לא רץ ולא רנים אותו אלא בדיני נפשות דיכא טעמא סבדין לעמוד בפני בר' ואיכא למיחש כההוא עובדא דינאי מלכא אבל בריני ממונות רליכא האי טעמא סהדי יבוליס לאתני יושבים הבעלי דינים לא גזרו ואיך למה איך רנין אותו פי' למלך מישראל שהיה לו עסק מדיני ממונות אל' ברכיה כתוב ברוד מלפניך משפט יכא כלומר הגה מדיני בודר שאמר להקדום בתוך הוא מלפניך משפט יכא אל' בת נסב שהוא הינו נפשות יכא כי איך רנין את המלך דיני נפשות כבד' של מטה אבל דיני ממונות היה רץ ויהי דוד עושה משפט ורנים אותו וכו'ן סמימות דוד מדיני סלא היה דינים להם דיני נפשות ואפילו למלכי בית דוד אם כן אף מוכרחים למ' שאותה גזרה בגזרו בימי יכאם ואמרו באותה עשה המלך לא רץ ולא רנין אותו הוא בענין דיני ממונות סאף על פי' שלמלכי בית דוד רץ ורנים מל' למלכי ישראל לא רץ ולא רנים וס' סאם מה בגזרו בימי ינאי הוא על דיני נפשות הרי כתוב ברוד המלך מלפניך משפט יכא בריני נפשות ולמה תארכנו לגזר על כך בימי יכא כזן עהד שהיה מקודם לכך איך מלפניך משפט יכא ולא כבד' של מטה זאת ועוד בגם למלכי בית דוד איך דיני אחס בריני נפשות ולמה תארכנו לומר באותה עשה במעשה דינאי המלך לא רץ ולא רנים אותו לא פשיטא סמס בגזרו באות' עשה הוא על דיני ממונות כמי של מלכי ישראל לא רנים אותם ואם כאן היו איך רץ את המלך אלא הקדום ברוד הוא ויהיינו דכיון שהמלך אותנו על הברית לא יוכלו לעשות משפט יכא והיינו ההוא

לו לרוד טמנתם לומר שפיר יודד ברבנות כאלו היו רבנו עמון ואבי בחלפים או כונתם לומר הנה סאל את האלפים סל פלסתיים ודוד הרבנות והרא ילפי' זה ממה שמעטנו לו המלוכה ואך המלוכה מעטת ממי וקראונו בסם סאל ואם כונתם היתה לכבדני על דוד היו מכבדים אותי מכל וכל לומר הנה המלך סאל וכה מכהה הקפידה מקום לנוח כי מלך סתחל על כבודו איך כבודו מחול ומפני כך סמינו שהמלך לא רץ ולא רנין אותו מההוא מעשה דינאי המלך וכו' ובהנה ככא לביאור התאמר וס לררין בו היכי שייכא הלכה זו עס פסוק כי תבא אל הארץ ואמרת אשימה עלי מלך וכו' ועוד לררין אותנו מלך מישראל ולא אמר המלך מהו שיהא מותר לו לרץ בפני בר' ועק' למה בקט מלך שהיה לו עסק ולא אמר פתם מלך שהיה לו רץ ועק' סמסנה שלימה היא המלך לא רץ ולא רנין אותו ועק' מה זו טלא סאל למה איך רנים אותו כי משרם הוא הטעם בגמרא משום מעשה דינאי מלכא שאמרו לו שמעון בן שטח עמור על רגלך וישירו בך ואמר לו לא כמו שאמרו אומר לא כמו שאמרו חבירי כבשו כולם פניהם בקרקע אמר רבי שמעון בן שטח בעלי מחסבות אחס יכא בעל מחסבות ויפרע מסס בא גבריאל וחבטן בקרקע באותה עשה אמרו המלך לא רץ ולא רני' אותו ועק' שמה השניב הביא רמיה סכנו ברוד המלך מלפניך משפט יכא ועדין השאלה במקומה ולמה לא רנין אותו הסנהרדין ואך דרין לה כיח היו איך בריה רץ את המלך אלא הקדום ברוד הוא ועק' איך הוכיח ממה עבדנו ברוד מלך ישראל מלפניך משפט יכא סאל בריה רץ את המלך סהרי כתוב אחר אמר ויהי דוד עושה משפט וכו' וכתב בית דוד ריני לבקר משפט ומכיון סמיינו שהיה רץ לאחרים פשיטא סרמס לו גם כן סאל' הייך היה הוא רץ לאחרים רחא כתיב התקומם וקמו קסט קסט עצמך ואמר כך קסט לאחרים כמם בגמרא ועק' סברת רבנן היכא רמיזא בקרא ועק' שאמר בפעמי' כך חסכתי סתהי בני חרות מן המלכות ואמר כך חזר לומר כך חסכתי סלא תהא אמת מלכות עליכם והוא ככל ענין הקדום אמר מן המלכות ואמר כך אמר סלא תהא אמת מלכות ועוד מהו זה שאמר ואם תאמרו סאיני יודע ספוסכ לעזבני ככר הזהרתי על ידו מסה גואיל וסופן לברקם להם מלך בו מהם ימליכו ולא איס נכרו כי לבאת מאתו ססק סמא איס יודע הקדום ברוד הוא ספוס לעזבו היה לו להביא ראיה ממה סכתוב בתורה ואמר אשימה עלי מלך הרי סיודע ספוס לעזבו ולסאל מלך ולמה תארכך להשיב ממה שאמר סימליכו מיהן ולא מלך נכרו כי הראיה ראסנה מתעמתת ותר ועק' הראיה סהבו ממה סקרינו בענין ואמרת אשימה עלי מלך ויהי לו להביא ראיה ממה סקרינו מקרב אחיך תשים עליך מלך שהא ברוד למם ככר הזהרתי גואיל וסופן לברקם מלך מהם ימליכו ולא מלך נכרו :
הביאור
בראה לפד סחול הקטנו בפסוק ואמרו כי תבא אל הארץ ואמרת אשימה עלי מלך דמראה שהיא מצוה מיוחדת לישראל שיאמרו לסים עליהם מלך ואם כן קסה איך הקפיד הקדום ברוד הוא על ישראל כשסאלו להם מלך ואמר לא אותך מאסו כי אותי מאסו ממלך עליהם חו היא קושי עכומ' נכל המפרשים נחבטנו עליה סי' מי ספירם סהקפיד הקדום ברוד הוא על שאמרת תה לנו מלך ככל הגום סנראה סהיו חוכים לסרוק מעליהם על מלכות סמים ולהמת תחת על מלכות בו' ככל הגום והנה סברה זו רחיה בירים מוכימות סהרי כתוב בתורה ואמרת אשימה עלי מלך בכל הגום ואם כן איך הקפיד הקדום ברוד הוא מאמר סמה אותם ואמר אשימ' עלי מלך ואם הכונה בפסוק סאי' הקדום ברוד הוא אם באולי

דרוש ראשון לפרשת שופטים

היהו רתק המלך לא רץ ולא רכב אנתו כי אחי בריה ראוייה לרץ את המלך משפט ישר אל הקדוש ברוך הוא ועם הלכה זו שהבואו חזל רבו לתרץ מה שאמר ואמרת אשימה עלי מלך מפני שלמעלה כתובה פרשת שופטים ודיינים שיהיו דנים את ישראל אמר הקדוש ברוך הוא כי תבוא אל הארץ אתם עתידים למנות עליכם מלך אל תקבלוהו עליכם למלך ושפט לרץ דינים ומשפטם כי המלך לא רץ את שום אדם כיון שאין דנים אותו לכך אכתי מכון סכסכת רצה למנות עליך מלך ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים ובלשון היה האמר שהמלך יהיה עלי ככל הגוים כשם שאר הגוים אונס ראויים לרץ את ישראל כהמלך לא רץ את ישראל אל המלך יהיה עליך לפני המלחמות ושאר עניינים אבל לא על פני המשפט ואם ואמרת אשימה עלי מלך דווקא ככל הגוים שיהיה עוה לכל הגוים להיות יוצא ונא לפניהם ולא ברבר המשפט ולכך באה פרשת המלך אח' פרשת השופטים ורבינו באן לתרץ המקרא באופן אחר שאמ' הקדוש ברוך הוא לישראל בני כך חשבתי שתהיו בני הארץ מן המלכים והכונה שאלו לא היו שואלים מלך עליהם ולא היו מקבלו עליהם אימת מלכות למנוי עליהם אפילו מלך ישראל לעולם לא היו משתעבדים בפעבור מלכיו וזו להם הני חשבתי שתהיו חורין מהמלכות שגאמר פרו למוד מרבר שאין אימת אדם עליו כך אתם לא תהא אימת מלכות עליכם פי' אפילו מלכות ישראל ומכיון שהייתם כפרא למור מדבר מבלי קבלת עליכם אימת כיון כלל זה הייתם גם כן פטורים מעעבור מלכות אבל כיון שקבלתם עליכם מורא כיון שהייתם בהות נפשה שאפה רוח זה גרם להם להיותם מעועברים גם כן מלכות וזו ואין רוח אל מלכות סגאמר ארבע רוחי שמיא מגיחן לימח רבא וכונתם אל לומר שאף על פי שהם לא נתאונו אל לקבל מלכות ישראל עכא זה גורם להם לקבל המלכות ואין רוח אל מלכות כלומר לא מביא מלכות ישראל בלבד אלא רוח זה מלכותם של האומות וזוה כי תבא אל הארץ אפי' חשבתי ברצוני שתהיו בני חורין וירשת ויטבת בה כמי שבאה לו ירום' בלא מצר' כן תהיה יושב בארץ אשר האלהיך מתן לך חבלי אימת מלכות כלל ואתם לא בקשתם וכו' ואם תאמרו שאיני יודע שפופכם לנצבני כלומר מאחר שאמר שהיה ברעתו שיהיו בני ישראל חורין מהמלכות אם לא היו מתאונים לקבל עליהם מלכות כיון אם ית מקום לבעל הדין לומר שאין הקדוש ברוך הוא יודע שפופם של ישראל לעובד אותם שהרי על חטאיהם מסרם ה' ביר המלכות כמו שגאמר בימי הוסע בן אלה ויהי כי חטאו בני ים' לה' אלהיהם וכו' ותחנף ה' מאד בישראל ויסירם מעל פניו וכו' ועצם ויתנם ביר וכו' ויגל ישראל מעל ארמתו וכו' הרי שפופם של ישראל לעובד את ה' ולשעברם על זמאחם ואין אמר שהיא היה חושב שלא לתת עליהם אימת מלכות ויהי אף על פי שלא היו שואלים מלך כיון עליהם מלך היו משתעבדים תחת המלכות כיון שצוהים את ה' ומתוך דברים אלו שאמ' אפי' חשבתי שתהיו בני חורין מהמלכות יבוא לטעות שאין הקדוש ברוך הוא יודע שפופם לעובד לזה אמר כבר הזהרתי פי' מסה ואמרתיו הואיל ומוסר לבעם מלך מהין ימליכ ונא' אפי' נכרי הכונה שתדקדק בדברי הקדוש ברוך הוא שלא אמר אתם תאמרו אשימה עלי מלך אלא כך אמר להם כיון שפופכם להמליך מלך כיון שגלוי יודע לשפוייתברך שפופם לסאל מלך כיון וזה מבואר ממה שקרינו בעצם ואמרת אשימה עלי מלך כלומר אתם עתיד' לומר אשימה עלי מלך כיון ואני מזהי לכם שום תסוס עליך מלך אשר אתם מבקשים יהיה מקרב אחיך ולא אים נכרי ולכך לא אמר וכי תבא אל הארץ ותאמר אשימה עלי מלך שהי' נראה ברברי

שפך אתם כאולי תאמר כך שום תסוס עליך מלך אלא אמר ואמרת אשימה עלי מלך שאמ' הקדוש ברוך הוא הי' מר' שפופך לומר אשימה עלי מלך הרי שהקדוש ברוך הוא יודע שפופם של ישראל לעובד אותם וימ' חלו לא היו מקבלים עליהם מלכות כיון שפופם שום שלעתיד היו מכניסי' אותו לעובד לא היה משעבדן תחת מלכותו ולהגלותם בלחלח וחברו ערו' גנח ומתי' אלא היה מייסרן ביוקור' אחרים חלל כיון שצוהו מתחל לקבל עליהם מלכות כיון לפיכך גם נבסוף כשחטאו לו מעבר תחת המלכות והנה נתבאר המאמר ונתבארנו בו פתי' פוטות בני' ואמר אשימה עלי מלך או לסברת רבנן שהיא הורעה לישראל שאמר הקדוש ברוך הוא אפי' יודע שואמרת אשימה עלי מלך ומ' יהיה מקרב אחיך אבל לא היתה בונתו יתברך לכוות אותם שישאלוהו או יהיה פיר' כרפת תמא קמא טבוא אותם שהמלך לא יקבלוהו עליהם בדבר המשפט כי המשפט יהיה אל השופט והסגה רי' ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגוים אשר סביבותי שיהי המלך בערך שאר הגוים שאינם ראויים לשפט ולרץ את ישראל כך המלך לא יהא רץ את ישראל אלא שום חסוס עליך מלך שתהא אימתו עליך בענין המלחמות והנהגת המדי' לכל אשר יחפון ובוה אפי' מבאר הכתובים בס' שמואל כשסאלו עליהם מלך ואמרו אלנו הנה זקנת ובניך לא הלכנו בדרכיך עתה סימיה לנו מלך לשפוטנו בכל הגוים וירע הדבר בעיני שמואל כאש אחרת תהי לנו מלך לשפוטנו ויש לרקק חומרו עתה סימיה לנו ועוד אמרו וירע הדבר בעיני שמואל כאשר אמרו תנה לנו מלך שהם דברי מותר ומכפיק לומר וירע הרבר בעיני שמואל ויתפלל אל ה' ועוד תשובת הקדוש ברוך הוא שמע בקול העם לכל אשר יאמרו אליך מאי לכל אשר יאמרו והי' שמע בקול העם כי לא אותך מאכז וכונ' ועוד איך הוא טעם לשמות בקולם מפני שאותו מאכז ממלך עליהם אמנם הכונה שהם אמרו לשמאל הנה אתה זקנת ובניך לא הלכנו בדרכיך ואינם ראויים להיות שופטים על ישראל עתה סימיה לנו מלך כלומר לא נתפון שתחזור אתה לשפט אותנו ער לאחר מיתתך ותזמין לנו מלך סימלך לאחר מיתתך ולא תמליכה בחיך מפני כבודך אלא עתה סימיה לנו מלך ולא חפז לכבוד שמואל אלא בעורמ' ח' סאלו מלך לשפט אותם וביעטו בו לכך הקפיר שמואל על מה שאמרו תנה לנו מלך שהטילו קוצים בעיני לומר תנה לנו מלך שתהיה אתה בעבמך מכמס ברתך לבייתך למנו' פלינו מלך לשופטנו כי יהיה להם למה דרך ארץ לומר לו כל ימי חיך תהיה אתה שופטנו אבל הזמין לנו מלך שישפטנו לאחר מיתתך זאת ועוד שאם לא היו רוצים בו בשמואל איך יאמרו לו שהיא בעצמו יתן להם מלך באופן הם ילכו ובקטו להם מלך טרבוים וירע הדבר הזה בעיני שמואל מב' בחימת הכו' כאשר אמרו תנה לנו מלך שיהיה הוא מכמס ברתו לבייתו וגם שבעטו בשפטנו שלא לקבלו עליהם כל ימי חי' ויתפלל שמואל אל ה' שאף על פי שהוא הקפיר על דבריה' מל' רצה לרעת את היה מכמס הקדוש ברוך הוא עמהם ויאמ' ה' אל שמואל שמע בקול העם כלומר ראה והבן דבריהם לכל אשר יאמר אליך כלומר אתה לא דקדקת אלא ברבר המושג לכבוד שאמרו הנה לנו מלך שלא בחורו כך אך אתה תמסע ותבין לכל דבריהם שאמרו לך אז תבין שלא אותך מאכז כי אותי מאכז ממלך עליהם שהרי אמרו מלך לשפטנו ככל הגוים ורוצים שיהיה המלך שופטם ככראה בעיניו ככל הגוים שאינם מתנהגים במשפטי התורה כי כל אחד פורץ לו דרך לעצמו ואפי' הזהרתי אותם בדב' המשפט שהמלך לא ישמורו עליהם לשפטם אלא יהיה בערך כל הגוים שאינם ראויים להיות שופטים בישראל אלא להיות יוצא ונא לפניהם ללמס את מלחמותיהם על

דרוש ראשון לפרשת תצא

קפה

להם ולא לאבשי עירך אז כל העם יקבלו עליהם המספט ויהיה מספט כדק אשר תצפט לעם ככרי הבאי בשערך וזה אותם ברבר המספט לא הטה מספט לחייב הזכאי ולכן החייב ולא תסיר פנים לכבד הבעל ריח אחד מהאחר ולכבד עם אחד רכות ולאחר קסות ולא תקח פומר אפילו לחץ האמת לפי שהסומר יעור עיני חכמים ויבא לענות אדם בריבו אלא כריך הפוכט לרדוף אחר כדק ואמת וגם לרקרק שיהיה הריח כדק על פי התורה וכדק כפי המעשה שלפנימים יבא ריח מרומק ל הסופט ואין לריח אלא מה שפיקו ראות והוא יורה ריח מספט לאסורו על פי התורה אבל אונתו ריח באותו מעשה אינו לאמתו שהוא מרומה ולא ידע הריח תוכן הדברים נפט על אחר ראה בפניו והנה שפי התוכפות פי ריח אמת לאמתו פעמים יש ריח אמת מידת הריח על פי התורה אבל אינו לאמתו על פיך ולכך בוחה התורה שירדוף הריח לכדק הכדק על הריח שיהיה אמת לאמתו למען תחיה וירשת את הארץ ואחר שהבוא כל עניני הדינים סמך פרשת המלך לכונן סכתו כפי המלך לא יסמיהו אלא לקבץ ומוסל עליהם אך לא בדבר המספט כי המלך לא רץ ולא רכס אותו ולכך הביא למעלה מפרש המלך סמך לפרשת הסופטים ענין מיתת בד מהעובד עז ומהזקן ממרה לומ שאין דנים אנתם אלא סנהדרין אבל המלך יהיה לזאת ולא לפניה לא רץ ולא רכס אותו ואמר כי תבא אל הארץ וירש ויטבת בה לומר שאין להם רעות להקים עליהם מלך בהיותם כוכבים וכחלים אי כרי שלא תזח רעותו של המלך עליו לומר כתי ועוב יד עשה לי וגם הם לא יפקו מעליהם עול מלכות שמים לכך בוח אותם שאחר הידועה פיהו יוסכים לבטח בארצם אז אם תרכו להקים מלך שום תסים כימקטנס ועד גדולם כולם יכירו את כבוד ה' וגדולו וידו החזקה ויאמרו תסים עליך מלך לומר שאחר השימה ראשונה סקבלו אותו כל יסר אל למלך כרי סכל אחר ואחר יחזור וסימיה על גבמו למלך ויקבל עליו עולו ותיהי אמתו עליו כי מתוך כך ידע האדם קו בעצמו לקבל עליו עול מלכות שמים מאהבה לממור מכוחו ותורויו כדכתי ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ומתוך כך יהיו הדברים האלה על לבבך כיון סקבלת עליך עול מלכותו והיו הדברי האלה תמיד על לבבך ולא ימוס ספר התורה משך : בילאן :

על פי יבא ועל פי יבא פיהם אל מעמעתו ועכסו סאלו מלך לספטס הרי דבר זה הוא נוגע יותר בכבוד הקרום בתוך הנה וחדר הכבוד ממאל כי לא אותך מאסו לא היתה מליכה לך מכל וכל כיון שהם באו אליך סחתה תבקם להם מלך כטוב בעיניך ואף על פי שזולו כך לדחותך מהיות שופט עליהם מן לא אותך מאכו אבל אותי מאסו ממלך עליהם כיון סרובים להתנהג במספטי מלך בו ולעזוב מספטי יסרים אחר כותי אותם בתורה ודבר זה אינו חרם להם עזבם את ה' כי זה היה ככל המעשים אשר עשו מים העלותי אותם ממכרים והיו כפניי פוכה ויעזבוני ועברו אלהים אחרים כן המה עושים גם לך והכוונה שאמר גם לך כלומר עשו עכסו לי לסאל להם מלך לספטס וגם לך סכפרו בטובתך ולא רבו פתיהם שופט עליהם ועתה סעז בקולם וכו' ועכסו ככא לביאור הפרשה וראוי לתת קמר לפרשת הסופטים עם פרשת המלך ועוד לרקרק בענין הסופטים סאמר סופטים וסוטרים תתן לך בכל שערך אשר ה' אלהיך נתן לך לסבטך וכפל לך לך וכך הילל סופטי וסטרס תתן בכל שערך אשר ה' אלהיך נתן לסבטך או יאמר לך יענם אחד ולא יסכה ועוד מאי לסבטך רק אחר ומשפיק לומ סופטים תתן לך בכל שערך אשר ה' אלהיך ניתן לך וספטו וכאומה גם סאין סדר למקרא סהילל תתן לך לסבטך בכל שערך כפי דעת סול סדרמו סחייב ליתן בכל סבט וסבט וכן בכל עיר ועיר וכן תתן רישא להם לסוף האקר ועק מהו וספטו את העס למה הזכיר כאן העס והילל וספטו מספט כדק ועק ספכ דברי הבתוב כל עז יחיד תתן לך ואחר כך דבר בלסון רבים וספטו וכו' ולא אחר תתנו לכס כזעריהם לסבטיהם וספטו את העס סהא כל הפסוק בלסון רבים או יאמר תתן לך וספטו לך מספט כדק ועוד פעם אומר מספט כדק ופעם אומר כדק כדק גם לבאר סמיכות הפרשות ולרקרק בסדשת המלך מה כורך בהקדמה זו וירשית ויטבת בה ואמרת סמימה וכך היה ראוי לקרר ולומר כי תבא אל הארץ שום תסים עליך מלך ועוד לרקרק מה סאמר לא תוכל לתת עליך אים ככרי מה כורך לחזור ולומר אשר לא אחיך סאס הוא נכרי פטיטא לא אחיך הא : חבאור במדרס רבה דרסו בפסוק סופטים וסטרס הלבנה קרובו סל ארס מהו סיהא מותר לו ליטב כרימ כך עמ חכמים ואלו הן הקרובים אביו ואחיו כו' למה כן אלא ססס סהקרב פסול להעיר כך הוא פסול לריח ויס לרקרק קמר הלכה זו עם פסוק סופטים וסטרס והאין נרמז הפסוק זה ריח הקרוב סחיו עומר כדון : אסנס כל סחלל הקסו הקוסיות סעוררנו למעלה בפסוק ולכך הביאו הלכה זו סהקרוב אים האוי לרון וזה סרמז הפסוק הזה סופטים וסטרס תתן לך בכל שערך סהיו סופטים האלו רסס וסופטים לך וזהו תתן לך לספיט אותך סלא יהיו קרובים לך וסס לך מהסופטים סהס קרובים לך וזהו אשר ה' אלהיך נתן לך לסבטך כלומר הסופטי אשר ה' נתנס לך לסבטך סהס מספט סלך וקרובים לך אותם הסופטים לא תתן אותם לך סיספטו מספטס סלך אלא וספטו את העס מספט כדק וספטו לסאר העס ולא לך כיון סהס קרובים אליך והראשונים זל פי דרך ריח סהסופט סיספטי לאחרים כריך סיקפט עכמו תחלה ער התקוססו וקוסו זסס יוספטים וסוטרים תתן לך לעכמך קודם ואחר כך תספט לקרובים אליך לסבטך סלא תחפה עליהם וזו תוכל לספט לאחרים וספטו את העס מספט כדק סחלל לא יוכל לספני כדק לפי סיאורו לו טול קורה מבין עיניך גם סס הוא מחפה על בני סבטו וכבי עירת הקרובים אליו ומחמסם לא יכא כטגה מספט אבל כיון פתתן לעכמך מספט יסר וגם לסבטך סאין מתניף

דרוש ראשון לפרשת תצא

מדרש רבנן כי יקרא קן צפור לפניך ושם ארז חיים פן תפליס אר אנא בר כהננא אמר הקרוש כרוך הוא לא תהא יושב ומסקל מצוריה של תורה בענין שנאמר וסקל בפלס הרים לאי תהא אומר הואיל וסצוח זו גדולה אני עושה אותה שסכרה סרובור והואיל וסצוח זו קלה איני עושה אותה כה עשה הקרוש כרוך הוא לא גלת לבריות מהו מתן שכרם של כל מצות וסצוח כרי שיעשו כל המצור בתוב מנין שנאמר נעו מעגלותיה לא תרע לחיך למלך ששבר פועלים והכנים אותם לתוך פרדס סתם ולא גילח לתם מהו שכרו של פרדס של א יתחו רבר ששכרו מעט וילכו ויעשו רבר ששכרו סרובה בערב קרא לכל אחד ואחד אמר לו תחת איזה אילן עשית אמר לו רחור זה אמר לו פלפל רחוא שכרו זהוב אחר קרא לאחר אמר לו תחר איוור אילן עשית אמר לו תחת זה אילן שכרו חצי זהוב פרה לבן הוא קרא לאחר אמר לו וית הוא שכרו ק ורובים אמרו לו לא היית צריך להוריע אותנו איוור אילן שכרו סרובה כד

דרוש ראשון לפרשת שופטים

גסה במתנה נטולת אחר מהק' ממאור עיניו של אדם ומקצרת רוחו של אדם אבל המרובה שהיא לעשות מכותיך אל' מקצרת הנטייה אלא היא מרחב' לבו של אדם ונש' ארץ כי תרחיב לבי נמצא מקצרת שרודף אחר הנצוה נתן חיים לעצמו בטמא בחינות אס בהמתו קונה פלמות לעצמו בהיותו מרביל עצמו לידבק בתורה ובמכות והמכזה גוררת מכה ועץ חיים היא למחזיקים בה וגם כי מתוך שהיא רודף אחר המכזה הוא יכול ממש העבירה ולא ידקק לפניו טוב מטא ועץ כי רגלי חסידיו יסמור ולזה כיון התנב' בן עזאי שאמר היו רץ למזו' קלה ובורח מהעבירה שמכזה גוררת מכה וכו' שספר מכה מכה וספר עבירה עבירה ויש לזקק בדברית ספק היה ראוי לומר רץ למכזה קלה וברח מהעבירה וכן לבאר מאי וספר עביר' שהשפ' עבירה מבטי ליה אמצע נראה לי שהכוונה לומר לאדם דעתו שתמיד יהיה רודף אחר המכזה אפילו קלה עברקלית כי בזה הוא מרניח שמי רבדים הא' באשר הוא גם טעמה מכה כדכונ' אבות שבטמים ועוד אחרת כי בהיותו רודף אחר המכזה ועוסק' בה הוא בורח ויכול מיד עבירה ונש' היו רץ למכזה קלה כי מתוך ריבה זו אחרת בורח מן העבירה ופי' כי כד לפי שהמכזה שאתה רודף ורץ אחריה היא גוררת לך מכה אחרת כי זהו סכר המכזה בעליו שתזדמן לידו מכה אחרת וסוף שאת עמדתו ממכזה למכזה תמיד מנצחת בורח בכך מהעבירה שאינה מזדמנת לך עוד אפטר פרמז היו רץ למכזה קלה ואשילו בזמן שאתה בורח מן העבירה סגודמנה לך עת לעשות לה ולעשות באותה מכה לפי שאין לך בריחה ויפה לברוח מהעבירה אלא בעשיית מכה כי המכזה שתעשה היא גוררת לך מכה אחרת ואי אפשר לך לעבור אותה עבירה כיון שאתה עוסק במכזות ומכזא סכרך כפול אס מזד המכזה אף על פי שעשייתך היתה בדרך מקרה שלא כתכוון אלא כדי להגדל מהעבירה מל' הגד סכר אחו ואין הקדש ברוך הוא מקדש סכרו וגם יש סכר הנריחה מהעבירה כמחז' יש אדם ולא עבר עבירה פותכים לו סכר כעוסה מכה שנאמר אף לא פעלו עולה בדרסו הלבו שהממע עצמו מהעבירה הוא טקול כאלו בדרסו הלבו וכן הוא אומר אשרי תמימי דרך פאלו הם האלכים בתורת ה' וזה סגדמנה לו עבירה וברח ויכול הימנה במעשה המכזה יש בידו סכר על מייעת העבירה וגם סכר על המכזה וסגד סכר המכזה טעמה הנה סכר שתזדמן לידו מכה אחרת ויעש' חז' סכר מכה מכה ובספר מה סכר מה עבירה זה סכר שיתרחק פעם אחרת מהעבירה שתזדמן לפניו חז' סכר עביר' עבירה ולא אמר הפסד עבירה לפי שמרבה על סכר בריחתו מהעבירה שסכה לברוח גם כן מהעבירה אחרת כי בא לטורח מסייעים אותו מלמעלה חז' טעה במ תורתו אל תסכה ומכזות יכור לבך חסר ואמת וכו' בא להזהיר על לימוד התורה וסאירות המכות ואמר במ תורתו אל תסכה לפי שסוראל נקראו במים למקום קדושים במים אמת לה' אלהים והיינו בזמן טעויות רכוננו של מקום אבל כשאדם עוסק רכוננו של מקום נקראו עבדים שנאמר כי לי בני ישראל עביר' עביר' הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים וברח עומר עליהם סידייתו בזיחתו ולזה אמר כאן במי כלומי אס תרצה להיות נקרא במי בגרר השן אכל האב כריך שתעשה רכוננו וקורתי אל תסכה וגם המכזה יכור לבך לסמור לעשותם ואמר יכור לבך לפי סיב כמה מכות בתורה שאינם מזדמנות ביד האדם לעשותם בגון שלוח הקן וכיבא בו לכך אמר יכור לבך שתאז' בלבבך הנני מוכן ומזומן לקיימם אס יבואו לדי ומעלה עליך הקדוש ברוך הוא כאילו עשיתם ממחשבה טובה פעלתה על לבך לעשותם הקב' מנצרת

כדי שנגעשה תחתיו אטר להם הסלך אילו חודעתי היאך היה כל פרדס נעשה כך לא גילה הקדוש ברוך הוא כותן שברן של מצות חזן משתי בצורת החסודר שבהמור' והקלה שבקלות כבוד אב ואם הכורה שבהמורות וסוף שברה אריכות ימים שנאמר כבוד את אביך למען יאריך ימך והקלה שלוח הקן וסוף שברה אריכות ימים שנאמר שלח תשלחת האם היו בני יקרא קן צפור :

בהיות

סחי האדם וקיום מציאותו תלוים בקיום מעשה המכות אשר יעשה אותם האדם ותי בהם כי האלהים עשה את האדם ישר במנין איבריו ומלכבוד רמח מכות עשה סבתורה וסלה גדיים סגד סקה מכות לא תעשה וכמכא גוף האדם מסכן וכית מקדש מלך להשגת טלימותו אס כן יחייב מזה להיות האדם רודף תמיד אח' המכו' לעשותם כי בהם חיי רוחו וטמתו חלוני יאסוף ולזה כיון דעה בז' לעולם לא אסכח פקודיך כי בס חייתי סהרסן לומר שלעולם לא אסכח מכותיך כיון שבס חייתי וחי תלוים בקיום המכות הוא נמע לעסכה כי כל בהן חיי רוחי ולהחזיק כלאבר ואבר כריך לעשות המכזה התלויה בו חזטה ויאמר אליהם סימון לבבכם לכל הרבים אשר אכזי מעיר בכס היוש אשר תכונם וכו' כי לא דבר רק הוא מכס כי הוא חייכם ורצה שהאדם תרדו במעשה המכות לכוונת לבניהם אחריהם ביען כי רברי הקורה לא דבר רק הוא מכס כלומר אים דבר כפרד מכס אלא דבק בעמנותכם כי הוא חייכם כמו סכתבו סחי האדם תלוים בקיום המכות וכיון שאתם הרבדים בתורת ה' ומכותיו אתם מתיים חיים לעשותיכם וכו' יתבאר מה טעם לזקק בפסוק כפל הענין בטימי לסוף שאמר סימון לבבכם לכל הרבים וחד לומר כי לא דבר ריוק הוא מכס וטלם ואמר כי ברבר הזה תאריכו ימים אמצע בא להודיע מ' המכו' שבהם תלוי קיום האדם לזה אמר סימון לבבכם לכל הרבים עשה כללית המכות סכל דבר ודבר הוא מיוחד כגד קיום אבר אח' וזהו כי לא דבר רק הוא מכס כלומר לא יש דבר מכה ריוק וכפרד מכס אלא דבק בעמנותיכם כי הוא חייכם סבאותו דבר של מכה אתה מחיה חלק אחד מנוסף ובדבר הזה סהו לימוד התורה אותה נותן חיים לכל גופך בכללותו ובדבר הזה תאריכו ימים כי עץ חיים היא ולזה כיון טעה שאמר כי ער מכה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר ורצה שאף על פי שהמכו' נמטלה לכו והכר אינו מאיר למרחוק אלא בסמוך לו מל' בהיות המכזה משותפת בתורה היא מתנת לו אור גיול ודרך חיים שמחיה את נפשו לפי שהמכזה לברה היא מיוחדת לתעלום אבר אחד וכל אבר ואבר יש לו מכה אחת כגדו להטלימו המן סכתבו אבל כללות התורה משלמת כל גופו של אדם ונותנת לו חיים ומרחיקתו מהחטא ומקד בתו לירי זכות וכיון שאין בידו חטא ושן אינו לוקה ביוסורין כי אין יסורין בלא עון באופן סקנה ירך חיים עם תוכחות המוסר שלמד ולא הוצרך ללקות בטבט מוסר כמו החוטא סכרך ללקות ביוסורין להיות מנצח ספרה על ענותו ולקחת חיים לעצמו אבל זה סרבק בתורה ובמכות הסיג דרך החיים עם התוכחות של מוסר שלמד בלב' כי התורה והמכות הם הרמיקוהו מיד חטא והביאוהו לירי זכות כמט התנא סמכזה גוררת מכה ועד' אמ' דוד המלך עק דרך מכותיך ארץ כי תרחיב לבי ופי' החסיד אל' שאמר רוח לא מבטי' במעם' המכה שאינה מזדמנת לעשותה אלא גם כמה סהוא ררך לבא המכות בג ארץ כגבור והטעם לפי שהדרך ההיא תרחיב לבי לעשות מכה אחרת ויש מי טפי שהכונה לומר אעס' שהפסיעה

דרוש ראשון לפרשת תצא

קפו

ד'ת טנאמר פוטור מיס ראסית מוזח וזכרין האדם לקבוע עתים לתורה כטקידה גדולה שאפילו יתנו לו כל ממוץ סכעולס לא יבטל סעת קביעותו ומינה לא יזוז וחס פלם מעגל רגלך בסעה סאתה הולך לבית המדרס שהיא סעת קביעותך שאפילו אם ירמז לך ריוח או מנייה באותה סעה אל תאמר לכה ואסובה אחר כך למקום קביעותי אלא פלם כהף מאזנים אותו מעגל סהולך בו רגלך למקום קביעותך סאתה רגיל בו סכל ממוץ סכעולס ומסכים לא יסנו בו ולפיכך לא תלך עד לאח' סתגממה סעת קביעותך ואס עסית כן לבלתי הפר הסעה הקבועה לתלמודך או ירבה ה' כל רדכך סכל עקוק ודרכך סל חול וכונו לפמו יתברך וירגו לרגז ומעלה עליך הנה כחלו עסקת כל היום בתורה מאחר פלא בטלת הסעה הקבועה לת' סכל ממוץ סכעולס ועכסו נכסא לביאור הפרסה כי סס מוס מעלת המכונות ומנוה גוררת מנוה ועבירה גוררת עבירה וזה לסון חול כי תהיו לאיס סתי נשים סמו רבותינו מנוה גוררת מנוה ועבירה גוררת עבירה וראית בסביה אסת יסת תוא מה סתי' אחרת כי יהיה לאיס בן סורר ומורה אחריו מה סתיב וכי יהיה באיס חטא מטפט מות אס בוכל תז לא וכלל זנו ולמרה: סמכ' גוררת מנוה סנאמר כי יקראין כסור לפיך סלח סלח מה סתיב אחריו כי תבנה בית חרם ועסית מעקה ותזכה לכרס לא תורע כרמך ולזרוע סדה לא תחרסו בסור ובחמור ותזכה לבגדים נאים לא תלבס סעטת ותזכה לזכית גדילים תעסיה לך ותזכה לאסה וכסי כי יקח איס אסה חרסה ויס לרקך כמ' חול ספתמו בפסוק כי תהיו לאיס בנשים ולא רדפו בו כלום ועוד למה לא הוכיחו גם כן מכאן סעבירה גוררת עביר' סאס נסא יסת תואר סכו להיות סוכא אותה סהרי סתיב אחריו כי תהיו לאיס כ' נשים האחת סמאה וכו' קודם פ' בן סורר ומורה אכל לפי רמת המדרס היה ראוי לסמוך פרסת בן סורר לס' יסת תואר ממסוכן פי' רמז' זל כפי' התורה ססונו לסמאה סמא' אחרת כי תהיינה לאיס כ' נשים האחת סמא' וכו' ועיקר איך דרסו סעבירה גוררת עבירה מהיסת תואר והרי כיון סהתור סתיב' לו וראית בסביה ולרקחת לך לאסה מוכ אח כאל עביר' כי כסנו עסה ומרה סרו' לא דרסו כאן סמיות זה מסי סככ' נרמזה סמנאה כפסוק והיה אס לא חפצת בה ודרסו סס רל' סכתוב מבסרך סעתיר לסמאה ולא עוד אלא סאך זו עביר' כי אס עונס סמעיסו הקבה להיותו סוכא את אסר אהב וחסק כי מתחלה לא סתיירה לו התורה אלא כנגד היסרה וסותה סתורה לעסות לה סמה דברים סל מול גלחיה את ראשה ועסת כפרס' וככתיב את אביה וכו' נכנס ומתקל בה יוצא ומתקל בה וכל כך למה כרו סתתגבה כעיסו ומנייה מעמו ואס כן כסמנאה הוא עונס סנענס להיות סוכאה ואין כאן עבירה כי בסור' היא כמז סמחול סכתוב מבסרך סעתיר לסמאה וזמ עתה רל' כסנו כי תהיו לאיס סתי: נסים ודרסו עבירה גוררת עבירה מהיסת תואר מפניסם כר עבירה כאן סאך על פי סלקיחמה היקה בהיתר מז כסמנאה היי' לו לרגסה ולסלחה כדכתי' והיה אס לא חפצת בה סמבסרך סעתיר לסמאה וזה לסלחה לספסה כי סמא סלח וזה סמנאה ולא סלחה זו היא העבירה סכידו זה ססמך כי תהיו לאיס סתי נשים האחת סמאה כלומר אס לא עסה כך לסלחה לספסה אלא לא חפץ בה ומתיון לו כהויה אחת סכ' נסים האחת סמאה סהיו היסת תואר זאת סעבירה גוררת עבירה אחרת סוכא סמנה בן סורר ומור' וכפי זה מה סמחור חול וראית בסביה אסת יסת תואר מה סתיב אחריו כי יהיה לאיס בן סורר ומורה אח הכונה על לקיחת היסת תואר אלא ספיל לספיה דענייה ססוס לסמאה וזה לא רצה לסלחה אלא

מזרסה למעסה ומתוך כך תקמה חיס לכפעך ואורך ימים וססת חיים ומנוחה כמז סמחול' לו סמתי' סל ארס סמתהסכות עליה מרעה לסוכה וכיון סהחזיק עכמו כמעסה המכות מכאן והלאה יהיו המכות רודפות אחריו ססכר הנה היא מנוה אחרת ואס חסר וזמת אל יעזוכך כי סס ירדפוך ומרמנו לידך מזמ קשרס בקסר אמיץ על גרבתתיך ואל תרף ידך באומרך ססה יבואו אחריו אלא כיון סמורמנו לידך מיד החזק בהס הקסרס על גרבתתי' ככתבס על לוח לבך הרי סעיקר חיי הארס תלוס בתורה ובמעסה המכות והמחזיק בהס וכו' ליטהר מסייעי' אותו ססכר מנוה מנוה וזה סכות דוד המלך עה' וזמר לזור ספטי ה' כי אמי בתומי הלכתי וירכה סופטי ה' במדת ססכר והרמזיס לפי סמי בתומי הלכתי וכיון סכן מוכטח אמי סנב לעתיד לא אמער אסורי מהלך בתום כי מנוה גורר' מכו' ולכך כחמי ה' וכסי סאך על פי סכתב לוד דבר עבירה לא אכסל כה כיון סמעולס ברחתי מהעבירה ולא נכסלתי ובהתומי הלכתי בוראת ה' כל היום גם מעון סל הרארי עבירה כרפה כליותי ולבי סמעולס לא הרהרתי כדכר עבירה ולא נתתי לחטוא לבי וכיון סזך ויסר אמי ופי' מנמתי תמיד לעסו רסוך ספטי במדת קרמחי' כי ססוך תתי הוא לנגר עיני והתהלכתי באמיית לעסות רסוך עור יר' כי ססוך לנגר עיני לפי סחיע סהיק' עוסה ססר גמור עם הארס כלי טוס קדימה כדכתיב מי הקדמתי ויחלל' וכמכא מעסה המכות אסר יעסה האר' הוא אמת כי תהייס אכחו להכה כעל כל אשר גמלנו חס הנה גם אכמי דעתי כי ססוך לנגר עיני להטי' לי כססר גמול והתהלכתי באמיית סכל מה סמי הולך ברך ה' לסמור מכותי ומורתו הוא כזמתך לסלס האמת וכמינת קו האסר סמנו חייבי' לו ואין אמי ראוי לסכר על זה ועכ' כססוך כטמתי לעורמי על כבור סתך ולא אמער ולא אכסל כדבר הלכה לפי סמעול' לא יסכתי עם סתי סול לעסות עבירה כרי סתגורר עבירה אחרת וכזה אמי מוכטח טעס כעלמים אותס סמעלמים מעסיהס ואיס ככרס לברות לא אכא ולא אכסל כי זכות הכריחה סברחתי מלסכ עם סתי סול מניץ עלי וארץ כקיון כפי' מגל ורבר עבירה ומתוך כך אמי זוכה למנוה דהיינו סוכבה את מוכרך ת' חס עסה פלם מעגל רגלך וכל רדכך יכונו סמנה סברות הארס מחזיק המנוה היא רודפת אחריו סמנוה גוררת מנוה וזה פלם מעגל רגלך לעסות רכס אכך סכסמים ומתוך כך אחת כורח מעבירה פלא תורקק לעניך ומרוץ ולא סכסל כמכסול ועון אלא כל רדכך יכונו כעבורת הנוח יתב' וכו' דרסו פלם מעגל רגלך בשעה סאתה הולך לבית המדרס ואס עסית כן וכל רדכך יכונו ויס לרקך כרבריהס' זל ממוץ להס לדרסו סכתוב סמרבר בסכר אס עסית כן כל רדכך יסנו ורלמ' כספוטו סהיו סוני לארס סיפלס מעגל רגליו וגם כל רדכו יכונו כמעסוס סטוכס ועור לרקך מלי בשעה סאתה הולך לבית המדרס דמקט דכך הי'לל פלם מעגל רגלך כסאתה הולך לבית המדרס ועור לכאר כי מאחר סהיו הולך לבית המדרס מה סייך למור סיפלס מעגל רגליו והראוי למור הוא פלם מעגל רגלך סתלך לבית המדרס כלומר אכל לא למקום אחר: אמנם כרחה סהקסו חול כפסוק זה סאס הוא כונו הי'לל פלם מעגל רגליו יכונו רדכך או ואמר מעגל רגלך פלם וכל רדכך יכונו ועור מלי כל רדכך ולא ספיק למור ורדכך יכונו לזה דרסו ואס עסית כן וכל רדכך יכונו סחסי ספסוק מרבר כסר והכונו להזייר את הארס כקביעות התורה כי אין תחלת דיון סל ארס אלא על

תהיון

דרוש ראשון לפרשת חצא

הבן הנולד מיר זה יהיה בן סורר ומורה כיון שמחלתה באה לו בעבירה שנטה אחר מרחיית עיניו להטות לבטול בת אל נכר ועם כל אותם המיוונים שצוה הבה למולה בעיניו לא שפאה סי' אהבת עולם אהבה לכך גם הבן יהיה סורר ומורה ותפסו בו אביו ואמו ורגמיהו וכו' ואם באולי יחזקו עליו אביו ואמו ולא יביאיהו בעניו בך הוטל לכאף לתרבות רעה ויתחייב מית' בבה וזהו במיכות וכו' והיה באים חטא מטפט מות והומת ומלו לא תלך כבלתו על העץ ופחך לזה ענין השבת אבירה לנגי' שאמה למעלה ב'י' תצא למלחמה וראית בסב'י' שהתיר לו היפת תואר סב'ר יפהר אבל אם תראה שור אחיך חז' סיון נדחים לא התיר לך כנגד יפהר ליקח אותם אלא הסב תשיבם לאפו'יך זאת ועוד שאף על פי שסור או שזה לקחתו אחיך מהמלחמה כיון שזכר בו שור אחיך מקרי והסב תשיבנו לו כיון לא התיר לך אלא מה ש תקח מהשביה כדכתיב וראית בסב'יה אבל לא תראה את שור אחיך לומר כיון שהיא לקחם מהשביה ועכשיו הם נדחים הרינו יזכה בס' אלא הסב תשיבם לאחריך עוד ירבה שמכיון שהזכיר למעלה וראית בסב'יה בגוררת עון לכאף ממנו בן סורר ומורה שמה תצא לגרור עמך ותעלים עין בכל אשר תראה בשביה כדי שלא תכשל ביפת תואר לזא כי תראה שורה אחיך לא תוכל להתעלם וזיקא בפת תואר אתה מתעל' ואמר והתעלמת מהם לא תוכל להתעלם ודרשו חז' פעמים שאהיה מתעלם כגון זקן ואינו לפי כבודו והחכם השלם כמהר"ל נר' בס' כלי חמדה כתב שהוכיח לומר שלא יעשה האדם עצמו כאלו אינו רואה לזא והתעלמת מהם אם תעלים עין לומר שלא ראית אותם זה רוקא מהם בבני אדם שאינם יודעים תעלמות לב אבל מעי' ה' הממוטטות בכל הארץ לא תוכל להתעלם כי ברבים מספורים ללב כתיב ויראת מאלהיך ופחך לזה לא יהיה כלי גבר על אשה ופיה'רבע זל' שלפי שזוהי ואמר הקס תקיים כמו אמר סיאור כגבר חלניו ולא ילבם גבר פחיתות ומולסם כאסע לבלתי סיעע את אחי אלא הקס תקי' עמו ופחך לזה דין שלוח הקן לומר שמכאן ידון האדם ק'ז' אם הקבה הם על הבהמה והעופות כס' שמייב האדם לחום ולרחם על אבירת אחיו ויאהבהו כפסו'ו כמו שנאמר ואלהבת לרעך כמוך וזוה נבא לביא' המאמר וז'בא ער תכונתו ראו להתקנות בו תחלה קשר הספקקים אורח חיים פן תפלטם עם פסוק כי יהרא קן צפור ועק' מה זו סאלה שפאלו מהו אורח חיים דמא' קסאי' להול' לחז' בפסוק ואם רוצים לרדוף אחיו רדסם בפסוק היה להם לרדוף בלי סאלת מהו אורח חיים ועוד לרדק'ק' מש' אמר הבה לא תהיה יוסב ומסקל וכו' לא תהא חז' וכו' מיל' לא תהא ב'פעמי' דק'אמר וכך מספיק להמר לא תהא יוסב ומסקל מכוותיה סל' תורה ואומר האיל' והמכוה הזאת וכו' ועק' למה נכרכה ראה זו סאל' כענין שנאמר וסקל בפלם הרים ומה גם שהיה לו להב' ג'אסוקי' מסלי' פלם ומאזני' מספט לה' זכתיב פלם מעגל רגליך וכתיב וכל מעגלותיו מפלם ולמה הזכרך להביא ראיה מפסוק יסעיה ללא צורך ועוד יש לרדק'ק' למה אמר לא תהא יוסב ומסקל' ומספיק לומר לא תהא מסקל' מכוותיה וכו' ועק' רלא ריטיה סיפיה סקודס אמר פלא גילה סכר המכוות כדי שלא יהיו רכיס אחר המכוה הנדלה ואח' אמר לא גילה כז' סיעטו איתם בתום כלמ' סלא יעבור עמ' לקבל פרס וכך מפרס בדברי חז' במקום אחר ואם כך בהאי מאמר פתח בחובות וסיים בכר ועוד אומר מין סנאמר נעו מעגלותיה וכו' ומלת מכך אף לה הבנה וכך ה'לל' סנאמר נעו מעגלותיה ועק' המסל' למה הזכרך זאת ועוד שהמסל' הוא הפך הנמשל עסס במסל' לא גילה המלך הסכר כלל ועיקר וכאן גילה הקבה סכר ב' מצות וזיקר' במסל' מאמר

תהיה לו הב' כפיס יחריו האהבה והסנאמה והיה הבן הבכור לסנאמה מה כתי' אחריו כי יהיה לאים בן סורר ומורה פעבירה גוררת עבירה וזוה נבא להצעת הכתובים כי תצא למלחמה ורפנו רזל במלחמת הרפות הכתוב מצדך מפסוק דבמלחמת מצוה כתיב לא תחיה כל נשמה ואלפסר ד'זל רמזו גם כן דבמלחמת רפות הכתוב מצדך לזן סנורמה לפסו' רבר עביר' לפסוע באסת יפת תואר ולחטוק בה ואלו היתה מלחמת מצוה לא היה נהסל בעבירה לחטוק ביפת תואר כי המכוה היתה גוררת לו מצוה אחרת ומכריחחו מהעבירה אלא מכיון שמלחמת הרפות היא אלפסר לו ליכסל בעבירה וראית בסב'י' וכו' ואמ' כי תצא למלחמה סמוך לפסוק כי תעסה היסר בעיני ה' לומר סכיון שהיא מלחמת הרפות ואינה מלחמת מצוה כדרך שתהיה הולך בתום ועושה היסר בעיני ה' כדי שתצא למלחמה על אויבך כיהירא ורך הלצב מהעבירות סביר' חזר מעורכי המלחמה ואלו היתה מלחמת מצוה המכוה היתה מגינה עליו כי סלחו מצוה אינם כזוקים ובמלחמת הרפות תעשה היסר בעיני ה' כי תצא למלחמה על אויבך ואפילו יהי רביס ורדוף אחר חלף והכית אותם כאים אחר וכתנו' ה' אלהיך כי כיון שעשית הטוב והיסר בעיניו יתן אותם נגפים לפניך וסלם כחטובים כאים אחר כי יסרלם הם באים בנכחונם סל' מקום כדכתיב האלהיכם ההולך עמכם להושיע אתכם וכתיב ה' ילחם לכם וסבית סביו מה שהיא כבר עביו סל' הקבה וסבית כמו סנאמ' כי אתה אשר הכית רדפו ואל' מכאוב חלליך יספדך שהכונה כי לה' יסועיה והמלחמה ותוליס הנכחונ' בבני אדם כי אתה אשר הכית באים אחר כך בני האדם והרפ'י' אחריהם ואל' מכאוב חלליך סהם חללי' ה' יספרום בני האדם גאלו הם נכחום והכו אותם והרב כמהר"ס אלפ'יך ז'להה פי' כי תצא למלחמה מיד פוקד הקדום ברין הוא על כבא המרוס במרוס ואותו סר העומד על אויבך מכניסו הקדום ברין הוא ופתנו לאותו סר בידך ואחר כך וסבית מבני אומתו סל' אותו סר למטה סבת סל' הקדום ברין הוא כי בפוקד' ה' על כבא המרוס במרוס מיד נספרו מלכי הארמה למטה בארמיה' וראית בסב'יה אסת יפת תואר דברה תורה כנגד יפה' המכטו' לארס ואמר וחסקת בה סכיון סאתה עומד במלחמה ובטל מרברו תורה המגינים עליך ומציליס הארס מן החטא אף התור' מגיב' עליך להכילך מאשה זרה ולכך כריך כמה המכאות כדי ליכסל ממנה ולא תכסל והבאת' אל' תוך ביתך ונ' למה את ראס' וכת' את אביה ואת אמה ירח ימים שהיא מחויב לפרום ממנ' סלסוס יוס ואחר כך אם חפצת בה תבא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה לכהונ' בה כדת מטה ויהודית בסאר כמות ועושה כסאר הנשים הכסרות ואם לא חפצת בה וסלחתה ולא תסב אלך כי סמל סלח ואם עבר על זה ותיח' לאים ב' צפויס האחת סמל' שהיא היפת תואר אשר לא חפץ בה רק סנאמה ולא סלחה אלא היתה לו לאשה והיא סנאמה אותה עביר' גוררת לו סהב'ן הבס' יהיה לו מהסנאמה וכל יגיעו אשר יגע יהיה לאכול לאסר סנא' וגם סירכה לכבד את בן האהובה לא יוכל כי בן הסנאמה הוא ראסית אמו ומאת ה' היתה זאת במספט יסר ולו מספ' הבכור' כלומר בסביל אביו סנאמה ועבר את פי ה' אשר זוהו אס' לא חפצת בה וסלחתה חס' לא סלח אותה רק היתה לו לאשה והיא סנאמה לכך לו מספט הבכורה לו כלומר בסבילו ספט הקבה מספט זה שתהיה הבכורה לבן הסנאמה ונזר סיהיה ראסית אמו ויאלף את כל יגיעו ויגעה ענש זה הוא כנגד הכר סאמר אס' לא חפצת בה וכנגד הכר הראסון סאמר ובעלתה והית' לך לאשה באהבה גמורה מל' ואינו יושא חלק מתחת ידיה סאותו

דרוש ראשון לפרשת תצא

קפו

שארמו השפלים לא היא צריך להודיענו וכו' סעוכרם בכדס
 סאס היה מגלה להם לא היה נגמרת מלאכת הפרדס :
הביאור כראה לעד רחול הקסו מה נסתמת המכנה הזאת
 מסאר המכונות סבתורה סכתוב כה מתן סכרה
 למען ייטב לך והארכת ימים ובכל המצו' לא גילה מתן סכרן
 למה הביאו פסוק זה אורח חיים פן תפלט והקסו בו מהו אורח
 חיים והילל עץ חיים פן תפלט ואמאי חסדיה קרא בלסון אורח
 חיים ותירצו אמר הבה לא תהא יוסב ומסקל מסותי וכו' והכונה
 פכא פעה לומר אם ראית בתורה סכל המכונות הם סתומות
 ולא נתגלה סכרן ותראה המעשה של סלוח הקץ התלויה באורח
 כדכתיב כי יקרא קן כפור לפניך בדרך סמפורם מתן סכרה
 ואריכות ימים כדכתיב למען יאריכסן ימך ואסה אורח חיים אם
 יראית שגילה הקבה במכונות סילוח הקץ התלויה באורח ונתן
 סכרה חיים ויקשה לך למה גילה כאן הבה סכרה של מצוה זו
 הטעם הוא פן תפלט סאמ' הבה לא תהא יוסב ומסקל מכונותיה
 של תורה ובלעדי סאין הכונה לומר סאס חרמנו לפני האדם
 פתי מכונות אחת קלה ואחת חמורה פלח והא מסקל בהן כי
 מלח' סהוא פשה אחת מהנה מה יתן ומה יוסף אם יעשה הטוב
 בעיניו כיון סהוא עוסק במצוה והתכח' ח' הו' זהיר במצו' קלה
 כבחמורה לומר פלח' חלל' במצוה קלה אבל לא מכינוס סמרהר
 בקלה יותר מהחמורה אבל מה סהזהירו חלל' הוא לא תהא
 יוסב ומסקל מכונותיה של תורה כלומר אם סזרמנה לירך מצוה
 קלה לא תהא יוסב ובטל מלפנותה באמרוך מה סכר ויהיה
 במצוה זו להטריח פכתי עליה וכח פלח לעשותה כיון ססכרה
 מועט ואולי בסדר פלח' היתה עוסק בה תזרמן לירי מצוה גדול'
 וסכרה מרובה ועכסו בימי ובימי הוא כסב ואל תעשה לכך
 סזהירו לא תהא יוסב כסב ואל תעשה כהיתך מסקל מכונותיה
 של תורה ואמר כעמ' סמאר ומסקל בפלס הרים ללמדך סאין
 העמ' להיות סקל' כ' מצונות פלסמ' זו כנגד זו ואזו יתן סכרה
 מרובה כי כהא לא יאיר' העמ' כטוב בעיניו אבל מה
 סהזהרת' לא תהא יוסב ומסקל הוא ססקול הזה כעמ' סכח' מ'
 ומסקל בפלס הרים רכתיב בריסיה דקרא מי מחד בסעלו' מים
 זהו וכל בסעלו' עפר הארץ וסקל' הרים במסקל ומד' עפר
 ברוך הוא מחד בסעלו' מים וסקל' הרים במסקל ומד' עפר
 הארץ ואס כן און הכונה פסקל' בפלס כ' הרים זה כנגד זה לא
 אונ' סיקול' הרים סתיקל' בפלס ובמסקל אס כן גם כן פירשו
 העלם האומר באין אימ' מדבר בסיקול' סתי' מכונות זו כנגד זו
 וכו' והאחת מהן פי אם יהיו סתי' מכונות לפניו תרסות בית
 לעשות אחת מסוי' והאן אלא בעמ' סיקול' מצוה אחת סלסמי
 פלח' ופלס במסקל' לומר לא אעשה אותה ולכך לא הביא ראיה
 מפלס מעגל' או רעבלותיו מפלס' לפי סאותו פילס' מסקל' הוא
 בפי' דברים זה כנגד זה וכאן מדבר במו' סכח' ממה' לומר
 מצוה אחת והיא קלה פלח' והא יוסב ובטל מלעשותה כי כיון
 פפי' לך במכות התלויה באורח סהא כי יקרא קן כפור בדרך
 גילה סכרה חיים ואורך ימים ומכאן מודעה לסאר המכונות
 סקלות פלח' תולל' בהם והתבטל מעמתן כי און לך מצוה
 קלה פסילוח הקץ סהא במקרה כי יהיה לפניך בדרך ומ'
 סכרה הרבה אורך ימים וסנות חיים ומכאן אחת דן לכל מצוה
 קלה פלח' ובטל האדם עשייתה אמר עוב לא תהא אומר
 הו'אל' והמצוה הזאת קלה וכו' יתבאר עס דקדוק דק
 ברברי חלל' סאמרו הו'אל' והמצוה הזו קלה אי עשה אותה
 והו'אל' והמצוה הזאת חמורה אימי עשה אותה והילל' און
 אי עשה אותה או יאמר בתחלה הו'אל' זו קלה אעשה אותה
 והו'אל' זו חמורה אימי עשה אותה אמנם רמזו חלל' כאן מה

סררסו במקום אחר על תרי קדאי דקס' להודי כתיב פלס
 מעגל רגלך וכתיב אורח חיים פן תפלט ותירצו כאן במצוה
 סאפסר לעשותה ע' אחרים כאן במצוה סאי' אפסר לעשותה
 ע' אחרים והאן אס היו כ' אנסים יוסבים יתר וזרמנו לפניס
 כ' מכונות האחת קלה והאחת חמורה אבל אותה מצוה קלה
 אי אפסר סתהיה כעסית חלל' על יד' האחר מהם ואותה
 מצוה החמורה אפסר לעשות ע' כל אחד מסניהם בוא
 הקרוס ברוך הוא והזהיר לא תאמר הו'אל' והמצוה הזאת חמורה
 אי עשה אותה כלומר אי עושה אותה ולא אחרים אף על פי
 סגס חבירו יוכל לעשותה ממ' הוא חפץ לעשות אותה אבל
 מצוה זו קלה אימי עושה אותה כלומר אף על פי סהוא
 מתבטל כי אי אפסר לעשותה ע' אחרים אימי עושה אותה
 כיון סהא קלה ולכך לא אמ' כאן און אי עושה אותה דממע
 אימי אימי עושה אותה אבל תיעשה ע' אחרים ראס כן הוא
 הרעות בירו כדכתיב פלס מעגל רגלך לעשות המצוה סמרהר
 לך יותר חמורה כיון סהשתים אפסר לעשות ע' אחרים אבל
 הו'אל' סכומן סהמצוה הקלה אי אפסר לעשותה חלל' על ידך
 לא תאמר אימי עושה אותה ולא איכפת לך אס מתבטל כיון
 סהא קלה ותרצה לעשות החמורה פיס אחד פיעענה לכך כוה
 ואמר לא תהא אומר כך ומה עשה הבה לא גילה סכר המכונות
 וכו' והכונה סראה הק' כה פלח' מירי חסשה זו סיאמר האדם
 המצוה חמורה אי עושה אותה ולא חבירי והמצוה קלה אימי
 עושה כלל' אף על פי סתתבטל לא הספיק ג' סכר המצו' קלה
 לפי סיאמר האדם הרי ק' למצוה החמורה סיהיה סכרה כעול
 ומפוסל לכך האוכך לסתום סכר סאר המכונות כולס ולא גילה
 מהאסכר כל מצוה כי אס סכר כ' מכונות הקלה סילוח הקץ
 והחמורה סיבור אב ואס נכסולן נתן סכרן כמה למה אריכות
 ימים ולמה אריכות ימים כרי סהיו עושים כל המכונות בתום
 ואס תבאלירו המצוה הקלה סאי' אפסר לעשות ע' אחרים
 ומה יו'סיה מעשה המצוה כי לא ידע סכר המצוה הקלה
 וסכר' החמורה איזו מתן סכרה מרובה עוד כראה סהקרוס
 ברוך הוא סתם סכר כל מצוה ומצוה מפני טעם אחר
 דהיינו פיעשו המכות בתום פלח' על מנת לקבל פרס ומתוך
 כך גם כן און מקום סיאמר האדם מצוה זו אימי עושה והקלה
 אימי עושה אף על פי סתתבטל לבמה כי מ'יון סהאדם
 יראה סתס הקרוס ברוך הוא סכר המכונות כולל כרי פיעשו
 רכונס פלח' ע' לקבל פרס און יאמר האדם זו אעשה ססכרס
 מרובה ואס כן כ' דברים רצה הקרוס ברוך הוא לתקן האחת
 פלא יתרסל האדם מעשיית המצוה קלה אף על פי סאין לפני
 מצוה אחרת וזה נתקן כגילו' סכר מצות סילוח הקץ וזהו
 אורח חיים גילה סכר החיים למצוה התלויה באורח סהוא
 קן כפור לפניך בדרך כרי פלח' תפלט ותבטל עשיית המצוה
 הקלה כי כיון סתראה סכר המצוה קלה תמהר לעשותה וגם
 תיקן כהיות סתי' מכונות לפני קלה וחמורה ורצה לעשות
 החמורה כי למה לא תעיל גילוי סכר הקלה סיאמר ק' לחמורה
 לכך האוכך לעשות תיקן אחר והוא סכר בסוף הפסוק נעו
 מעבלותי סקת' כל סכר סאר המצו' כי כוה לא תרע וכסת' זרמ'ן
 לפניך מצוה קלה תאמר או' הוא סכרה מרובה מהחמורה
 כמו סראים ססכר החמורה של כ' כ' אב ואס סקולה כסול' מ'
 הקץ והקלה וכוה יעשו כל המכונות בתום ואס מ'יון דכתיב נעו
 מעבלותיה דקס' בפסוק הכפל דהיינו נעו מעבלותיה היימ' לא
 תרע אלא הכי קאמר נעו מעבלותיה סטלטל הקנה סכרן
 של מכונות כרי פלח' תרע ותבין באיזו מהם הקנה חפץ ומתוך
 כך תעשה כל המכונות בתום עוד יס להרחיב העמ' ולומר
 ל' א' 32 I ססקים

דרוש שני לפרשת תצא

יטב לך בשלוח הקן כריב למען יטב לך ודארכת ימים תרו וצאמר לו יצאנו עלה לבירה ורחבא לי גזרות ועלה לבירה ושילח את האם ונמל את הבנים בחייתו ונפל וסת היבן טובת ימיו של זה והיבן אריכות וכיו של זה אלא למען יטב לך לעולם שכולו טוב למען יארכו ימיך לעולם שכולו ארוך ודילכא לאו הכי הוא רבי יעקב מעשה הוא ודילכא מהרהר בעבירה הוא מחשבת רעה אין הקבה מצרפה למעשה דילכא מהרהר בעוהו וברתיב למען תפוש ארץ בית ישראל בלבם איהו נבי חכי קאמר אי סך שבר מצוה בראי עלמא אמאי לא אגין בצורת עליה כי היכי דלא לירתי לירי חתור והאמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינס ניווקין חתם בחליבתו שאני והא אמר רבי אלעזר שלוחי מצוה אינס ניווקים לא בהליכתם ולא בחזרתם סולם רעוע חות דקביע חזיקא ובל היכא דקביע דיוקא לא סבבינן אינסא דכתיב ויאטר שמואל איך אלך וכו' :

ידוע

הוא כי כל ישראל הם מוסגים מתחת ידו ואינם כשאר כלל העמי' ע"א שהם תחת ממלכת ע"א כשאר עממיהם וכללות עמים למספר בני ישראל שהיו ע' כענן בכבו' ע'אמת ועליהם כשמים ע' טרים להביא אותם וללחום מלחמותיהם לא כאלה חלק ויעקב כי חלק העמו והם מוסגים מאמתו וברך וכל מלחמותיהם הם מלחמות האשר הוא כלחם להם לא בחיל ולא בכח כי אם ברח"ה' וחסה לה' היסועה על עמך ברכתך' סלה ירצה כי יסועתך על ישראל תליה בהבטח כי ה' הנלחם להם ומה' היא היסועה וכל העם הרואים בגבוחם על ישראל חושבים שזרעם היסועה למו ויחייבם היא שמכחם ועל עמך ברכתך שמברכים אותם וקולם הגדולה הם וכיון שמכחם שהנכחון היה מאתם הברכה שמברכים אותם היא למד סלה ועד הנכחון מלחמותיהם ואילו ידעו כי מאת הקב"ה היתה זאת לא היו נזקקים לברכה זו כי גולחם חזק מי וקיים הוא ויב ריבם סלה : ויאמר מהרואים בגבוחם הם מברכים את עמך ברכתך הברכה הראיה לברך את עמך על גאולתו מברכים את עמך כי חושבים שהם עמו המלחמ' בבחם ועובם ידס' : עור ירצה כי בכללות העמים כשעמים מלחמה ונכחים כיון שהנכחון הוא אינם בהסגה אינם מתמ' כי הם עולים ויורדים פעם נכחים ופעם מתנכחים אבל נכחון ישראל כיון סלה היסועה ומאת ה' היתה תפועתך ברכה עליהם הוא סלה להיות נכוחים קיים חם על עמך תתמיד ברכתך להיות סלה חמיר נכחים ולא מתנכחים חם דוד במלחמ' גלית כי לא בחרב ובחנית יסועה ה' כי לח' המלחמה ונבא לביאור הכתובים ופלטתים עומדים וכו' ויבא חים הבינים וכו' ויעמ' ויקר' אל מערכות ישראל וכו' ורצה כי ידוע שבמלחמה סבלתם פלטתים עם ישראל בימי עלי באמר עם ויבא ישראל לקראת פלטתים למלחמה וכו' ויערכו פלטתים לקראת ישראל וינגף ישראל וארץ האלמים נלקח הרי ישראל עוררן עם המלחמה ופלטתים ערכו למלחמה לקראתם וכאחם עוררן עם המלחמה פלטתים מחכימם למלחמה מהם עוררו המלחמה וישראל אספנו להנכל מהם ויערכו למלחמה לקראת פלטתים חס הרסע גלית במכא במלחמה הראשונה בימי עלי ולזה התאזר כנבור ויעמר ויקרא ל מערכות ישראל אשר מלאם לבס לעריך מלחמ' כנגדם כי בלי ספק המעור' המלחמ' הוא חמין לב ומז'ות מהעם שבו' עליה ללחם עם ולא זכר המלחמ' הראשונה שהם עוררו אותה ולא וכלו להם ואיך עכשיו עוררו הפלתי מלחמ' כי לבס חזק מלא' לבס

שמתים זו עמה הקחש ברוך הוא כעמין סלוח הקן סגילה סכרה טהור חיים ואורך ימים כרי סלא יפלק האדם ויסקול המצוה קלה ויהבטל מעשייתו וגם כעו מעגלותיה והעלי סכר הקלה והחמורה כדי סלא ידע האדם ויאמר זו אכי עטסה וזו אכי עטסה וכרמ גס כן זה בסלוח הקן רכתיב למען יטב לך והארכת ימים והנה עמך אריכות ימים נתפרס אבל עמך הטובה סאמר למען יטב לך הוא רבר סתום ולא גילה מה הוא הטובה הזאת חם מעט ואם הרבה וכן בכבוד חב ואם כתיב למען יארכו ימך הרי סגילה סכר האריכות ימ' וכתיב כמי למען יטב לך והטובה הזו איך חמו וירעים כמה סיעורה נמצא סכר חסר גילה סקדום הרוך הוא סכר הקלה וסכר החמורה ועמך כבד האחר העלים ולא גילה מהו הטבתו סל זה והטבתו סל זה וזהו מתייטב המאמר ומרטיה לסיפיה מדרים שהוא אמת סגילה סכר הכ' מכוונת בענין אריכו' ימים והתועל' הוא פן תפלק כמו סכתבנו וגם לא גילה סכר כל המכוונת ואפילו בר' זס סקי מכוונת נעו מעגלותיה סלא גילה מהו סיעו הטובה סאמר למען יטב לך כדי סיעעו כל המכוונת בתוס' ולא יתבטל מעשיית סום מצוה קלה או חמורה כי יאמר סמא סיעור הטובה הכתובה במצוה הקלה סל סילוח הקן היא חתה גרולה משיעור הטובה הכתובה בכבוד חב ואם החמורה או להפך ולזה הביא מעל הפרדס ססכר המלך סועלים וכראו מרהאמר סכר המלך ספועלי' כראה סקבב להם סכר ססכרו יס סדרך ספועלים אבל לא גילה להם מהו סכר הפרד' כלומר כפי סכת סעולת העוררם סמסביחם בו לא גילה להם כי חם סכר ספועלים הטובים כעבודת הארץ סהם סכרו זום גילה להם ובערב בא המלך וקרא לכל אחר ורצה להטיב עמו ולתת כפי סבחה סהסבית כפררם יאמר לו תחת אחי אילן עמית אמך לו תחת זה אמר לו סכרו ק' ורוך ייסבא דלא קאמ' סכרך ק' אלא סכרו כלומר סכרו כפי סבחה הוא ק' כי סכה ספועלים הוא סנה כעבודת הארץ אמרו לו לא היית כריך להודיענו איזה אילן סכרו מרובה ונחיק כולנו קופצים לעסותו ויהיית מחיח מלתת סכר גדול עלינו כיון סאחמם סכיר יום לעסות במלאכתך ואפילו היית חפץ להטיב ולתת כפי סבחה לא הייה עולה בערך זה על חר מזה סזה נמסך בסביל סלא ידענו ואילו אותנו סועל לא עסק בו היה כספר ואתה היה לך להודיענו להנחותך ולטובתך והטיב המלך אלנו הודעתו כיכר היה כל פרדסי כעסע ואף על פי סבחה אילן היית מרובה עכף אף הפרדס נגמר אלא בחייון כל מה סבוחם וכך הקב"ה אף על פי סגילה מקבת סכר בקלה וכחמורה סהוא האריכות ימים לא גילה כסאר כל המכוונת וגם באלו הסת מקבת סכר סלא גילה מהו סיעור הטובה סאמר למען יטב לך דהיינו לא נגלה סכר סכח הפרדס לעהב אבל גילה סכר ספועלים אורך ימים וסנות חיים ורמינו להקדמתים סחי האדם תלויס כמעטה המצו' ואסרי חמוס יחזיק עם הנה סכרן וחו' אורך ימים וסנות חיים ופעולתו לפינו' : בינאנו :

דרוש שני לפרשת

תצא

מדרש קידושין פ"ק תניא רבי יעקב אומר אין לך בל מצוה וסעודה שכתובה בתורה שמתן שבת בצידה שאין תחית חסותם תלויה בת בניכוד אב ואם כריב למען יארכו ימך ולמען

דרוש שני לפרשת תצא

הפח

לצטט על ישראל לערוך כבודם ויחמרו להם למה תבואו לערוך
 מלחמה כי יהיה לכם בזה סכנת נפשות הלא אנכי הפלסתי
 הארבע באותה מלחמה שכתבתי אתכם ויבא לי עם בכל הגוים
 ואתם עבדים לשאול שבעיני אינו חסדו כמלך להחטיב אתכם
 עבד מלך מלך אלא בעיני הוא שאול כאיש הרעו לזה ברו לכם
 איש ואיש ילחם אתי והיה נהיה לכם לעבדים ולא חנוס להיות
 עבדים לעבדים שגם אתם עבדים לשאול ואם אוכל לו והכיתיו
 ויהייתם לנו לעבדים ויפה כחכם בתבואי זה שאתם קרובים יותר
 לפטר ממנו כי אמנם נעשו לעבדי אחרים שהיו גבול גרול ואתם
 תעבדו אותם שכתבתי אנשים של כורה גרולו הערך ויבני חורין
 עוד ורעה שאם ברו לכם איש זה שאול כמו שרשמו חזל במלחמת
 עלי וירך איש בתימון מהמערכה זה שאול שחטף הלוחם מיד גלית
 והביאם לעלי ומאוחזו זמן היה לב גלית על שאול ולכך אמר לי
 הלא אנכי הפלסתי שחטף ממני שאול הלוחם והארע מזלי עמו
 ונבדלתי כיון דאחרת חזקתי ויתחזק לבו להלחם עמי ואת עבדי
 לשאול בחזו באיש זה שאול שהוא מוער להלחם עמי וירר אלי
 עבדתי ירר מאותה גבורה ונכחון בהלחמו אלי ואם מכל עכשיו
 להלחם עמי והיינו לכם לעבדים ולא חנוס להיות עבדי עבדים
 ואם אוכל לו והייתם לנו לעבדים ויפה כח שלכם בתבואי הזה כי
 אמנם לא נכנינו בעבדות ויבא נפתעב לכם אבל אתם חזק לכם
 הפטר כי עכשיו עבדים אתם וגם אחר כך חזק לכם עכשיו יותר
 קשה כי אם גב עבדים ועבדתם אותנו וכיון שגם עבדים אתם
 מה לי הכח מה ליה תם ויבא העלשתי אתי חרפתי את מערכות
 ישראל היום הזה חנו לי איש וכלחמה יחר ויש לרקד כי כל פאוק
 זה הוא מיותר שבר אחר קודם בת לכם איש וירר לי מה חזר
 לומר מיר אתי חרפתי וכו' תמו לי איש ועור למה פיה סקור אמר
 ברו לכם איש וכאן תמו לי איש וקודם אמר וירר אלי וכאן אמר
 וכלחמה יחר ועור מה זה שהזכיר כאן אתי חרפתי את מערכות
 ישראל ועור כי ער הכה לא כתן תפלה לישראל לחרפם כי תבוא
 כעול היו רבתי ונאמי האם קודם אמנם לבא לביאור אסור מחזל
 במ' שמאל ר' יוחנן נר' שמעון בן לקיים ר' יוחנן אמר אמ' להם את
 אתם אומרים שהולך נכור למת איש הריני ממתק לכם תיום ברו
 לכם איש וירר אלי ר' בי שמעון בן לקיים אמ' כך יהיה בטבת לא
 אמר אותו שכתוב איש מלחמה תמו לי איש וכלחמה יחר ויש
 לרקד בהבנת רבירבי יוחנן שהם סתומים כדברי הספר
 החתום וגם במאי פליגי רבי יוחנן ור' יעקב מלא זה שאמר ר' כך
 יהיה בטבתו שאין לו הבנה וגם לרקד למה תפס עסוק ברו
 לכם איש בטבת רבי יוחנן ופסוק תמו לי איש בסבר ריש לקיים
 ולא דרש מפסו בת לכם איש אמנם כל שר' יוחנן ור' באו לתרץ
 הקרקרקים שדקדקתי בפסוקי' לו ורבי יוחנן ריש רתנו לי איש
 הוא כפסוקו ומס' ברו לכם איש חזק הכוונה בחזק לכם איש
 דאם כן הילל בפירוש בחזק מלא ברו אלא הכוונה לומר הלא
 אנכי הפלסתי הנכבד שבשולם שנכתתי בימי עלי ומי יתייבב
 לפני מכל הכבירים שבשולם רק אם בריאה יברא האיש בארץ
 גבור יותר ממני וזה הריני ממתק לכם מ' יום שהם דומים
 שהולך נכור בהם ואלו אם יברא הקדוש ברוך הוא בריה חרפה
 אפטר סוכל אלי חס' בת לכם איש מלפון בריה חרפה וירר לי
 כמס' חזל פני הכסילנו שאמר ירר לי כמו עלי או מלפון וירר מים
 ערס גם עתה לפי דרכנו בבריאת איש גבור באלו המ' יום
 ירר אלי כלומר עלי ולכך ויתייבב מ' יום כנגד ישרית האלף חס'
 רבי יוחנן בסוף דבריו הריני ממתק לכם מ' יום ברו לכם איש
 וירר אלי לומר דהאוי קרא רבת לכם איש קררש ואף על פי
 שבמראת מס' סוטה פה א"י יוחנן גלית מעמד בגילוי פנים לפני
 המקום שאמר ברו לכם איש וירר אלי ואף איש אלא הקדוש

ברוך הוא שכתבתי האיש מלחמה אפטר דלא פליגי על המדרש
 הזה ויש ליישב דהתם כמי הכי האמר ברו לכם מלפון בריה
 חרפה שיברא ה' והיכן האמר הקדוש ברוך הוא במס' איש חזק
 איש אלא הקדוש ברוך הוא שכתבתי האיש מלחמה ואף כונתו
 להלחם עם הקדוש ברוך הוא אלא עם הבריה חרפה שיברא
 הזה מן ברוש ש' ימי מרבר על הקדוש ברוך הוא שילחם עמו
 שאם כן אף הוא אומר ואם אי אוכל לו והכיתיו חז' חז' לרברים
 אלו שחר וריש לקיים אמר כך יהיה בטבתו אם כדברך ר' יוחנן
 שאמר ברוך שיברא הקדוש ברוך הוא בריה חרפה כדי שילחם
 אתי ואם כן לא כתן תפלה לאלהים וזו היא פכרו שלקה כמס' ז'ל
 ויפול על פניו ארצה כדי שיטמא אותו הפה שחירף וגירף רכתי'
 טמאם בעפר יחר פניהם חבוט בטמון ואם מס' ברו לכם איש
 הוא שיבר' הקדוש ברוך הוא בריה חרפה חז' כאן חירופין לה'
 לכך דרש ריש לקיים שאמר אותו שכתבתי ה' איש מלחמה תמו לי
 איש וכלחמה יחר וירר זה חז' לרשמו מפסוק ברו לכם איש זה
 הקדוש ברוך הוא שכתבתי להלחם עמו דלא סיך לומר אם אני
 אוכל לו והכיתיו אלא מפסוק תמו לי איש וכלחמה יחר ונרמז כאן
 שמרבר בה איש מלחמה שהרי כך אמר וכלחמה בלומר ה' איש
 מלחמה וכלחמה יחר עם מי שהוא איש מלחמה כי גם אני לאחם
 עמו וזו כחול אותו רשע כי לפעבר בימי עלי חטף הארץ
 עם הלוחות ואף על פי שזמר שאול וחסף מיד הלוחות בעזרת
 ה' איש מלחמה אמר עכשיו תמו לי איש ה' איש מלחמה וכלחמה
 יחר וזה אמר הקדוש ברוך הוא הריני מפילי ביד בן איש אתה
 רצה להחטיב אותי על מלחמה שלפעבר בימי עלי ואני כירע
 לך שלפעבר ככחך איש במימין זה שאול שחטף מידך הלוחות
 ועכשיו אתה מפיל ביד בן איש אחרתי ולא אחטיבך שתפול ביד
 איש ולכך אחר שאמר תבואו אס' יוכל להלחם אתי ואם אני אוכל
 לו דלא סיך אלא בבני ארס ורעה שלא הסיבו לו על התבוא'
 שהתנה אז חזר ואמר אתי חרפתי היום הזה מערכת ישראל
 ברברים הללו שאמר אומר עכשיו שהם תמו לי איש ה' איש מלחמה
 וכלחמה יחר בשנה כי גם אני בעל מלחמה ולא הזכיר בזם
 תבואי כבתחילה חס' וישמע' שאול וכל ישראל את רבירי הפלסתי
 האלה ויחרו ויראו מאר מרקאמ' האלה מכלל הריבא אחריתי
 אלא ברברים שדבר תחילה ברו לכם איש חס' יוכל להלחם וכו'
 לא חס' אבל כיון שראו שנגע בכבוד שמים ואמר תמו לי איש
 ה' איש מלחמה וכלחמה יחר ואף פחד להם לגבר עיניו כדיראנו
 מפני עונם הגרול שהם גורמים לחלל פס' עמי' עלי דס' ויתוסף
 על חטאיתם פשע ויקנא דור לכם ה' ויקח מקלנו בית יבחר לנו
 חמשה חלוקי אבנים מן המזל במ' אחז' אחר לשמו של הקדוש
 ברוך הוא ואמר לשמו של אהרן ולשם אבות העולם אמר
 אהרן לא חס' גואל הדם עלי לפרוע ממנו אמר הקדוש ברוך
 הוא ולא לפני חירף וגירף עלי לפרוע ממנו ויש לרקד
 מה זה שאמר אהרן חס' גואל הדם עלי לפרוע הימנו ועק' כיון
 שחמשה אבנים לקח והעלסה היו לשמן של האבות למה לא
 אמרו גם הם עלינו להפרע הימנו כמס' הקדוש ברוך הוא
 ואמר אהרן הן אמת שהירף הביא בפירוש הדם למה
 חמשה אחר לשמו של הקדוש ברוך הוא ואמר לשמו של אהרן
 וג' לשם האבות אחר הקדוש ברוך הוא עלי לפרוע וכו'
 אמר אהרן לא גואל הדם אני עלי לפרוע אחר אבות העולם
 וכי לא עלינו לפרוע ממנו שחירף וגירף מערכת אלהים חיים
 והקם לעקור את בנינו ולעקור את תורתם שהיא מחיית' אבל
 במדרשות פלגו מדרש שמואל וכלקוט לא החזקו רבירי האבו'
 כלל וזכרן לתת סבר' למר' זה יונל שר' דרשו ענין חמשה חלוקי
 אבנים לקח שהם לרמז לשם המות והאבו' ואהרן סה' גואל הדם

דרוש שני לפרשת תצא

מערכו יום סבתו מס מערכ' מול מערכ' ונס נטל הארון מהם ונס
עכשיו חזר לחרף הם ב' מערכו יום אחר חרפת וראיתי כחן אחר
חרפת כי גרף את המס ויקלל את חזר בלהי' פי עס אלהיו על
חזר בידך אותם וזה חירף וגרף ולהבי' מ' אתה בא אלי ואני
בא לך שמעתי שאמר חזר אתה בא אלי ואני בא לך חזר חמי כל
עכב ומעל' סלך להתפא הוא על מ' פסיעו' סלות' אחר ערפ' לעמ' ו
ומזר זה כתלנו לך מ' יום וג' אחרו כח עכמו אמר בא לך כי זקנת
דות לותה אותה יותר כל ימי חייה ומש' ה' הזה יסגדך ה' בידו
אפשר בדקד' דברי ג' ל' סבתו למעל' ויחמ' הפלמתי אתי חרפתי
מערכו יום היום הזה ולמה אמ' ה' הזה אתה יתב' עס מחול על
ויתכב מ' יום כנגד מ' יום שניתה' בהם תור' . עוד לחול כנגד מ'
פסיעו' סלך ערפה עם חמות' והנה כול' ג' ל' בהתיכבו מ' יום
היתה לומר מאי עומד לים כי אם ער סוף מ' יום שהתור שניתה'
למ' יום וכל אותם מ' יום עולה להם זכות התור ולכך המתין עד
לאחר מ' יום וחמ' היום הזה תנו לי אים וזה המ' כי כבר סלמ' זכנ'
המ' יום עמרו יס' לקבל התור ורוד' חמ' לא המ' יום הם כנגד מ'
פסיעו' סל ערפ' סבה' ארץ למ' לסלוט עליך אבל היו זהו פסלמ' ו
המ' יום ולא נסאר לך זכות פסיעו' יסגדך ה' בידו שלא יהיה מזר
אחרות הקדקע חלל בידו יסגדך ה' והיכתיך מכת נחלה מאר
והסירתי את ראש' כי כיון שחרפ' להי' חיי הרי אתה חסוד כמת
ולא יחפר לך כי אם הסרת הראש מן המ' ונטל מן העול וכל
הכח הזה הוא מעליך מכח להי' עליון העומ' עליך ואתה חרפת
וגידפת והרימות קול' . יום והסירתי ראשך מהרברך פהי עליך
בה עממה אכרות ראשך וירעו כל הארץ כי יס' להי' לישר' וירעו
כל הקהל כי לא בחרב וכחית יהושע' ההכונה כי כל העולם
יסמעו את מפלאו' ה' אשר עשה בהכחן מלחמ' זו על חזר וירעו כי
יס' להי' ליש' אך ערן לא הכירו הרמזות' את כבוד ה' לגמרי כי
וזאמרו שמה היה הנכחך דרך טבע בחרב או בחנית כלחם עס
ג' ל' אבל הקהל הזה העומדי פה במערכ' סרוחי הניכחן סלל
בדרך טבע סנכח חזר בקלעו' ובאב' לג' הפלמתי הגיבו עתה
ירעו כל הקהל הזה כי לא נחר' זכמי יהושע' ה' כי לה' המלחמ'
ולא במש' אונתו רעס וכלחמה וחר עס האיש מלחמ' יס' כי רעס
כי ירעו הקהל הזה כי לה' המלחמ' ואז עור מלבוז עור אפסר
לעד ורמז מעליך טים בית כח בעזרת ה' להסיר ראשו בהיותה
עלמ' בי ארץ הרעס על גופי הארס כי אם בהיותו עומד על רגליו
כי אחר טיעול העול בארץ חיינו בדרך לומר שהרא' הוא למעל'
כי מוטל הראש והגוף יחד ואומתי נקרא הראש למעל' כשהארס
זקוף וזמר חזר בעזרתו אסיר את ראשך מעליך כמ' שאתה
זקוף ואת' והסירתי ראשך מעליך ואעפ' שאתה נטל לארץ
ויכרו ראשו מ' ח' בטח בה' להי' ראשו בהיותו עורנו עומד ונתן
אתכ' ביריבו כמו סכתבו כי לה' היסוע' במלחמ' זכמי ארס תנול'
היפועה בג' ועל האמת ונתן אותם הבה ביריבו זה מתבאר ג' ל'
מהערה כי תבא למלחמ' ויום לדיק' סכב' קצת פסו' זה בפרסה
הקודמ' כי תבא למלחמ' וראי' סוס ורכב' וכו' ועוד בדקד' מהו וראי'
בטביה דהילל וחסק' בסבי' אסת יפת תואר ועוד כי בטבי' הוא
מיותר ויהילל וראי' אסת יפת תואר וכן לדיק' מ' כי תהיו לאיש
מתי כשם הא' אהוב' והאח' סמא' כיון עבן הבס' הוא למטוא' למי
לא פתח בסמא' ולומ' הא' סנואה' והא' אהובה' כמנהגו של שלם'
סבהן הגבור הוא מהאטה ראטונה ויש כמה דקדוקים ואחרים
כתבתי בדרס הקודם לזה: ונלעך ספ' הקודמת בתיב כי
תבא למלחמה להסיר את יסראל ביציאתן למלחמה סיהיה
באחרות סלימה וקלם נחטבים כאיש אחד בלי פירוי הלכות
כי מתוך כך יבאיתך אינה להלחם רק תבא למלחמה לראות
במלחמ' סה' כלחם לכס וכו' ויום סה' אים מלחמ' גם כי תראה סוס

של חספי ופנחם כהמים סהרג' ג' ל' בימי עלי אביה וכן מבאחי
אחר כך להרדף אל ומ' אחר הקדום בדרך הוא עלי להער' אחר
אחר עלי להפרע וכו' ולא הזכרו האבות לפי סמכינו אחר כך
כתוב ויסלח יד חזר אל הכלי ויקח מסס אבן ויקלע ויך את
הפלמתי וזמר וזמר ויחזק חזר בקלע ובאבן ויך את הפלמתי
מראה טעמי אבנים זרק לו חזר ובכל אחר מהם הכה מכה טיס
בה להמית והם האבן סהיה לסס הקבה ואמר הקדום בדרך
הוא עלי להפרע הימנו סבאות' אבן הוכה הפלמתי ויפול ארצה
וזמר חזר בקלע ובאבן אחרת סקוה לסמו של אחר ג' ל' הרס
ויך את הפלמתי וימיתו סכך אחר אחר עלי להפרע הימנו
אבל הג' אבנים אחרים סהס לסס האבות לא זרקס חזר על
הפלמתי ויזך יאמרו האבות עלינו להפרע מהם כיון סהאבנים
סהס לסמס נסארו עומדות בתוך הכלי ולא נזרקו על ג' ל' זולת
הסתי אכני סלסס הבה ולסס אחר וזמרו עלינו ליפרע הימנו
וכן יהיה ונסון הרבר בעימי' וכל סלל ענה חזר לא בכח התפל'
כי ארץ כחם סל יס' לא בתפלה ודקדוקתי כן מהכתוב סאומר
ויאמר חזר ה' אשר הבילי מיר האר' וכו' וססוק זה כולו מיותר
בסכבר אחר גם את האר' וזהו וכו' אמנם התפלל חזר להבה
ועס עימו למחוס ואמ' ה' אשר הבילי כו' הוא יכלט ולזה תמכא
סטהיבו כאן סאול לך והי' יהיה עמך והרי גם מתמלה אחר גם
את האר' והרוב הבה עכרך והיה הפלמתי כאח' מהם ולא אחר
סאול אז לחזר לך והי' יהיה עמך וע' כיון סרוד פיו המדבר גם
את האר' וכו' למה חזר לומר ויאמר חזר ה' אשר הבילי וכו' מן
הפסיק ברברו כד' לחזור ולומר אמירה אחרת אמנם לעד
סקודס דבר חזר דבריו ולא סכיס סאול עמו לפי סת' הגרולה
והגבורה בכחן ואל' גם את האר' הבה עכרך כו' ולכך חזר חזר
ועס עימו למחוס בתפלה ואמר ה' אשר הבילי הוא יכלט
ברחמיו אז אחר סאול לחזר לך והי' יהיה עמך כיון סבטחת בו
והתפללת אליו הוא יהיה עמך' ויאמר הפלמתי אל חזר לכה אל
ואתנה את בשרך וכו' במד' אחר' ר' אבא בר כהנא אחר הארץ
אחרותי א' תכחמא אהא אמכא טעמא בא חלי ארץ כתיב כאן
אלא לכה חלי ואת' את בסרך וכו' לדיק' הא' טעמ' רמזי
איכא בי' בא חלי וכו' לכה חלי סהכל דבר אחר הן אמת סכפי'
ה' דר' זל הביא לסון המדרס בסמחה אחרת ואלא חליך ארץ
כתיב כאן אלא לכה חלי מכאן סהארץ אחרת ולא יוכל לזוז
ממקומו וכו' וירסא זו מתייטב הענין אבל מ' קשה רילמא מ' לכה
לכה חלי ולא אחר אבא חליך הוא כי פיו סכסילו כמו סאמ' ברז
לכס אים וירד חלי ולא אחר ארד חלי ומכל סהארץ אחרת וע' ק
כיון סהארץ אחרת ולא יוכל לזוז חליך מכיון כאמר והיה כי קס
הפלמתי ויילך ויקרב לקראת חזר' אמנם כל' דר' ויקי רזל מאומרו
לכה חלי כי סס' הפסוק לכה הוא לכה' ממנו והלאה ואי' מסמע
ויקרב חלי ויהילל בא חלי אלא מכאן סהארץ אחרת ולא היה
יכול לזוז ממקומו לכך אחר לחזר בלי ספק אתה עסית לי אתה
כסוף סלל ארץ ממקומו ואז זו גבורה לכח עי' כסוף אבל לכה
חלי עשה חלי באופן סאלך בדרך בני ארס ואתנה את בשרך
וכו' עי' נכחו מלחמה בגבורה אז חזר התפלל ליסראל סתמחמו
הארץ ללכת וירעו בג' ספלאות ה' חזר חזר אל הפלמתי אתה
בא חלי וזא' בה חליך סאומ' אתה בא חלי מראס דברי מותר
אמנם אחר לו רוד הנני נגוד על הארץ סתרפה אתך באופן
סתיהה בא חלי ולא תהיה אחר בארץ לא אכטרך לכחך עי'
אחרת הארץ לא עס היותך בא חלי בדרך הארץ א' בא חליך
בסס' האלהי מערכות זס' אסר חרפת למ' תמ' ל' אים מלחמה
ונלחמ' יחר כי מי בסחק יערך לה' ואת' אחר' ה' הזה יסגדך
ה' בידו על דבר כבו' סמו' ואמ' מערכו יס' כי גם בימי עלי חרף

דרוש שני לפרשת תצא

קפט

שמחה אם כשתייעת. ולא חפצת בה ושלחתה לנפשו ואם אחר
 שלא חפצת בה לא שלחתה וזו היא עבירה בדרך כי אם סמך שלח
 והקדש בדרך הוא מעמיטך להיות הכן הבכור לשמחה ויגיעך
 והיה אל אשר שאלת ורמז כאן הכתוב לומר האחת והשנייה
 והאחת שנואה ולא פתח בסמאה כיון שבן הבכור הוא לשנואה
 וכדרך טבע הוא להיות בן הבכור לאשה ראשונה אמנם לעד
 יש כאן רמז לרין התורה רקול רקעים גירסין ומזבח מוריד
 דמענות ובתקום אחר אמרו אם שאל שלח ותיקנו חזל כלן
 בזוג ראשון כאן בזוג שני כי בזוג ראשון קמים הם הגירסין
 ואם כן זה היתה היפת תואר אשתו הראשונה גם אם שאלה
 אין מתקיים בו ושלחתה לנפשו וכין סוף לו למלך אם שאלה
 אין להביט על כך להיות הכן הבכור לשנואה כשכיל שלא
 שלחה בו כל אשר עשה הוא על פי התורה כיון שהיו שנואין
 ראשונים אבל כי תהיין לאיש בנשים האחת האב שהיא האשה
 ראשונה והיא השנואה שהיא היפת תואר אשר לא חפצת בה
 ובין שהיה זוג שני היה ראוי לך לשלחה כיון שלא חפצת בה
 ואם שאל שלח וכיון שלא שלחתה וגירסת אותה עבירה היא
 בדרך גרמי להפניטך שהיה הכן הבכור לשנואה וכתיב שנייה
 לרמז שבשכיל היות השנואה האשה השנייה ואתר לו לשלחה
 מעל גמיו ולא שלחה נעמט שהיה הכן הבכור מהשנואה וזרע
 פי שנים בכל אשר ימנע לו ועבירה גוררת עבירה לכאן ממנו
 בן קורר ומורה ומיך לזה כי יהיה באיש חטא משפט מות
 לומר שאם חטא על הכן קורר ומורה אכיו ואמו ולא הביאהו
 לבד בופו להיות בהרג לאחר שהיה אים כי אליו נהרג בערנו
 בן קורר ומורה לא בא לכלל אים רהימו מסיבא כי פערות ער
 סיקוף וקן התחתון שבאמר בן ולא אים ואחר כך סופו ליהרג
 משבא לכלל אנשים כי יהיה באיש חטא משפט מות וכו' וכן היה
 באבסלום שהיה בן יפת תואר ולא רדס חור אכיו סמוכים כי
 יהיה לאים בן קורר ומר כמעט חזל ואחר כך שבא לכלל אנשים
 האמת ותלית אותה על עץ רהימו סתלה אבסלום באילן וימת
 סס וסמך ליה לא תראה את שור אחיך לומר שאף על פי שבויה
 הקדוש ברוך הוא לא תלין בכלתו על העץ כי קללת אלהי' תלוי
 שיאמר מפני מה זה תלוי מפני שבירך את העם ונמצא עם
 שמים מתחלל ואם יש לתלוי אזה עור או פה נדחיה היה אפטר
 להתעלם מהם בטענה זו שיאמרו זה שורו של פלוגי התלוי
 נמצא עם שמים מתחלל לזה אמר לא תוכל להתעלם השב
 תפיטם לאחיך זה זרע העובא ממנו דאחיך אקרי ווכן וכדיק
 ילבס עור סמך לא תראה כי יאמר האדם כיון שרצוה תורה
 כנגד יבאר והתיר במלחמה גרמית אשת יפת תואר אם כן יש
 להתיר במלחמה כנגד יבאר לראות שור או חמור של יהודי
 אחיהו הנדחים במלחמה וטוב שיקחם דרך היתר ומה גם אם
 מתחילה באו ליר אחיך במלחמה עכמה ונדרו ממנו תבא
 לפשוט יד בהם לא לא תראה לך היתר בסור אחיך במלחמה
 ואם והתעלמת מהם כריך אותה להתעלם מהם ולא תקחם
 לעבדך ושאר תאמר אם כן אעלים עין מכל וכל שלא להשיבם
 פן יתקפמי וכרי לא לא תוכל להתעלם ובזה מרחקך שלא אמר
 כי תראה את שור אחיך לא לא תראה וכו' וכן הרב שלא תראה
 לך היתר בסור אחיך המפל בדרך ואתה פונה אל העלל ואיך
 רוצה להתבטל אפי' שעה אחת לא תקחם תהיין עמו ואין דין זה
 ולא באיש אבל אשה הרואה שור וחמור נפלו לא יהיה כלי גבר
 על אשה להקים עם בעל החמור כי יבוא לירי זימה וזהו סמך
 לא יהיה כלי גבר וכו' ומיך פילוח הקן שהיא מזה הגוררת
 מצות אחות לעשות מעקה ולמנות כלאים וכיבוד
 לפי שקורס דבר ביפת תואר שעשה עבירה להשואיה

גריב עם דג לא הירא כי מלחמתם של ישראל אינה דרך טבע
 והיה סקר רכב אל המלחמה אם יהיה חן ברכים פירוד שיכדיק
 לומר סקר רכב בלחן רבים אז נכנס הסהן זה משום מלחמה
 לגויים ולומר שמע ישראל בלשון יחיד שתקבלו עליכם
 אהרות שלימה לפי שאם אתם קרבים בפירוד רעו כי אתם
 הולכים על אוביכם ויש לכם להגוש מהמת עון הפירוד לכן
 פוע ישראל לקבל אהרותי ואפשר שאמר כפי זה אל ירך
 לבבכם כלומר אף על פי שפון הפירוד עבירה היא אל ירך
 לבבכם מעבירה זו לפי שיש ברכים לתקן אותה ושמע ישראל
 להיות בני אדם על פי שאתם קרבים הינם בפירוד אל ירך
 לבבכם מעבירה זו אל תיראו ממנה ודברו השוטרים אל העב
 לאמר פי הרב מה' אלסך זלזה מלי לאמר אלס שרכים
 הללו שהיה מדבר מי האיש אשר בנה וכו' הם הקדמה להכרזה
 שהיה עתיד להכרז מי האיש הראש מעבירות סבירו והחזור
 היה מתבייש מבי אדם שיאמרו שהוא בעל עבירה לכן הקד'
 לומר קורס מי האיש אשר בנה בית חרם וכו' כי עכשיו גם
 הרא מעבירות יחזור ואל יתבייש כי יהיו תולים חזרתו בבגן
 בית או נטועת כרם או לקיחת אשה עכו' ולפי שהכרז על
 הרא מעבירות שיחזור מהמלחמה אומר עכשיו כי תבא וסמך
 ליה כי תעשה הישר בעיני ה' כי תבא למלחמה ותכבד ותתן ה'
 אלהיך לישראל אף כורך להפיל את סלם אלא ונתנו את הסר
 גהרל סבה וממילא מפלים סלם כמו שמכינו ברור עם
 הפלסטים סתן ה' את גלית ביר דוד וממילא ככלו כל
 הפלסטים ואמר גשכית סבון להיות שבמלחמת הרעות מדבר
 סכתוב והקדוש ברוך הוא לזה כי תקרב אל עיר וקראת אלה
 לפלוג ואם לא תפלים עמך והכית את כל זכורה לפי חרב
 רק הנשים והטף וכו' תבונלך וכו' זהו במלחמת הרעות דאילו
 במלחמת מצוה כתיב לא תחיה כל נשמה ולכך אמר כאן כי
 קבא למלחמה סכתתו למעלה ואם לא תפלים עמך ועשתה
 עמך מלחמה ונתנו ה' אלהיך בירך ושכית הנשים והטף
 שהם סבון כסבויים הם לעולם שאין ררכם על נשים וטף לכאן
 מבתיהם והם נראים כסבויים שאינם יוצאים החוצה אותם
 יש לך רעות לסבות ולא הזכרם וכו' סכתתו לך רעות
 לסבות הנשים ולא האנשים תראה ברעתך בסוב' התר הסבויה
 שהתרתו לך לסבות הנשים שבנראי לא התרתו לך אלא שתקח
 אתה לנשים שאם לא התרתו אלא להיות לך שפחות למה לא
 התרתו לסבות האנשים גם כן להיות לך לעבדים וזו וראת
 בסבויה אשת יפת תואר כלומר בסובית הסבויה שהותרה לך
 תראה אשת יפת תואר שנהרג בעלה במלחמה וחסקת בה
 ולקחת לך לאשה כריך לך לעשות באופן שתפאכה וגלחה את
 האשה וכו' ולא התירה לו הקדש ברוך הוא אלא כנגד יבאר
 והטעם שהתיר הקדש ברוך הוא ברבר זה כנגד יבאר מה
 שלא התיר בשאר איסורין כנגד יבאר העמין הוא כי עון בת אל
 כבר עון חמור מאד ומים גבובים יתקו ליבאר ולהרחיקו
 מילותו עון החמור התירה לו הקדש ברוך הוא ביאה ראשונה
 כי מתוך שהיה לראש פת בסלן שהותרה לו ביאה ראשונה
 אפשר שיתרחק מבת אל כבר לגמרי ואם גבר האספק לקחתה
 לו לאשה והבאתה אל תוך ביתך רהימו הבית שאף דד בה
 עם האשה והעדות כי רלף טורר מדימי אשה הראשונה בראותה
 ירך חברתה בצרה וגם וגלחה היפת תואר את האשה כדי
 שתתמול באופן שזה יגרס לשנואה ואחר כך סמוך לנולה
 קורס שתתקטע תבא אליה ובעלתה באופן שתהיה קץ בה
 וכל זה להרחיקה מעליו ויהיה אם לא חפצת בה ויהיה לטון

דרוש ראשון לפרשת כי תבא

קצ

אם המקבל טובה מחבירו הוא מחוייב להחזיק בטובהו ולספר בשבחיו ולא יהיה כפוי טובה עמו עמיבים אצמו להורות ולסבב לאלהינו יתברך שמו אשר תמיד גומל עלינו כל טוב ולא כהיה כפוי טובה לכבוד בטובתו חו' וחסדו ה' חזיר חזר במלנו והגדיל לפשות עמו כמה וכמה טובות כפולות פעמים בהליום שאין בעל הנס מכיר בהם וזולתו יתכ' בדכתיב לעולם כשלאות גדולות לבדו ואחז' אפילו בעל הנס אינו מכיר בניסו לפיכך חנו חייבים להודות לו ולכבדו תמיד לעולם ועד כי בכל עשה ושעה הוא גומל עמו חסדים טובים אלא שאין אנו מכירים בהם כי הוא עושה כפלאות לבדו שהוא יודע ומכיר במ' ולזה כיון דזר העה' שאמר האר' לה' כי טוב כי לעולם חסרת אפילו על הקטן שלא ראו עינינו ענין הנס ראוי להודות לו ולסבבו בענין כי לעולם חסדו גבר עלינו והוא דבר בעלם מאתם כי לא הכירו וידעו בהטו והוא עד שאמר דוד אלהי סתר לי מצר תכרתי וכו' ואם כן ראוי שיאמרו סירה והודאה גאולה ה' אותם שלא הכירו בניסו זולת הכבוד יתברך לכתום וידו ויטבחו בכל לבב סאלו ראו בעיניהם הנס וההגלה וסאלו הנילם יחד הכר ממע ועיניהם הרואות הכלתם סבראוי שאין יודעה בכל! לב ולב גם עתה שלא ראו הכר והם גאולה ה' שהקבה הכיר במכס ראוי להם להודו' לו ולסבבו באופן שכפי זה ראוי להודות לה' לעולם ועד ומתוך ההודאה ההארס מורה ומשבח להקדוש ברוך הוא יסובה לשום עליו וחסדו לא יסור ממנו עד שפי' הראשון זל' מעה זובח יגור יכבדנו וכו' כשהארס מודה להכה' הוא שתן לו כבוד ולא עור אלא שהוא משים ומכין דרך ישר שיעור פעמים רבות ועשה ה' עמו חסד ויבילם מכל צרה ויראה ביפע ה' וכפלאותיו וזם יסם דרך מטי' דרך שפעמים רבות עור ארצנו ביפע אלהים כיון שאינו כפוי טובה וגם לזה כיון דזר המלך עה' שאמר רבות עשית אתה ה' אלהי כפלאותיך גמחם סתיו' לינו אין ערוך אליך אגידה ואדברה עמו מספר והראשונים זל' פי' הכונה רבות עשית ה' ואם קרא: כסו' ופלאו' הוא בערכם כי בערך האל יתברך אין ערוך אליך ואין דיון סאינם בערבך כפלאותיך וכן ביאת משה יות לה' חסדו כי אינם בקראים כפלאותיו אלא בערך בני הארס ולי' גראה לפר' הכתו' שאמר: דוד כמה מעלות טובות רבות עשית עמו וגם בטעה באהה מתקנה עם הארס ברין ובמרת אלהים ידעתי שהוא לי מרת רחמים וזם ה' אלהי אתה מתנהג במס' ה' ברחמי' פשוטים בשאתה מורה עלי רח להיות אלהי במד' הרץ לפי שפלאותיך גמחם סתיו' בטעה שאתם מורה רח הוא האל אלינו להנאותינו ונחש' תיג' במעשה דהוא רשע לו קנץ ברגלו ואמר אחר כך חורך ה' כי אצפת כי שאותו האף יהפך לרחמים ותכחמוץ ואם כן הרץ שעשה הקדוש ברוך הוא עם ישראל הוא לתכל' רחמי' אחר דוד אגידה וארברה גמרתו בלבי לדרום כפלאות ה' ולהגידם בפני רבים בעין כמסך תועלת גדול מהאדתי על הנס בפני רבים כי בראותו יתברך שאיני כופר בטובתו ואני משבחתי ומכיר כפלאותי אשר עשה עמי יסובה ה' לשום עלי לטוב' ויעשה עמי כפלאות בכל יום תמיד וזם אס אגידה וארברה כסי האל יתברך בקהל עם אז עמנו וכתרבו הנסאים מספר כל' מתוך ספר ארסם בכל הארץ להורות שמו יתברך לא ימנע טוב ממתן לעולם חו' היא כוונה סכית במטה הור' לה' כי טוב וישר הוא להודות לה' וגם כיון דזה תועלת גדול שמתוך ההודאה סאיני מודה לה' ימסך לעולם חסדו ולא יסור ממנו בין שאכחנו מכירים בטובתו תמיד לעולם חסדו מאחר שאין אכחנו כפוי טובה ח' וזה אצלי כוונת מ' כמראה ד' כריכין להורות שהלל ד' חייבים להודות לרמוז סלכוך עכמו ותועלתו הוא ברוך

להורות בר' דברים אלו כדי שיסובב ה' לשום עלינו ולהכילו באופן שהיא הודאה לעבר וקפלה לעתיד כיון שהוא מכיר בטובת הקדוש ברוך הוא כי מי שהוא כפוי טובה הוא נועל דלת בפניו שלא לעשות עמו טובות חן וחסד ולכך מכינו טובה הוא תוכח' מגולה שהוכיח יוסף לאחיו על רבר הגבויע ואמר להם רברים קשים כגידים על שהיו כפויי טובה ולא הכירו בטוב אשר עשה כמס ושלחו לו רעה תחת טובה וזם למה שלמתם רעה תחת טובה הלא זה אשר יסתה ארצנו בו וכו' הרעותה אשר עשי חס ויט לירדק שאחר שהוכיחם ברבר קשה ואמר למה שלמתם רעה תחת טובה שהיא מרה מגונה ורעה מאד כדכתיב משיה רעה תחת טובה לא תמוס רעה מביתו למה סיים בתובחת ברבר בקל לומר הרעותה אשר עשיתם סגראה שמוכיחם על רבר מגונה בלבד וצד שהוא מיותר לגמרי והראשונים זל' פי' שאמר להם עכסו הוכיח סופסם בענין הגבויע על תחלתם שהראתם גמחםס הולכים בתום ובמרת החסידות והחזרתם הכסף עתה נתברר שהכוונה היתה כדי להטעות לבני ארס שיחזיקו חת' לכסרים וחסידים ותעשו רעה גדולה יותר מסכסם הכסף וזם הרעותה עכסו אשר עשיתם בתחל' בענין חרות ככסף גליתם גאותה פגולה היתה תכליתה לרעה כדי שחזיק חת' לאחשי' בריקים ומהיך כך תשלחו יד בדבר גדול הערך והחשיבו כמו הגבויע הלא זה אשר יסתה ארסי בו והוא נחם יחם חן המיחוש תלוי בגבויע בלבד כי לא כל ארס יודע לבחש בו אלא חים גדול הערך כארסי נחם יחם בו באופן שהמיחוש הוא מתוך שניהם כי הוא נחם יחם בו ארסי כארצנו נחם יחם באמצעות הגבויע ולא חים אחר זולתו: וגראה לפד' סבא להוכיח על דבר אמת שהוא עשה עמם טובה והם שלמו רעה לבטב הגבויע אבל מ' אפטר להם להשיבו רבר ולומר כי לפי דעתו הוא שעשה עמם טובה אבל לדעתם לא עשה עמם אלא רעה כפולה שהרי כמה בני ארס באו מברומה לסבב בר ולא נתטפל בעפריהם זולתו להם לברם שהביאם במצור ובמזיק באמו להם מרבליס ארס וכו' ערות הארץ בארס לראות וכו' וכמה גרעורים עד שהוכרחו להביא אחיהם הקטן למצרים ואם כן יברך לומר שלמתם רעה תחת רעה ולא יאמר שלמתם רעה תחת טובה לזה אחר הלא זה אשר יסתה ארצנו וכו' כלומ' תיכח אילן עשית' עמו רעה בענין אחר זולת הגבויע אבל בגבויע שהוא מיוחד אשר יסתה ארצנו כוונתה ברבר הזה סל אכילה וסתייה ארס חייבים לו שפתח לסס הפתח תחלה ואכלתם וסתייתם על פולחם לא ככח לעשות עמו רעה באותו דבר ממס כיון שהוא מיוחד לו לסתות כו' ואג' חרף תרתי נחם יחם בו הרעותם אשר עשיתם להרע לו במדה שעשה עמך טובה כדכתי' וסתו ויסקרו עמו ובאותו דבר הסבותם רעה חס הדרך הלכנו: אבנם גראה לי דרך ישר יסבר אפילו לפי סוסתם דסברו שהוא עשה עמם רעה תחלה ואם כן אינו בקרא רעה תחת טובה אלא רעה תחת רעה אחר להם עכ' אינו דומה מה שהוא עשה לם לאשר עשיתם ארס לו מאתם הרעות' עמו ולא הא עמכם והטעם אשר עשיתם ארס מעשה כפועל לגמב ממנו הגבויע המיוחד לו לסתות בו ולנחם אבל הוא לא הרע לם כמעשה ובפעול רח במחשבה חסב לעשות עמכם רעה ולא יבאה אל הגועל ואם כן אף על פי סתיה רעתכם אשר עשיתם תחת רעתו עכ' הרעותם ארס לפי שעשיתם הרעה כפועל מה שלא עשה הוא כן לם עוד ירצה שאף על פי סתיה בעי רברכם שהוא עשה עמכם רעה תח' ארס בארס לם לו רעה תחת רעותו הרעותם אשר עשיתם כי אין ראוי לסלס רעה תחת רעה כמו סאחל בילקוט על סמוך מטיב רעה תחת טובה

דרוש ראשון לפרשת כי תבא

לז תחת טובה פי' במקום הטובה שהיה מחוייב ע"כ אמר' תורה וזוהי לבי אדם כי תראה חמור שונאך שהיה פונח לך ועשה ע"ך רעה מנת תעשה עמו טובה ועצוב תעצוב עמו הרי מחוייב התורה לעשות טובה תחת הרעה וזה לא כשהיך חלה השיב רעה על רעתו במקום מה שחייבתו תורה לעשות טובה שחמור' תורה עזוב תעצוב עמו וזהו ענינו לא תמוט רעה מביתו שחמור זה יום בידו רעה שעשה חבירו עמו וחשב להשיב לרעהו ולהרית הרעה מביתו ויהיה גזר עליו שחמור רעה שעשה לו חבירו לא תמוט מביתו ולעולם התקיים בידו כיון שעבר על מה שצוה התורה כי תראה חמור שונאך עזוב תעצוב עמו וזוהי נתישב הכתוב באר היטב זה נראה לי לגרבת הילקוט ולגישת ש"ס במדרש רבה תהיה כוננת רבי יוחנן לומר שאם קבלך בערשם שהיא אכילה רעה לא תפלט לו באותה מרה עבמה ולא יתיר אלא רחיו לך שהתקבלו בבשר שהוא אכילה טובה כיון שהוא גמולך תחלה וזהו מטיב הרבר עכמו בעיניה דהיינו אם קדמו בערשם גם הוא יקבלה; אחר כך בערשי' דהיינו תבטיל רעה תחת רעה במקום האכילה טובה של בשר שהיה ראוי לקבלו כיון שהוא קדמו תחלה וזהו תחת טובה במקום האכילה טובה הרחוקה לתת לו ע"כ הוא המרה שאם קדמך בערשי' תקבלהו בבשר וזה השיב ערשם שהיא אכילה רעה במקום שהיה לו להשיב אכילה טובה לכך קלל אותו שלא תמוט רעה מבידו או אפשר שאינו קללה אלא הודיע שלא יבא מירי חובתו לומר שכבר פילס לו מה שעשה עמו כי ערף אותו תבטיל של ערשם שהיה אכילה רעה לא תמוט חובו המוטל עליו מביתו ורבי שמעון בר אבא דרש שאין פי' הכתוב מטיב רעה תחת טובה אלא הכי קאמר מטיב רעה תחת רעה ומט' מטיב רעה תחת טובה הוא חמור לסוף הכתוב תחת טובה לא תמוט רעה מביתו כלומר במקום הטובה שהיתה רחוקה ומזמנת לבא עליו יוסף הזמין שלא תמוט חמור רעה מביתו וטובה לא יבא לו כי הוא חשב להדיח הרעה שהיתה בידו ולשלחה מעל פניו ותבא הטוב ח'לוי ותחת הטובה שרצה לא תמוט לעולם הרעה מביתו ולדרך זה מדוקדק שאמר לא סוף דבר מטיב רעה תחת טובה פירשו לא תדרום פיעור הכתוב שתחת טובה הוא סוף הענין שאמר מטיב רעה וסמך ליה תחת טובה אלא מט' תחת טובה הוא כדדס לסוף הפסוק תחת טובה לא תמוט רעה מביתו כדאמרן ורבי אלכסנדר דרש מט' תחת טובה שהכונה לומר במקום מה שחייבהו אותו התורה להשיב טובה לסומא כדכתי' עזוב תעצוב עמו וזה עבר על דברי תורה לכך אמר לא תמוט רעה מביתו כי התורה צוהו ואמר' עזוב תעצוב עמו שאף לשלם רעה תחת רעה ולכך אמר הדעותם אשר עשיתם אפילו לשי סברתכם שעשה עמכם רעה וכפ' שלפי סברתי לא עשה עמכם רעה ואתם משלמי רעה תחת טובה וכפוי טובה שמתוך כך אתם מעלים רלת בפני גומלי חסדים כיון שאינכם מכירים בטובת חביריכם ולזה אמר דוד המלך פיה יתלמוני רעה תחת טובה שכול לנעמי פי' הראשון זל שמתוך היותם כפויי טובה ואינם מכירים בטובתו; אזי מונע עצמי מלהטיב עמהם והנם גורמי' שכל לנפשי שאהי' שכול ממזנות ומעשים טובים שהם תולדותיהם של דבריה' הנה כתבאר עונם הכופר בטובת חבירו ק"ו הכופר בטובתו של הקדום ברוך הוא שהוא מגונה וקשה מאד ודבר זה מתבאר מן הפרשה בענין הבכורים שהזויר הקדום בתוך הוא לעשות כל החרדה והוא כדתן כיצר מעלן הבכורים כל השיירות של מעמד מתכבדות וכו' ולכן ברחובה של עיר וכו' והשור הולך לפניהם וכו' החליל מכה לפניהם פר שמועדים להר הבית וכל כך למה למען דעת דבריה' כי יתנו לב לרעת כי לה' יהי רצון

טובה ה"ל יוחנן אם קבלך חבירך בערשם ואתה קבלתו בכס' ערף מתבקם לך למה שהוא גמולך תחלה אף שמעון בר אבא לא סוף דבר מטיב רעה תחת טובה לא מטיב רעה תחת רעה שאמרה תורה כי תראה חמור שונאך עזוב תעצוב עמו ובמדרש רבה הובא המאמר בסגנון אחר וזל אמ' רבי יוחנן חס ק"ו מך חבירך בערשם קדמוני בבשר למה שהוא גמולך תחלה חר שמעון בר אבא לא סוף דבר מטיב רעה תחת טובה אלא חפי' מטיב רעה תחת רעה לא תמוט רעה מביתו אמר ר' אלכסנדר מטיב רעה תחת טובה שאמרה תורה כי תראה חמור שונאך וכו' עזוב תעצוב עמו ויט' לדוקדק לטתי המכחמות הובא רמז בקראי החי דרסה דהא לא חייבי קרא לא בערשם ולא בבשר ורגיס ועף לדרסה האמר' שאמר' לא סוף דבר מטיב רעה תחת טובה אלא מטיב רעה תחת רעה תחת רעה תחת רעה ולעשות לטוב שאמר הכתוב רע והוא קשה מאד להלמו וכן קשה שס במדרש רבה מה כונת רבי שמעון בר' אבא ורבי אלכסנדרוי' אם חלוקין הם און שמהם אמרו דבר אחר : ונראה לעד שהקשה לחול מט' מטיב רעה דהיינו מטלם רעה תחת טובה כדכתי' ומשלמי רעה תחת טובה וכתיב יתלמוני רעה תחת טובה וכו' ועף קוטי מרד הענין דלא מטיב רעה תחת טובה אלא ברבר שהחמור בעין כגון המתן לחבירו דבר אחר ומחזיר לו אותו דבר בעצמו מצדוק לומר בו השיב אותו חפץ או חיינו דבר אבל אם נתן לו דבר אחר והחזיר לו דבר אחר אינו צורך לומר מטיב כיון דלא הדרא בעימא והכא כמי שעשה עם חבירו טובה וזה עשה עמו רעה אינו מטיב אותו דבר עצמו מעט' עמו כי הוא ימירט טוב ברע ועף בסופא דקרא שאמר' לא תמוט רעה מביתו פראוי ללמדנו תחלה שהיה לו רעה ואחר כך יאמר שלא תמוט הרעה שבביתו כי הרי בדרך זה שעשה חבירו עמו טובה ולא ראה רע אף קלל אותו שלא תמוט הרעה שבביתו והלא הטוב הית' עמו מקודם וכך היה לו לומר רעה תהיה בביתו ולא תמוט לזה דרסו חול דרך רמז ואקמכתא סבא לרמז ללמר לאדם דעת שלא יהיה כפוי טובה ולעולם ישמור חמד חבירו הקוד' עמו כי המקדים לא יושם ולפיקך אם קבלך חבירך בערשי' ופתח לך פתחו אף על פי שהוא תבטיל מה שהוא תבטיל ערשי' שאוכלי' אותם בימי הרעה של אבלת עכ' חייב היתה לו ולא יושם אף על פי שתקבלם אחר כך בבשר שהוא תבטיל של טובה ערף הוא מתבקם לך ולא הגבת למדתו יען שהוא קדמך תחלה והמקדים לא יושם ופיעור הכתוב כך הוא מטיב כלומר המטיב גמול לחבירו סקדס עמו וזה בא לפלט לו כי זה האציקר' מטיב אף על פי שהראשון קדמו באכילה רעה כגון תבטיל ערשם והאחרון הטיב לו אכילה טובה כגון תבטיל בשר עכ' המטיב שהוא המטיב קראי מטיב תבטיל רעה תחת טובה וכלאו הראשון הקדים לעשות לו אכילה טובה של בשר וזה עשה תבטיל הרעה של ערשם והטעם למה אף על פי שהדברים הם בהפך לפי שהיחוב של הקודם באותה אכילה רעה של ערשם לעולם הוא מוטלת עלת ולא תמוט אותו תבטיל רעה מביתו וחייבו תמיד עלת כיון שהוא מקדים ולא יושם ולכך חפי' שהטיב טובה היא מחשבת כלאו הטיב תבטיל רעה בערף החי' המוטל עליו מצד הקדמוני' שמעון בר אבא תירץ באופן אחר דמטיב הוא כפוטו שהטיב לו באותה מרה עבמה זה כגד זה מדי דהדרא בעימא וזה עשה עמו רעה והטיבו רעה תחת רעה ואף על פי שאמר הכתוב תחת טובה לא סוף דבר תחת טובה כלו' אף פירוש הכתוב כפוטו לומר שהטיב רעה תחת הטובה שקבל ממנו תחלה אלא הכי קאמר מטיב רעה על הרע שעשה

דרוש ראשון לפרשת כי תבא

קצא

ומלואה ומפולחן נבואה אלו זכאים וראוי לנו להודו ולעבדת לאחזק הכל כי מתוך ההוראה שלא נהיה כפני טובתו לעולם יצמו לנו חסרו להטיב עמנו ובוזה נבוא לביאור קצת פסוקים בענין הבכורים ועל לרקות אמרו כי תבא אל הארץ אשר ה' אלהיך נתן לך פהם רבתי מותר ומשפיק לומר והיה כי תבא אל הארץ ולקחת מראשית וכו' וכל וירסחה ויפכת בה פהם כל הוא מית' וחזר וטעה אשר תביא מארץ אשר ה' אלהיך נתן לך וכל יתור' הללו למה הנכרבו ועוד דה' וכל וירסחה ויפכת בה פהם כל הוא מית' ועוד למה אמר לשכן שמו עם כי רי שואמר אל המקום אשר יבית ה' ועד למה הנכרבו כהקדמות הללו ואמר כשהוא בא אל הכהן ואמרת אליו הגרתי היום לה' אלהיך כי באתי אל הארץ וכו' זאת ועוד ואמרת אחר שלקח הכהן הטנא והגמון חזר וכו' והנה עכית ואמרת ארמי אובר אבינו ויהיה ראוי לכלול כל הארץ בפעם אחת ועד אמרו באתי אל הארץ אשר הקבע לאבותי לתת לנו מה שורך להחזיר כאן שבועה זו וירקחתי אחרים בהשעת הכתובים ו' והאזבע אל פי פתכלית כל החמדה הונו של הבאת הביכורים היה להראות כי לא בחרבם ירשו ארץ ומא' ה' היתה זאת להם והוא הנותן להם את הארץ והיה כי תבא אל הארץ כרי שתכיר ותדע שה' אלהיך הוא הנותן לך מלה לך כי מייבך שתיקח מראשית פרי הארמה שאתה סבור שתארכך אתה מביא אותן שהארץ היא שלך ואינו כן אלא אשר ה' אלהיך נתן לך וכרי שתכיר ברבר זה כריך שתביא' כמו שמבי' הארץ לבעל הסדה ביכורי הפירו' כך כריך אתה להודו ולעבדת לאחזק העולם ונראה לעד לבאר כמו שאמרו חז"ל כל מקום שנאמר והיה לשון שמחה וזו והיה כי תבא כי כל אדם יגיל וישמח כאשר יבא אל הארץ הטובה ומתוך השמחה ירום לבבו למשוב מחשבנות ולומר לנו בתנה הארץ למרסה כבן היוטם בשלת אבותיו כן הרבר היה שהארץ הזאת ה' נותן לך מלה דייקא כמלת בנים מאבותם פעושה הבן כמלתו בטוב וכו' בעיניו אשר אין לו קצת שומר ומושל ועל כן וירסחה ויפכת בה במוטב בירסחה ומלת אבותיו לזה בזה הבה ולקחת מראשית כי סברה זו אינה אמיתית פים אל ארץ על כל מעשים וברך הארם לתת לו חשבון וליטול ממנו רשות ולכך תיקח מראשית כל פרי הארמה והלכת אל המקום אשר יבחר ה' כאלים הסתן חשבון ומביא ראשית פרי לבעל הסדה ואחר כך הוא שולח יד ליהנות מן הסדה ואמר ולקחת ולא אמ' והבאת לרמוז כי מתוך מה שתביא ראשית ביכוריו לה' הוא לוקח לעצמו כל שאר פרי הארמה וזו ולקחת מראשית מסיבת הראשית אשר תביא לה' ולקחת פרי הארמה לעצמך באופן כי מה שבראה לך שתביא מארץ לפני ה' לפי האמת אתה לוקח ממנה מה אלהיך נתן לך וזו אשר תביא מארץ הוא הרבר עמנו אשר ה' אלהיך נתן לך ואתה לוקח מארצות מה שאתה מביא שמתוך הבאת הביכורים אשר תביא להודות את עם ה' וכבר ה' בכל משלח יריך והוא אלהיך נתן לך עוד ויר' אשר תביא מארץ וכו' פכא להזקיק שאל תאמר בלבבך מאחר שהביכורים הם ניתנים לכהנים אם כן למה אני מטריח עצמי להוליכם לירושלים והרי יש וים כמה בריהם בגבולים במקומות מושבותם וים אתה את ביכורי ארמית בתרומה מניתנת לכהנים בכל מקום שהם לזו אשר תביא מארץ כלומר הלא כוונתך על הדבר הזה להביא מארץ לירושלים למען תדע בלבבך ותכיר כי ה' אלהיך נתן לך וים אל ארץ על כל המעשי ואיך בעל הקדוש כי לה' הארץ ומלואה ולכך הטרחתיך אשר תביא מארץ ולא תקחם עם פארץ אלא ושמת בטנא ובאת אל המקום אשר יבחר ה' כי מתוך כל הטורח הזה תכיר ותדע כי ה' אלהיך הוא אמתן לך

כח לעשות חיל כי ממנו הכל ומידו נתנו לו וזו אשר יבחר ה' אלהיך לשכן שמו עם כלומר טעם בואך אל המקום אשר יבחר ה' בכל הביכורים הוא לשכן שמו של הבה עם כל ההונותכה לרעת כי ממנו הכל ואף רבר בלתי הסגחתו וברכתו ית' ומבוא שבהביאך הביכורים לירושלים אתה משכן שמו עם באותם הביכורים ומיחר שמו ומורה הסגחתו הנמלאה בכל משעליו כיון שאתה טורח להביא אל הבכורים לפני כעבר אל ארצו ומקאת מקבל ארצותו עליך ומורה הסגחתו על ברואו והרב כמהרם אלשיך זלזה פי' מ' אשר יבחר ה' לשכן שמו עם שמואל טעם שתביא הביכורים פי' עמך ולא תשלחם פי' שליח לבי שהקדוש ברוך הוא הניח השמים ושמי השמים ובחר במקום הזה לשכן שמו עם ואם כן איך לא יעזוב הארם ביתו ומקומו להביא הוא בפעמו הביכורים אל המקום אשר בחר בו ה' לשכן עם והניח מכון שבתו השמים ושמי השמים עכל ובאת ל הכהן להיות שהביכורים היו ניתנים לכהנים רבה הקדוש ברוך הוא פכולם כאחד והיו ממירים בטובתו ותברך בעל האילן וגם הכהן ולכך פניה פליך בעל האילן אל הכהן ויאמר לו הכהן מרד עמי הכרתי בטובת הבה והגרתי היום כי הכל הוא לה' אלהיך והארץ ומלואה והו הגרתי היום וענין ההגדה היא לה' אלהיך שהכל הוא לה' ומפולחן נבואה אלו זכאים לה' כי באתי ל הארץ כלומר מה שבאתי ונכנסתי לאל הארץ לא היה בנפתי אפי ראי לשום טובה וחסר לא באתי אל הארץ לפי שנשבע ה' לאבותי כי יבין שהיא מושבע לתת אתה לזרעם רבה הקדו ברוך הוא בטובתו לתת לנו ררך מתנה כי השבועה לא היתה לנו אלא נשבע לאבותינו והיה יכול לתתה לזרעם אחרים ודרך מתנה נתנה לנו ולקח הכהן הטנא מידך וגם הוא חרה להקב' כי משולחן נבואה הוא זקב בחלק הביכורים הנשבע לו והיותו את הכל לפני מזבח ה' למי שאלו לו בזה חלק ומל' זולת מתת אלהים עזיכה אותם בהם והנה העללים פלם כן בעל הסדה ובח הכהן שהוא בעל הביכורים פלם הוא בפייה ואמר כי מאת ה' היתה זאת להם ועמית ואמרת וכו' נראה לי כוננו להיות שהיה אפשר לבעל הסדה שהביא ביכורו מי היה ראוי בלבבו לאמר הגה חרדתי כל החרדה הזאת בענין הביכורים' שלקחת ראשית בסורי הפרי ולא נהייתי ממנו כדי שאלכלם הכהן ולא עוד אלא שלא המתין שאתכם לו ברובי לא עוד אני מד' אמור' לאל יתברך הוא בא ולקח ממני בדבתיך ולקח הכהן הטנא מידך ולא כתיב ונתת הטנא אל הכהן אלא ולקח הכהן באלו הוא לוקחו בזרוע ועשה באלו היה הוא בעל הביכורים שהו ממחם לפני ה' והיה ראוי אחר כל החרדה והטורח שפירחתי להביאם מארצי ולא על ידי שליח לא אמי ולא שליח סקוד' הייתי ממתם בדי לפני ה' ואחר כך אני מנתקם אל הכהן והייתי לפני מזבח ה' ואפשר פכל אדם יגמגם בדברים אלו לזה בזה הקב' אחר שלקח הכהן הטנא והייתי לפני מזבח בלוקח את פלו בזרוע פסיב אמרו לנפשו ועמית ואמרת לפני ה' תשובה הוגב' אל כל הטורח והוא אשר פמל בו להביא הביכורים סוף ממנו הכהן ארמי אובר אבי וגם בלואר זכור ימות פלם פכל הטורח פכא לאבותי היה במשך ממנו חושלת כי מתוך כרה במסכה רחה שהרי ארמי לבן הארמי בקט לאבר את אבינו מ' מ' ומ' וכו' פי' הראשונים זלזה פכל הגלות הנמשך לאבותינו לרדת מצרים' הכל נמשך ממנה פעשה לבן לתת את לאה ורחל ליעקב שהיו שני כיתי בנים משתי נסוי ולכך הנאו ביוסף עד שמכרתו לעבר מצרימה ואחריו נמשכו בולם למכרים ואלו היו מאם אחת לא היה ביניהם פנאה וקמאה וזו ארמי אובר אבינו וכו' לו לירד מצרימה ואם מוסוף נשך על פי דרכם אל כי הרמאות עסקה

דרוש ראשון לפרשת כי תבא

לערב אברכך ואלהלה פתך בלי הפסק חף על פי עזה הוא
כמעט למומר טרדות בני האדם ואפילו הנחם שאלהלה פתך
תמיד כל היום מים גדול ה' ומחולל מאד על תהלתו שמה טמו
מהללים אותו בפיו הוא מילתא זוטרתו לגבי מלכותו ית' והוא
מהולל מאד על כל תהלתיו ואין לנו רשות לחקור איך וכמה
כי לגדולתו ומיהותו איך חקר וחבור לנו לחקור בזה כי אין לנו
רשות ולא להללו מבר עשונותיו יתברך וזו רוד לדור יטבח
מעשיך ברבר זה יש רשות לכל רוד ורוד לטבח מעשיו ולהגדי
גבורותיו יתברך באופן שפעולותיו אינו מטבחים ולא מבררים
בעבדותו ומיהותו עכל ועל פי דרכו אינו מקיים מש הרר כבוד
הודך לומר שכבוד והדר הוא הודך והללוך כיון שבהללוך
רבי נפלאותיך אשיחה ואספרה להל ומבר יכיר גורלך ועוז
והנה למרנו שגדול קילוסן של ישראל יותר ממלאכי השם ולזה
כיון רוד שאמר יהללו את שם ה' וה' נשגב שמו לבדו הודו על
ארץ ושמים וירם קרן לעמו וכו' להיות שקודם אמר יהללו את ה'
מן השמים יהללו את ה' מן הארץ חתם בשבח ישראל ואמר יהללו
את שם העם היות כי נשגב שמו והודו על ארץ ושמים שהכל
מהללים אותו עכ"ל וירם קרן לעמו הריס ראש בני ישראל ויבחר
בם שתהלתו תהיה לכל חסידיו לבני ישראל ית' יהללו יה זא
הרמת ראש אשר בחר בעמו ישראל יותר מקילוס המלאכים
וכן רמת רבר זה במזמור ברכי נפשו שאמר שהזכיר שבח כל
העבראים אמר אשירה לה בחיי לומ' חף על פי שאינו מופל תחת
הזמן ומעמד למות יש לו יתרון על המלאכים שהם חיי וקיימים
ואינו אשירה לה בערי בחיים ואף על פי שיש לו חסרון זה מן
המלאכים עכ"ל וערב עליו שישו כי אכזי אשמח בה' אבל בשאר
המעשים כתיב יסמח ה' במעשיו אבל המעשים אינם טמחים
בו ואכזי אשמח בה' מבר מכוונות פאני עומר אותם ומתברב בם
וזו הנדכה במאמר שהתחלם סחבוב לפני יתברך קילוסן של
ישראל יותר מהמלאכים ויש לרקרק במאמר קשר ושיוכני פסוק
ברכי נפשו עם פסוק לך ה' הגדולה ועק איך יליף רבי חנניאל
שהכל מקלסין להקדוש ברוך הוא מפסוק ממזרח שמש' עד
מבוא מהולל עם ה' ולמה אמר את מוכא ועור מאחר שהוכיח
מפסוק עם ז' ויברתי מה כורך עור להביא ראה ולומר תרע
שכן כתיב ברבו המלאכים וכו' ואם הוא ראה אחרת הילל וכך
הוא אומר עשוי רברו וכו' ועק איך הוכיח שבישראל הכתו' מדבר
ממה שהקדים עשוי רברו ואחר כך לסמוע והרי אררבה זאת
אחרת שהכתוב מברר במלאכים כי הם נודק להקדים עשייה
לשמייה וכך דרשנו חזל למעלה הפסוק הזה במלאכים מברר
מהכרח זה דכתיב עשוי רברו ואחר כך לסמוע רלא סיף בצ
ואם כן איך באו להכריח כאן שמרבר בישראל מוזאי דכתיב
עשוי ואחר כך לסמוע דאררבה אחי שפיר טפי או מירוי קרא
במלאכים ועק מש' היו מתקשא לכל לראש מה חידש עכשיו
שאמר הוי המתקשא וכו' ועק מאי ואמר ישראל :

חגיגות כדאיה לעד שחזל הקשו בפסוק זה של ברכי נפשו
שנכינו מפתח במאמר זה במה פסיים במאמר
שלמעלה ברכי נפשו וכאן חזר לומר ברכי נפשו בלא הפסקת
אמת שבמלת הללויה אמרו חז"ל כל פרשה שהיתה חביבה על
רוד פתח בהללויה ופסיים בהללויה חתם מהו זה פסיים בברכי
נפשו ופתח מר גם כן ברכי נפשו לכן הביאו פסוק לך ה'
הגדולה וכו' שקפה מה שאמר כי כל בשמים ועור למה הפסק
בין לך ה' הגדולה ובין לך ה' הממלכה אף חנניאל חת מוכא כל
בא ולמר זאת מוכא שהכל מקלסין להקדוש ברוך הוא כמו
שכתוב בפסוק ממזרח שמש ער מבואו מהולל עם ה' ודרשו
חזל

לכן להקדים משואי לאה לבישוואי רחל זה גרם וירד מצדתי לפי
סבון שנסתת לאה ותחלה ויעקב אהב את רחל מלאה ויפתח
הקדוש ברוך הוא את רחמה ויחל עקרה היו בני לאה גדולים
וכעמל יוסף היה בן זקונים וישראל אהב את יוסף מכל בניו
ומזה נמטכה הקב"ה לחיות ער שמכרוהו וירח כולם למכרים
כבללו לא כן הרבר חלו לא ריני' בו לבן וכתן לו את רחל תחלה
ונולד יוסף הקודם אחיו לא היה אח' כך מקום לבני לאה הקטני'
המוז לקבאת בו וער שלא היה אז יוסף בן זקונים ליעקב לפני'
אזינו משאר בניו ולא היה ביניהם קבאה ושכאה מצא שלבן
הארמי גרם כל הנער ההוא ואחר כך ראינו שכל אותו ער
היה לתכלית טוב כי שם פרו ורבו בני ישראל והיו עם לבני
גדול עם רייקא שלהיות עם במכרים היה לבני גדול גם אחר
כך וירעו אותנו המכרים כעבודה קשה וכל אותו הטורח היה
להטיב לנו באחריתו כי הוכיחו המכרים באותות ומופתים
וחקק חמנו בקרבנו עד שהיו ראוים מתוך כך לבא לרשת
הארץ הזאת מצא כי כל הטורח שבא לישראל הוא לבא לירי
תועלת אחר כך ועתה הנה הבחיתים כלומר גם עתה הטורח
הזה אשר טרחתי ויבשתי להביא את ראשית פרי הארמה
שיאלנו הכהן הוא לתועלתו כי מתוך הבאת ביכורים אלו
ימשך שמחה גדולה לזאת בשאר פרי הארמה זש ושמח' ככל
הטוב אשר נתן לך ה' כי מתוך הבאת ביכורים אלו וההגדלה
על הטובה אתה גרמת שנתן לך ה' כל הטוב שיהיה לך ולהיתוך
כי כוננת יתברך סתיר ותרע שיש ארון עולם וממנו הכל נוצר
ברו להפיק רעתו של בעל הערה שלא יהא נראה במבוא
הביכורים אל הכהן אמר והחיות לפני ה' חלוק והפתחו לפני
ה' חלוק שחן אותה מבואם אלא לפני ה' ואחר כך הכהנים הם
זוכים משולחן גבוה ומה שכוון מקודם אל הכהן ולקח הכהן
הטמא והחטא ככר פירמתי שהכונה כד שיהיה מכיר הכהן
בטובתו של הקדוש ברוך הוא כי הוא פלוחא רחמנא לקבל
הביכורים האלו הבאים אליו ואינם זוכים בהם אלא והחיות לפני'
מוצח ה' כי ממנו הכל זה נראה בכוננת הביכורים שיהי האדם
מכיר בטובתו של הקדוש ברוך הוא ולשבתו ולהללנו על כל
הטובות אשר הוא גמלנו וגמלנו תמיד לפי שהקדוש ברוך הוא
חסד בקילוסן של ישראל יותר ממלאכי השם תהיה תהלוך לרוד
ארומתך אלהי המלך אמר רד כשאני נותן שבח ומתלה בני
לשמך יתברך אז ארומתך אלהי המלך אזי מרמס אותך
בתפלתו ולא עור אלא שיש לו יותר פאת על המלאכים לפי שאני
יש לו רשות לברך סמך לעולם ועד בכל רגע ובכל עת אבל
המלאכים אינם מטבחים להקדוש ברוך הוא בכל עת שירכו
אלא בזמן המיוחד לשיר וקרוב לזה שמעתי פסט הכתו' שאמר
נפשו לה' ממזמרים לבקר שהכונה לומר נפסי חביבה בעיני
ה' יותר מהמלאכים השומרים לבקר ואומרים סירה להקדוש
ברוך הוא כרכתיב ברן יחד סככי בקר ויריעו כל בני אלהים
ועכו נפשי קרה בעיני ה' יותר מהמלאכים השומרים לבקר
וראה ומושת לזה הוא לפי שהמלאכים הם שומרים וממזמרים
לפנור עד הבקר שהוא זמן פירתם וקודם לכן אין להם רשות
אמנם נפשו תוודה ותשבח לאל חי בכל עת ורגע זש כאן
ואברכה סמך לעולם ועד ובה ישא כחי ממה ואין הקד' ברוך
הוא מקפח סכר כל בריה שבסדר זאת שאברכה סמך לעולם
בעה' גם בכל יום אברכך בעולם הבא שהוא עולם שכולו חס
ואור אברכה גם כן ואלהלה עם סמך לעול' וער עור יר' עם מה
עפי הרב כמדי קדיאל זל שהכונה לומר חף על פי שאחרתי
ארומתך אלהי המלך אין הרממות חלילה מבר עשתי כי מה
יתן לו יוסף ארשת טפתי בני האר' טלו הנח טככל יום מתקרי

דרוש ראשון לפרשת נצבים

קצב

חול סבל זמן שזרח השמש מתחלת היום עד מבואו מהלל ומקלם להבה זעם יושע פעם בגבעון הם ולא אמ' עמו דהיינו דום מחומר סירה הרי שהשמש שבראה שהוא סף וזהו ברקו' הוא תיזיר מקלם ומכאן אתה למד שכל הבריות גם כן הם מקלבים להבה אבל אין חביב לפניו אלא קילוסן על יום דכתיב עם זו יברתי לי תהלתי וספרו וכי תימא מנא לן דקרא חמ'סאון חביב לפניו אלא קילוסן של ישראל דילמא הכי קאמר סיכר את זמרא כדי שיספרו תהלות ה' עכ"ל חביב גם כן לפניו קילוסן כל הנבראים בקילוסן או קילוסן ישראל יותר מהם אך אמנה מנין לכו לומר בלשון שלילה שאין חביב לפניו אלא קילוסן של ישראל לז"ל חביב לך שמונת הכתוב היא לומר שבישראל הוא חפץ שתהלתו יספרו מרכיב גבורי כח עושי רבוו הן אמת שבדרך יותר במלאכים לומר עושי תהלה ואחר כך לשמוע אבל יקשה שאם הוא עדיבר במלאכים הי'לל לשמוע בקול רבוו עושי רבוו ויקרים בתהלה השמיעה כמו שאנו דרכן של בני אדם דהיינו לשמוע תהלה כי בזה היה תוספ' לשון בני אדם ומה שרוכה להורות שהמלאכים עשויים תהלה ואחר כך שנעשים זה היה מוכן מדלא כתיב שומעי בקול רבוו עושי רבוו וכתוב לשמוע בקול רבוו עושי רבוו דממע הכי לשמוע בקול רבוו כלומר כדי לשמוע בקול רבוו ולכלל שמי' הם עושי רבוו תהלה הרי שאף על פי שאמר לשמוע תהלה ואחר כך עושי רבוו ממ' אנו יורעים ומכירים שהעשייה היא תהלה והשמיעה לבסוף כיון דלא באמר שומע רבוו עושי רבוו אלא לשמוע בקול רבוו ואם כן אם במלאכים מרבר כן הי'לל לשמוע בקול רבוו עושי רבוו וירבר כלשון בני אדם שהשמיעה היא תהלה ואחר כך העשייה ואנו היינו מדקדקים מרכיב לשמוע ולא כתיב שומעי שהוא מדבר במלאכים על כל לשמוע הם עושי רבוו תהלה ומדקדק קרא עושי רבוו ואחר כך לשמוע אנו מוכרחים לומר שמרבר בישראל שהקדומו' נעשה לשמוע ולכך הקד' תהלה עושי רבוו עושי ואחר כך לשמוע והשתא לא קשה דלא קאמר עושי רבוו ושומעי רבוו כדי שלא נטעה שמדבר במלאכים שהם עושים קודם שישמעו אלא אחר עושי לשמוע שמרבר בישראל שאמר נעשה כדי לזכות לשמוע בקול ה' ואי המתנשא לכל לראש באו חז' לרדק עכסו מט' לכל לראש דהי'לל והמתנשא לכל לראש מאי לכל לראש והשתא יחיא לפי סמה שכתבתו ישראל הוא על שאמר כל אשר רבר ה' נעשה ונשמע ולכך נתן הבה נשיאות המתנשא לכל בלומר כשביל מה שאמר כל אשר רבר ה' תן הבה נשיאות לראש שהם ישראל שפאמר כי תשא את ראש בני ישראל ויש להרחיב עוד ענין זה במש' הכתוב כי כל בשמי' ובארץ כלומר מצינו בקילוסן המלאכים שהם על השמים שכתוב בהן כל כבאיו גם בישראל המקלסים בארץ כתוב בהם כל שנאמר כל אשר רבר ה' נעשה ונשמע הרי מצינו מלת כל במלאכים שהם בשמים ומלת כל בישראל שהם בארץ ואיזה מהן חביב לכינוי יתברך והמתנשא לכל כלומר אחיה כל מהאמ' הוא חשוב ונשא לפניו יתברך הוא כל אשר רבר ה' נעשה שאמר ישראל שנקראו ראש שנאמר כי תשא את ראש והם נתקשו על מלאכי השרת עוד אפשר לומר והמתנשא לכל נתן נשיא על כל כבאיו שהם המלאכים ומי הוא הנשיא שנתן עליהם פי' ואמר לראש לישראל שנקראו ראש והם נשיאים על המלאכים והשתא אחי ספיר מה שאמר הו המתנשא לכל לראש שכינן שררשני מט' ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי רבוו ומרבר בישראל אם כן מט' אחר כך ברכו ה' כל כבאיו מדבר במלאכים ולכך אמר המתנשא ונתן נשיאות על כל שהם המלאכים שכתוב בהם כל כבאיו נתן נשיאות לראש שהם ישראל אבל אי דרשנין ברכו ה'

ה' מלאכיו גבורי כח עושי רבוו במלאכים אם כן מט' אחר כך כל כבאיו מדבר בישראל ולא מצינו מלת כל במלאכים אלא בישראל ומהו שאמר המתנשא לכל לראש כי לכל הוא ישראל שכתוב בהם כל כבאיו וגם כתיב כל אשר רבר ה' נעשה ונשמע וראש גם כן הם ישראל ולמה כפל לומר לכל לראש אלא כדאמר שפשי רבוו ודבר גבורי כח וכל כבאיו מדבר במלאכים ואמר קדמו ישראל וכו' לפי דיע' להקשות מנלן דישראל קראו ראש דו'נמא מט' כי תשא את ראש הוא כמו שתרנג' אקלנו' ארי תקבל ית חשבון בני ישראל לזה הביאו פסוק קדש ישראל לה' ראשית הרי שנקראו ראשית ועם זה מתבאר מט' למעלה ברכי נעשו ויחזר ואמר ברכי נעשו שאמר דוד אל יקשה בעיניך שאחר שהזכרתי קילוסן המלאכים ברכו ה' כל כבאיו חזרתי וחתמתי בקילוסו לומר ברכו נעשו את ה' ונמצאו המלאכים באמצע שקודם הזכרו ישראל ברכו ה' מלאכיו עושי רבוו והמלאכים אחר כך וחתם בקילוסו ברכי נעשו את ה' והכל הולך אחר החיותם ואם כן לא הזכיר המלאכים לא בתהלה ולא בחיותם לזה חזר ואמר דוד ברכי נעשו את ה' ואל תשובי אחר לפי שבקילוסו שאי מקלם לה' וקראו ה' אלהי גדלת בזה מאד על קילוסן המלאכים אם כן לך ה' הגדולה והתהלה ויש בקילוסון כל אחר יש נעשים שהם המלאכים דכתיב כל כבאיו שמתנשו' להבה וכל אחד יש בארץ שהם ישראל דכתיב כל אשר רבר ה' נעשה ונשמע וגם הם משבחים להבה והנשיאות לכל מהשמים הכו' הוא לראש לישראל שנקראו ראש הרי שקילוסן של ישראל לפניו יתברך יותר מקילוסן המלאכים וכו' עכ' ראוי להללו ולשבחם ולא לכפור בטובתו ויברכו עם כבודו ולהודומו על כל ברכה ותהלה י' ב'ל'א'ו

דרוש ראשון לפרשת נצבים

ושבת ער'ח'א'יך ילקוט חושע צרור עון אפרים צמונת חטאתו כל מי שיש בידו רבר עביר' ובתביש לעשות תשובה יחליפנה במעשה טוב ויעשה תשובה ויתקבל משל לאדם שיש לו צרות וזוים רעים ילך אצל חנווני ויתן לו תוספת וסחליפם בוויים טובים אף כל מי שיש בידו מעשים רעים יעשה תשובה ומעשים טובים :

דבר רוע ומפורסם עכמו סומן האבי' הוא זמן מיוחד לתקן האדם את עצמו ולהכין גופו ולסעוד במשקים ותרופות להתרפאת מחולאי הגוף ולהשנות הליחות ולסדר עצמו להס' מעליו כל חליו וכל מכה המתרגסו' לבא מירי שנה בסנה מצד רוע ההנהגה כן הוא הזמן הזה מיוחד ומסוגל לרפואת חולאי' הכפס שמתחדשות מראשית השנה ועד אחרית השנה כי האדם טבע בים המצולה וישכח את עושה ויטן אל פניות החמדה ותענגות בני האדם ורם לבבם ושכחו את ה' המתן להם בח לעשות חיל וצדקה וזכו ויטבו אל ה' ויקדמו פניו בתפלה ומעשים ותשובה לפניו בא ווס' ה' שהוא ראש השנה אשר כל באי עולם עוברים לפניו לכבו כבדי מרחק מעשה אים ופקודותיו כי בהקדים רפואה למכותיו קודם שיעמד לרוץ ומשבין קרוב הדבר להכריע ריגו לזכות ולזה בחרו לנו קדמו' לקום באשמויות בתפלה ותחנות מרחו אלנו עד יום הכפורי להקדים לנו רפואה למחלתנו ומה גם כי הימים הללו מסוגלים לסלי' תה' וקפ'ה

דרוש ראשון לפרשת נצבים

הם ליאכל ויאכלו חיותם בכל פה ואף אחר כל אוכלך וכו' :
הביאור עם מה שכתבנו כי כאשר יסר חיים חת בנו ה'
אלהים מייסרנו לחטן נחלל מעטוק ירמו ומחפפה
דרכינו ונסובה בתשובה פליחה והירא חת חבר ה' יתן אל לבו
שאף אדם מקף חכבעו מלמטה במקרה אחכ מכריוץ עליו
מלמעלה על חטאתו אשר חטא ואף רע יודר מלמעלה רק כי
מתוך היסורין יתן אל לבו וישוב אל ה' ונסלח לו וזה אמ' הנביא
ירמיה כי כה אמר ה' לפי שלמעלה רבר במ' היסורין כי אחך
אני נאם ה' להשיעך כי אעשה כלה בכל הגוים וחותך לא אעש'
כלה ושמתיו אומרים שהכונה לומר לגוים מעשה כלה וחותך
אעשה כלה בחופתה ולא אעשה כלה בכף רשמה וזהו אגרא
דכלה דחוקה שהוא דגשות הכף וכפי פטונו יר' אעשה כלה
בכל הגוים אך חותך לא אעשה כלה ויסרתך למשפט כפי
המשפט הראוי לך על עונותיך למרקם ואף התכלית נקמה ח'ו
נקה לא חכך שהוא ענין כריתיה כי כה אמר ה' על כל הרעה
הבאה עליהם שהם גרמו לעצמם לפי שאינם מכירים מלך על
חטאתם אשר מעלו בו וחוסבים שהם דרך מקרה ולכך כסרע'
תבא אליהם אינם צועקים על חטאתם ודואגים על עונם כמא'
דוד המלך עה' איך מתים בבשרי אף על פי שלא היה מתים
בבשרי מחמת חולי פחליתי והייתי איש מכאוב עכ"ל לא הייתי
דואג מהחולי והכאב רק עיקר דאגתי מפני זעמך וחטאתי
סגרם לי אבל אלני הם צועקים מחמת העונם והרעה אשר
מכאתם וזהו כשהבנה רואה את האדם האנוס ולבו רוי על סבר
והצער שהגיעו כי גרל הכאב מאד ואינו רואה ונעצב על סיבת
הסבר שהוא שהיא העון הגדול הוא גורם רעה לעצמו כן יוסף
להבנותו מכה רבה חש שלהיותך אנוס על סברך ולא על העון
הגורם במחוקן אהיה גרמת להי' נחלה מכתך והולכ' ומחוקת
המכה להיות שאף דך דינך אותו והעונם סבא לך איך מי
סירך אותו שהוא לתכלית טובה ולרפואה איך דך דינך למנוח
ולרפואה ולכפר על חטאתיך אבל חוסבים שהמכה היתה דרך
מקרה ומתוך כך אינם חוזרים בתשובה לכך רפואת תעלה
לא נמסך לך שאלו רנו דינך שהתכלית היא לרפוא' על חטאתיך
ואתה תתן לך לשוב בתשובה היתה עלה רפואת תעלה
למכתך לפי שכן דרך המאבלים שהם אוהבים בעצם כי הם
סכוחך כלומר סכחו ברת גופך וכעדרך ולא יעלה על פיהם
להזכירו אותך לא ירדו ולא יחזרו על עקרך אבל את הרב'
הזה יספטו הם וזמרו כי אם באמת הכיתך מוסר אזורי
ומכת אויב זה היה על רוב עונך שהעון גרם לך אל אותו הצער
סנכטערת בגופך גם עצמו חטאתיך שהם השגות נתעצמו
וגרלו מאד ער מעלו לגרר זרמות באופן סתדבו העונות מר
שהחטאות נתעצמו מאד והם כזרונות ואם כן כלל העולה סכל
מה שתועק על סברך הוא גרמה להיות צערך כפול ואלו
מכתך כי דרך אתה לרעת ולהביך מעל רוב עונך היא הקבה
פעמיני אלה לך ומאחר סכך הוא כרך שתועק על העון ולחזו'
בתשובה ולא תועק על סברך אז יאמר כל מאהביך סכוחך
ואותך לא ירדמו לפי שרע דינך דרך מקרה ועו' אמרו כי מכת
אויב הסיתך מוסר אזורי וגרמו להסוף עון על עונך כי על
רוב עונך שהיו בידך עצמו ונתדבו חטאתיך שחטא' בכך לומר
שהרברים הם במקרה ולא בהסגחה ומתוסף לך חטאת על
עונך עוד רמז לומר על רוב עונך עצמו חטאתיך כי מתחלה
סגיאות מייבץ ולא באו לחסבון כי לא יחשבם ה' לעון אב'ו
כסגורל ומתרבה העון מגלגלין עליו את הכל חש על רוב עונך
גרמת עב'ו עצמו חטאתיך ועלו בכלל המרה וזה גורם
פענון אלה המפטנים לך ובאו היסורין עליך לכן כל אוכלך
יאכלו

וכפרה שבאלו הארבעים יום נתרצה הקב"ה למטה ונתן לו
הלוחות האחרונות ובימים הכיפורי' שהיו יום המ' אל' לו סלחתי
כדברך והוקבע ליום סליחה וכפרה לרורות ומי האיש החפץ
חיים ואור חלצו לסדר מעשיו בימים הללו ולפספ' בהם ולתקן
את אשר עוות כרו שיהיה כרויך בלי פסע ויעלה זכרונו לפניו
יתברך בזכרון טוב ויכתב לאלתר לחיים כמשחול ג' ספרים
לנפחיים ב' והוכ' דריקים גחורים נכתבים ומחתימים לאלתר
לחיים וכו' ואל' בנדיים שלא שבו מהר הם תלויים ער יום
הכיפורים כי באותם ימים יחררו וישובו אל הכחשה אם יתקע
סופר בעיר ועם לא יחררו זה אחד מטעמי הסופר כפי פטונו
סכתב הרמבם זל שהכונה ערוני יסמים מתרדמת' וכו' ומזה
בכפוף רכי סוף איש מעל' טפי וללמר ארם רעת סוכפיע
לכס בתשובה ותפלה ויהי קול הסופר חזק מאד לבעבו תהיה
יראת ה' על פניהם וירתו מלמי השכינה ולא יחטאו כמס' וכל
העם רואים את הקולות וכו' וירא העם ויסעו וכו' ויהי יתן ל לבו
ותב רופא לו ועם היות שאופן תשובה זו היא רכוייה ומקובלת
מת יותר טוב וכסך לאדם שתמיד יהיה בירא' ה' ולא ימתין ער
טייט מע קול סופר וכמו ספי' המפרסים מטה כל יושבי תבל
וסוכני ארץ כסוף גם הרים תראו וכתקוע סופר תשמעו סים
לרדק' שהילל בנפואה גם הרים תראו ובתקוע סופר תשמעו
אמנם הכונה להייסרנו בדרך היסרה שתמיד תהיה יראת ה'
על פני האדם ויתחזק בתשובה ולא ימתין ער טיעורוהו בקול
סופר כי לעולם יהיה רמיה לו כאלו סומע קול סופר ותרועה חש
כל חסבי תבל לעולם יהיה נגר עייכס כאלו אחס רואים נפוא
גם בהרים שהאדם יתפחד ויתבהל חפני אויב ולא תמתינו
לחזור בתשובה ער סיבא האויב ממנו ויערו גם וכן כתקוע
סופר תשמעו אף על פי שאף שום תוקע בסופ' תשמעו ותבינו
כאלו יש תוקע בסופר באופן שיחזיק האדם תמיד ביראת ה'
וישוב מחטאתו אשר חטא ונסלח לו וזהו נחפס' דרכינו ומחוקר'
ירצה סכריך האדם להי' תמיד מפספס' במעשיו לחזו' בתשובה
ורקוק לומר נחפסה דרכינו ואחר כך מחוקרה שהילל נחפסה
ומחוקרה דרכינו אמנם הכונה שבה לרמוז סקור' לחשפ' דרכינו
אם יש בירדנו איזה עון אשר חטא ואחר ספספטס ומכיון ראו
גנו לחוקר בחקירה וצדיק' אם באולי באו עלינו יסורין אם הם
מכוונים כנגד אותנו עונן לפי סכל מדותיו של הקב"ה הם מרה
כנגד מרה ואם חטא ארם בעיני אחי ראוי לו סילקה בידו ולזה
מחוקרה לראות אותם היסורין אם הם מכוונים כנגד העון ובויה
כטובה תשובה פלימה אל ה' וזהו כיון הנביא הנשע סאמ' טובה
יסר אל ער ה' אלהיך כי כסלת בעונך שהכונה לומ' סכל משפטיו
הצדקין יחרו ואם באים יסורים על האדם הם בהסגחה כפלא'
מכוונים מרה כנגד מרה למרק חטאתיו חש טובה יסר אל כי
אם כסלת ביסורין אינו דרך מקרה אלא בעונך וכנגד עונך
בא העונם מכונן באות' מרה כדי למרק כי איך רע יר' מלמעלה
ולכך טובה בתשובה פלימה ער שיהיה ה' אלהיך כלומר אותו
דך שהיה מתוח עליך סנקרא אלהיך יהסך לרחמים שהוא סם
ה' ורחמך וזהו אבאר כתובים הבאים כאחר סאמר הנביא
ירמיה כי כה אמר ה' אלמס לעבך נחלה מכתך איך דך דינך
לחזור וכו' ויש לעורר שהילל אלמס סברך נחלה מכתך גם כפל
ענין סחור לומר איך דך דינך למזור רפואת תעלה איך לך
ועור ממ' כל מאהביך סכוחך וכו' על רוב עונך סאך נמסך
מרוב העון סיסכחיה מאהביה וחזר וסנהוכפל מה תכעק על
סברך אנוס מכתך וכו' על רוב עונך וכו' ועור כרך להבין מה
סאמר לכן כל אוכלך ויאכלו וכו' איך נמסך גזר דך זה במס'
למעלה על רוב עונך דוארבה אם כרוב חטאי ברוב עון ראים

דרוש ראשון לפרשת נצבים

מאזכה והלואי תעשה תשובה חסובה כדי שתתרכה בה אצ
ה' והסבות אל לבבך טענה אחר כדי שלא תתייחס מן התשובה
והיא שבהיותך גולה בכל הגוים אשר הדיחך ה' הכה השכחה
גם כן היא עמך בגלותו וזו ה' אלהיך שמה עמך בכל הגוים
אשר נדחתם וקרוב אליך ואם כן קראוהו בהיותו קרוב
מעני שמתוך מקורך להושיע ימינו יושעך ויקבל גב' תשובתך
ושבת ער ה' אלהיך ומעלה אפי עלך כאלו עשית כל אשר
אמרי מקור היום בכל לבבך ובכל כפסך ואף על פי שאינך
תשובה מעולה מאהבה ממ' כיון שמתת אל לבך עבור הגלות
לשוב עם מעלה עליו ומקבלה טוב ה' אלהיך שמתוך ושב
גם הוא את שכינתו וישיב את טהרה ואיחור וטובה ה' כי להיות
מתשובתך היתה מתוך היסורים שבהו עלך ויש חשק פן תהיה
הרחמה ותכביר לבך במוסרית תשובת פדעה בעור היות
עליו המכה והעונש לכך וסגה ה' את שבותך רהיניו שיקל מעליך
ויסיר הכרות וריחמך בהשרט והרחמה קורס שיקבך תגלות
ואם לא תוסיף לראבה ולחטא עוד אז הוכחת על תשובתך
שהיא תשובה באמת ובתמים ואף על פי שמחמת יראה
נתת אל לבך לשוב בתשובה עכש' ושב וקבכך מכל הגוים
והביאך ה' אל הארץ הטובה והיטיבך והדרכך מסיבת אבותיך
ובזכותם כי מצד עצמך איך ראוי לפי שתשובתך היתה
תשובה ימדה רהיניו מחמת יראת העונש סבא עליו ומל ה'
את לבבך לשוב מאהבה וכי יחול לבבך הערל שיתן ה' האות
על איביך רהיניו המין הקמי שישב משני יראת העונש סבא
על אחרים ואתה תשוב בתשובה מחמתם והיא תשובה יותר
מעולה וכפי ערך התשובה וישיב ה' שבותך והיטיבך וברכך
בכל מעשה ידיו כי ישוב ה' למוסר עליוך מחמת עמך כאשר
אמ' על אבותיך בכח מעשיהם וכוונתם ואיך כריך לזאת
אבותיך אצל המדרגה העליונה היא כשתשמע בקול ה'
לתחילת סתרה לממור מצותיו ותקוותיו רהיניו רבדים סוף
הטבל גזר אותם וזה ודאו מורה שהיא מאהבה עזה אז כי
תשוב אל ה' היא תשובה שלימה בכל לבבך ובכל כפסך והנה
נתבארן אופי התשובה וגם סימני ה' רוממה ופשוטה לקבל
טובים כי בא לטור מקויעין אותו כדכתיב טוב יסדר ה' על כן
ורה חטאים בדרך ואחר מדרגי התשובה ועקריה הוא לשוב
איש מדרגה הרעה ובדבר אשר זדה ואם חטא בפיו ותקן את
אשר עוונתו ותחת לשובו לסוף סדר אלסוף הרע ישקרל להעלות
על שפתיו לסגה של תורה שהיא מרפאה הלסוף רכתיב מרפא
לסוף עץ חיים וכיכא בזה בידו ורגליו וזה הארצה במאמר
שהכעטוים לך דרך כוהיכף נרמה דרמה זו בפסק דרור עין
אשרים וכו' ועק' מש' יחליפה מאי יחליפה דקאמר דהילל יעשה
מעשים טובים ותשובה ועין רחומה לתואל מהיאל ועוד מאי
בידו דבר עפורה והילל מי עשנה עבירה ועוד להבין יחם
המטל למטל:

וגראת לעד שהקטו רזל כפסוק מאחרי סוף דרור עין
אפרים שהיא המזיר כרור וחמוס בבהוף פסעו מה
בדרך לומר עוד כשנה חטאתו שהיא הסוג דקיים לזה בדרך בא
מימה שערין קיים המילואה אמרו סבא ללמרנו על מי שהחזיק
בדבר עבירה והוטבע בה כחם חזל עבר עבירה ושנה בה
בעשית לו כהתחל והיה רגיל בלחמה עבודה שהיא בית
מוחזקת כרבר יתור ודופה לשוב בתשובה ומתעייט פן ישוב
לכסלה כי מאחר שאותה עבירה מוחזקת בידו הוא ירא ומרד
פן יחטא ואם אחר טובו שהעבירות יהיו גוררו עביר לחתה
לזה תקימו על התשובה שיחליף אותה עבירה במעשה טוב
וחזיק

בד מעת רחמיה סלכספ או ער' רכא בזמן שהיא מרובה
ביסורין ומתוך יסורין חזר בתשובה חסב חסו ותיקבל
תשובתו ומל ומתאר טובו כפי ארס שהקדום ברוך הוא חסו
טיסוב בתשובה בהיותו גבור ביקרו רהיניו בזמן הבחנות
סערין אינו קרא ארס בפני עצמו והוא חלה באביו וקרא
בן ארס סאז התשובה היא מעולה ועכסו נכח לביאור הפרטה
סמרבית בת' התשובה והיה כי יבואו עליו וכו' וסבת ער ה'
אלהיך ויש לעורר רבטלמח חס' והיה כי יבואו עליו רברי
הקללה כיחא דקאמר והסבות אל לבבך אכל הברכה מל
דבר סמה לענין התשובה רחא אינו סבאלח מחמת יסורין
כדכתיב והסבות בכל הגוים אשר הדיחך וכו' ועוד דמספיק
לומר והסבות אל לבבך ושבת ער ה' מה כורך להודיענו
באזה מקום הסבות אל לבבך שהיא בכל הגוים אשר
הדיחך ה' ועוד יתור סמה שהילל אשר הדיחך ה' סכבר
אמר בכל הגוים וכפל וטנה והסבות ושבת והא' מיותר
ועוד כפל טוב ה' אלהיך וכו' ושב וקבכך קאו ושב וסב למת
לי ועוד מה כורך למלת הלכ אחר שהזכיר התשובה וטנה
וסלט ואתה תשוב ושמעת בקול ה' וחזר לומר כי תשמע
בקול ה' כי תשוב וכל תשובות הללו למה הקדמו ועוד
דקדוק סלמעלה אמר והרכך מאבותיך ואחר כך אמר
כאמר סע על אבותיך והילל גם כן והרכך מאבותיך
והראשונים אל פי סת' אלו הקפס יתרפאו מעט כחולאו
הגוף ובתשובה לא יוכלו לשוב בבית אחת ולזח חלה וסבת
ער ה' תשובה כל רחאו רהיניו מיראת העונש מחמת הקללה
לפי שהדיחך ה' וסבת מעבור כרת המלכות והקללות
ועוד מעט ושב ה' אלהיך את שבותך והביאך אל הארץ
הטובה ומל ה' וכו' וזה תשוב תשובה יותר שלימה רהיניו
וסמעת ועשית סהספת על סמיעה מעשה המכוונת ועל
פי ערך התשובה וישיב ה' שבותך כחוספת ברכה והאמורך
וכו' ומל ערן תשובה זו היא סלא לסמה מיראה כחם ומל
ה' את לבבך למען תרע וחסכל כי אף לך חיים כי אם
מידו יתברך וסע למען חייך ואם כן התשובה היא למען
חייך וסלא לסמה אכל מתוך סלא לסמה יסוב לסמה והוא
חם אחר כך כי תשוב אל ה' בכל לבבך ולא הזכיר כח
למען חייך ועוד פירוש כי יס' מיני תשובה אחת סטב
ממי פרואה יסורין ועונשים על אחרים כדכתיב הכרתי גוים
נשט פיוחס כדי סקראו וקחתי מוסר ויס תשובה אחרת
מזר תוכחת המוכיחים ולז' ותן ה' את כל האלות
על איביך ובראותך המכות על איביך אתה תשוב
והתשובה הסמת היא יותר טובה כי תשמע בקול
ה' לסמור מכות רהיניו סומע תוכחת חיים כי תשוב אז
תשובה שלימה :

והנראה לעד ס' מדרגות בתשובה האחת סמרגים
הארס ברענותם מעמנו וזו היא תשובה נכונה
יש תשובה למטה האמנה סלא יסוב ער גראה יסורין בארס
על אחרים ויס אחרת למטה סלא סת לבו וחזר בתשובה
ער סבאו יסורין עלו ממס ואם והיה כי יבואו עליו הברכה
והקללה והסמה להיות סעמי חסוב סירד הוא חסוב כמת
וביותר מרגים הכער והמתת אותו שהיה מתחלה בברכה
ורחו ומענו ואחר כך באה עליו הקללה ולז' והיה כי יבואו
עליו הברכה תחלה ואחר כך הקללה שהיא דבר קסה מאר
ומה גם כי יבואו עליו יסורין קסים בגופך והיה מראה לך סלא
תועיל התשובה ההיא כיון שאותה מודד בגדים ואתה תשובה

דרוש ראשון לפרשת וילך

קפר

כמו שרשעאף הגוף תחלףק לסמירת הבריאות ואל חזרתה כשתטור כך היא רפואת תולדי הכפס מכריך הארס נעברה ולשמרה פן יכסל בקחת ופח העמות וכל מעיניו בה לשמור כל איברי עיניו ומפגל פן יחטא וארס בחמת מהנה ואס חזי יפול הטפל מבריות נפשו כריך להזרז לחזור הבריאות לאיתנו ולתקוא הראשון ולתקן את אשר עשותו במרה עבמה כמו סאמרנו בגמרא מחוי רבי יהודה באיתו פרק באותה אשה ובאותו מקום וטב ורפא לו ואל הסבי רבירס אל רמו הפתוב נחפסה רכיבו ונחקרה ונפובה אל ה' הרבון סקורס כל ענין ראי ראו לנו לחפס ולפספס ררכינו פן נכוס ונכלס ממכסול ועון ואס באולי כשלנו בעומנו אז ראו לנו לחקור הדיק הטב בדבר אשר בוללנו ואשר חטאנו ונפובה אל ה' בתיקון אותו עון במרה עבמה כבן מי שחטא בהרהור רע ראוי שיהיו כל מחסבותיו ביראת ה' כל היום ויאה מה שהזכיר הבבאי עה יעזוב רשע רכנו ואס און מחסבותיו לפי שהרהורי עבירה קמים מעבירה יסוב אל ה' במחשבתו לחסוב מחשבות לעשות מעשים רכויים לפעו יתברך וירחמנו לקבל תשובתו וכן כריך לזרז שלא יחטא במראית העין כמס דר פלגי מים ירדו עיני על לא סמרו תורתך לז סמרתו לא כאמר אלז סמרו סהעניס לא סמרו תורת אלהס ואס באולי חטא הארס כריך לתקן גם במראית עיניו להסתכל בתורה ויזכר בשאר כל האברים וזה סכונו חזל במדרש רבה פ' נבבס כי המנה הזאת זשה כי חיים הם למנוחה אד חיים קלורית לבין מלגומא למכה כוס עקרים לבני מעס קלורית לעק דכתיב מנות ה' ברה מאירת עינים מלגומא למכה דכתיב רפאות תהי לפרך כוס עקרים לבני מעס רכתיב וסקוי לעצמותיך וכראה לי כונת חזל ערמו סכריך הארס לשוב מחטאתו אשר חטא ולתקן כדבר אשר זרה עליו כי מי שחטא בעיניו לראות פוא מנות ה' ברה הוא מאירת עינים סהיו חפוכים בעבירה ומאירה אותם בהיות כותף עיניו בספר התורה להגות בו יומס ולילה וכן כוס עקרים לבני מעס אס אכל מאכל אסור כריך סקוי לעצמותו לאכול מלחמה סל תורה ולסגף עצמותו עמית כבנר מה סנהנה במיעין ודקרק עכשו שרס הסחוב שאמר חיים הם למנוחה סלסון רבס ואזר כך אמר ולכל בסרו מרפא בלסון יחיר ולא ריסקה סיפיה אמס כונת הסחוב לומר סהתורה כותנת חיים לכל מעלות החולאים סהס מתרגמים לבא על הארס ולכל בסרו סל העוסק בתורה הוא מרפא לרפואת לו כל המלה אשר עליו וכן נרמו זה בפסוק סל השרשה שאמר כי המנה הזאת אשר אנכי מכין היום סהיו מנות התורה סניתנה היום בבירית הסכופה לא כפלאת היא ממך פירסו אינה כדלת ממך ומעמך סהיו מסוגלת לתת לך חיים כבנר כל אברים סכך חיה שאמר כפלאת ממך כי ממך הוא מנותר אלז לרמו שאינה כדלת מהאברים סיס בך כי היא כותנת חיים לכל האברים סהס חוליס והיו מתקנת אותם לפי עעיקר התשובה היא לתקן אותו אבר שחטא בו כי זה הוא רבר הכרחי לרפואת חולאי נפשו סל ארס והוא מט דור עה אלמדה פוסעים דרכיך כלומר ררכי התשובה סהיו וחטאים אלך יסובו חטאי לא כאמר אלז חטאים כלומר המעשים שחטא הארס אלך יסובו באותו אבר שחטא ועבוד את ה' ויתקן את אשר עשותו וזכה ונכלח לו ועס זה יתבאר סנת מוחל במדרס סאמרנו

ויחזיק בו ער סוטפס במעשה הנזכ ואז פסס סהעבירה נורת עבירה גם המנה סמוחוקת כדו תגורה מנה אחרת באופן כי סקוליס הם והתשובה מכרעת כרו סלא יהיה כטובל וסרץ כירוואו יתקבל ולא יפאר כמסל מי סיס לו זויס רעים סכריך לתת תוסמת להחליפס פן זויס הרעים הם העבירות סכירו והטובים הם מעשים טובים והתשובה היא התוספת כרו סוקיינו בוח הזויס האובים וכוה כדקרק מש ויעשה תפובה ויתקבל כי להיות סהתשובה מעולה היא עופה את הזרונת כזכיות גם זה האיש בעשותו מעשה הטוב בהתמרה חילוף מעשה הרע הנה הוא מחליף ממס העבירה רעה ולוקח בה מנה כמסל מי סיס לו זויס רעי סמחליף הונ הרע ולוקח תמורתו זוז טוב כך העבירה עמה תחשב לו למנוחה טובה ויתקבל אותו דבר סל עבירה לזכות ומנה וזה רמו הסחוב שאמר כדור עון אפרים כלומר כשהעון לא החליפו במעשה הטוב אבל כדור אותו דהיום אינה סל רכיה כי ממ ערק היא כפונה חטאתו סהגוג במיקומו סמור ודונות כפשו לו כפגנות אמנס אס ויעשה חילוף במעשה הטוב ויחזיק בו אז יעלה ורכה ויתקבל המעשה הרע עכמו הזכות לרכון לפני ה' ואז יחמר ויחליפנה במעשה הטוב כי יסב ולא עבר עבירה כתיב לו סכר כעשה מנה באותו פרק ובאותה סעה וכזוה סעשה עבירה כריך סיתלפנה ויעשה מאותה עבירה מנה כבון סיתחזר באותו פרק ובאותה אשה ויכבס יכרוהרי היא מנה כעסל מי סיע לו זויס רעים סאחליפס בטובים ממכאו זויס הרעים סיבה להיות לו זויס טובים כך אס לא קרמו העבירות לא חרמונו לו סיהו מכונת ויתנו לו סכר פעולתו כעושה מכונת חז כדור עון אל יחשוב אברים כיון שחטא חין לו עור תקנה כי אדרבה ענו הוא ככדור הכסף סל זויס רעים סמותים לו בו זויס טובים כן עון אפרים יחשב לו לזכות וכדקה ואיתו כשהתשובה מעולה סהיו מאהבה סכפונה חטאתו ולא שאר סוס רשס חטא מהעון כמו כשאמר רשס לסב מיראה כי הזרונת נעשות לו כפגנות אבל זה סב מאהבה ולא כשאר רמו לחטאות כי כולס נעמו לו כזכות עור אפסר סאמר כל מי סיס בירד דבר עבירה דהיינו אס חטא כדיון אף ראו לו סיפונת אלז באותו אבר עכמו סחטא בו ויחליפנה במעשה הטוב סיעשה כדיון ממס לתת בהס כדקה וכאזל כזהו כן אס חטא בעיניו אז בלאנו כריך סחליף אותו במעשה הטוב באבר עכמו סחטא בו וכספר מטות ביארתי מאמר זה כפנס אחרות עס ונהה נחמינו למדים כי עיקר התשובה להחזיק במעשה טוב ועבורת קרס חלק עבודתו ככריה זה כבנר זה כי אז תקובל תשובתו לרפון לפני ה' בלאו ער כאן נכלס הדרש הלז :

דרוש ראשון לפרשת

וילך

מסכת יומא אר סמאבר הנינא גדולה תשובה שמינא רפואה לעולם רכתיב ארפא משוברס רבי חסא בר הנינא רמי כתי שובו בגים שובבים דעיקרא שופבים וכתי ארפא משובותיכם לק כאן מאחבת כאן מיראח :

דרוש ראשון לפרשת זילך

על דוד המלך על סכל כצ סנה שפירשה ממנו שיהיה היה מוריד כוס רמעות ואוכל פתו באפר שחומר כי אפר כלחם אכלתיו ושקויי בבכי מסכתי ואפטר לומר עבא לתקן בדבר אשר זרה טהור חטא למראה עיניו כדכתיב ויקם דוד ויתהלך על גב המלך וירא אשה רחבת וכן ושלח דוד וירדע לאשה אלכך היה מסגף עכמו ומוריד כוס רמעות מעיניו לכפר על תרשית העין שחטא בו וכנגד מה שעשה לאוריה דכתיב ויקרא לו דוד ויאכל לפניו ושת ויטכרנה וכוונתו הייתה שמה מתוך המאכל והמשתה תטרף דעתו וילך אל אשתו ויחשוב אחר כך שממנו היא הרה לךך היה מתקן עכמו בענין המאכל והיה אוכל לחמו באפר ושקוייו בבכי מסך כנגד המאכל והמשתה שהאכילתו והשתתו וזה לשון חז"ל במדרש ואלה דברי דוד האחרונים אמר לפניו רבשע כסם שמחלת לי עונותי הראשונים כך מחול לי על עונותי האחרונים דא בכב סנה שנסתלקה רוח הקדש מרוד מלך ישראל בכל יום ויום היה מוריד כוס רמעות ואוכל פתו באפר שחומר כי אפר כלחם אכלתי דא אמר לפניו רבשע קבלני בתשובה כדי שתוכיח את הרשעים ותאמר להם ומה אם דוד מלך ישראל שעשה לפניו רבשע חמור כיון שחזר בתשובה לפני קבלתי אותו אתם עאלכו שהייתי מקבל אתכם ויש לרדק היבא רמזיו כל הני דרשות בהאי קרא רואלה דברי דוד האחרונים וע"ק אומרו כסם שמחלת לי על עונותי הראשונים כך מחול על עונותי האחרונים כי אינו הם עונותיו הראשונים ואלו הן האחרונים ומנין לנו שהראשונים מחולו ולא האחרונים שהוכרך לבקש עליהם ואם מחול לו להקדש ברוך הוא פשיטא שמחול הכל ואם לא מחול עדין כריך לבקש על הראשונים אנהו זה שאמר מחלת על הראשונים מחול על האחרונים וע"ק אומרו ומה דוד מלך ישראל שעשה דבר חמור לפני מאו לפני ולמנה הזכיר כאן דוד מלך יש' שירדע הוא עתה הוא מלך ישראל וע"ק עם מחול שאמרו כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה כי כל הנכח למלחמת בית דוד גט כריתות כותב לאשתו וגם אוריה שהרגו ברוך הרגו שהיה מורד במלכות שאמר ודודי יחב בפני דוד המלך וכפי זה איך לקו זה הבנה כי איך יעשו ק' ממה שקבל הקדש ברוך הוא תשובתו של דוד טהרי דוד לא היה עונו חמור ולפיכך נתקבלה תשובתו:

וכמחול עונותיו איך אמר אחר הסירה אלה דברי דוד האחרונים טהרי אמר הסירה לא היו לו עונות לא ראשונים ולא אחרונים ועוד לרדק שהיא סאל היכן הם הראשונים כלומר בדבר הראשונים ומה תירץ מלמד שמחול עונותיו הראשונים כי לא הזכירו כאן אלא דברי דוד האחרונים אמנם כל דחול דענו פי' הכתוב שאמר דוד ברברי תחמניו לפני הקדש ברוך הוא האחרונים מחול לי והכי קאמר ואלה דברי דוד אשר דבר ומה דבר האחרונים שהעונות האחרונים ימחול הקדש ברוך הוא ואמר כסם שמחלת על הראשונים טהם כל העונות שהן בירו ער טעה שאמר סירה שהכל מחולו לו כיון שנטעה לו גם בענין המלחמה דכתיב למעלה ויעזר לו אביסו וס' אומר אמר סירה חבל מכל מקום נתחדש בידו עין מחדש בטעת הסירה כמו שאחזל על שנין לרוד אשר סר לה על דברי כו"ט בן ימימי סגנה היתה לרוד טעשה הסירה על שהכילו מיד איוביו ומיד סאל ח' הקדש ברוך הוא לרוד סירה אתה אמר לפני על מפתחו של סאל אלמלא אתה סאל והא דוד אברתי כמה דוד מפניו והיינו דכתיב שנין לרוד וכטראה דוד שחטא ברברי הסירה כל שהזכיר מפתח סאל בתוך הסירה אז התפלל לפני הקדש ברוך הוא ואמר הנה ידעתי שהסירה שאמרתי הועילה למחול כל עונותי הראשונים טהיו בידך לא מה שחטאתי ברברי הסירה עכמה שהזכרתי לסאל בכלל איובי וכסם שמחלת הראשונים כך מחול האחרונים זה הזטא שחטאתי עתה מחדש ואלה דברי דוד שהתפלל ואמר מחול לי האחרונים וזהו שאמרו באותו המאמר והיכן הם הראשונים שהכתוב אמר שרברי דוד שהתפלל היו האחרונים כלומר מחול לו והיכן היו הראשונים שלא התפלל עליהם אלא שנמחלו לו בסירה שאמר לךך לא התפלל אלא על מה שחטא ברברי הסירה עוד אפטר לרמוז בכתוב שאמר ואלה דברי דוד האחרונים כלומר אלה הרברים שאמר דוד ברברי הסירה הם האחרונים העונות האחרונים אשר חטא דוד כי ברברי הסירה אמר אשר הקיל אותו מכף כל איוביו ומיד סאל ואלה דברי דוד היו עונותיו האחרונים דא בכב סנה שנסתלקה רוח הקדש מרוד מלך ישראל וכ' וס' עשור הכתוב כך הוא לפי סדר דוד אשר דבר ברומ הקדש כגון ס' תילים היו דבריו הראשונים ועסקה ממנו רוח הקדש כ' סנה ואחר כך חזרה אליו רוח הקדש וקדשו דברי דוד האחרונים כלומר דוד רוח הקדש שרבר דוד לאחר שפסקה ממנו כ' סנה ואם אחר כך רוח ה' דבר בו כלומר אותו רוח הקדש שהיה לי בתמלה דבר עכמו בי ומלתו על לשוני מלתו שהיה רגיל מתחלה חזרה עכמו על לשוני והתבא ברומ הקדש ואמר אמר אלה ישראל לי דבר כור ישראל כד"ק מוסל וכ' כל אלה הם דברי רוח הקדש של דוד האחרונים שאמרו כפחורה ברוח הקדש אחר הכב סנה שפירטה ממנו ואם נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על כלומר בת מה שאמר בזמן שהיה נקרא בן ישי שערך סאל היה קיים ולא מלך דוד ואז אמר ממור לרוד בבא היפים וכ' במרבר יהודה וכ' בסמותו את טעמו וכ' בת דברים הללו ובין הדברים שאמר אחר שמלך נאום הגבר הוקם על אלו ואלו היו ברוח הקדש כי רוח ה' דבר בו וכ' ולא פירטה ממנו רוח הקדש אלא אותם כ' סנה כנגד אותיותיה של תורה דא אמר לפניו רבשע קבלני בתשובה וכ' וס' עשור הכתוב כך הוא אלה דברי דוד שא' בתפל לפניו האחרונים כל' עשה למען האחרונים הבאי' אחרי וקבל תשובתי כרי סתוכי' הרשעים האחרונים הבאים אחרי' ותאמ' להם היה לכם ללמו מ' מהטא וע' תשובה קבלתיו ו' אחר

דרוש ראשון לפרשת וילך

קפה

בחרם פנולר בו אברהם ירח האיתנים זה חדש תשרי ולמה קורא אותו ירח האיתנים פנולר בו אברהם פנולר משכיל לאיתן האורחיו ובה אמי אבא שאף על פי שמחלו לו הקדוש ברוך הוא אחריו עון מ' אמר בחיך איני מודיע בחיי שלמה בך אני מודיע לפי שבזה הקדוש ברוך הוא פתור שלמה לבמור המקדש בחרם מרחשון וכרך להיות עומר בלא הזרחת פסיה עד יב חרם מהטעם שהזכרנו שבחרם תשרי נולד אברהם וכל העם הרואים פגמור המקדש ולא פרתה בו פסיה יהיו הכל תוליס בשלמה ויאחרו לא בנה של בת סבע הוא שאף על פי שבטעה איה גחוי חר אך מחל לו איתו עון מ' ומבאו ויהיה למור כי להיות שלמה בנה של בת סבע לא פרתה הפסיה לפי שאם מחל עון דוד מ' העון שחטאה בת סבע להיות נשמעת אל דוד עדין הוא קיים כי גם היא מזהרת על גילוי עריות ותיהרג ולא תעבור אליה דמאן רברים הכי כמו שכתוב בתוספות פ' בן סורר ומה גם שחר עשה תשובה ותלה מעשיו בהקדוש ברוך הוא ואמר לך לברך מטאתי כמחול שאמר דוד להקדוש ברוך הוא מחול לי על אונתי עון שבלי לעיך רחי כפינא למכטיא ליכרי הניא כייפנא ליה אלא חיינא דלא לימרו עברא זכי למארייה ואם כן לרוד מחל העון מפני שהיה לו במה לתלות אבל בת סבע חטאתה עומר ושלמה לא בנה של בת סבע הוא לכך לא פרתה פסיה במעשה ידיו והם אינם יודעים בטעם שעיכבו הקדוש ברוך הוא ערי רח איתנים פנולר בו אברהם ולפיכך אמר הקדוש ברוך הוא בחיך איני מודיע מחילת העון לפי שלעולם יהי פתים רפי בשלמה למור בנה של בת סבע הוא ואף על פי שתורד אחר כך הפסיה לא יתלו בזכותו ולעולם לא יבא מלבם שעיכבו הפסיה היה להיותו בנה של בת סבע לכך בחיי שלמה בך אני מודיע סתום בכל העם המליצים אחריו למור בנה של בת סבע הוא יהיו אז תוליס עיכבו הפסיה וחר בעון חר לפי שהם חוסכים טעון בך סבע עומר לה ולרוד שלא מחל עדין גם היא ודמה יראי אחר כך שהאוזן לא ככנס אלא בזכות דוד ויראו האות שמחלו לו הקדוש ברוך הוא על אונתי עון אז יסירו וידעו שעיכבו הפסיה לא היתה בשביל כך ויהפכו פניהם בשולי קריה כי ירעו באמת ואמונה שמחלו לו אונתי עון ויאמרו שלמה הולך אחר אביו ולא אחר אמו. ואם בחיי שלמה בך שהוא מיתור למור בך כי ידוע הוא אלא למור שכיח שהוא בך כלומר תלוי בך ולא כמו שהם אמרים שהוא בנה של בת סבע ותלוי בה כי עון האם אינו עושה חסם אל הכן ומה גם כי בראותם שנתבטל מקצת רבונם שחטאו טעון דוד גורם והנס עיכבו חליות שמחלו לו הקדוש ברוך הוא אונתי עון והנה יתבטל כל רבונם ולא יוסיפו לרבר תועה על שלמה למור בנה של בת סבע הוא כי המה ראו שלא בדרך ברבריהם בתחלה ורבר שבטל מקצתו נתבטל כולו : ומ' אנו כרישן עדין לבאר מה זה היה שמחל הקדוש ברוך הוא לחורשן זה של חילול ה' קודם מיתתו כיון שמינו דאנו מתכפר בתשובה אלא לאחר מיתה כדכתיב אש יכופר העון הזה עדין ימותו עון זה באין של דוד שאמר בחיך איני מודיע ובחיי שלמה בך מודיע ותיך פליחות עון חילול העם תלוי ער לאחר מיתה כדכתיב אש יכופר העון הזה עדין ימותו לכך לא האדעו עד לאחר מיתתו של דוד שאז נתכפר העון וירעו כל ישראל שמחל העון ועדין אינו מגמגם הזה לפי שכתחלת רברי המדרם הזה אמרו ששאל דוד מהקדוש ברוך הוא מחול לי על אונתי עון ואמר לו הקדוש ברוך הוא מחול לך הרי שמיר מחל לו הקדוש ברוך הוא בעונת בחינם איתו אלא שלא רצה להודיע האות לכל ישראל אלא לאחר מיתה ומה טעם אמנם הכראה לעד כפי דרכי שא עם מחול שבפיקתא שאמרו מעטעסה הבית בירח בול הוא מרחשון עשה יב חרם והיו הכל מלמלימן על שלמה למור לא בנה של בת סבע הוא הירך הקדוש ברוך הוא משרה פסיהו ליוך מעטה ידיו והקדוש ברוך הוא חשב לעכב שמחת ב'ה

אחר כך נאם דוד בן ישי סגמור לרעשים האחרונים שיחטאו לך נאם זה של דוד בן ישי שחטאו ועשה תשובה וזהו נאום הגבר הנוקם על שהקים עולה של תשובה נמחול בגמרא ומחול דאנו ק' בעצתן והיו יתבאר עם מאי דקיל טעון חלול העם הוא חמור מאד ובעון של חר המלך עה אף על פי שלא חטא מ' היה בו חלול העם גדול וזם תאמר להם ומה דוד טעסה לפני רבר חמור כלומר אף על פי שלא חטא מ' היה לפני דבר חמור שחלל את שמו ונגע בכבודו ועכ' קבלתי אונתי ואף על פי שהתשובה אינה מכפרת עון חלול העם כדכתיב אש יכופר העון הזה עדין ימותו מ' קבלתי תשובתי ואם כן ק' לשאר בני אדם שחטאו ואף בידם חילול העם גדול כשל דוד לפי שהחילול שמים הוא כפי גדולת האדם עאלו שהתשובה תהיה בה כח לכפר ובה אינו מבאר מה שאמר הכתוב בבא אלפתן הכבוי ויאמר דוד אל נתן מטאתי לה' ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר מטאתך לא תמות טעם לרהיק כפל העבור מטאתך לא תמות שמכיון שהעביר מטאתו פשיטא שלא ימות ועף היכן מכינו שבגזרה עליו מיתה שהוכרך למור לו לא תמות והלא מה שבגזרה עליו היה לא תמור חרב מבייתך וכו' הנני מקים עליך רעה וכו' ושכב את נשיך וכו' ולכאורה נראה למור שאמר לו נתן גם ה' העביר מטאתך ורוקח העולה תשובתך לבטל גזר רח אשר דברת בסיך ומשפטך חרפת הי ה' כי כן מות האיש העושה זאת הנה ה' העביר מטאתך ולא תמות כמו שבגזרת דיקך עליך אבל מאי מה שבגזר ה' עליך דהיינו לא תסגר חרב מבייתך וכו' וגם להקים רעה מבייתך ושכב את נשיך עדין בגזרה קיימת ובמקומה עומדת :

אמנם כלעזר שלחית פסיה עון זה של דוד עון של חילול העם ואינו מתכפר בתשובה אלא לאחר מיתה לכך בישר נתן לרוד ואמר לו גם ה' העביר מטאתך בחיך לא תמות לא תכטרך לכפרת העון הזה שתמות ואחר מיתה יתכפר אלא לא תמות ועם היותך בחיים ה' העביר מטאתך בכח התשובה וכן אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא מחול לי על אונתי עון ואמר לו מחול לך ואמר לו עשה עמי אות לתשובה אל בחיך איני מודיע בחיי שלמה בך אני מודיע בטעה סבנה שלמה בית המקדש וברקם להכניס ארזן לפני לעמים רבין טערים זה בזה אמר שלמה כי ליכנות ולא בענה כיון שאמר ה' אלהים אל תסב פני מטאתך יכרה למסור דוד עבדך מיד נענה ונהפכו פני שונאיו של דוד כשגלו קדידה וידעו כל ישראל שמחל אונתי עון וראיתי מי סירקך במאמר זה מה זה הטעם שלא רצה הקדוש ברוך הוא להודיע אות זה בחייו של דוד שאמר בחיך איני מודיע ובחיי שלמה בך מודיע ותיך פליחות עון חילול העם תלוי ער לאחר מיתה כדכתיב אש יכופר העון הזה עדין ימותו לכך לא האדעו עד לאחר מיתתו של דוד שאז נתכפר העון וירעו כל ישראל שמחל העון ועדין אינו מגמגם הזה לפי שכתחלת רברי המדרם הזה אמרו ששאל דוד מהקדוש ברוך הוא מחול לי על אונתי עון ואמר לו הקדוש ברוך הוא מחול לך הרי שמיר מחל לו הקדוש ברוך הוא בעונת בחינם איתו אלא שלא רצה להודיע האות לכל ישראל אלא לאחר מיתה ומה טעם אמנם הכראה לעד כפי דרכי שא עם מחול שבפיקתא שאמרו מעטעסה הבית בירח בול הוא מרחשון עשה יב חרם והיו הכל מלמלימן על שלמה למור לא בנה של בת סבע הוא הירך הקדוש ברוך הוא משרה פסיהו ליוך מעטה ידיו והקדוש ברוך הוא חשב לעכב שמחת ב'ה

דרוש ראשון

לפרשת וילך

ה' העביר חטאתך ועקב מה שדקדקנו למעלה אומרו העביר חטאתך לא תמות שהוא מיותר ועור סיכך מבינו סגורה עליו מיתה שהוכרח למד לנו לא תמות ועקב אומרו אפס כי נאץ נאצת את אויבי ה' שאח לנו הבנה כלל והדרוך אל פירשו שהוא סיכוי לכבוד של מעלה כאלו אמר נאצת את ה' ועוד מאי ברבר הזה ומהו גב הבן הילור כך דממשע סגור עליו עונש אחר וגם זה העונש גם הבן הילור וכזה הרב כהני אבראביל זל פי' שאמר דוד הכה חטאתי אשר חטאתי הוא לה' ולא ידעו בו בני אדם אלא ה' חוקר לב בוחן כליות הוא ידע את אשר העויה לפניו ולא ידעו בחטאתי וזש חטאתי לה' ואין אדם מכיר ברבר זה ויאמר נתן גם ה' העביר חטאתך שלא תמות אפס כי קשה לפניו יתברך מה שהיית מוכיח בטער מחרף ומגדף ומנאץ את אויבי ה' על שהיו לוקחים את נפשי רעים ויטכבו אותם והיית קוראם אויבי ה' על דבר כיוצא בזה פעמית עקשו והיה ראוי לנקוד ענק ולהמיתך על היותך נכסל ברבר ההוא עקמו אשר נאצת את אחרים עליו ועכ' העביר חטאתך שלא תמות זה תורף דבריו ונראה לעד שדוד התורה את חטאתו אשר חטא ואמר חטאתי לה' כלומר הטעם אשר נלכדתי בפח יבנה' וחטאתי הוא לה' לטעם שמים כדי לפתוח דרכי התשובה א בני האדם וילמדו ק' ממי שחזרתי בתשובה וקבל הקב"ה תשובתי וכיון שיעקר עמיתו בחטא זה הוא לטעם שמים להחזיר בני אדם לפניו בתשובה אם כן ראוי שלא יחשוב ה' לי עון על מה שחללתי שמו כיון שהיה עם גם כן אהבת שמו לעיני כל בית ישראל כי ממני יראו ויעשו תשובה לפניו יתברך ויאמר נתן אל דוד גם ה' העביר חטאתך כשם שאחיה בתשובה להחזיר את ישראל בתשובה ולקרבה לפניו גם ה' יסלם לך שהעביר חטאתך בעורף בחיים ולא המתן למחול לך ער לאחר מיתתך בעצם כל עון של חילול השם אלא לא תמות ועכ' העביר חטאתך כיון שמתוך חילול השם זה יבא ממנו דבר טוב לאהבה את ה' ולדבקה בו אפס כי נאץ נאצת את אויבי ה' ברבר הזה הסגורה טעם היות כונתך בחטא זה לטובה כדי שידעו ישראל שלא נעלנו טערי תשוב' לפניו יתברך עכ' יבא הקצת תקלה ברבר הזה טעמית שמכאן והלאה הפס החוטאת שלא תעשה תשוב' מחמתו כפולה כיון שטעם דרך התשובה וכל העם ראוי וידעו שאין דבר עומ' בפניו שהרי דוד המלך ע' עשה דבר חמור ונתקבלה תשובתו אם כן מי שיחזיק ברעונו ולא יעשה תשובה מחמתו אכזבה ומכאן שאחיה היית גרמה להכעיס ולנאץ אויבי ה' המכשפים אותו נאצת אותם בעיני ה' כמשל שהביאו חז"ל מליקטים שהיו בבית הסוהר וחתת חתירה אחת ויבאו כולם ונשאר אחר מהם עורק עומד עם יהי בבקר ויקחיהו ויביאוהו אל המלך ויאמר לו מה הדבר הזה אשר עשית שהמזנת היתה שתוחה לפניך ולא יבאת בק באופן שיט עונש כפול למי שמכאן פתח התשובה ולא עשאה ואתה גרמת למאץ אויבי ה' להשליכם מעל פניו לעולם מה שלא היה כן אם לא חטאת שלא כודעה כחה של תשובה ולא היה פתחון פה לעושי רעעה שלא ידעו כמה יפה כחה של תשובה הרי טובה יבאה תקלה מתחת ידך לנאץ אויבי ה' בפניו יתברך וכיון שכן אף על פי שמחל חטאתך ולא תמות מפני הגרמה שגרמת מתוך חטאתך פריכים יטובו מעון מלך כיון שכתה הקצת תקלה בבחיכה זו כי נאץ נאצת את אויבי ה' בפניו גם הבן הילור לך מות ימות באופן שבבר מה יתקיים אם יבשר העון ער ומותו רהיטו במיתת הבן כי ברא כדפי' דאבות הוא זש כאן ואלה דברי דוד האחרונים שהתפלל על מחילת חטאתו מפני האחרונים הבאים אחריו סימכאן פתח פתחו לתשובה כמו שכתבנו ואמר לך דבר כור ישראל משל עזבתיו

באדם הסמוכה להודיע מעלת התשובה לבני האדם שלא יחישו מחטאתם זש לי דבר כור ישראל שלא תתייאשו מחטאתכם שאף על פי שיכיר הוא מושל באדם ומכסילו ומחטאו והוא נעמע אליו כמלך מושל באדם כדכתיב מלך זקן וכסיל עכו' אל תתייאש כי בדיק מושל יראת אלהים מי שהוא בדיק ביראת אלהים יכול למשול בו כדכתיב ואלו תשובותיו ואתה המושל בו וכת' למה בירא ה' לזכור כיון שהוא מושל ומכסיל את בני האדם לזא וכו' אור בקר יורה שמשוכו' כדמחן המטר והשמש בזמן שהמטר האלהים נטע מטרות עונו' ואח' כך הבקר אור כאור השמש והוא בקר לא עבות אלא אור ננה עליהם שאף על פי שסמי דברים אלו הם הפכיי זה עם זה השמש עם המטר כי מתוך המטר מתקדרים שמים בעבים והשמש בידר הוא בפחקים עכ' מתך שניהם מנוגה השמש וממטר יוצא דשא מארץ כי הנשמים בלבד לא מציאו דשא חס לא יורח השמש אחר כך גם השמש לברז תלהט הארץ וכריך מנוגה וממטר כדי להביא דשא מן הארץ ואם כן גם מייבט בלבד לא היה יוצא פרי מעשים טובים לפי שלא היה ראוי להחזיר טובה לאדם שלא עשה עבירה והחזיק במצוות כיון שאין עם רבר מנדר ומתוך שניהם יוצא דשא היצוות לפי שיהי' מנדר אותו ובא זכה ומכביעו הור והדר יטוה עליו וכו' בזה פי' משה ותחזקתו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרתו אמר עור כי לא כן בתיב עם אל וכו' הכוונה ובי תאמרו לי מה זה היה לך שגבר יכרך עליך בענין בת שבע ומשל כך והיה לך להיות מושל בו ביראת אלהים לזא כי לא כן בתיב עם אל אף על פי שלא היה כן בתיב עם אל לזהו מושל בדיק ביראת אלהים זה היה מפני שברית לבאי עולם עם לי שיקיה ערובה בגייהם ושמורה בלבם דבר זה שהיה ימיו פשוטה לקבל פסים וילמד ממני לעשות תשובה בו יכירו וידעו כמה גדול כחה של תשובה שהרי לרוד מחל' ובבחיכה זו כדי לזכות את הרבים אכתי חטאתי כי כל יעני וכל חפץ כי לא יכמתי יבנה' לעשו' דבר זה כי לא מלכי פנתי ויתברך שאי הייתי רוצה שלא יכמתי ויכלה החטא שלי אלך לברך חטאתי למען תזכה בשפטוף את הרשעים שלא עשו תשובה לך בחתי אפי' לפתוח דרכי התשובה ולמרו מזו מעלת התשובה וזמה כריך האדם לזחד בה כדי לרפא' נפשו ולהחזיר בריאתו כמפסט הראשון וכשאינו עשה תשוב' ומכאן רעות רבות וזרות כמו שכתבתי מן הפרשה שאמר הק' טובב עם אבותיך וקם העם הזה וכו' ויש לרדק קסר הדך טובב עם מוט וקם העם הזה וזנה ועוד לרדק אומרו אשר הוא בא שמים בקרבנו מאי בקרבנו שמשפי' לומר אשר הוא בא שמה ועקב אח' שהזכיר וזנה אחרי אלהי נכר מה כורך לומר עוד ועזבנו ולא עוד אלא שבתחלה ראוי לומר וקם העם הזה ועזבנו וזנה אחרי אלהי נכר וכו' וכן קשה אומרו והפר את בריתי אשר כרתי אתג מה כורך לומר אשר כרתי אתו ועקב אומרו וזנה אפי' בו ביתם ההוא שכתוב כמה פעמים בפסוק ביום ההוא והוא מות' בלא כורך כלל ועקב שאחר הודיע שהתורה את חטאתו אשר חטא זו היא שומת עין לומר אחר כך ואכתי הסתר אמתך פי כי מה העויל זה בוודאי שהתורה לפני ה' וה' אטובים פי' שהסוונה לומר הנה הם עתידים לעבור ע' גם לעזוב את ה' כמו שדרשו חז"ל על ועזבו את ה' ולא עברוהו אפילו בשותפות אמר הקב"ה לא עשאוני בני בתומוזם הזה שאוכלים אותו בקינח עשויה אלא ועזבו את ה' ולא עברוהו בשותפות זש וקם וזנה אחרי אלהי נכר ועזבני מכל ואל אפילו בשותפות והסתרת פי מהם והיה לאכול והיה בראותו שמכאן רעות רבות וזרות והתורה ואמר על כי אח אלהי בקרבי כלומר שלא שתפתי שמו בקרבי אלא עזבתיו

דרוש ראשון לפרשת וירך

קצו

עזבתו מכל וכל על כן מצאתי הרעה לכך אמר ה' בה און זה
 וידו הגון כיון שברעתו לעבדו בשופות העו' לפיכך חכמי
 הסתר אשתי יען פנה אל אלהים אחרים אפילו בשותפות .
 ונראה לעד שאמר הנך שוכב עם אביתך וקם העם סבל
 זמן שאתה בחיים חמתך מוטלת עליהם בשכב' דאו
 המצפה הרע שאירע להם כשרכזו לעשות העגל אבל קשתסכב
 עם אביתך אז אפשר שיאמרו לית רין ולית רין כיון שיראו
 שנקנסה מיתה עליך ומתוך כך יכפרו בעיקר וקם העם הזה
 וזה אחרי אלהי ככר הארץ אז יאמרו הנך שוכב עם אביתך ויש
 לי ליראה הרבה ממתיתך לפי שעתיד העם הזה לזנות אחרי
 אלהי ככר הארץ ואין מי שיתפלל עליהם וימסור נפשם גם אין
 מי שיסתדל להחזירם למוטב וזה אחרי אלהי ככר אשר הוא
 סמה ועבורה זו היא בקרבונותך לבו מלב ומשפט עוב את
 ה' ואינו מהשפה ולחון אלא ועצמי שהוא עורם פורה ראש ולעם'
 בקרבנו מתעורר את בריתי אשר כרתי אתן שכדי להפטר
 ממי לא מבעיא שהם מפירים הברית שקרתו אתי להיותם לי
 לעם אלא הם מוחלים לי הברית אשר כרתי אתן להיות להם
 לאלהים הם מפירים אתן שאינם חוששים מזה שאהיה להם
 לאלהים להשגיח עליהם וחרה אפי בו ביום ההוא והחרון אף
 יהיה מתן לעשות בהם כלה בו ביום אלא שאחר כך הארכתי
 אפי למרוד להם במדתם שהם עזבוני גם אפי ועזבתים והם
 הפתו בריתי אשר כרתי להם להיות אתם על ידי ימיכם לעזרם
 והסתרתיו עתה פני מהם שלא לעזוב אותם והיה לאכול ומכאן
 רעות רבות וזרות ואמר ביום ההוא בסעת הכרה שהיא בתוך
 ההשכה יבא לה' ויזרות ואמר בי' דאו שעל מה שספרתי באלהי
 בתוך קרבו ולכלי בו אין אלהים ב' מזימותי לכך באה אל
 הכרה הזאת וכונתו לחזור בתשובה במחשבתו לטהר לבו
 לפני ה' והנה התשובה הזו אינה הגובה משמי פנים אם להיותה
 בשעת הכרה וכבר פקחתי ולא קורם והלואי תהיה תשובה
 מכל וכל לא המטהר מחשבתו אבל לא מעשיו לכך חכמי הסת'
 אשתי כפי על היות תשובה זו ביום ההוא מתוך הכרה ולא
 הקדמותה לברה וגם אשתי על הרעה אשר עשה במעשה ואף
 על פי שלבו ככח פם הי' ענה אל אלהים אחרים למים בפני
 פל הע' יום כרי למכור חן בעיניהם והוא עובר את אלוהיה ואף
 על פי שאינם מאמינים בהם הקב' מתקור פניו ער מיוחדת
 בתשובה שלימה במעשה ובמחשבה שיהיה פיהם ולבם שוים
 בעבורתו יתברך ונסלח להם ובה כבא לביאור המאמר והקורם
 חזיר מה שפי' רש"י בפסט המאמר רבי חנינא רמי כתיב
 סוכו ביום סוכים דמיקרא סוכים אתם וכשתעשו תשובה
 מעלה עליכם כאלו תחלת החטא של נעמת וסנות וכתו' ארפא
 דמשמע תחילת ואלך לבצעל מום סתפשא שמקבת מום גליו
 וים לרקרק יחלה מאי קמ"ל רבי חמא דהא מקרא מלא הוא
 ארפא משבתם ועך כיון שרבי חמא עבדו מוקי לקרא בארפא
 משבתם בתשובה מחמת יראה למה לא הודיע מעלת תשובה
 שהיא מאהבה ויאמר גדולה תשובה שהיא עקרת החטא מכל
 וכל שמאיר סוכו ביום סוכים ולמה רבר בתשובה מה' מתק'
 יראה שאינה ככ גדולה שהיא האב בעל מום סתפשא וכיון
 דאתא לחטא ויטובין גדול התשובה לישמעין רבותא בגדול' וזו
 כשהתשובה היא מאהבה שנעקר החטא לגמרי כאלו נעשה
 פי נערות וסנות ועוד לרקרק מהו מביא רפואה לעולם רה"ל
 סמכיא רפואה לאדם וסם בפסוק הוכן חזר רפואה לעולם
 ר"ל מאי הכי קאמר ארפא משבתם של החוטאים ועך ר' חנינא
 רמי מאי רתיב סוכו ביום סוכים עם מאי דכתיב ארפא
 משבתם ומהי מירץ כחן מאהבה כחן מיראה אבל עירץ

ארכא למרמי האי קרא דכתיב ארפא משבתם עם פסוק סוכו
 ביום רהא כלהו מיירו בתשובה מאהבה והא כתי' הכא ארפא
 משבתם איהבס נדבה וכיון דכתיב איהבס משמע סגס
 תשובתם היתה מאהבה ועך למה לא הוכיח רבי חמא גדולה
 תשובה שמכילה רפואה לעולם מההוא קרא דכתיב ארפא
 משבתם ויהי רפואה לעולם ולמה הכי קרא דהנשע דכתיב
 ארפא משבתם: אמנם נראה לעד שרבי חמא רצה
 להודיע מעלת התשובה שהיא מאהבה שמועילה גם לכל בני
 העולם והוא ע' מחול בגמרא לעולם יראה אדם כאלו העולם
 חכו וזאי וחזיו חייב עשה מכו' אחת אשרי שיהכריע כל העולם
 לכף זכות כן גם הוא בזמן שהיחיד עושה תשובה הוא מכריע
 כל העולם לכף זכות ומביא רפואה לעולם וזהו ארפא משבתם
 של כל העולם כיון ששב אפי ממנו שאותו אדם נעשה תשובה
 הנה תשובתו מועילה להכריע גם לכל העולם ולרפא משבתם
 ולעולם שתשובתו של אותו אדם היא מאהבה ומאי דק' ארפא
 הוא לכל העולם שאף על פי שלא שבו בתשובה והם בכעלי
 מומין ומ' גרפאו קצת ממומן כיון שזה שב מאהבה ושב אפי
 ממנו לגמרי וזהו מוכרח כפי הכתוב שפתח בלשון רבי ארפא
 משבתם וסיים בלשון יחיד כי שב אפי ממנו אלא הכונה ארפא
 משבתם של כל ישראל כיון ששב אפי ממנו מאותו שח' בתשוב'
 מאהבה ואם כן יפה אמר רבי חמא בר' חנינא שהודיע מעלת
 התשובה מאהבה שהיא יועילה לשאר העולם סעדין לא חזרו
 בתשובה והיא מרפא אתם עמומן ולעולם שלאיתו אדם נעשה
 תשובה עקר את החטא לגמרי לא חזר ולא יפקד ולא החזיר
 רפואה אלא בערך שאר העולם ולכך לא רמי חמא האי
 קרא עם קרא דכתיב סוכו ביום סוכים משום דהאי דקאמר
 הכא ארפא משבתם אינו על החזיר בתשובה גם החז' הוא
 נעקר לגמרי אלא קאמר שמועילה תשובתו של זה לרפא את
 כל העולם ממומן אף על פי שלא חזר בתשובה ברתיבא היה
 רבי מאיר אומר גדולה תשובה שבסביל יחיד נעשה תשובה
 מחולק לכל העולם וכו' ומ' לא נעקר החטא מהן לגמרי למקב'
 שמועיל להם ולכך כתי' בהו רפואה ואם כן האי קרא והא קרא
 מיירו בתשובה מאהבה ולא קפיו מירי לא קפיו מהאי דכתיב
 התם ארפא משבתם דקאי אסוכו ביום דמשמע ארפא
 משבתם בסביל התשובה וכתיב סוכים דמשמע מהחטא
 נעקר לגמרי כאלו חטאו קטנים ואמר לא קפיו כחן מאהבה
 כחן מיראה ולזה לא הביא רבי חמא פסוק דארפא משבתם
 משום רמיירי בתשובה מיראה ואינה גדולה ככ' לזה הוכיח
 דגדולה לגמרי מקרא ארפא משבתם דמיירי בתשובה מאהבה
 דהא כתיב איהבס נדבה ומאי דקאמר ארפא הוא בערך כל
 שאר העולם סעדין לא חזרו בתשובה הא מרפא אותם בסביל
 תשובתו של זה זה נלעד ע' פי מורי ג' ד' חמא סבר דגדולה
 תשובה מחמת יראה שמכילה רפואה גם לכל העולם כדאמר
 רבי מאיר בבביתא סבסביל יחיד מחולק לכל העול' א' מביא'
 רפואה לכל העולם וכי תימא מאי אשמועינן רבי חמא זין הן
 דברי רבי מאיר בבביתא לכך סת' לזה רבי חנינא רמי כתיב
 ארפא וכו' ל' כחן מאהבה כחן מיראה וכפי זה אינו דרש' מאי
 דכתיב ארפא משבתם בתשובה מיראה וקאמר כי שב אפי
 ממנו סבסביל יחיד נעשה תשובה מיראה מחולק לכל העולם
 אבל רבי מאיר אפשר לרא' קאמר אלא דבסביל יחיד נעשה
 מחזר בתשובה מאהבה מחולק לכל העולם אבל מראה לא
 כיון שנעשה יחיד והוא מיראה לכך אתא רבי חמא לאשמועינן
 דגם התשובה מיראה נעשה יחיד מביאה רפואה לכל העולם

דרוש ראשון לפרשת האזינו

מעטם דהא כתיב ארשא מעובתם כי עב אפי ממנו והאי קרא
עכ מייירי בתשובה מיראה מכח קרא רפוכו כמים עובבים
דקפן אהררי הרי משמע דמיראה ועי יחיד מביאה רפואה לכל
העולם וזהו חידוש גדול וממ שאר הדקדוקי לא כתבארו לדרך
זה ורצינו להקדמתו שעיניך גדול הוא התשובה לקיום נפשו
פל ארס וטב ורפא לו: בילאן:

דרוש ראשון לפרשת האזינו

מדרש ילקוט פירש ואלת הרברים: ואלת
הרברים אשר רבר משח ושר' אומלרשע
צדיק אתה יקבוהו עמים וכתוב אחר אובר ולמוכיחים
ינעם אלא כל מי שידוע שחבירו רשע וסחנף לו ומלא
עונות ואומר לו צדיק אתה ראוי שיבואו עליו כל קלות
שבתורה יקבוהו לשון קללה רכתיב בה אקוב לא קבה
אל וכואכל מי שחוא כוכיה חבירו שיהוד בו נוטל ברבו
שנאמר ולמוכיחים ינעם ואותו המתווכח אם קיבל עליו
וחזר בו אף הוא מקבל ברכות שנאמר ועליהם רבא
ברכת טוב עליו תבא ברכת טוב אין ברכיב כאן אלא
ועליהם המוכיח וממתווכח לכך חוכיה משה ארז רורי
וספני שקיבלו ממנו קבלו ברכות שנאמר ה' אל-היכם
חרבת אתכם וכו' ושלמה צווח אוון שומעת תוכחת חיים
בקרב חכמים תלין ות רורו של משח שנעשו חכמים שנ'
הכול לבם אנשים חכמים וכו':

מהיות עם בני ישראל בני אחר בארץ ופגולה לכל
העמים והיא יחזאי ירך יעקב סבעים נפס כול'
כחטבים לבג אחד וכפע אחד על כן נתחייבנו באהבת הרעים
סאים את רעהו ועונות על רבר אמת וללכת בדרך יסרה כי כל
ישראל הם ערבים זה לזה כדכתיב וכסלו אים בחייו ודרסו
חזל וכסלו אים בעז אחיו וכל ישראל הם ערבים כיון שאין
במיטה פירור ככל בני הארץ והוא כלל של התורה כולה ויאהב
לרעך כמוך וכפס שהארס הוא מתקן כל איברי גופו בשוני
סאין בהם נפתל ועקם כן כל כללות בני ישראל אים את רעהו
ועזרו להרדיכו בדרך אמת שאם אחד מהם יטה ממ דרך
האסרה כולם הם לקיים בעונותיה סכתחייבנו בתורה להוכיח
אים את רעהו ואים את עמיתו כדכתיב הוכח תוכיח את
עמיתך ולא תשא עליו חטא והכונה מה סכתבנו כי בהוכיחך
לרעך לא תקבל אתה בסבילו עונס החטא אשר חטא סאם לא
תוכיחם לסוב בתשובה מחטאתו ונסלח לו הנה כרור עון פסעו
ועל כל העדה יקפוף וכמזל סאתה הכדיק תשא עליו החטא
סחטא הוא זהו סאמר במרזא מ' סכת ה' במשפט יבא עם
זקני עמו וסרתי אף יונאן ויא יומא רובי יוכתכל מי סאפס' למתו'
באנפי ביתו ויאמו מוחה נתפס על אנפי ביתו בבני עירו נתפס
על אנפי עירו וכו' ואמר רבי חנינא מאי רכתיב ה' במשפט יבא
עם זקני עמו וסרתי אים סרים חטאון זקנים מה חטאון אלא יאמר
על זקנים סלא מייחו בסרים וס לדקדק מה הקשה רבי חנינא
אים סרים חטאון זקנים מה חטאון ורילמא הזקנים גם הם חטאון
סלא היו רדיס רין אמת ומתעים את העם כדכתיב למעלה עמי
מאסרין מתעים ולכך אמר סיבא במשפט עם הזקני והסרים
סכולס לא סמרו מפסס ליהם אהכס כראח סחזל דקדקו בכתו'
סאמר עם זקני עמו וסרתי ויהי רצוי לומר עם זקני עמי עמי
(והביאן)

ולמה העסיק לומר עמו כן זקני ובין צרתי ועוד דהילל עם זקני
וסרתי ומבחי זה חנו כריכין לומר סהזקנים הם אנשים כדקייס
יוסרים ולכך קראם זקני עמו כלומר סהם רחויס לנחת זקנים
סופטיס את העם אבל הסרים חויס הגוסס ולכך לא כינה אות'
לקראם סרי עמו סאינס רחויס לנהוג סררה על עם ה' כיון
סאינס סרים יסרים וצדיקים וכיון סכך הוא סהזקני הם הנבי'
אים כן למת יבא במשפט עמהם סחס הסרים חטאון זקנים מה
חטאון וכו' מדקדק סאמר מד' ה' במשפט יבא וכו' אים סרים
חטאון וכו' דהיל' כתיב ה' במשפט יבא עם זקני עמו אים סרים
חטאון זקנים מה חטאון ומרהקסה מאי רכתיב כראח סהיל'
קוסיא אחרת והוא מה סכתבנו סקודס הקסה מד' ה' במשפט
יבא סאין סדר למקרא זה דהילל עם זקני עמי וסרי עמו ומאי אית'
לך לומר לסיב לטון הכתוב סזקנים הם הגוסס וקראים
זקני עם אבל לא הסרים ואים כן סמא קסה אים סרים חטאון
זקנים מה חטאון וסירך על סלא מייחו הזקנים בסרים כי מי סייס
בידו למחות על בני עירו הוא נתפס על בני עירו ואררבי'
כדעין ממנו תחלה סהרי כתיב עם זקני עמו תחלה ואחר כך
הזכיר הסרים וכמו סאמר פס בגמרא מה פסמנו אלנו מאלנ'
הרי סהיה בירס למחות ולא מיהו וכתיב אחר כך ומקדסי
תחלו תמי רב יוסף אל תקרי ממקדסי אלא ממקורסי הרי
ססתחילה לפגוע מרת הדק תחלה בהם ומעשה כבא לבאר
מאמר זה על מכוס וזל בגמרא אל רבי זורא לרבי סימון
לכחינה מר להבי רבי ריס גלות אללא מקבלי מביא אל אענב
דלא מקבלי לכחינה מר דאמר רבי אחא בר חנינא מעול' לא
יבאה מדת טובה מפי הבה וחזר בה לרעה חוף מד' כ' רכתיב
ויאמר ה' אלנו עטור בתוך העיר והתיו' תו על מצחות האכסים
הנאחסם והנאזקים על כל התועבות הפעפות בתוכה אחר לו
הבה לגבריאיל לך ורשום על מצחך של כדקייס תינו סל דיו סלא
יסלטו בהם מלאכי חבלה ועל מצחך של רסעים תינו סל דס כרי'
סיסלטו בהם מלאכי חבלה אמרה מרת הדין לפני הקב"ה מה
כשתנו אלנו מאלנו אחר לה הללו כדקייס גמורים והללו רסעים
גמורים אמרה לפני רבנע היה בירס למחות ולא מייחו אחר לו
גלו לפני סאם ימחו בהם לא יקבלו מהם אמרה לפני רבנע
אים לספך גלוי לפניכם מי גלוי והיינו רכתיב זקן בחור ובתולה
וטף וספס תהרגו למסחי ועל כל אים אשר עליו הקיף אל תנסו
וממקדסי תחלו וכתיב ויחלו באכסים הזקנים אשר לפני היות
תמי רב יוסף אל תקרי ממקדסי אלא ממקורסי אלנו בני ארס
סקיימו את התורה מאלף וער תינו ומיד והנה ססס אגסי באים
מדרך סער העלמון וכו' ויבאו ויעמרו אלל מוצח הגחסת מוצח
הגחסת בימי סלמה מי היה אל הקב"ה התחילו ממקום סאמר'
סידה לפני וים לדקדק במאמר זה מ' אענב דלא מקבלי לכחינה
מר דאמר רבי אחא לא יכתה מרה טובה מפי הקב"ה וחזר בה
חוף מד' כ' סאמר והתויות וכו' והרי אים הכדון דומה לראיה
דהתם נעסנו מפני סקטרגה מה' אים לספך גלוי לפני' מי גלוי
אבל הכא סהיה גלוי לפני רלא מקבלי לא נסאר עליו פוס עכס
הן אמת ספי' התוספות דמאי דקאמר הכא אענב רלא מקבלי
לכחינה היינו היבא דספת אים מקבלי כדאמר בסמוך לפני' סהיה
מי גלוי אבל היבא דדאי לא מקבלי הנח להם מוטב סהיה
סוגוף ואל יהיו מדידן כדאמרינן בה מביא וכו' וכפי זה הכתן
דומה לראיה דהכא כמי היה מסופק אי מקבלי אי לא לוגה הבני'
ראיה מסס סקטרגה מה' על סלא הסיחו ומיחו בהם כ' אים
לפני יתברך גלוי לפניכם מי גלוי אבל קסה למה הזכרס
התוספות להביא ראיה דמאי דקאמר הכא אף על גב רלא
מקבלי היינו ספק אי לא מקבלי חבל אי ודאי לא מקבלי לא
(והביאן)

דרוש ראשון לפרשת האינו

קצו

והביאו ראיה מה מבוא דאמרינן הנח להם מוטב סיהיו סוגגים וכו' והרי ממקומו הוא למד ממה שהביא ראיה שקטרגה מדת הדין לפניהם מי גלוי משמע שאם גלוי לפניהם שלא יקבלו איך מחוייבים להאכילם ועק' מש' לך ורמזו תיו על מצות הכריקים ותיו על מצות הרשעים היבא רמזו בקרא ריהא לא קאמי' לא והתיות תיו על מצות האנשים הנכא כתי וכו' והתוספות פי' תיו של דם על הרשעים לא מקרא קאמר אלא מקברא נקטה טובא דמסתבר' אויב' כיון שעל הכריקי היתה רשומה תיו ממיל' הוא דכל מי שלא היה בו רש' זה סיטלטו בו מלאכי חבלה ואם כן תיו של דם על הרשעים לא אחיזא מסבר' ולמה האכרנו שתי רשומות אחר על הרשעים ואחר על הכריקים ירשמו על הכריקי' לברם אז על הרשעים לברם ומי שלא היה בו אונתו רשום יוצא מכללם ועוד לדיקון מש' בגמרא אמרה יזה לפני הבה אם לפטר גלוי לשניהם מי גלוי והיינו דכתיב זקן בחור ובתולה ועל כל אש אשר עליו התיו אל תבשו למה הביא פסוק זה ולא היה לו להבי' אלא היינו דכתיב וממקדשי תחלו תמי רב יוסף ממקדשי שהו' הראיה שהשוליה קטרגה על מה חבלת תחלת הפסוק שהיא על כל אשר עליו התיו אל תבשו ואין זה מקומו ומה גם שהביא זקן ובחור תהרגו וכל זה הוא תחת בלי כורך כלל ומה זה שאמר והיינו דכתיב זקן בחור וכו' וכי ראה שהיה חיר' בכתוב דהזכיר לבארו ועק' קטרוג מרת הדין היבא רמזו ועק' שאמר וממקדשי תחלו וכתיב וחלו באנשים וכו' למה הביאו פסוק זה דהילל וממקדשי תחלו ונתי רב יוסף אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי ועק' מכל לרב יוסף למרדכי אל תקרי ממקדשי אלא ממקדשי ודלמא קרא כששטי הוא שאמר ממקדשי על המקדש או הכונה על אותם רשעים העומדים פתח היכל ה' אחריהם א' האיכל ומסתחיים קדמה לשמש ואמר מאתם המכשפים אותי במקדשי תחלו וכי פי' המפרשים כולם כפשוטו של כתוב ועק' טובא שאמר ומיר והנה ששה אשטי' באים וכו' וישמרן אכל מזבח המזבח אמר הקדוש ברוך הוא התחילו ממקדש שאמרו לפני סירה בכלי נחשת והלא כתוב זה הוא קודם מש' הקדוש ברוך הוא והתיו' תיו על מצות האנשים וכו' וקודם קטרוג מה כשהיה ברבותם של הקדוש ברוך הוא להכיל הכריקים האנשים והאנשים הביאור כראה לעד רמז לא מקבלו מאי הוא למר אמי מסופק דלמא לא מקבלי מאי כמו שפי' התוספות ולכך אמרנו שברבה קשה לפני יתברך שהרי קטרגה מה לומר אם לפני גלוי לפניהם מי גלוי הרי שאם הוא מסופק אם יקבלו התוספות הוא מחוייב להוכיח' כיון שאינו גלוי וברור לפני שלא יקבלו ממל' לא הביאו מכאן ראיה התוספות לפירו' זה מסוס דאיכ' למרזו דלמא שאף על פי שברור לו שלא יקבלו הוא מחוייב להאכילם משום שאף על פי שלא קבלו עכשו יקבלו אחר כך כי פעם אחר פעם יקבלו ויקחו מזוהר לפעם ולכך כענשו האנשים והאנשים אף על פי שאכילו אותם ולא קבלו מהם לפי שקטרגה מה על שלא הוכיחו אותם ער מזה פעמים כדכתיב הוכח תוכיח אשילו מזה פעמים שאף על פי שהיה גלוי לפני יתברך שאינם מקבלים לעולם ממ' לפניהם מי גלוי והיה להם לחזור ולהוכיח שמה יחזרו למוטב ויקבלו אחר כך התוספות ונפקא מיכה לשי זה דאף על פי שירוש' שלא יקבלו תוספות מחוייב לחזור ולהוכיחם שמה יתחרם בקרבם רוח מדמה ולב כסל לקבל התוספות לכך הוכיחו התוספות מההיא דפרק המביא דמוטב סיהיו סוגגין ולא מזידיס ואם כן אם ירע בהם שאינם מקבלים התוספות טוב אינו מחוייב לחזו' ולהוכיחם כד' שלא יהיו מזידיס עוד אפשר לפרם דמהכא לא משמע אלא שבאין שהוא מסופק אם יקבלו תוספתו ולא הוכיחם הוא כעכש

עליהם כיון שלפני בני האדם אינו גלוי ומזה רייקינן שבאין סגלוי לאדם בוראי שאינם מקבלים תוספתו אינו מחוייב להוכיח' ואינו כעכש עליהם רק הרשות נקמה ביד להוכיחם או שלא להוכיחם לכך באו התוספות לומר שהיבא דוראי לא מקבלו הנח להם מוטב סיהיו סוגגין מהו חידוש גדול שאין לו רשות להוכיחם ולא ילפיכ' הכי אלא מההיא רפ' המביא וזהו כסל לעד בהבנת התוספות ומש' הקדוש ברוך הוא לגבריל לך רשום על מצחן של כריקים ועל מצחן של רשעים שמעתי בזה בסם החכ' השלם כמהר"ם אלשיך ז"לה פהו בטרראל סלש כיתות רשעים גמורים וכריקים גמורים שהיו יכולים למחות בידם ועוד היתה כת אחריה מהמונ' עם כריקים שאין רבייהם נשמעים לאחרים ואינם ראויים להוכיח לאחרים ואם כן בקטרגה מדת הדין היה על אותם שהיה עסק בידם למחות ולא מחו כי היו שרים וככבדים וכל העם שרים אל משמעתם אבל על הכת שאינם מטפלים פעמים בכרכי רבים אלא הם חסידים ואשטי מעשה הולכים בתום לבכם בקרב ביתם ויחזיקו אומותם לא היה שום קטרוג עליהם ולא פגעה בהם מה דאי לא תימא הכי אם כן נעשית כלה בישראל ח' אלא לא פגעה בי אם ברשעים וגם בכריקים שהיה עסק בידם למחות כי רבייהם נשמעי' לרבים ולכך הזכרנו שני תיון אחד לכת של כריקים שקטרגה מה עליהם ואחר כך נשבעו אמר הקדוש ברוך הוא לך רשום עליה' תיו כדי שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה על שלא מיחו באחרים וכיון שיראו אות תיו של דין לא יבשו בהם וגם קרשו על הרשעי' תיו של דם כדי שיכירו אותם מלאכי חבלה ופגשו בהם וכל בארית ישראל הבינוניים שהיו כריקים הם נגזלים בלי שום כי לא הזכיר הסומת אלא לשי שיש לו קצת קטרוג ועל התמימים ברבייהם לא הזכיר זהו ממנוקו של הרב הגד' ז"ל והוא כסל ואפשר לומר בענין הסתי' תיון דהקטרוג חזל מאי והתיות תיו מספיק לומר והתיות על מצות וכו' ואי יאמר ועשית תיו על מצות האנשים וכו' ועוד קשה בכתוב שהילל על מצות האנשים הנאמרים והאנשים מהתועבות הנעשות בתוכה תיו על כל התועבות וכו' וכוונתם לרשום הכתוב כך והתיות תיו אינו שני תיון הא' על מצות האנשים והאנשים והתיות האחרת על כל התועבות הנעשות בתוכה כלומר על הרשעים העושי' תועבות בתוכה אמרה מרת הדין מה נשתנו אלו מאלו אם לפיכך גלוי לפניהם מי גלוי והיינו דכתיב זקן בחור ובתולה וכו' ועל כל אש אשר עליו התיו אל תבשו בראה לי שדקדק לשון הכתוב לרמזו קטרוג מרת הדין שהיה כתוב כאן ועל כל אש אשר עליו התיו וקשה מאי כל אש דקאמר דהילל ועל אש אשר עליו אל תבשו והאי כל מאי אחיזא לרבוזי אלא הם הדברים שקטרגה מה לומר מה נשתנו אלו מאלו ואיך שכל כל אש אשר עליו התיו בין הכריקים שברשמו בתיו של דין בין הרשעים שברשמו בתיו של דם אל תבשו ליגב באלו ובאלו כי מה נשתנו או מאלו ואם אחת בא להעניש את אלו ראוי להעניש לכולם באופן שפתחה בזכות לומר אל תבשו כדי לבא לקטרוג על כולם איך הפסוק הקדוש בתוך הוא ואי' וממקדשי תחלו א' תקרי ממקדשי לא ממקדשי והאמרה שדקדק רב יוסף שמינו שאמר הקדוש ברוך הוא וממקדשי תחלו וכתיב ויחלו באנשים והקני' וכו' ואם פי' ממקדשי הוא כששטו אם כן איך עברו על רבוי ה' אשר כוונת ממקדשי תחלו והם התחילו באנשים הקונים זה שהביאו בגמרא היינו דכתיב זקן ובחור וממקדשי תחלו וכתי' ויחלו באנשים הקונים תמי רב יוסף אל תקרי וכו' כי מכאן מאי דכתיב ויחלו באנשים הקונים וכו' שהוא הפך מה שמה הקדוש בתוך הוא ממקדשי תחלו אינו כריסין לרשום שמש' וממקדשי הוא ממקדשי ולא תקרי ממקדשי

דרוש ראשון לפרשת האזינו

הנסתרות לה' איך הוא מתוודע לאמור למעלה והמפרשים האריכו למעניתם כל אחר אחז לו דרך גם אזני אענה חלוקי ואפשר שלהיות מהכנסים מ' עה חת ישראל בברית וטבעה לקיים עליהם את כל דברי התורה אשר יסע פה ואשר אינם פה רהיינו כל הגמיות שעתירות להבראות כולם היו בברית הלא הזאת ומטה עליהם מן הרור האחרון הבא' אחר כך לעולם שלא נמצאו באותו מעמד בגוף ונפש אלא רק הכסמות בלבד היו עם והיה באחריות הימים אספר שיאמר התנכלות לנפסם על קבלת הברי והטבעה ואמ' הדו' האחרון דבר זה וביאר לך הכתוב מה הרבר שיאמר מהו בביכ' אשר יקומו מאחריכם כלומר שיאמרו מה לנו ולטבעה זו כי אבותינו נטבעו ואינם ואנחנו בגוף ונפש לא קבלנו על עצמינו ברי' האם הזאת ואיך כח לאבות ליתן באלה וטבעה לבני' שלא היו באותו פרק ומעמד כי בביכ' הם אשר יקומו מאחרי' ואיך הבין לארס אלא בפניו וכס' לרבר שלא היה עדין בעולם וזו היא אמר הדור האחרון והתנכלותם על ברית הלא הזאת וגם הנכרי אשר יבא מארץ רחוקה וביא ותגיד לנס' שמי' אס' באולי יעבור על דברי התורה ולא יקיים אותה וס' לו טענה גדולה והתנכלות שלא יהי' נענש והטעם שיאמר שהוא בא מארץ רחוקה ותגיד עכסו ולא נמצא בשעת קבלת הברית והטבעה ואיך עליו פום עונש כלל ואם כן ביהם כאשר הרר האחרון והנכרי שנתגיד בחטבם שאיך עליהם אסם בביטול דברי הברית כיון שהם לא קיבלו עליהם ברית האלה לשיכר בראות מכות הארץ ההיא ותחלו לאיה אשר חילה ה' בה יתרעעו על מה עשה ה' כך להביא המכא' האל כיון שאיך עליהם אסם בא מטה רבינו עה' להסיב על דברי תרעומת העתי כמות הא' טענה אחת סוה לכלם עם קוסי אחר ותרעומת שיתרעמו כל הגוים ובתשוב' קוסי זה יום תשוב' לתרעומת הב' כיתות הגו' וביאר הקוסי שיקשה בעיני הגוים ואמרו כל הגו' על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת שאם בני אדם חטאו הארץ מה חטאו ואם כן מה חרי האף הגדול הזה להשח' בחימה עזה כל הארץ אשר איך לה חטאו ועץ כלל ובהכרח כריכת להי' והם ואמרו על אשר עזבו את ברית הלאהי אבות' שאיך עזבו ועונש הארץ על ברית זה שקבלו בערבות מואב אלא על עזבם ברית ה' אלהי אבות אשר כרת עמם בהוציא אותם מארץ מצרים דהיינו ברית קבלת התורה כרתיב בהוציא אותם העם ממצרים העברון את האלהים ואחר כך קיימו וקבלו התורה בחורב והיה העולם רופף כרתיב מונס' ארץ והל' יושביה ער שקבלו התורה שנאמר אנכי תכבתי עמודיה סלה בזכות אנכי ה' שקבלו בסיני תכבתי עמודי' ואם כן קיים העולם הוא בסביל התורה והללו רשעים שעזבו את ה' ולכן יועברו כו' לכך יחד אף ה' בארץ ההיא כי מכיון שאיך תורה איך העולם מתקיים כרתיב אס' לא ברית יומס' ולילה חוקת סמים' וארץ לא שמתו ואם כן זו היא טענה ב' דקת' לרברן הארץ כשהתורה מתבטלת ח' וואמר הנסתרות לה' אלהים כלומר יס' כמה טעמים בכך כסתרות וסודות לה' אלהים אבל טעם זה הוא מהכנולות שהטעם הוא סכין שאיך התורה מתקיימת גם איך העול' מתקיים ובעטם זה יס' גם כן תשובה לרור האחרון והנכרי סכין סקיוס האבות לא היה כי אס' בקבלת הברית הזה ואלו לא קבלו את אבותם לא יתקיימו בעולם ואם לא היו אבות מאיך יבואו הבנים אחריהם באופן שקבלת האבו' היא כמטבת גם לבניה' אמרי' חס' לנו ולבנינו הוא נמשך הברי' והיה ואמר ער עולם לרמוס' אל הנכרי הקרב אל השלמלא ברית זה לקיים התורה היה העולם חמר לתוהו ובהו ואם כן הברית הזאת קיימת לכל העולם לשמור את כל דברי הברית הזאת ועוד אפשר לבאר ער' זה בסגנון

ומקדשי והשתחא מחא רכתיב ויחלו באנשים הזקמים שהם המקדשים שבישראל כאשר כוה ה' ועוד אפשר שדקדק רב יוסף סכין שהתחיל למד ענין ההשתחיה שאמר זקן ובחור תהרגו למסחית היה ראוי לומר סמוך לזה ומקדשי תחלו נסגם זה ממילא והשתחיה ואחר כך יאמר ענין ההכלה ועל כל איש אשר עליו התיו אל תגסו ולמה הפסיק בזן טעיהם לומר זקן בחור ובתולה תהרגו והפסיק באמצע ענין ההכלה ועל כל אדם אשר עליו התיו אל תגסו וחזר וחתם בענין ההשתחיה ומקדשי תחלו לכך הכריח טעם ומקדשי הוא ממקדשי ומקדשי אמר הבה בוקן ובחור תסחיתו ועל אשר עליו התיו אל תגסו ולא גר' עוד ומס' ואחר כך ממקדשי תחלו הוא סמור בו הבה ממה שאמר אל תגסו חזר בו ואמר ומקדשי תחלו וכשי מה שביארתי למעלה שנתרמה קטרום מה כאמרו ועל כל איש אשר עליו התיו אל תגסו כי מה שכתנו אלנו מאלו מתבאר גס' כן מט' בגמרא היינו רכתיב זקן ובהור' וכו' כי בא לרמוז היכן מצינו שהקדום ברוך הוא כוה שלא ליגע באנשים הצדיקים כי מה שאמר על כל איש אשר עליו התיו אל תגסו הם דברי מרת הדיו' לוא היינו רכתיב זקן בחור ובתולה טף נגסים ויתבאר זה עם מחול בתדרס' ויק' וטוהנה טעם אנשים באים מדרך סער העליון ולא חמס' גזירות הם זקן בחור ובתולה וטף נכסי' תהרגו וכנ' ואמר רבי יוחנן למלאך רחמים טעם אמר זה מיכאל זהו סרמון בגמרא היינו רכתיב זקן בחור כלומר בא וראה שחמס' גזרות כתובות באין וזה היו טעם אנשים ובהכרח יס' למ' לומר שלאחר שביטל אמר לו סיהיה מלאך רחמי להביל את הנאכמים הנרמס' בתיו סל ריו ומה שכתוב אחר כך ועל כל איש אשר עליו התיו הוא קטרום סל מה' והקדום ברוך הוא קבל הקטרום ואמר ממקדשי תחלו ומיר' והנה גטס' אנשי' באים מסע' העליון וראה לי טעם שאמרו בגמרא ומיר' והנה טעם אנשים אף על פי שפסוק זה נאמר קודם והתניתו תיו הוא לומר שתכף ומיר' סמוך לחזרה סמור בו הקבה ואמר ממקדשי מיר' באו הפסס' אנשים סער עכסו לא היו באים אלא חמסס' פה' היה להביל ועכסו סמור בו הקבה באו הפסס' אנשים כולם להסחית וס' אחר כך ויאמר אליהם טמאו הבית ומלאו החכרות חללו' כלומר דבר אליהם אל הפסס' הנכס' סיבואו להסחית ומס' ויבואו ויעמדו אל מנבח הנחשת אמר הקבה התחילו ממקד' שאומרי' סירה הכונה טעם מתחלה באו הפסס' אנשי' ועמדו אבל מנבח הנחשת כלומר פעמח' אכלם לומר סזכותם שהיו צדיקים הם מעכבים פורענות סל הרשעים ואחר כך בסמור בו הקבה אמר להם התחילו ממקדום טמאו סירה ואתה הענייה סעמרת בסכונה אחת היתה סזכות מעכבת הסורענו ועכסו מנבח' עמירתם לנס' בכונה אחרת לומר התחילו מנס' הרי נתבאר עכס' מי טעם בירד למחית ואינו מזהה סמחוייב הארס' להכניח את חביתו סכל ישראל הם ערבים זה לזה כמו סדרסו חול' הנסתרות לה' אלהים והנלו' לנו ולבנינו ער עולם סכולנו ערבי' אלנו על אלו ולבא לביאור הכתובים הללו יס' לעוד אמרו ואמר הרר האחרון וכו' והנכרי אשר יבא כי מה היה אמירת הרר האחרון ומה היה אמירת הנכרי הן אחת סמכל לומר סמנ' אח' כך ואמר כל הגוים וכו' הוא מאמ' הנכרי אבל כריסן אנו לבאר גם כן מה היה אמירת הדור האחרון ועק' אסם רברי הנכרי אשר יבא מארץ רחוקה הם דברי כל הגוים שיאמרו על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת קטס' למה הוצרך לחזור ואמרו כל הגוים דהללו ואמר הרר האחרון והנכרי וכו' על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת ועק' פעם אחרת סמור הכתוב לומר ואמר על אשר עזבו וכו' ויאמר זה הוא מיותר ועוד מה הוא עמך

דרוש ראשון לפרשת האינו

קצח

בסגנון אחר סבירית זה של ערכות מואב היה אל כל הנבטים
 עם כדרכיב אתם נבטים וכו' ולפיכך יאמר הדור האחרון בביב'
 שאחרת מהם באים אמריכם ולא קבלו ברית זה גם הנכרי
 פכתגיר שהוא בא אחרץ רחוקה ולא כמנהג כבדית יהיה ועל
 יתרעמו בראותם מכות הארץ ההיא וכו' וגם שאר הגוים יאמרו
 על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת שהיה לו ליתרע מישראל שחטאו
 אבל במרכב הארץ לוקים גם הם בא מסה רביו עה ולימך
 את טובה לישראל שירעו מה להשיב ואמר להם שזה העונם בא
 על אדם עובד ברית ה' אלהי אבותם אשר כרת אתם בהוציאם
 ממצרים ואף על פי שלא מצאו הנבטים והגרים בברית זה מן
 הם נעשום על הברית ההיא סכל הנשמו' מצאו בשעת קבלת
 התורה כמו שאחזק סכל הנשמות העתידות להוציא את היו
 באותה פעה ולפיכך נעשום כשעזבו את ה' וגם על שעברו על
 דת ויעברו אלהים אחרים חרה אף ה' בארץ ההיא שבטלו דת
 פי קיום הארץ היא בסבל התורה וכיון שאין התורה אין עולם
 עומד וכו' היא תשובה שיה לטענתו ואמר הנשמות לה' אלהינו
 לומר שלטעם זה לא ילקו כי הם המטאור והעשוי אבל ההגו'
 וכסדים למה ילקו בעינם כי מתוך מרבץ הארץ לוקים כלם
 ולא יכבדו ככל מקום רעים וטובים לזאת הנשמות לה' אלהינו
 כלומר אף על פי שגרים לעיני אבות בני אדם שהם כדרכים
 הנשמות לה' אלהינו אולי יש בידם עון אשר מטא של הכינו
 בו בני אדם והנבלות כלומר גם לפי הנבלה שהוא כדרכי גמור
 ראוי ללקות לטוב ולכינו שהם ערבים עלינו ועל בנינו עד עולם
 ואם יש אחר שאינו הגון הוא נתפס עליו ובפרט אם היה אפשר
 להוכיחו שהיא נעם עליו כמו שכתבו למעלה וכזה יש לבאר
 המאמר שהנשמות חתלה גם לרקרר בו קטר שמי הכתובי הבאים
 באמר ואלה הרברים עם פסוק אומר לרשע כדרכי אמת ועוד
 קשה אומרת וזהו אומר לרשע כדרכי אמת וכו' וכתוב אחר אומר
 ולמוכחים יעם רהאי דקאמר וכתוב אחר אומר משמע דרמו
 קראי אהרדי וקריך להקריך מה הקסה כפי הכתובים ועוד
 לתת טעם ארץ בסביל שלא הוכיח למבירו ראוי סיבולא עליו כל
 קבלות שבתורה ולא תפסיק לו קבלה אחת או שתים ועוד מכל
 פראיות כל הקבלות שבתורה לבא עליו דהא קרא כתוב יקבוהו
 ואפשר לומר קבלה אחת או שתים ועוד לרקרר הלסון שאמר
 מי שירע שחביתו רשע ומחייף לו ומלא עונות ואומר לו כדרכי
 אמת ואין לסון זה מסודר סכך ראוי לומר שירע שחבירו רשע
 ומלא עונות ומחייף לו ואמר לו כדרכי אמת ראוי לבא עליו כל
 קבלות שבתורה ועוד הראיה שהביא ואמר יקבוהו לסון קבלת
 דכתיב מה אקוב לא קבה אל והרי יש כמה כתובי שכתוב בהם
 לשון זה קבה לי את העם הזה וקבני לי משם ולמה הביא ראיה
 מפסוק זה דכתיב מה אקוב לא קבה אל ועוד למה סינה שבענין
 הקבלה אומר ראוי סיבולא עליו הקבלות שבתורה ובענין הברכה
 אומר נוטל ברכות והלל ראוי סיבולא עליו ברכות ועוד מכל
 לדרום עליהם תבא ברכת טוב על המוכיח ועל המתווכח דילמא
 על המוכיח קאמר ועוד מ' עליו לא כאמר כי איך היה אפשר
 לומר ולמוכחים בלסון רבים ועליו תבא ברכת טוב ועוד מתוך
 לבו לומר ש' פקבלו ממנו התוכחות קבלו ברכות שאלמר ה'
 אלהים הרבה אתכם וכו' דילמא כירסם בסביל שאמר ה'
 אלהים הרבה אתכם ולא יהא נראה כמותן בהם עין מ' לכך
 בירסם ה' אלהים יוסף עליכם כסם ומכל שקבלו הברכות
 בסביל שקבלו התוכחות ומה קטר יש למה שאמר ושלמה בנות
 און שומעת תוכחות חיים בקרב מחמים תלך ;
 חביאור ר' ר' הקסו מאי אלה הרברים וכי דברים או בלבד
 דבר המה וכך הלל ידבר משה וכו' ומה גם כי כל

מקום שאמר אלה פסל הראשונים וכאן אנו צורק לזה תירצו
 עם פסוק אומר לרשע כדרכי אמת שהוא קשה עם פסוק אחר
 דכתיב ולמוכחים יעם משום דקיל מרה טובה מרובה ממדת
 שירעיות וכאן כתי' כשירעמת יקבוהו בלסון רבים ובמדת
 טובה שהיא למוכחים כתי' יעם בלסון יחיד ולא כתי' יעמיהו
 וע' שאמר למוכחים יעם וראוי לומר למוכחים יעמיהו או
 יעמיהו ועוד דבקבלה הזכיר יקבוהו עמים ובברכה אומר יעם
 ולא אומר יעמיהו עמים או יעם מהעמים לזה דרשו כל מי
 שירע שחבירו שהוא רשע ומחייף אותו שהוא גורם לו לעבור
 עבירות אחרות כיון שהוא מחייפו ואמר לו כדרכי אמת זה גורם
 לו שהוא מלא עונות ולפיכך ראוי לבא עליו כל הקבלות שבתורה
 לפי שכתבו של זה שלא הוכיח לרשע מונחו עבר כמה עבירות
 וכל קבלה הראויה למי שעבר אותה עבירה היא ראויה לבא
 עליו גורם לו למטא בסבל המעשה ולהיו מרה טובה מרובה
 ממדת שירעיות לא אומר עליו תבא קבלה כמו שאמר עליו תבא
 ברכת טוב אלא יקבוהו כלומר ראוי לבא עליו הקבלה ויקבוהו
 לסון קבלה דכתיב מה אקוב לא קבה אל והכוונה שאף על
 פי שהקבלה לא נגזרה על מנת האלהים דהיינו לא קבה ה'
 מן יקבוהו עמים לפי המעשה מעשה להחייף הרשע וראוי לבא
 עליו כל הקבלות ולכך הביא פסוק זה מה אקוב לא קבה אל
 שאין הכוונה להוכיח שקבה הוא לסון קבלה לא לומר שהקבלה
 היא מכני אדם אף על פי שלא קבה האבל במדה טובת מרובה
 בתי ולמוכחים יעם לומר שהברכה היא בעצם ובמחוזף ולא
 בראוי ולכך לא אומר יעמיהו עמים כי הברכה היא מהקדום
 בדרך הוא שהוא מברכו וא' יעם כלומר יתן הקבה לו מעם
 אבל בקבלה לא אומר יקבל כי אין הקבה מיוחד לסמו על הרעה
 ולכך אומר יקבוהו עמים ולזה אפשר שכוונת מל כונה אחרת
 באמר כדכתיב מה אקוב לא קבה אל כלומר לכך כתיב
 יקבוהו כי אין הקדום בדרך הוא מיוחד שמו על הרעה בקבלה
 של זה כי לא קבה ה' אלא יקבוהו עמים ולא יקוב אותו בפועל
 אבל המוכיח נוטל ברכות בפועל דכתיב יעם ואם קבל
 התוכחות גם הוא מתברך ב' ר' ר' דרשו הכי על המוכיחים
 והמוכחים שהם הימקבלים התוכחות תבא ברכת טוב ודקדקו
 כן מדלא נקט קרא הכא בלסון יחיד לומר למוכיח יעם ועליו
 תבא ברכת טוב כמו שאמר למעלה אומר לרשע כדרכי אמת
 רחל כתוב בלסון רבים אומרים לרשע כדרכי אמת יקבוהו עמים
 וכו' ואם עליו לא באמר כלומר לא רבה הכתוב בלסון יחיד לומר
 ועליו תבא ברכת טוב דהיינו שאמר ולמוכחים יעם ועליו תבא
 וכו' לרמוז עליהם על המוכיחים ועל המוכחים שקבלו התוכחות
 תבא ברכת טוב ואם כן מ' ולמוכחי הוא גורם ולמוכחי וגם
 גורם למוכחים שהם מקבלו התוכחות ולכך הוכיח משה את
 דורו ולפי שקבלו התוכחות קבלו ברכות והוא מ' שלמה ש'
 און שומעת תוכחות הוא געשה חכם ואותו און כעסית בקרב
 אים חכם ולכך כשהוכיח ת' שה ל' ישראל וראו שקבלו התוכחות
 אומר להם הבו לכם חכמים מכמים מכין שטמעה אומים תוכחות
 אם כן ה' אלהים הרבה אתכם ונתן הגדולה הראויה אל און
 שומעת תוכחות שטמעה חכם ואותה און תהיה בקרב גוף של
 אדם חכם ומ' שקבלו ממנו התוכחות קבלו ברכות שאמר ה'
 אלהים הרבה אתכם הענין הוא שדקדקו ר' בפסוק כפי
 פסוקו שברסם כדו שלא יהיה נראה כמותן בהם עין מ' ולכך אמר
 להם ה' אלהי אבותיכם יוסף עליכם קשה מה שאמר לומר יוכיח
 אתכם כיון שכבר כדרכי אמת יוסף ה' עליכם ועוד מאי כאשר
 דבר לכם כי היכן רבה לזה דרשו שהכונה להיו משה המוכיחם
 על מה שחטאו במדבר ובקרבנה וכו' שאין וכו' פסלם הם
 שונות

דרוש ראשון לפרשת האזינו

עונות וחטאות עבירם והם קבלו התוכחות אז אמר להם משה
ה' אלהיכם הרבה אתכם לעשות אתכם חכמים כדכתיב אף
עומעת תוכחת חיים בקרב חכמי תלזן שהוא נעשה חכם כן
גם אתם יוסף ויעלה ויברך אתכם הברכה שראוי להתברך
מקבל התוכחת כאשר דבר והיכן דיבר ברוח הקדש על שלמה
ולמוכחים יענם ועליהם תבא ברכה טוב והשתה נוחח מע' לה
הרברים כלומר חף על פי שלא מצינו כאן ברכה למשה שהוא
המוכח אלא הברכה הכתובה כאן היא למקבלים התוכחת
היינו מפני שהרבים הללו הם מפי משה ואין ראוי לברך הוא
לעצמו שא"ה הרבים הם אשר דבר משה אל כל ישראל וכיון
שפיו הוא המדבר אליהם אין ראוי לו לברך את עצמו אבל אם
היה אחר מברך את ישראל המקבלים התוכחת היה גם מברך
תחלה למוכח זה משה הרי למדנו מעלת המוכח את הרבים
וזאת היתה כוונת מרעה בפרשה זו להוכיח את ישראל על משה
ואמר הלה תמלנו זאת וכו' ודרך תשו' ולהתרות בס' על כל
הרעות שאפשר להתרגם ולבא על ישראל חו' אם חוקותיו של
הקדוש ברנך הוא יחללו ותורתו לא ישמורו והעיר במ עדים
קיימים את השמים ואת הארץ שהוא מתרה במ בפניה שישונו
איש מדרשו הרעה ולפי שהיה משה קרוב לשמים כדכתיב ויהי
עם אלהי ארבעים יום ומ' לילה לכך אמר האזנה בשמים שהוא
מקרוב ומשיעה לארץ ותשע הארץ אמרי פי והתראתי אבל
ישעיה היה רחוק מהשמים וקרוב לארץ לכך אמר שמעו שמים
והאזינו ארץ עור יר' ותשמע הארץ שאתם האזינו השמים ותהיו
עדים על מה שאני מברר ומהו הרבור ותשמע הארץ אמרי פי
סכלי וטובי תבל וטובי ארץ כולם ישמעו תוכחתי והתראתי
ואעירה לי עדים את השמים אף התראתי במ שישמעו יוסבי
ארץ אמרי פי ובמדרש האזינו השמים מה ראה משה לקרא
לשמים ולארץ בשעת פטירתו ללמדך שקרא אותם לנשות על
עצמו אמר להם הרי גזר הקבה עלי שאמות חמו רפתכם היאך
תהיו מקבלים אותי בכבוד שתסתכלו כאלו אני חי ומדבר ד'ת
לעולם האזינו השמים תנו דעתכם שלא תקטרגו את ישראל
לאחר מותי חלא כך תהיו זכרים כאלו אני חי ומבקש רחמים
על ישראל וכונתם לרדוף מ' וארברה ורשעו תחלה שבוה על
עצמו האזינו השמים שתקבלוני בכבוד כאלו ארברה דברי
תורה וכאלו עורני חייעור דרשו על ישראל האזינו השמים שלא
תקטרגו על ישראל ותסתכלו כאלו עורני חי וארברה רברי
תפלוח ורחמים על ישראל ופי' מעלת התוכחת כמה גדולה היא
שאף על פי שבני ישראל כבר קבלו התורה המורה להם את
הדרך ילכו בה ימי תועלת מהתוכחת כולקתי שהיא התורה
יש לה כח כמטר המדח את הארץ ומ' אמרתי שהם דברי
תוכחתי תזל כטל באופן שיהו זה גורם כדמיון השעירי' שהוא
רוח טערה שהוא מועיל עלי רשאו ועכ' כריך גם כן לרביבים
להנציח עשב מהארץ ולגדלם גם אמרי פי ותוכחתי יזלו כטל
פיש בו ברכה פיו שתקבלו התוכחת ללכת בדרךי ה' ואל
תאמרו בלבבכם פי הקבה רחום וחמון יחכה לחנככם ודיחם
עליכם חף על פי שתהיו חוטאים לו שהרי חף על פי שסם ה'
אקרא בשם הרחמים מ' אתם הבו גורל לאלהינו לסם של
אלהים שהוא מרת הדון כי מ' דאמר הקבה ונתן יונתן
מעני שהוא רחום ברין הגור תמים פעלו כי כל דרכי מספט
ומרדק במספטיו עור יר' האזינו השמים עם מחל' אלמלא
גלגל חמה היה נשמע קול המונה של רומי וכו' באופן שהאזין
תנועתו של גלגל חמה מעכ' שמיעת קול בכל הארץ לזם אמר
האזינו השמים מקול תנועתכם וכוה וארברה ותשמע הארץ
שאם לאו מה שארברה לא תוכל לשמוע הארץ מהמון תנועת

השמים וכוה ביארו הראשונים משה פי שם ה' אקרא כלמדי
חף על פי שאני חומר לכם לשמים שתאזינו ותהיו דומים
מתמכתכם לא תקפידו לפי שאני מה שאקרא הוא שם ה' ואם
כן הגורל שאתם כותבים להאזין הוא גורל לאלהינו ואינה גדולה
זו לעצמי חלא הבו גורל זה לאלהינו כי פי המדרש בשם ה' כי
שם ה' אקרא וראיתי כתוב במדרש אחד חל כל המלמד תורה
ברבים וכוה לעהב דכתיב תזל כטל אמרתי וכו' שאינו מלמד
התורה ברבים ראוי ליהרג דכתי' יערוף כמטר לקחי ויחך ערופ'
אלא הרינה דכתיב וערפו שם את העגלה וכו' לרדף היכא
רמיז בקרא תזל כטל הוא בתלמד תורה ומ' יערוף הוא
בשאינו מלמד וכל סרדקו מרכתי' כאן לקחי וכאן כתי' אמרתי
דאמרתי מס' שאומרה לאחריו וק' אמר תזל כטל בזמן שהתורה
היא אמרתי שאני אומרה לאחרים ואמר כטל שהוא מ' לעולם
אבל יערוף שהוא לזון הרובה בזמן שהוא לקחי כלומר שאני
לוקח התורה ומייחדה לי לעצמי עוד פי' הראשונים יערוף כמטר
לקחי לומר שדרוש זה שבא לרבר בו הוא רב איכות במעט
כמות כי על כן יהיו דבריו מעטים ויכלול בהם חכמה רבה
וז' יערוף כמטר לקחי שהלקח והתורה יהיה לרוב כמטר
והאמרה והריבור מעטים כטל עוד במדרש יערוף כמטר ר'
דוקתא ברי יהודא אמר אם כנסת ד'ת כדרך שכנסת מטר
בבדד לסוף שאתה מנזל ומסקה אחרים שנאמר ונזלים מתוך
בארץ והכונה לרבי דוקתא לרדק מ' לקחי ויח' כך אמרתי
ורדים הכי אם הארץ יערוף כמטר לקחי שהוא לוקח ומכנס
ד'ת לעצמו כמטר אז תזל כטל אמרתי שיאמר ד'ת לאחרים
ומנזל ומסקה אותם וז' אחר כך כשעירים עלי רשא עם מחז'
מה שעירים הללו יורדו על העשבים ומגדלין אותם כך ד'ת מה
דביבים הללו יורדו על העשבים ומפרכי' אותם כך ד'ת והכוונ'
שבזמן שהתורה היא אומרה לאחרים ומנזלה הוא מועיל
לשומעים אותה כמו שמועילים שעירים עלי רשא לגדל אותן
עשבים כך ד'ת שמנזל להם היא מברלם בכך אמנם יש תנאי
אחר כי שם ה' אקרא ריינו כשאני קורא בתורה אתם השומעי'
הבו גורל לאלהינו שבחר בנו ונתן לנו התורה וכיון שאתם
מברכים ומשבחי' להקדוש ברוך הוא מגדל אתכם כמו ויהתחיל
להוכיח את ישראל שלא יהרהרו אחר מרת הדון כי כל דרכי
מספט אמת ואמונה ויתבאר זה על דרך מה שביארו הראשונים
ז' מס' מספטו האמת בדקו יחדיו שהכונה כל מספטו ה' אשר
מענים לאדם הם איות במסקל ומסורה ולפעמים חף על פי
שאתם מספטים הם אמת ממ' אינם בודקים אל העין והטוא
אשר חטא כגון אם חטא בעיניו וק' בידו הן אמת שראוי
להיות נספט במספט אבל אית מדק העונם במקום ההוא אלא
במקום אשר חטא אבל אימתי בדקו העונם עם העונ' בזמן
שהם יחדו מסונים העונם עם העין מרה כנגד מדה כי ברבר
אשר זרה במקום ההוא לקה חו' אני מבאר כאן הגור תמים
פעלו כל פעולותיו יתברך הם תמים לפי שכל דרכיו מש' ואף
יסורין בלא עון אבל אפשר שפעמים יהיה נראה שיש עול קצת
חו' במספט ההוא כגון אם העין היה בעיניו ואף פענע בדיע
או בדגלית שלא חטא בס' וכמזא מספט זה הוא אמת ואמונה
אבל נראה בו קצת עול ח' ויחיתו הוא כקרא אל אמו' מספט
מספט אמת ואף בו טום עול כלל בזמן שהמספט הוא בדק
וישר שהוא בודק המספט ביושר עם העין וזכיר וישר הוא אמת
מספט או כקרא אל אמונה וגם אף בו עול ואמר כמה קשה עון
המכעיס לזכרו שהוא מסחית לעצמו ונספס ושיחת לו לנפשו כי
לכת לברך תשא לא בניו מומם אינו כקרא אותו המטא מומם
כל בניו של זה שחטא אלא המומם הוא של חטא וכיון שהחטא

דרוש ראשון לפרשת וזאת הברכה קצט

שוב אין אדם כיוצא בו יכול להרש אונס חודשי תורה ובבחינת
 זו שחפר לנו אותו חלק מהתורה במיתת הדריק גם חסרון
 זכותו וזכור בזכרנו עוד בהמשך האמן ולא תשכח ועל זה מזכיר
 בפרשה זו רבות יב וימת עם משה וכו' ויקבור אותו וכו' ומשה בן
 קצט שנה לא כהתה עינו וכו' וכמ"ד ליה ויבכו בני ישראל את משה
 ל' יום שיש לרדק בפרד המקראות הללו שאחר פטו' וימת עם
 משה וכו' ויקבור אותו וכו' ליה ראו לכתוב ויבכו בני ישראל את
 משה ולמה הפסיק באמנע בפנינו זמן חייו ואלה פתיב
 ויבכו וה' אבד על פי הכוונה כי לא היה משה חלוט המנו' לא' היו
 בוכים אותו ככ בעבדת גפס אבל בראותם אותו עתה' בו זקנה
 שיש בה לחלוחי' שאפילו במותו לא כהתה עינו לכך ויבכו אותו
 בלמים יום וכפי דרך זה אפשר לומר עוד שהכוונ' ללמדנו שמה
 שהיו בוכים ומספידים עליו אינו על מיתתו של משה כי המיתה
 היא טבעית וכוף אדם למות ולכך בסכתנו' וימת עם משה לא
 אחר ויבכו אותו לפי שכל המיתה טבעית אין להגדיל ההספר
 כמו שאמרנו אבל אחר שאמר שהיה משה בן קצט שנה במותו
 ולא כהתה עינו ולא נט' לוחה מוקנה אלא בכחו' או וכחו' עתה
 להיות יותר ללמד את תורת ה' ועוד היתה לו הכנה טובה והוא
 גוע בעופו על כן ויבכו אותו כל בני ישראל בלמים יום על
 חסרון התורה שחסרו' במיתתו של משה ובזה אפשר לתת טעם
 לכתוב האמון אחריו רכתיב ויהאשע מלא רוח חכמה שניתנה
 התורה טעם למה ויתמונימי בני אבל משה אחר ל' יום ביון
 שהסרו חסרון התורה שהיה מלמדה משה לזה אמר ויהאשע בן
 בן מלא רוח חכמה כי אמר משה את ידיו עליו כעומר כיון
 שהאיש הקדוש ברוך הוא שמשו על יהאשע ויהאשע מלא רוח
 חכמה כי שמך משה ודיו עליו אש כן הרי הוא כאלו עדין משה
 קיים וקבלו תנומתו כי יהאשע הוא ילמדם תורה ומכות באופן
 שמיבחינת העדר התור' והמכות ראו להגדיל ההספ' של הדריק
 במאר מחד ומזה הטעם עצמו אכול עקשה לפני הקב"ה לבזר
 מיתה על הדריקם כי הבה חפץ מטר הוא ורצה בקיומו של
 עולם ודריק יסוד עולם הוא האיה הוא זיה הוא הדרה בלמדת
 תורה ומכות א' עם בני ישראל על כן קשה לפני יתב סלוקן של
 דריקם מה לטון מדרם חזל במ רצה פכבבי רבנן אמרי קשה
 לפני הבה לבזר מיתה על הדריק' מנן סכ' קר בעיני ה' המותם
 למסידיו תדע לך כך היה ברוך הבה לומר לחסרהגה אחת מת
 ולא אמר כך אלא החינו ותלה המיתה בימים דכתיב הן קרבו
 ימך למות עכ"יו"ם לרדק' במאמר זה מע' רבנן אמרי ודמסמ'
 ראתו לאפלוגי' עם סוס תמ' ולמעלה במדרם לא האכר' סברת
 אחרת בזה אלא כקוב עם מעשה רר' שמעון בן חלפתא שהלך
 לברית מילה וסער עם והסקה אותם אביו של תוק יין יסן בן
 שבע שנים ואמר להם מהיין הזה אי' מייסן לשמחת בני היו
 כיועדן עד חצי הלילה ר' שמעון בן חלפתא טהיה בטוח בכוח
 יבא לילך לעירו ומכא מלאך המות בדרך וראיה משנה אחר ל'
 מי איה אל' שלוחת של מק' אי' ומסחיתן של בריות שהן אומה' יס
 כך וס' אס' עתידין לעשות ואינם מרעים אחיו כקראים למות
 אותו האים פסערת אכלו ואמר' לכם מהיין הזה אי' מייסן
 לשמחת בני הרי הגיע פרקו לנינו' ל' אחר בלמים יום אחר לו
 הראה לי פרוקי אחר לו לא עלק' ולא' על כיוצא בך אי' פולט
 פעמים שהקדוש ברוך הוא חפץ במעשיו הטובים ומוסוף
 לכם חיים סני' וראת ה' תוסוף ומי' וסמך למעשה זה כתור' רבנן
 אמרי קשה לפני הקב"ה וכו' ואמין אותו למפלג רבנן ועי' מע'
 קשה לפני הקב"ה שאם קשה לפני יתברך הרי בידו לתקן אחר
 בו דכפס כל חי' ומי' ואמר לו מה תעשה ועי' מאחר שהבוא
 ראה מפתח יתך בשמי' ה' מזה זה שאמר תדע לך

הוא משחית נפשו הדרי החוטא הוא עקם ופתלתל החטאים
 בנפשותם אשר אינם מרחמים על נפשותם עוד יר סמוך למע'
 דריק ויסר הוא שביארתי אמונה ואח' עול בזמן שהמספס'
 הוא דריק בנפ' אס' שחת האדם יעמיט לו לעצמו לא בניו שלא
 עניט לבנם על מומם של אכסו' הדור העקם ופתלתל וחזל
 דרשו שחת לו כשהאדם חוטא חוטב שאינו משחית אלא לו
 א' אי' נעטם בלבר ועל האמת לא כך הוא אלא בניו מומם
 שמומם הוא כולל על כל בניו ועל הדור עקם ופתלתל סכולס
 הם נענשים בו עוד דרשו חזל שחת לו לא ער' אס' דריקת מה
 מתן לו ורבו פסעיק מה תעשה לו כי אמר' שחת לו יתב' חז' לא
 אלא ההשחית לבניו שהוא מומם ועושה חסם כשהדור הוא
 עקם ופתלתל ואמר הלה' תגמלו זאת איך יתכן לגמול זאת עם
 ה' אלא גמלם כל טוב ולהיות כפויי טובה עם ככל שלא רבה
 רוחם לעבור את ה' ואפילו עתה עם ככל הלוחי' היה בן חסם
 לראות בחכמה שתייבס הם לו על שעבר כן הלא הוא אביך
 קך פטראל נקראו בניס' לה' ומבחינה זו הוא אביך גם נקראו
 עבדים כי לו בני ישראל עבדים ומבחינ' זו קך הוא עטך כאב
 העושה את הבן ויכוונך כמו שמכוננים עבר מקנת כסף ואחש
 לאורחתם את ה' לעבדו כאב או כארזן זכור ימות עולם שפחד
 ה' לגמלה לו את יס' עמו בני בהפרידו בני אדם בפלג' חלק כל ע'
 אומות תחת טבעים שרים וכב' גבולות עמים וגם האקלמים
 חלקם לכל העמים ולא בחר לחלקו וגמלתו לא חי' ויעקב חבל
 גמלתו והזכיר להם כל הנפס' שעשה עמם במרב' כד' לקרבה
 מתוך התוכחות והיו ראויים להתברך מקבלת התוכחת וכן
 מזכיר שכתוב אחר פרשה זו של תוכחת וזאת הברכ' אשר ברוך
 משה ודרשו חזל לפי שאמר להם משה לישראל רברים קשים
 תחלה מע' רעב וכו' חזר ואמר להם רברי' גיחומי וזאת הברכה
 אשר בידך והכוונ' שמתו' עקבלו תוכחתו של משה וכו' להתברך
 כרכתיב ולמקדמים יעטם ועליהם תבא ברכת טוב : בילוא :

דרוש ראשון לפרשת וזאת הברכה

מדרש רבה ברוך אתה בכוואך אד' יהודה
 בר סימון תפסקר' הוח מרבר במשה
 בכוואך וז' משה בביאתו לעולם קירב רחוקים וו בתירח
 בת פרע' וכו' אתה בצאתך זה משח ביציאתו מן העולם
 קירב רחוקים זה ראובן מנן שנאמר יחי ראובן ואל ימות
 ד' א ברוך אתה בכוואך וברוך אתה בצאתך ברוך אתה
 בכוואך בפרקמטיא שלך וברוך אתה בצאתך בפרקמטיא
 שלך ורור מפרטת ח' ישטר צאתך וכוואך רא ברוך אתה
 בכוואך בביאתך לעולם וברוך אתה בצאתך ביציאתך מן
 ה' נאלם אמר ר' ברכיה בתיב עת ללדת ועת לבות וכו' אין
 אנו יורעים שעת הוא שארם נולר ועת הוא שארם מת
 לא אשרי אדם שעת מיתתו כעת לידתו טח בשעת לידתו
 נקי אף בשעת מיתתו נקי חוי ברוך אתה בכוואך וברוך
 אתה בצאתך :

אמונה אומן שחסרון הכר' אינה נרגם' ככ תקף תמור
 רין באורך הזמן הילך וגרל הכאב מאר כי
 יבוקם זכותו ולא ימכא אחר על כן ראוי לבכות את הכד' ימים
 או עטו' ולא להתעצל כי עכר יום מיתתו כפלה חסרונו כי אבר
 חסיד מן הארץ שהי' הכ' ויתר' ללמוד וללמד בתורת ה' וחסם
 גמת אין לנו כיוצ' בו שבבחי' חלק התור' סקבל' נשמתו בסמי

דרוש ראשון לפרשת וזאת הברכה

כך היה צריך לומר למטה וכן ולמה הוצרכו רחיה זו אחי שהוכיח
מזון שנאמר יקר בעיני ה' ויעקב מה זו רחיה שהביא ממה שלא
אמר הקב"ה למטה אחיה מת אלא הן קרבו ימך הרי מקמה
לפניו יתברך כי מאחר שברכר האמר דבר הן קרבו ימך גזר
עליו מיתה מה תועלת יש בסגנון הלשון לומר קרבו ימך אולי
אחיה מת כי הכל דבר אחר הוא וראוי להכין ענין זה מאי נפק
מינה במה שזלה המיתה בימים : אמנם מראה לפי שד
לכאור ענין זה עם מה שנחלקו בגמרא על שני הרוות שיש
אומרים זכה מוסיפין לו לא זכה משלמין לו ויש אומרים זכה
משלמין לו לא זכה פוחתין לו והנה במעשה דרבי שמעון אמת
לא עלך ועל כיוצא בך הטעם שולט כי פעמים הקדש ברוך
הוא חפץ במעשיכם הטובים ומוסיף בכס חיים שנאמר ידחת
ה' תוסיף ימים והיינו כמאן דאמר זכה מוסיפין לו ורבינן פלוגי
הוא וקברי רובה משלמין לו לא זכה פוחתין לו ולכך אמרי
קשה לפני הקדוש ברוך הוא לגזור מיתה על הצדיק ואם כן לא
יתכן לומר שאם זכה האדם הבה מוסיף לו פניט לפי שבחופי
זה שמוסיף לו ימים וסמי' נקוב עליו חיים יותר ער כמה שנים
ואומר ער פה תבא ולא תוסיף נכחא סהבה גזור עליו מיתה
על הצדיק בזמן שכבר הוא צדיק וקשה לפניו ית' לגזור מיתה על
הצדיק אחר שהוא צדיק ובעלמא אי אומר דזכה משלמין לו
מה שיקבנו עליו בפעם היורה יחא לן שלא גזר הבה מיתה
על כל אדם אלא בפעם שערך לא היה צדיק דהיינו כאם' קוב
ברחם אמו הקב"ה לו מרת ימיו מה הוא ובאותה עשה גזור עליו
חכם ועשיר ואלו רשע או לנדיק לא קאמר ואכ' כגזרו עליו
באותה עשה כמה שנים יחיה ואחריו כן ימות אינו נקרא שגור
הקב"ה מיתה על הצדיק כיון שערך בעת ההיא לא היה נקרא
צדיק עד אחרי בואו לעולם וקלם בצדקות ומעשים טובים
ואחר כך לא נגזרה עליו טום גזיר' מחרט כי אם קסלמו לו טנות
מספר סקבנו לו בפעם היורה אבל אם לאתר טיבא לעולם
מעשה צדיק והטלים מספר טנותיו הקב"ה לו בפעם היורה
מוסיף לו הבה עוד רבות בטנים כמו עשר או עשרים טבה טימי'
על פני הארמה ואחר כך ימות קמכא שגור הקב"ה מיתה על
הצדיק לאחר שברך צדיק תמים וקשה לפניו ית' לגזור מיתה
על הצדיק שמהראוי כיון שהוכיפו לו ימים ראוי שלא יהיו
קדושים טנות מספר טמי' יקר בעיני ה' המותה לחסידיו כלומר
לאותם שכבר הם חסידים יקר וקשה בעיני ה' לגזור עליה מיתה
זה מוסיף כמאן דאמר זכה משלמין לו אבל אחי מוסיפין לו
מטעם זה שקשה לפני הקב"ה לגזור מיתה וכו' תרע לך וכו' מה
שהביא רחיה אמת הוא לשי שהכתוב של יקר בעיני ה' קבו
דממע דקשה לפניו יתברך מיתה החסידים אבל לא משמע
דקשה להבה להוסיף להם ומים מפמי טממך מזה גזיר' המית'
על הצדיקים ועור איכא למרמי דמאי קראמר יקר בעיני ה'
הוא כמו שרשן חזל מראה הקב"ה לצדיקים סמוך למיתתן
הכבוד שעתיד ליתן להם לעהב ס' יקר בעיני ה' וכו' ומכל' סקם'
להוסיף להם ימים מפמי טהוא גזיר' בכך מיתה עליהם לזה
הבוא רחיה ממשה ארומי עה שאמר לו הבה הן קרבו ימך
למות תלה המיתה בימים כלומר הגיעו ונטלמו מרת ימך
הקב"ה בפעם יצירתך למות ואם איתא שהיה לפעמים הוא
מוסיף ימים לצדיקים קשה טובא דאם כוונתו על הקב"ה היתה
טימו ועכסו משה כך ה' הבה אחיה מת כלו' כך עלה במחשב'
לפני ואי גזיר' שאחיה מת עכסו ולמה אמר קרבו ימך למות
דממע כבר הטלמו מרת ימך הקב"ה לך טהו יש למטה
פ' יחזין פה להטיב ולו' מעשי טהגיעו מרת קצבת טנותי עכ'
ימים על טנותי תוסיף כי הלא זו מררכי טובך להוסיף לצדיק

אורך ימים ושקט חיים ומי לנו גדול ממשה סראוי להוסיף לו ימים
וטנים והבה אומר למטה קרבו ימך כלו' איך לומר שגור זכה
טכות סקרבנו ימך והגיעו קבב טנותי הוא הכר טמות והרי אחי
זה הכרח טביר הבה להוסיף לו עוד ימים וטנות חיים ואם אחי
דקמו טל הבה להוסיף למשה חיים ח' ה'ל' בעי הבה אחיה מת
כלומר כך גזרתי ואיני רוצה שתחיה יותר טבה חן למטה מה
להטיב ולמה תלה המיתה בימים ואמר לו דבר טים למטה
מקום להטיב עליו אלא וראי כיון שראוינו טתלה הקדוש ברוך
הוא מיתת מטה בימים לומר הן קרבו ימך למות חנו מוכרמים
לומר דאם זכה הצדיק אחי מוסיף לו הקב"ה חיים אלא אם זכה
משלמין לו קצבת טנותיו ומרת ימיו ולכך ח' ל' הן קרבו ימך
ונטלמו קצבת טנותיו והוא מוכרח למות כי אחי מוסיפין אמה
כך כלל ואם כן איך לך מקום לכתוב ולכבר עוד ברבר הזה כיון
סקרב הקצ' הרי שאם זכה משלמין לו מטה ידחת ה' תוסיף
ימים הטונה תוסיף להטלים לאסוף היכא דלא זכה פוחתין לו
דכתיב וטנות רשעים תקבוצה ואור' דייקת מריטא דקרא דייק
מסיפיה דקרא דכתיב תקבוצה ולא כתיב וטנות רשעים לא
יוסיפו דממע לא זכה פוחתין ואם זכה משלמין והנה למרנן
מתוך פסטו רבי חזל שקשה לפניו ית' סלקין טל צדיקים מפני
חסרון המגיע אל הדור כי מוכר הצדיקים עכסו איך להרגיש
מיתתם טהרי הם הנלכס אל המותה ואל הנתלה כיון שאמר
השפרן בכך לחובדים ולא לחבירה טיבא למנחה ונאכחו לחנחה
כי הצדיק אכר לדור אכר אבל בכחונת עכסו צדיקי במיתתן
קריים חיים טהרי הצדיקים לא היו ראוי למות אלא אכסי חסד
נאספי מפמי הרעה של הדור ולפי רשון חזל על פסו יקר בעיני
ה' המותה לחסידיו טהבה מראה להם לצדיקים בטעת המיתה
הטבר המתוקן להם לעהב ההי' המות לחסידיו והטעם כזה נר'
ליטלהיות המות קשה מכל מה שלפניה והצדיק לא היה ראוי
מכר עכסו לטעם טעם מיתה אלא הוא מת בעצן הדור לפיכך
כדו שלא יטעמי הצדיק בצער המיתה וכדי לפייסו על הצער
הוא מראה לו בטעת מיתה העכר המתוקן לו לעתיד לבא כי
בטב' האה מה טעמי לקבל ולתענג לאח' מיתה אינו מנטע
מהמיתה ומקבלה בסכך פמים יפות מסל' לאדם טהולך במקו'
טכנה כדי להרויח ממנו וטגולה טחינו נחטב בעיניו הצע' ההוא
בטובת הנאה מה טעמי להרויח ול'טו סל' רב כך הבה מראה
לצדיק שכרו הטוב בטעת מיתה כדי שיהכל המיתה בסכ' טני'
יפות וים לי לברקך במאמר זל מנין להו' לחזל למרר הכי טהבה
מראה להם לצדיקי מתן סכרן ורילמ' קרא אחת לדרס אחריתי
סקשה לפני הבה לגזור מיתה על הצדיקי כמו טכותו במאמר
לעיל ועור לברקך אומרנו הקד' המותה לחסידיו דממע סרקי'
בכתו טום רבר אמכס נר' לו טהקטו חזל בטפוק שאמר המותה
בטמי יהיין קול' כל' טיבה טברוב' למר בתחלתה הטילה הא'
בטופ' וכאן ה'ל' יקר בעיני ה' המות לחסידיו ולכך ררסונו חזל
ב' דרשות האחת היא מתיחסת עם הא' ראטונה כאלו כתיב
המות לחסידיו והוא דרסה שרשנו יקר מלסון קשה טייק וקשה
בעיני ה' לגזור המות לחסידיו עוד יש דרשה אחרת מתיחסת
עם הא' אחרונה כאלו כתיב יקר בעיני ה' המותה לחסידיו דהיינו
הא' בטוף טיבה כלמר בתחילתה ורסיין יקר בעיני ה'
למות לחסידיו כלומר הכבוד ויהיך שעתיד הקדוש ברוך הוא
לתת לחסידיו לפיכך מראה להם לטעת המות כדי שלא ינטער
מהמיתה וכעני זה טאנו קוראוס יקר בעיני המותה טהוא כמו
למות ליכא למרר' קשה בעיני ה' למות לחסידיו רהא לא מרריס
אלא טאנו קורין יקר בעיני ה' המות לחסידיו ומכא זה אנו
דרסיין ב' דרשות כדאמרן והוא נכון בעיני מאר' ולמרנן
טהצדיקים

דרוש ראשון לפרשת וזאת הברכה

ר

מזונו כדי שתחול עליהם הברכה ולא יהיה חל עליהם שום חוק
והסרן מסיבת מיתתו כי טרם מכה בין רפואה פרח בברכו
אותם עוד יר' עם דקרוק וזאת הברכה שמה מוסף על ענין
ראשון ובעל כבוד המור זל כתב שהיא נקשר לסוף פ' האזינו
שאמ' על אשר מעלתם בו וכו' מגדלת ראה את הארץ ושמה לא
תבא את בא וראה מעלת משה רבינו עה שהו' נענש בסביל יס'
והיא מקילנטור להם איבה טמל' הם גרמו לו כך וזאת הברכה
אשר ברך אותם כי שלם להם טובה תחת רעה לברך אותם
לפני מותו ולמד בראה עם מחול סכתבתי בס' האזינו לפי שאמ'
משה לישראל דברים קשים תחלה מיו רעב וכו' וזאת וזאת להם
רברי מחות וזאת הברכה וכוה מתישב שאמר וזאת הברכה
מוסף על ענין ראשון שהרי הוכיח אותם משה בערבובות מואב
כרכיב אלה הרברים אשר רבר משה ב' יס' במדב' בערב'
שהוכיחם על כל אשר חטאו בעבל ומדב' במחול ולפי שקבלו
התוכחו בדרך אותם ה' אלהי אבותי' יוסף עליכם ככם וכו' כמו
שהבאתי מ' חול בקרד האזינו שדרטו טעם לכרכ' זו על שקבלו
התוכחת כרכיב ועליהם תבא ברכת טוב וגם עתה חזר
והוכיחם בס' האזינו וקבלו עליהם דברי תוכחתו בא לברכ' כמ'
פעשה בתוכחות של אלה הרברי' שברכס וזאת הברכה אשר
ברך משה גב' על שקבלו תוכחות אלו ולכך אמ' כאן איש ה' אלהים
לומר שהסכימה רוח הקדש בברכה זו כמט' שלמה עה ברוח
הקדש על המקבלים התוכחת ועליהם תבא ברכת טוב ודרטו
חול ברכת משה שנקרא טוב סנאמר וזאת וזאת כי טוב הוא
ומכאן שהסכים הבה על ידו ולכך היתה לפני מותו כי באותה
שעה יוסף שפע על האדם שהסכימה עומדת אבלו והיא ברכה
מוסכמת מאתו ית' חול דרטו במדרס כל המלמד סגבוריא על
יס' הבה מרוממו בעול' דרע לך שהוא כן סכל ימיו של משה לא
נקרא איש האלהים עד שברכס שאמר וזאת הברכה אשר ברך
משה איש האלהים וים לרקדק ברברי חול סבא' להי' סהמלמד
סגיבוריא על יס' הבה מרוממו ממה שנקרא משה איש האלהים
כי יחן זו ראה למלמד סגיבוריא אלה למברך את ישראל סהבה
מרוממו כמו שקרא למטה איש האלהים על שברך את ישראל
אמנם מנן למו למלמד סגיבוריא על בנת סהרי כאן לא מביט
מלמד משה סגיבוריא על יס' אמנם נרא' סכונתס זל לדרום מה
שאמרת הכתוב' ויחמ' המסי' בא וכו' סכך היה רחי לומר וזאת
הברכה אשר ברך משה וכו' ויחי ראו' וכו' וזאת ליהרא וכו' ולמה
העסיק באמצע חלל להיות בכותן של משה ארויטו עה לברך
את ישראל בא ולמד עליהם סגיבוריא לומר שראוייהם להתברך
כיון שה' מסיני בא לתת התורה לישראל וזו על כל אומ' ולטון
ולא קבלו זולת ישראל אס כן מתוך כך הם ראויים להתברך
הרי מלמד עליהם סגיבוריא כסבא לברך את ישראל ולפיכך
נקרא איש האלהים וזרן יס' לרקדק סהרי כמה פעמים מביט
מלמד משה סגיבוריא על יס' בעגל שאמר אס תטא חטאת ואס
איך מחי כא מספרך אשר כתבת וכן במרגלים למר עליהם
סגיבוריא' הם עמך וכלתך וכו' ואכ' למה לא כק' סס איש ה' אלהי'
עד עכשו אמנם הענין מבואר שטבח סבא' הוא למטה סלמדי
עכשו סגיבוריא על יס' שהרי פעמים רבות למד עליה סגיבוריא
להי' רועה יס' ואס ח' ויהיו הכאן אובדות מה יהא על הדועה
סבא' בלי כאן אבל עכשו שרא' שהם היו גרמ' במיתתו על סא'
להם שזענו בא המור' ולא עוד לא סלא בקסן רחמים עליו כמו
שהיה הוא מבקש עליה זמן הראוי לא היה הדן מתן סייב' ללמ'
עליה סגיבוריא כדי שתחול עליה הברכה סה' בא לברכ' ימל' בא
ולמד עליה סגיבוריא בא לברכ' לפי מותו עם היו' זה מחסד עמך
סגיבוריא המית לפניו והם היו גרמסס לו ולא כמעט מלבר' אכדו

שהנדיקים כשרואין השכר המתוקן להם נחחר מיתה שהם
הולכים אל המנוחה הם יתקחמים ושמיים במיתתם כמו
שאמ' במדרס רבה מראה להם הבה שכרם ונפסם שבעוהם
יסכים כלומר שממת שכר שראים בעיניה' חמה להם כאילו
הם יסכים ואינם מתים וזה שכתוב בנדיקים הנה שכרו אתו
וכפולתו לפניו כלומר הנדיק רואה בעיניו שכר' אהו בעולם
הזה ופועלתו עכמה שפעל ועשה מנהי ונעשית ממנה מלאך
במחול העושה מנהי אחת קנה לו פרקליט אותה פעול' המנהי
סנעסה ממנה מלאך ה' היא הולכת ומקדמת לפניו וכן כתוב
והלך לפניך דקדך יר' שהנדיקה עכמה נעשה ממנה מלאך
והלך לפניו עוד יר' כמחול העושה מנהי אחת מקדמת והולכת
לפניו חס' והלך לפניך קודם שתלך אתה היא מקדמת לך
ומתוך כך כבוד ה' יאספך באופן שמתוך כך הנדיקים שהרבו
תורה ומצוות אינם חרדים מן המיתה כי מתוכה יסגו לחיות
בנעס' ה' וזס' יעלזו חסידים בכבוד ירננו על מסכבותם
למדתו יסוד רזל שדרטו אד' תנחומא יעלזו חסידים בכבוד
שהקדום ברוך הוא עושה לנדיקים בשעת פטירתם מן העולם
בנוהג שבעולם אדם מת במ' מטפלים בו אבל הנדיקים הבה
מטפלים בהם סנא' והלך לפניך דקדך זה כדקדן של עולם כבוד ה'
יאספך עוד דרטו חול סהבה' אומר לו יבא שלום וכפי שיטתם
ז' ליהיה הכתוב נדרסך יעלזו חסידים על הכבוד שעושה להם
הבה או להיטפל בהם או להקבילם ולומר להם יבא שלום חזו
כבוד גדול לנדיקים שהבה עכמו אומר להם יבא שלום ומטפל
בהם וזכראותם הכבוד ההוא ירננו ויסבתו על מסכבותם ועל
מיתתם כיון שמתוך המיתה השיגו כל הכבוד ההוא וכוה אי
מבאר פסוק אשמעה מה ידבר האל ה' כי ידבר שלום אל עמו
ואל חסידיו שאמר חר מיתן לי כי אשמעה בערמי חי מחובר
בגוף ונפסם שהייתי וכוה לשמוע בקול ה' המירבר ה' האספר
ידבר אל עמי וחסידיו לאחר מיתתן כי ידבר שלום שאומר להם
שלום ביאכס כרכיב יבא שלום ודרטו חול סהקבה אומר להם
יבא שלום הלואי אשמעה כי ידבר שלום אל חסידיו אשמעה ה'
בערמי חי ומה שהייתי מריות לסמק' סלו מפי ה' בערמי חי הוא
שמתוך כך בני אדם הרעשים לא יסובו עוד לכסלה כיון שיראו
בעיניהם מעלת הנדיקים כי קרוב ליראוי' עשו לאות החסידים
שמתן להם הבה אותן כבוד לרכר להם שלום אותן יסע היה
קרוב בעה' לשכך אותן כבוד שאמר יעלזו חסידים בכבוד
היה שוכן אותן כבוד בארצנו בעה' ולא להרחיקו לעתיד לבא
שהיא רחוק מעיניה' של בני אדם ועכ' אינם מאמימי אבל בהיותו
קרוב בעה' לשכך כבוד בארצנו אז הרעשים לא יסובו לכסלה
והוא הלז' בפסוק וכו' פחם הארכתו בזה עס' סוף רבר
שהלך הנדיק לבית עולמו וסמון וסממה יסגי במיתתו כיון
סקבת' והיסגי סלמות וסמרון הנדיק אילה קסה אלא בבחינת
ישראל סממסרין וזונו ולפיכך מביט ממה ארויטו עה רוען
סל ישראל בא ובירך אותם סמון למיתתו כי ראה יודע ספרונס
סל ישראל במיתתו סבוריא יגיע להם החק גדול כי הנדי' אכד
לזרז אכר ולחיותו רועה נאחן ומרמס על יסר' הסתדל בסעת
פטירתו להדיח מעליה' הרע' סלא חדקה להם סוס חזק ומסכול
אסיב' פטירתו וסלוקו ולכך ברך אותם איס כרכיב' כי בשעת
המיתה תוסף רחם יגועון ורוח הקדש שורה עלת ותיה' הברכ'
סמברך לישראל מוסכמת מהבה' וזאת פרץ נאחן וזאת במקום
ברכה וכוה נבא לביאר הכתובים בסד' וזס' וזאת הברכה אשר
ברך משה איש האלהים את בני ישראל ונתן טעם לברכה זו
שהיא להינינו לפני מותו סמון למיתתו וראה שהיו ישראל חסדים
מזכותו כי במיתתו יגיע להם חז' לכך רבה לברך אות' לפני

דרוש ראשון לפרשת וזאת הברכה

רבונו יתברך אז הם תוכו לרגלך הם האומות מתקמים עמם תחת ישראל בזמן שישראל מדברותך תורה כיה לנו טעוהקים בתורה ואמר תורה כיה לנו משה לרמוז ולהודיע סכל ישראל הם פנים בתורה ואין לאחר חלק יתר על חבירת סהיה אפשר לומר כיון שהתורה ניתנה עי' משה אם כן יש לבטל סכל משה שהיה פהט לנו עשר ידות בה לז' תורה כיה לנו משה כל' התורה לא נתנה משה שהקדום ברוך הוא נתנה רק כיה לנו משה הוא היה המורה אונתנו לסמרה ולעברה ואם כן כולנו סוד' כיה כי היא מורשה לקהלת יעקב לז' שבטים גם יחד וכשמלך משה ויהי בישראל מלך שמלך על כל ישראל הוא בהתאסף ראשי עם שבטות הרשע והמליכיה עליה אבל לענין החיובות יחד הם שבטי ישראל כולם חסובים כאחד לפני המקום עוד ירצה תורה כיה לנו משה להודיע שבחן על ישראל שמימי אבותינו הקדושים היתה התורה ערוכה וצמורה ביום והיא מורשה מזמן קהלת יעקב והיינו כשאר יעקב לבנו הקבצ ושמעון בני יעקב ושמעון אל ישראל חביבם ודרשנו חז' סאל' להם הזהירו סאל' חביבם הוא אל ישראל והוא חביבם אל אחד ומימי מיר ענו כולם ואמרו שמע ישראל חביבנו ה' חביבנו אחר כסם סאל' בלבך אל אחר כך אין בלבנו אל אחר הרי שבאותה קהלה שנקלה עם יעקב הסכימו לכבוד את הזלשומר תורתנו כמחז' שהאבות שמרו התורה ונאסלו עירובי הבטולין וכו' ואם כן התורה היא ידושה מקהלת יעקב אל אשעסו בא משה וכו' לנו לבני דורנו שגשומר התורה אבל בחיבתה היתה מאז מורס' לקהלת יעקב ומת שמלך משה על ישראל היה בסביל סהם הסכימו להמליכו עליהם ויהי בסיבת ישראל מלך כי לענין חגיבותם לפני המקום בהתאסף ראשי עם כולם הם יחד שבטי וסר' בדר אחר פנים לפני יתברך וכל זה היתה עמה סל' משה אחרינו ע' לתת כבוד לכל ישראל למר סכולס סקוליס במעלה לפני המקום או יאמר ויהי בישראל מלך כשמולך מלך על ישראל אינ' מחמת שמעלתו גדולה על כל ישראל אלה הכוונה שבהתאסף ראשי עם וכל אחד יאמר לו דרך אחת וסברה אחת וכל רבר המלך וקריע ביניהם וכו' ויהי כח המלך אבל לענין המעלה יחד הם פנים שבטי ישראל לפני יתברך וכל ררסן אימתו סמו יתברך מסתבח למעלה ויהי בישראל מלך היינו בהתאסף ראשי עם והם יחד באחדות כל שבטי ישראל אז הקדום ברוך הוא סוכן בתוכם שואמר ויאמרו על ארץ ישראל ואמר מעלתן התחיל לברך את ראובן לפי שהזכיר סבת ישראל ואמר יחד שבטי ישראל סהם סקוליס כולם גם יחד לזה אמר אף על פי שתראו סראובן כתרחק סהרו כשברך אתם יעקב אמר פחו כמים אל תותר וכו' ממ תלה אונתו עד סייבא משה ויקרבנו סגאמר אז חללת יצועי ער סייבא משה סכתוב בו ומשה עלה ועכסו נתן דעתו לקרבו כדי סיהיו כולם פנים יחד שבטי ישראל כמו שאמר להם י עוד נראה לי לצאר עם מחז' במדרס יחי ראובן ואל ימות והיאך ידע משה סמחל' לו הקדום ברוך הוא זכ אבנים היו על לבו סל אהרן וקח סלן מבהיקות ירע משה סמחל' לו הקדום ברוך הוא ועלה מן המצן סגאמר ויהי מתיו מספ' יום לברקס רמו מין סראף משה זכ אבני מבהיקות אפשר סדרסו חז' סמיכות פסוק יחי ראובן עם מ' יחד שבטי ישראל והכוונה ויהי בישראל מלך זה משה וראה בהתאסף ראשי עם דהיינו הסמת סל ראשי שבטים הקבועות בחסן ראה אונתם יחד שבטי ישראל סאל' בימים סוס הפרס אל אלה כולם פנים לטובה אז ראה וספרה ואמר יחי ראובן בעהזנאל ימות לע' ב ויהי מתיו אנסון ככנסים במספר מתקד העס עוד פי' הרשעים

מתחיל הברכה למד עליהם סמיגוריא לכך קריא עכסו אים האלהים ויאמר ה' מסיבי בא התחיל לספר בסבת ישראל סהם ראויים לכל ברכה ותהלה סקרו תקדום ברוך הוא בחר בישראל ומסיבי בא להקביל עני ישראל כמתן הבא להקביל עני כלה כמו סדרסו חז' על סקרו ויוכא משה את העס לקראת האלהים ואמר רבי יוסי ה' מסיבי בא אל תקרו כן אל אלה ה' לסיבי בא ליתן תורה לישראל אל ה' מסיבי בא לקבל את ישראל כמתן לקראת כלה וזר מסיבי לנו הפועי מהר פארן סהזריח הקדום ברוך הוא לישראל מסיבת בני סעיר ופארן סגבלה עליהם ליתן את התורה ולא קבלה וזו היתה גדולה ומעלה לישראל שבחתי בתורת ה' ואם כן מה סלא רבו בני סעיר ופארן לקבל התורה היא היא וקפסיה וקפסיה טובה ואורה לישראל סהחזיק להם הקדום ברוך הוא טובה על סקרו לקבלת עור יר' ה' מסיבי בלומר ג' ולמר מעלת ישראל סהרי לכל האומות עמו ויסמעאל הלך הקדום ברוך הוא למקומות מושבותם בחקרנות וטירוחס כמו סאמרן במדרס לא היתה אומה ולסון סלא הלך ורשק על סחחה אם ירבו לקבל התורה ועכ' לא קבלה ולישראל לא הלך למקום אחר אל אלה מסיבי בא במקום קבלת התורה בא למר להם אם רוצים התורה ועכ' מיר כתרנו בה באופן סזרח לנו לישראל ממה סעסיה לסעיר לרשוק על סחחו סיקבל התורה אל רצה וישראל קבלה מיר שבח סבחים הוא לישראל ועל כן הקדום ברוך הוא רצה לזכותם ואתא מרבבות קדס הביא התורה הקדושה מרבבות המלאכים סהם רכב חלהי רבותים והביאם כולם למעמר הר סיני כדי סיהיו כולם מסכומי בחיבת התורה לישראל וז' ואתא מרבבות קדס מימינו הביא למלאכים בימינו ועל מה סהיו מקטרגים ואומרים מה אנסו כי תזכרו סהיב להם ואמר אף דת לנו כי התורה יס בה רוחינו וסמינו כגון סוחות התורה סעליהם כתיב הלא כה רבוי כאם וגם יס בה פסט הגבלה ואמר הקדום ברוך הוא למלאכים ספסט התורה אינו ראוי להם למלאכים כי מה כתיב לא תרצה לא תנאף וסייבה יס בויבס מסא ומתן יס בימס וכו' ואם כן אם רת רהינו סוחות התורה ראויים לנו למלאכים אבל ספסט הגבלה אינו ראוי אל לישראל ומתוך כך הביא התורה מן המלאכים ונתנה לישראל וגם הביא עמו בכתיבת התורה לישראל כמה רבבות מלאכי קדס בימינו ואם הרת סהוא ספסימיות סל התורה נתנה למלאכים הרי לך חיבה יתירה סחב הקדום ברוך הוא לישראל על קבלת התורה אף חובב עמים כלומר גם מטעם אחר חיבב הקדום ברוך הוא לעמו ישראל מפני סכל קדושו סל ישראל הם בירך כלומר אבותינו הקדושים נסתלקו מעלה והם ביר הקבה וסלילו בזמן סתמה זכות אבות כגון מימות הזסע למחן דאמ' או מימות חזקיה סנסתלק זכות הקדושים להגן על ישראל מן סכרות ומתוך כך באים האומות וגחרים עליהם גזרות לבטלס מן התורה והמכות סאל' מי סגון עליהם אף על פי כן הם תוכו לרגלך הם מתקמים ביסורים לסיבת סכרות ודתו יתברך וסלילו באותה סעה סהם נתנים ביסורים יסא מדברותך תורה כיה לנו מורסה סהם טסאים על רל ספתיים ומרבוי בתורה סכיה למ משה כמעסה דרבי סהיא כן תרדיון סגורו זיה סלא ועקרו בתור ומסאוהו לומר וסל' בירן ולא נמכע בסבל סספיה מלעסוק בתורה ובמדרס אמר חז' אף חובב עמים אמר הקדום ברוך הוא חרן סאתם עופים לפני הוא מחבב האומות לפני וכוונת' אל לדרום סהעס וסאף סמעסוים להקדום ברוך הוא גורס סיהיה הבה חובב עמים סיאוב בת אומות העולם ואסמר לסיים ספסוק כפי מיטק זו אבל בזמן סכל קדושו סל ישראל הם ביר הבה טעמו'

דְּרוֹשׁ רֵאשׁוֹן לַפְּרִשְׁתׁ וְזֹאת הַבְּרֵכָה רֵא

הַכְּלֻמָּה ז' וְהִי מִתְּנוּ עֵינַי אֶל־עֲשׂוֹת הַשָּׁמַיִם מִלְּכֹרֶת
מִיָּמִים נִמְנָן בְּמִצְוֵי וּמִסְפָּר מִפְּנֵי חַיִּיבוֹתַי וְזֹאת לִיהוּדָה אֶפְסֵר
מֵאֲחֵר מִסֵּה וְזֹאת שְׂרָאִיתִי בְּאֶבְנֵי הַחֶסֶן שְׂכֻלְסֵם הֵם מִבְּהִיקוֹת
הַיָּד הַיְּכֹחָה לְרֹאשׁוֹן וְזֹאת הַיָּד הַיְּכֹחָה לִיהוּדָה גַּם כִּן שֶׁנִּתְּכַסֵּר
לִנְחֹל מִלְּ תִּזְרַח וְיִמֵּה שֶׁמֶטֶא בְּיִפְרִיתוֹ שֶׁל יוֹסֵף כִּיּוֹן שֶׁאֵבֵנו
הִי הַיָּד מִבְּהִיקוֹת בְּאֶחָדוֹת עוֹר אֲחִיזֵל יִדֵּי רֹאשׁוֹן בְּמַעֲשֵׂה יוֹסֵף וְלֵא
יָמוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּלֵהָה וְהַכֹּהֵן לְרֹאשׁוֹן שֶׁכָּפִי הַכְּרָאָה וְסֵל לְרֹאשׁוֹן עַן
אֲסֵר חֹטֵא בְּמַעֲשֵׂה בְּלֵהָה עַל שֶׁבִלְבָב יִצְעָנִי אֲבִיוֹנֵא חֵץ אֲחֻת
אֲמֵא הִי הַיָּד כְּרֵה לְאֲמֵא שֶׁפָּחַת אֲחֻת אֲמֵא תֵּחַא כְּרֵה לְאֲמֵא
לְזֵה אֲחֵי יִחִי רֹאשׁוֹן בְּמַעֲשֵׂה יוֹסֵף כְּלֹמֵר כֵּאֲלֹמֵר שֶׁתִּקְרָן רֹאשׁוֹן
אֲחֵי אֲסֵר עֲוֹנוֹתַי בְּמֵה שֶׁעָשִׂה הַשְּׂתַדְּלוֹת לְהַכִּיל אֲחֵי יוֹסֵף בְּנֵה שֶׁל
רִחֵל וְאֵם כִּן רִחֵל לֹא שֶׁל יָמוֹת בְּמַעֲשֵׂה בְּלֵהָה שֶׁפָּחַת רִחֵל שֶׁאֵף
עַל שֶׁיִּבְאֻתוֹ מַעֲשֵׂה נָכֵר בְּכַבֹּד רִחֵל יִהְיֶה תִקְרָן הַמַּעֲשֵׂה כִּיּוֹן
שֶׁמֶטֶא לְבוֹ לְהַכִּיל לְחַסֵּף בְּנֵה שֶׁל רִחֵל וְזֵהוּ שֶׁמֶטֶר וְזֹאת לִיהוּדָה
כְּלֹמֵר זֵה הַדְּבָר עֲכָזוֹ יִשְׁעָר לִיהוּדָה שֶׁנִּתְּכַסֵּר עַל בְּנֵיהֶם שֶׁל
רִחֵל אֵף עַל שֶׁיִּחַטֵּא בְּמִכְרֵת יוֹסֵף בִּן רִחֵל יִהְיֶה תִקְרָן הַמַּעֲשֵׂה
בְּהַשְּׂתַדְּלוֹת שֶׁעָשִׂה לְהַכִּיל אֲחֵי בְנֵימִן בְּנֵה שֶׁל רִחֵל שֶׁאֲחֵר בִּי
אֲחִי כִּיּוֹן שֶׁרָשָׁו רֹאשׁוֹן בִּי וְלֹא בִי כְּלֹמֵר כֵּל מִיִּי עֲבָדוֹ וְיִשְׂרָאֵל
תִּמְכָּר עֲשָׂר יָדוֹת וְיִתָּר בִּי וְלֹא בִי וְיִשְׁמַר שֶׁמֶטֶר הַקֹּל יִהְיֶה לְפִי
שֶׁעָרַף הִי בִּירוֹ כִּיּוֹן עַל תְּכֵאִי שֶׁקָּבַל עָלָיו שֶׁלֵּק לְבִימִין וְאֲחֵר
אֵף לֹא אֲבִיָּאֵן אֲלֵיךְ וְחֵטְאֵי לְאֲבִי כֵּל הַיָּמִים לִכֵּן בֵּא מִסֵּה
וְהַיָּד רָחֵל כְּמֵה שֶׁאֲמֵר חֹלֵל וְיִשְׁמַר שֶׁמֶטֶר הַקֹּל יִהְיֶה כְּלֹמֵר
שֶׁמֶטֶר הַיָּד שֶׁרַב בְּקוֹלוֹ וְנִתְּחַבֵּט וְנִתְּחַכֵּן עַל בְּנֵימִן וְהַשְּׂתַדְּלוֹת
אֲסֵר הַשְּׂתַדְּלוֹת עָלָיו לְהַלְלוֹ וְלִקְרִיִים תִּזְאוּהֶזֶה אֵל עַמּוֹ תִּבְאֻתוֹ
וְגַם זְכוֹר לֹא חֶסֶד שֶׁעָשִׂה עִם יוֹסֵף שֶׁאֲחֵר יִדְּעוֹ אֵל תִּהְיֶה בִּי
וְזֹכֵר זֵה שֶׁל דִּיּוֹן רַב וְנִתְּפִיק לֹא לְזִכְרוֹתוֹ וְאֵם יִשׁ מִקְטָרְגִים עָלָיו
מִלְּמַעֲלָה וְעַד מִכְּרִיתוֹ הִי וְיִתָּר לְזֵה בְּרֵכָה לִי וְלֵא וְלֵא אֲחֵר
תִּזְמוֹר וְיִתָּר וְכֹן הַכֹּהֵן כִּיּוֹן שֶׁרֵאֵה מַעֲלַת הָאֲוִרִים וְתוֹמִים
בְּמַתְּוָה קִירָב לְרֹאשׁוֹן וְיִהְיֶה כְּהֵנוֹת כֵּל יָב אֲבִי הַחֶסֶן
מִבְּהִיקוֹת שֶׁאֲחֵר כְּמֵה שֶׁכְּתֻבָּה עַל יִחַר שְׂבִטֵי יִשְׂרָאֵל אֲחֵר
מִסֵּה הַיָּד אֲלֵנו הָאֲוִרִים וְתוֹמִים רֵאשׁוֹן הֵם לְאֵם חֲסִידֵךְ שֶׁהִיא
לִי עַל אֲשֶׁר נִסִּיתוֹ בְּתַסֵּה וְכֹן וְהַכֹּהֵן עִם מִחֻל עַל פְּסוּק יֵעַן לֹא
הַאֲמַנְתָּם בִּי אֲחֵר מַעֲשֵׂה רַבּוֹתֵי אֵם אֲחֵי חֲטָאֵי אֲהַרְן מִהַ חֲטָא
שֶׁהַקְּפִיר כְּבֹד מִשֶּׁל לְמִלְךְ שֶׁבֵּא לְיִטוֹל גְּרַמֵּן שֶׁל לֵוִי וְנִטְלָה עִנּוֹ
וְשֶׁל שְׂבִטֵי אֲחֵר הַלֵּוִי אֵם אֲחֵי חִיִּיב לֵךְ שֶׁכֵּמֵה מִהַ חִיִּיב לֵךְ וְכֹן
לְפִיכֵךְ הַכְּתוּב מִקְּלָסוֹ לְאֲהַרְן תוֹמִיךְ וְיִתָּר לְאֵם חֲסִידֵךְ וְכֹן
וְכֹתֵם לֵךְ לְרֹשֶׁת מִהַ טַעַם בְּהַר הַבָּיָה בְּאֲהַרְן לִהְיוֹת הָאֲוִרִים
וְתוֹמִים עָלָיו וְלֹא עַל מִסֵּה גַם כִּן כִּיּוֹן שֶׁהַטַּעַם הִוא עַל אֲשֶׁר
נִסִּיתוֹ בְּמַסֵּה תִרְיָבָהוּ עַל מִי מִרְיָבָה גַם לְמַסֵּה הַעֲמִים עַל מִי
מִרְיָבָה וְלֵמָּה לֹא זָכָה אֵל אֲוִרִים וְתוֹמִים לְכָךְ רָשָׁו שְׁלֵהוֹת
שֶׁמֶטֶה הַקְּפִיר עַל שֶׁעָנַס אֲהַרְן וְאֲהַרְן שִׂדִּיהַ בְּעַל הַדְּבָר וְהִי
רִאשׁוֹן לֹא הַקְּפִיר לֹא הַקְּפִיר וְסִבֵּל הַעֲוֹנָה וְלֹא נִתְּרַעַם כֵּל לֵזֵה
רִאשׁוֹן הִוא שֶׁהָאֲוִרִים וְתוֹמִים יִהְיוּ עַל לְבוֹ תֵּהוּ שֶׁאֲחֵר תוֹמִיךְ
וְיִתָּר לְאֵם חֲסִידֵךְ שֶׁהִוא אֲהַרְן כְּלָבֵד לִהְיוֹת שֶׁתִּרְיָבָהוּ עַל מִי
מִרְיָבָה וְלֹא הִי הִוא רִאשׁוֹן לִיעֲנַם כְּמֵה שֶׁרָשָׁו עִם רֹאשׁוֹן יֵעַן לֹא
הַאֲמַנְתָּם ר' חֲטָאֵת כְּתוּבִים כֵּאֲלֹ לֹא הַאֲמַנְתָּם לֹא הַקְּדֻשָּׁה
מַעֲלַת מִרְיָתֵם לֹא הַאֲמַנְתָּם שֶׁלֹּא אֲמֵרְתִי לְהַכִּיתוֹ וְהַכִּיתוֹ אֲחֻתוֹ
לֹא הַקְּדֻשָּׁה לְעִמֵּי כֵּל יֵשׁ לְהַזְכִּיר לְהֵם מִיִּי מִכָּל פְּלַע מַחֲזִים
מַעֲלַתֵם אֲמֵרְתֵם הַמֶּן הַסְּלַע הַזֶּה יִמְרִיתֵם שֶׁאֲמֵרְתִי וְרַבְרַתֵם אֵל
הַסְּלַע שֶׁנֵּה עָלְתֵי פִּרְקֵי אֲחֵר וְעַבְרַתֵם עַל דְּבָרֵי יֵעַן לֹא הַאֲמַנְתָּ
הִי לֹא לִמֵּר וְאֲחֵר לֹא הַאֲמַנְתָּ אֲהַרְן מִהַ חֲטָא מִכֵּאֲן שֶׁהַמַּטְטֵל
לְעוֹבְרֵי עֲבִירָה כְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה וְהִי אֲהַרְן יִכּוֹל לִמֵּר אֲחֵי לֹא
חֲטָאֵי לֹא אֲחֵר וְכֵּתִב כְּמֵה וְלֹא לִמֵּר עַל עַמּוֹ סִיגֵרִי וְיִמְסֵה
תִּקְלָסוֹ וְיִתָּר לְאֲבִתוֹ וְלֵאמֹן לֹא רִאשׁוֹן לֹא עֵמֵר לִמֵּר

עָשִׂה בְּשִׁבְלֵי אֲבֵא בְּשִׁבְלֵי אֲמֵא שֶׁלֹּא תִכְנַם שְׂכֻל' בְּב' בְּמֵה וְזֹאת
אֲחִי לֹא הַכִּיר שֶׁלֹּא הִי לֹא עָסֵק עִם אֲחִי בְּשֶׁמֶטֶר נֹא הַמּוֹרִים
וְזֹאת כִּיּוֹן לֹא יִדַע כְּשֶׁנִּסְרָפוּ בְּנֵי וְשֶׁתִּקְרָן וְרִאשׁוֹן לְרִקְדָן כִּיּוֹן שֶׁכֵּל
הַר חֲטָאֵת כְּתוּבִים בְּלִשׁוֹן רַבִּים קְדֻשָּׁה הַאֲמַנְתָּם מַעֲלַתֵם
מִרְיָתֵם לְמֵה לֹא הַקְּדֻשָּׁה רִחֵל אֵלֵךְ מִמֵּה שֶׁאֲחֵר הַאֲמַנְתָּם שֶׁהִלָּל
הַאֲמַנְתָּ וְלֹא הַקְּדֻשָּׁה גַם כִּן מִדְּכֻתִיב מִרְיָתֵם וְלֹא כְּתוּב מִרְיָתֵם
אֲמַנְתָּ הַקְּדֻשָּׁה הִוא עִם מֵה שֶׁרָשָׁו שֶׁהַאֲמַנְתָּם כֵּאֲמֵר עַל שֶׁלֹּא
אֲחֵר לְהַכִּיתוֹ וְהַכִּיה אֲחֻתוֹ מַעֲשֵׂה וְהַכִּיה כֵּאֲן כּוֹרֶת הַקְּדֻשָּׁה כִּיּוֹן
שֶׁמֶטֶה הִוא לְכִרְתוֹ הִוא הַמַּסֵּה אֲחֵי הַסְּלַע כְּדְכֻתִיב וְיִרַם מִסֵּה אֲחֵי
יִדְוִיךְ אֲחֵי הַסְּלַע כְּשֶׁבֵּא לְהַעֲמִיעַם עַל כֵּךְ הִלָּל יֵעַן לֹא הַאֲמַנְתָּ
בִּי אֲהַרְן לֹא הִבֵּה הַסְּלַע וְלֹא נִזְקֵךְ לֵזֵה אֲבֵל עַבְדִּי מִרְיָתֵם
שֶׁכְּתוּב עַל שֶׁנֵּה אֲחֵתֵם לְשִׁמּוֹת פִּרְקֵי אֲחֵי עַל הַסְּלַע וְכִיּוֹן זֵה שִׂדִּיהַ
לְפָנֵיהֶם כִּי אֵם מַסֵּה לֹא שֶׁנֵּה הַפִּרְקֵי אֲהַרְן לְמֵה לֹא שֶׁנֵּה לְכָךְ
כְּוִיךְ עִם לִמֵּר עַל אֲשֶׁר מִרְיָתֵם שִׁי רֵהִימֵן לְדָבָר בְּפִיִּים וְלֵאמֹן
פִּרְקֵי אֲחֵי עַל הַסְּלַע וְעַבְדוֹ עַל דְּבָרֵי וְלִכָּךְ לֹא רִקְדָן לֹא בְּלִשׁוֹן
הַאֲמַנְתָּם שֶׁהַעֲמִים עָלָיו גַּם לְאֲהַרְן וְלֹא הִי לֹא עַן אֲשֶׁר חֲטָא
בְּהַכָּתֵת הַסְּלַע וְתִרְכָּו שֶׁהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁנִּסְטֵל לְעוֹבְרֵי עֲבִירָה וְכֹן
וְיִתָּר לְשׁוֹן חֹלֵל שֶׁאֲחֵר לֹא אֲמֵרְתִי לְכַסֵּה לְהַכִּיתוֹ וְהַכִּיתוֹ אֲחֻתוֹ וְכֹן
בְּמַעֲלַתֵם אֲמֵרְתֵם הַמֶּן הַסְּלַע הַזֶּה וְלֹא רַבְרַתֵם בְּלִשׁוֹן רַבִּי וְהַכִּיתֵם
וְכֹן אֲמֵרְתֵם הַמֶּן הַסְּלַע אֲבֵל בְּמִרְיָתֵם אֲמֵרְתֵם עֲבָרְתֵי עַל דְּבָרֵי
שֶׁאֲמֵרְתִי וְדְבָרְתֵם אֵל הַסְּלַע שֶׁנֵּה עָלָיו פִּרְקֵי אֲחֵר הִרִי שְׂבִיָּה
הִי שֶׁמֶטֶה שׁוֹם וְאֵף עַל שֶׁיִּשְׁכַּח דְּרֻשָּׁה שֶׁרָשָׁו לֹא קְדֻשָּׁה
לְעִמֵּי כֵּל יִשְׂרָאֵל לְהַזְכִּיר לְהֵם מִיִּי מִכָּל פְּלַע מַחֲזִים עַל אֲשֶׁר
מַעֲלַתֵם שֶׁאֲמֵרְתֵם הַמֶּן הַסְּלַע הַזֶּה וְכֹן הִי לְרֹאשׁוֹן לְרִקְדָן גַּם כִּן
לֹא קְדֻשָּׁה וְעַל אֲשֶׁר מַעֲלַת אֲחֵי כְּתוּבֵי אֲחֵי הִוא מִסֵּה לְכִרְתוֹ הִוא
שֶׁאֲחֵר כֵּךְ וְלֹא אֲהַרְן הַיָּד אֲשֶׁר לִמֵּר שֶׁלֹּא רִקְדָן אֵלֵךְ בְּמִקְוֵי
בְּהַעֲמִים לְאֲהַרְן דֵּהִימֵן יֵעַן לֹא הַאֲמַנְתָּם לִכֵּן לֹא תִבְאֻתוֹ וְעִם
הַקְּדֻשָּׁה לֹא הַאֲמַנְתָּ הִלָּל וְלֹא הִי לֹא לְהַעֲמִים לְאֲהַרְן וְכַפְסוּק
הַאֲחֵר שֶׁאֲחֵר יִשְׁאֵף אֲהַרְן עַל אֲשֶׁר מִרְיָתֵם דֵּהִימֵן שֶׁלֹּא שִׂיִּיתֵם
פִּרְקֵי אֲחֵר אֲחֵי לְהַקְּדֻשָּׁה לֹא כֵּאֲמֵר מִרְיָתֵם וְכֹן כְּמֵה שֶׁכְּתֻבְתִּי לְמַעֲלַת
שֶׁנֵּה הִוא כּוֹרֶת לִמֵּר לְאֲהַרְן מִרְיָתֵם כִּיּוֹן שֶׁכְּתוּב וְרַבְרַתֵם אֵל
הַסְּלַע דֵּהִימֵן שֶׁנֵּה פִּרְקֵי אֲחֵר הִי שֶׁנֵּה לְפָנֵיהֶם לְמַסֵּה וְאֲהַרְן
אֲבֵל בְּפִסּוּק לֹא קְדֻשָּׁה וְכֹן עַל אֲשֶׁר מַעֲלַתֵם וְכֹן אֲחֵי לְרִקְדָן
כִּי עִם מִדְּבָר לְאֲחֵר מִיִּיתוֹ שֶׁל אֲהַרְן עַלֵּה אֵל הַר הַעֲבָרִי וְיָמוֹת
בְּאֲשֶׁר מֵת אֲהַרְן עַל אֲשֶׁר מַעֲלַתֵם וְכֹן עַד יֵם לִמֵּר כִּי כִיּוֹן
שֶׁאֲחֵר מִסֵּה הַמֶּן הַסְּלַע הַזֶּה נִזְכָּר לְכַסֵּה מַעֲשֵׂה וְלֹא אֲחֵר אֲזִכָּר
לְכַסֵּה מִיִּי אֵלֵךְ מִזְכָּר בְּלִשׁוֹן רַבִּים וְאֲהַרְן שֶׁמֶטֶר וְשֶׁמֶטֶר הִי לִי
כֵּאֲלֵנו אֲהַרְן גַּם כִּן אֲחֵר כֵּךְ וְכּוֹרֶת לִמֵּר מַעֲלַתֵם וְכֹן הִי יִכּוֹל
אֲהַרְן לְהַזְכִּיר מִיִּי מִכָּל פְּלַע וְכּוֹרֶת לִמֵּר לֹא קְדֻשָּׁה לְכָךְ לֹא
רִקְדָן אֵלֵךְ בְּהַאֲמַנְתָּם לֹא הַאֲמַנְתָּ לֹא כֵּאֲמֵר וְכֹן כְּמֵה וְיִמְסֵה
נִסְתַּכַּח אֲהַרְן כִּיּוֹן שֶׁעָרַף הַגְּזֵרָה שֶׁנִּגְזַר עָלֵיהֶם הִי הַטַּעַם
שֶׁלֹּא הַאֲמִינֵי בְּהַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הִוא בְּדְכֻתִיב יֵעַן לֹא הַאֲמַנְתָּם
בִּי דֵּהִימֵן שֶׁכֵּמֵה מִסֵּה אֲחֵי הַסְּלַע וְכֹן לֹא חֲטָא אֲהַרְן וְכַבֵּם כְּמֵה
וְשֶׁתִּקְרָן לְכָךְ אֲחֵר מִסֵּה תוֹמִיךְ וְיִתָּר לְאֵם חֲסִידֵךְ שֶׁהִוא אֲחֵר וְכֹן
אֲשֶׁר תִּרְיָבָהוּ עַל מִי מִרְיָבָה אֵף עַל שֶׁיִּשְׁלַח הִי הִי בֵּית עֲזָר וְלֹא
קִרָא תִגְדֵר וְשֶׁתִּקְרָן וְזֵה שֶׁרָשָׁו רֹאשׁוֹן מִתְּהַלֵּךְ בְּתוֹמֵי כְּרֵה זֵה אֲהַרְן
אֲשִׁירֵי בְּנֵי אֲחֵרֵי שֶׁרֵאֵה בְּנֵי הַכֹּהֵנים גְּזוּלִים וְכֹן יֵם לְרִקְדָן
לְמֵה לֹא דְרָשׁוֹ תַחֲלַת הַפְּסוּק שֶׁאֲחֵר מִתְּהַלֵּךְ בְּתוֹמֵי כְּרִית
גַּם עַל מַסֵּה דְרִיבָה שִׂדִּיהַ דְּקִרָא דְּקִרָא אֲחֵר יֵעַן בְּנֵי אֲחֵרֵי
שֶׁהִוא עַל אֲהַרְן כִּי בְּמִי מַסֵּה לֹא יִרְשׁוּ גְזוּלֵתוֹ אֲבֵל תַּחֲלַת הַפְּסוּק
סִיךְ בְּסִיָּהֵם אֲמַנְתָּ הַכְּוֹנֵה לְדְרֻשׁ שֶׁאֲהַרְן נִקְרָא כְּרִית עַל
שֶׁעָנַס בְּשִׁבְלֵי שֶׁהִבֵּה מִסֵּה הַסְּלַע וְלֹא הִי בֵּיתוֹ שֶׁל אֲהַרְן עַן
וְעַכְשָׁן שֶׁתִּקְרָן וְלֹא קִרָא תִגְדֵר עַל עַמּוֹ כְּמֵה שֶׁעָנַס מַסֵּה שֶׁקִּרָא
תִגְדֵר עַל שֶׁעָנַס אֲהַרְן וְזֵה אֲכַסֵּן שֶׁרִקְדָן מִתְּהַלֵּךְ בְּתוֹמֵי שֶׁהִוא
מִלְּשׁוֹן

דרוש ראשון לפרשת וואת הבדכה

הבא והיא בחיי' בעל' ונרס זה לה משה אחינו עיה גם ביציאתו
מהעולם קירב רחוקים זה ראוץן שהיה נטר על סבל' וימתי
אביו ובא משה וקרבנו לחיי עה' שאמ' יחי ראוץן ואל ימו' דסיני
בעהב הרי שהיה ברך בבואו לעולם וברוך ביציאתו מהעולם
שנתן חיים וקרב לרחוקים רח' ברך חתה בבואך בפיקמטי'
אלך באו לתרץ בחושן חחר רלח חתה רלח חתה לברכת האדם
שהרי כבר גאמר בכרכת ברך חתה בעיר אלא חתה לברכ'
בפיקמטי' ומעשה ידיו סיכלוח בכל אשר יעשה וחס בבואך לא
קחי על האדם בסעה שהוא בא לו בסעה שהוא יוצא לא ברך
חתה בפיקמטי' שחתה מביאה ובעיקרמטי' הוצאת עמך או
בפיקמטי' הבאה לך חתה וצאה לך ולפי' פלפי זה יקשה מצ'
בבואך ובצאתך רממע רחמי לעכמו של אדם בסעה שהוא
יוצא ובא לזה אמר ודור מפרס' שפי' ברכ' זו היא על הפיקמטי'
שהיא באה לך וכל הפיקמטי' היוצאה לך שחתה שולחה
למקום אחר מרקאמר התם ה' ישמור כאתך ובואך ואם הוא
מרבד על עצמו של אדם שימרהו האל כצאתו ובבואו מכל
זקו ומלה כד' הילל ה' יבמרך בצאתך ובבואך שהוא מרבד
לנוכח האדם לומר ה' ישמרך בצאתך ובבואך כמו שאמר
למעלה ה' ישמרך מכל רע וכזומה גם שהפסוק הוא גם כן
מיותר סבבד אמר גם ברכות לאדם ה' ישמרך מכל רע ישמור
כפסך מה כורך לומר עור ה' ישמור כאתך ובואך אלא הכוונה
לברך את כל מבסיה ידיו אשר יעשה ואמר ה' ישמור כאתך
שהיא הפיקמטי' היוצאה על עמך ובואך הפיקמטי' הבאה
לך שימרהו לאותה עיקמטי' מכל מקר' ופעל למען יברכך
ה' בכל אשר תעשה ואם כן אותו פסוק שאמר רוד' פי' לברכ'
זו שכתובה בתורה והזכיר שפירסוה הוא על הפיקמטי' ברך
חתה בבואך בפיקמטי' הנכנסת לך ובפיקמטי' היוצאה
לעמך רח' ברך חתה בבואך מרבד על האדם עצמו והק' ברך
חתה בבואך לעולם וברך חתה ביציאתך ממנו אך' ברכי' ופי'
נר'טבא לתרץ עם ררך זה מש' חור ה' ישמור כאתך ראם כן
הדרא קוטי' שהילל ה' ישמרך בצאתך ובבואך כיון שהוא
מרבד על האדם ויהיה נדרס כמו שדרסו חז' משה ישמרך
שהוא מרבד בשעת המיתה לזה בא רבי ברכיה ודרס הכתוב
של עת ללרת ועת למות שהכוונה לומר אשריו לאדם שעת
מיתתו כשעת לירתו ואם כן זש' רוד' ה' ישמור כאתך שהוא
מלסון ואביו אמר את הרבד כלומר הקדוש ברך הוא ממתין
ומכסה שיהיה כאתך מהעול' כבואך לעולם מזהו האוש' האמתי
מה בשעת לירתו נקי כך בשעת מיתתו נקי ואם כן פסוק זה
שאמר ברך חתה בבואך נמי הכי קאמר כסם שהיית ברך
בבואך תסתלל להיות ברך בצאתך מהעול' וגם זה גם פסוק
שאמר רוד' ישמור כאתך ובואך כולם מדברים בכך שתייה
יציאתו מהעולם כביאתו לעולם עוד פי' בזה מודי' רד' שרקיקו
חז' לכי שיטה זו פי' ברך חתה בבואך שהוא ביציאתך לעולם
איך הוא אומר והיה אם שמוע תשמע וכו' ברך חתה ביציאתך
לעולם והלא בשעה שהוא שומע בקול ה' כבר הוא בעולם שאם
לא בא עדין איך ישמע וכו' סבבד בא לעולם איך יאמר לו
בסכנו שיהיה ברך בבואו לעולם רבד סבבד בא ועבר
ובטלמא לפי' בפיקמטי' יחא שאם ישמע בקול ה' יתברך
בפיקמטי' לזה בא רבי ברכיה ודרס אשריו לאדם שעת
מיתתו כעת לירתו וזהו שרמז המקר' את תשמע בקול ה' כסם
שהיית ברך בבואך לעולם תזכה להיות ברך גם ביציאתך
מהעולם עכ' וחזרתי לענין ראשון לבאר עפ' רדכי' מ' אחר כך
היו ברך חתה בבואך שלפי' דרך זה שמרבד בבואו של אדם
לעולם וביציאתו מהעולם הוא מרוקק סדר המקרא' שהקדים
בבואך

מלסון תומים כלומר זכה אל האורים ותומים שהיו על לבו
בסביל שהלך גם הוא בתום לבב ולא קרא תגר כי אם שתק
וקבל העונם וכן נכ'ים לרקרק מההלך בתומים כמו שדרסו רז'
וישמע ה' אליהם את האדם מההלך בגן ודרסו בו שאמר הבה
מת הלך איתו סבבד והקדוש ברך הוא הרניח לו האדם שיהיה
אלף שנה ברכתיו כי אלף שנים במיטך כיום וזהו לרוח היום
כמו לרוח היום גם עכשו ודרסו מתהלך בתומים כמו מת הלך
קריק רהיטו פנעם הכדיק אהרן על לח חמם בכפי' ועכ' היה
הולך בתומים שלא הקפיד לקרא תגר לכך זכה שאומר בניו
אחריו ויחיה בעיניו ויגל מאד כיון שלא נתרעס בטענת אביו
ואמו כמו שדרסו רז' במאמר למעלה על פסוק האומר לאביו
ולאמו לא רחמתי שלא עמד לומר עשה בסביל אבא וכו' וסמך
ואמר יורו מספטין וכו' לומר שמו שרובה לירבה בתורה כריך
שיעובצות אביו וחת אמו וירז' כדבור ללמד תורה וזו יזכה
להיות מורה ברך ולא הפס' בהיותו עוסק בתורה כי ברך יברך
החילו והזן ועופר בביתו וה' רמכ' זל כתב סלהיות שהקדו' ברך
הוא כזה אל תכריתו מספמות הקהתי על שהיו נוטאים הארון
וקרובים לקדושה עתה ברך אותם שאף על פי שהם קרובים
אל ה' ונכנסים אל המזבח לסיס קטורה וכליל עכ' ברך ה' זרעם
שלא יהיו כענפים ופועל ידיו תרבה מחן מתכס קמיו ומסכאיו
מהפעה שיקומן מיר תמכסם ולא יעמדו כלל אל תאריך אפך
עמם עד שעת המלחמה כי אם מן יקומן מהפעה סבילו לקום
כגדס תמכסם ולא יוכלו קום ויהיו כל בני לוי נכזרים מואת ה'
וכן הסתלל לברך את שאר שבטי ישראל קודם מותו והו' הנרד'
במאמר שהתחלעו ויס לרקרק תחלה מש' רבי יהודה בר' סימון
המקרא הזה מרבד במשה מלא ליה ועק' בררטה האחר שרקסו
ברך חתה בבואך בפיקמטי' אלך למה שיכו פי' המקרא'
עמרב' על האדם עצמו ברך חתה בבואך וברך חתה בצאתך
וררסוה על הפיקמטי' ועק' מש' ורוד' מפרטה ה' ישמור כאתך
ובואך למה הוצרך פי' של חור ולא עור אלא שהיאך הוא משורס
יותר ברבדו רוד' מפסוק התורה וכך הילל וכן הוא אומר ה'
ישמור כאתך ובואך ועק' בררטה הגלי' ש' שדרסו בבואך לעולם
וכצאתך מהעולם מה בא רבי ברכיה לומר כהיב עת ללרת
ועת למות שהיה לו לכיים הררטה בבואך בבואך לעולם
ובצאתך מן העולם מה בואך לעול' נקי בלי חטא כך יציאתך
נקי וכו' ואיך נקפדת ררפת רבי ברכיה שאמר אשרי לאדם
ששעת מיתתו כשעת לירתו עם מה שאמרו קודם ועק' מש' היו
ברך חתה בבואך למה הוצרך ועוד למה לא אמרו כן היו ברך
חתה בבואך בכל דרסה ודרסה אלא בררטה זו רממע
שרקרקו בפסוק שום חירום כפי' דרך זה האחרון :
וגראח' לעד שחז' הקצו בכסוק זה של ברך חתה בבואך
שהוא סלנו מיותר לגמרי והוא קאמר ברך חתה
בעיר וברך חתה בסרה ואם כן בבואך שהוא לעיר הוא בכלל
ברך חתה בעיר גם ברך חתה בצאתך רהיטו בצאתך מן
העיר הוא בכלל ברך חתה בסרה שהיוצא מן העיר הוא עומד
בסרה ואם כן בכלל עיר וסרה איתנהו ולמה כאמר המקרא'
הזה סכלו מיותר לזה אמר רבי יהודה המקרא' הזה מרבד
במטה כלומר אף על פי שפרטה זו אמורה על קיום התורה
והאבות אם שמוע תשמע בקול ה' ובאו עליך כל הברכות
האלה וכו' מ' המקרא' הזה סכלו לא אתה לענין הברכות סבבד
הם אמורות בענין ברך חתה בעיר וברך חתה בסרה אלא
המקרא' הזה שהוא מיותר מרבד במטה סבבבואו לעולם
קירב רחוקים זו כתיב בת פרעה כמחז' על ותרב בת פרעה
לרזון וכו' שנתרשאת מזרעתה ונתגיירה וזכתה לחיי עולם

דרוש ראשון לפרשת וזאת הברכה רב

אמנם נראה לפי מה שהקדמו בפסוק זה יתור תשוב שאמר והרחח תשוב אל האלהים מאחר שכבר אמר ושוב העפר אל הארץ כשהיה מספיק לומר והרחח אל האלהים אשר נתנה ומאז תשוב דקאמר זאת ועוד דהאלל ושוב העפר אל הארץ כשהיה והרחח תשוב בחולם כמו שאמר ושוב העפר בחולם וע"כ מאז אשר נתנה כי זה פשוט ומה בא ללמדנו ומספיק לומר והרחח תשוב אל האלהים אמנם הכונה ללמדנו שהעפר ישוב כשהיה וכיון שכן הזכיר אתה בן אדם השמר אתה ושוב הרחח אל האלהים בטענה באשר נתנה לך ויאה כן מזה תשוב אל האלהים הוא כוונתו פתחיה לומר באשר נתנה ופי' בעל המאמר שמה שאמר תשובך האשר נתנה היינו בבחינת הטענה כפי שהיתה טענה ולא נתקבלה בחטא כך תחזור ותשוב אותה בטענה בלי לכלוף חטא אבל לפיכך מכוונת ומעשים טובים אם יחזור הרחח באשר נתנה לנו הקדוש ברוך הוא מה שעיל בעה"ל אלא שברוך האדם לאסוף אותן ולהתחזק להחזיר הרחח בתוספת טובה ולעשות סבה לכה"ל לקנות תורה ומצוות בעמלו כן יעשה אבל לענין שמירת עקמו מהחטא תנה לו בטענה כוונתו שנתנה לך בטענה והוא נכון לפר' יהי למדת מעלת הצדיקים שגדולים במיתות יותר מבחינה כי ברוך הוא ביחודו מהעולם והולך לבית עולמו ואין ליראה על מוחת הצדיק בבחינת עבמו שהוא הולך אל המנוחה ואל הנחלה לאור באור האלים את פני ה' ופס יוחן וישי כח נכח פני ה' ויעלם חסידים בכבוד ורבו על מסכתותם ויחזו שאלמר עז והדר לבושה ומשחק ליום אחרון בילאן ו תושלכע :

בבואך ואחר כך אמר בבואך שהוא כסדר לירחן על אדם סקודם בא לעולם ואחר כך הוא זכא ממנו הוי ברוך אתה בבואך וברוך אתה בבואך אחר כך אבל לפיכך בפירוש הפירוש מאז אין סדר למקרא סקודם יופא האדם מכיון בפירוש מאז עלו ואחר כך הוא חוזר ובה בפירוש מאז עלו כן הילל ברוך אתה בבואך וברוך אתה בבואך כמו שאמר אם וזר ה' ישמור באתך ובואך אבל לפי זה יחזא שאמר תחלה ברוך אתה בבואך ואף על פי שזרד אמר תחלה ישמור באתך ואחר כך ובואך לא קטה לדרך זה מכנה פירשנו ביאורו שהקדמו ברוך הוא שומר ומחזק סהיה באתך מהעולם בבואך לעולם וכל המקראות מיוסבים על מכוס ומסר רבי ברכיה מה בטענת לירחן נקי וכו' הכונה שלא תאמר אם כן האדם לא יעשה מעשים טובים ומצוות אלא די לו שיוליך עמו מה שהביא עמו ולא יחזר ואם כך הווא כח לו שלא כבדא האדם כי לרוח יגע בעה"ל לא לא אמרתי לך שתייה עבת המיתה כטענת הלירה אלא בבחינת פתחיה נקי מהחטא כמו שהיית נקי בבואך לעולם אבל בבחינת מצוות ומעשים טובים ברוך האדם להשתדל להליך צרה ביחודו מהעולם יותר ממה שהביא בטענת לירחן ולכך לא אמר רבי ברכיה שתייה יבואתך מהעולם בבואך אלא פי' ואמר מה בואתך נקי כך יבואתך נקי כלומר לענין זה בלבד הקדמו וכוזה חבניה מחזל בגמרא מסכת סבת סדרטו על והרחח תשוב אל האלהים אשר נתנה תנה לו בטענה כמו שנתנה לך בטענה שיע לרקררן שמספיק היה לומר תנה לו בשם שנתנה לך ומאז בטענה דקאמר שידוע הוא שבטענה נתנה ואגב ארמון נרקרק מנח להו לרזל למדרס דרפה זו

בראיתו יספר אמרי כסדר החסם העלם המפולפל התייר הנחל אשר יודע וחקר והוציא לאור תעלומה וכתן אל לבו לדרוש ולתנר בחכמה הגורע עמו כשערים המכוונים בהלכה אמרתי אני אל לבי אשמרה דרכי מחטאיו בלסום ואשא מקמי :

בניב פת ושפה :	לפלפל תריפא :	מתים כטיפח :	אספר בשבחיו :
הוא פשרק תרים :	לדרוש מאמרים :	כברק סוחירים :	וטובים לקחיו :
על כובל איש בקי :	יוציא מארנקי :	אם כספו הוא נקי :	וקנה סקחיו :
ישעה גאובו :	ויופי סבומו :	וישעם מטעמו :	וכיין רקחיו :
אלהים טוברתו :	ותכוך ג' מינהו :	חכמים כמותו :	בן יצאו פרחיו :

פי המדבר לעומת המחבר עבר תחבוס וכל תלמודי חכר יעקב אליהם :